

თის ქალაქ დუეს კათოლიკურ ეკლესიაში საშობაო ქანდაკებები დაამსხვირეს. ცოტა ადრე ამავე ტაძარში ფრესკებს სვასტიკა და სხვა შეურაცხყოფილი გამოსახულებები მიახატეს მინანქრით: „პედოფილები“.

ამ დარბევის პასუხად გადაწყდა, რომ ქალაქში, რომლის მოსახლეობაც 40 000 ადამიანს ითვლის, ეკლესიები დღის განმავლობაში ძირითადად დაკეტილი იქნება და ტაძრები მხოლოდ ღვთისმსახურების დროს გაიხსნება.

ამავე დროს, მეზობელ ქალაქ ბაილელში (14 000 მოსახლე), ყრმა იესოს გამოსახულება მოიპარეს საშობაო სცენიდან, რომელიც ადგილობრივ ეკლესიაში იყო დადგმული.

ხუთმა მუსლიმმა, მათ შორის, ოთხმა ბავშვმა, ჩაშალა წირვა გერმანიის ქალაქ მიუნჰენგლადბახში, რომლის მოსახლეობაც 250 000 ადამიანია. ისინი ტაძარში ყვირილითა და გინებით შეიჭრნენ.

ავსტრიის ერთ-ერთ ქალაქში ეგვიპტელმა მუსლიმმა ემიგრანტებმა დაამსხვირეს ჯვარცმა, რომელიც ბოლო 60 წლის განმავლობაში ადგილობრივთათვის მოლოცვის საგანგებო საგანი იყო.

მასაჩუსეტსის შტატში ადგილობრივი კათოლიკური ეკლესიის წინ დადგმული სცენიდან ყრმა იესოს ქანდაკებას თავი მოატყეს და მის ნაცვლად ღორის თავი დადგეს.

შობის წინ ასევე დააზიანეს საშობაო გამოსახულებები კალიფორნიასა და სხვა რამდენიმე შტატში. ერთ-ერთი ასეთი აქტის ორგანიზატორი იყო ახალგაზრდების ჯგუფი, რომელიც ხმამაღლა გაჰყვი-

როდა: „გაუმარჯოს სატანას!“ მათ ადგილობრივი კათოლიკური მონასტრის ეზოში გაანადგურეს ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლისა და მართალი იოსების ქანდაკებები.

თურქეთში ახალი ტაძარი აიგება

პირველად ბოლო 90 წლის განმავლობაში თურქეთში მოიწონეს ახალი ტაძრის აშენების პროექტი. ეკლესია აიგება სირიელი ქრისტიანებისათვის სტამბულის დასავლეთ უბან ეშილკეიში. ამის შესახებ იუწყება ყოველდღიური თურქული ინტერნეტორტალი „Daily Sabah“.

თურქეთის სახელმწიფოს დაარსების დღიდან, 1923 წლიდან ქვეყანაში ახალი ტაძრის აგების უფლება არც ერთ ქრისტიანულ კონფესიას არ ჰქონია, თუმცა სარემონტო სამუშაოები უკვე არსებულ ტაძრებში ნებადართული იყო.

ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის სახელობის ტაძრის მშენებლობა დაახლოებით 980 000 დოლარი დაჯდება და ამ ხარჯებს თავად სირიის ეკლესიის წარმომადგენლები გაიღებენ. ხელისუფლებამ მათ ნება დართო, იჯარით აიღონ მიწის ნაწილი, რომელიც კათოლიკური სასაფლაოს საკუთრებაშია.

თურქეთში დაახლოებით 25 000 სირიელი ქრისტიანი ცხოვრობს, ძირითადად, სტამბოლში. სირიელი ქრისტიანები ძველი ტრადიციის მიმდევარნი არიან და თავიანთ ლიტურგიას ძველარამეულად წარმართავენ.

მოამზადა
თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზ ვასილ გაბადაძის ოჯახის ისტორია

გაზეთ „საპატრიარქო უწყებანის“ 2014 წლის 27-ში გამოქვეყნდა სტატია გაბადაძეების სასულიერო გვარზე, რომელშიც მოთხრობილი იყო ამ შესანიშნავი გვარის წარმომადგენელთა ისტორია. ამჯერად გვინდა მოვითხროთ ოთხ ძმათაგან ერთ-ერთის, დეკანოზ ვასილის და მისი უფროსი ვაჟის — დავითის ტრაგიკული ცხოვრების შესახებ.

დეკანოზი ვასილი 1875 წლის 7 მარტს ქუთაისის გუბერნიაში, ოკრიბის მხარეში, სოფ. კურსებში მღვდლის ოჯახში დაიბადა. 1891 წელს წარჩინებით დაამთავრა ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელი, რის შემდეგაც სწავლა თბილისის სასულიერო სემინარიაში გააგრძელა, სადაც მხოლოდ ერთი კურსი გაიარა. 1892 წლის 1 სექტემბერს კურსების სამრევლო-საეკლესიო სკოლის მასწავლებლია. 1894 წლის 14 ივნისს კვალითის ქაბუკთას წმ. გიორგის სახელობის ეკლესიის მედავითნედ დაინიშნა. 1896 წლის 17 იანვრიდან გოდოგინის მაცხოვრის ჯვარცმის სახელობის ეკლესიაში მსახურობდა. 1902 წლის 23 სექტემბერს კურსების ქველობანის მთავარანგელოზთა სახელობის ტაძარში გადაიყვანეს.

1907 წლის 15 აგვისტოს იმერეთის ეპისკოპოსმა ლეონიდემ (ოქროპირიძე) ვასილი დიაკვნად აკურთხა.

1913 წლის 24 ნოემბერს იმერეთის ეპისკოპოსმა გიორგიმ (ალადაშვილი) მღვდლად დაასხა ხელი და ოკრიბის ოლქში, სოფ. ოჯალის ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის მიძინების სახელობის ტაძარში დაინიშნა, სადაც საქართველოს გასაბჭოებამდე იმსახურა. ქვეყანაში დაწყებული რეპრესიების მიუხედავად, იგი ერთხანს განაგრძობდა მსახურებას. 1922 წლის ივნისში ნაბოსლევის წმინდა გიორგის სახელობის ტაძრის წინამძღვრად იხსენიება. დეკანოზ ვასილის ოჯახს დიდი ამაგი ჰქონდა თანასოფლელებზე, ის და მისი შვილები უსასყიდლოდ ასწავლიდნენ სოფლის ახალგაზრდებს, მისი მეუღლე ყოველგვარი სასყიდლის გარეშე ტანისამოსს უკერავდა უპოვრებს და ავადმყოფებს მკურნალობდა.

1925 წელს მღვდელი ვასილი ზემო ოფშკვიტის წმინდა გიორგის სახელობის ტაძარში დაინიშნა. 1928 წელს დეკანოზის წოდება მიენიჭა. 1935 წელს უღვთო ხელისუფლების ზენოლის შედეგად იძულებული გახდა, დროებით შეენწყვიტა ღვთისმსახურება. მოძღვარი სოფელში ცხოვრობდა და მეურნეობას მისდევდა.

1945 წელს კათოლიკოს-პატრიარქ კალისტრატეს (ცინცაძე) ლოცვა-კურთხევით დეკანოზი ვასილი აღადგინეს სასულიერო ხარისხში და ტყიბულის რა-

იონის სოფ. ხრესილში დაევალა საეკლესიო წესების შესრულება. 1947 წელს ქუთათელ-გაენათელ მიტროპოლიტ ეფრემის (სიდამონიძე, შემდგომში — კათოლიკოს-პატრიარქი) ძალისხმევით, ქუთაისში გაიხსნა კომუნისტების მიერ გაუქმებული წმინდა გიორგის სახელობის ეკლესია, რომლის წინამძღვრადაც დეკანოზი ვასილი დაინიშნა. 1951 წლის აღდგომას ენჭერით დაჯილდოვდა. 1956 წელს გარდაიცვალა მისი მეუღლე ნადია, რომელიც თბილისში დაასაფლავეს. უკვე ასაკში მყოფ მოძღვარს გაუჭირდა ქუთაისში მარტო ცხოვრება და კათოლიკოს-პატრიარქ მელქისედეკ III-ის (ფხალაძე) სთხოვა, სამოღვაწეოდ თბილისში გადაეყვანა. მართლაც, უწმიდესმა მელქისედეკმა იგი ქაშვეთის წმინდა გიორგის სახელობის ტაძრის მღვდელმსახურად დანიშნა, სადაც გარდაცვალებამდე იმსახურა. დეკანოზი ვასილი 1958 წლის 18 სექტემბერს აღესრულა. დასაფლავებულია ვაკის სასაფლაოზე.

დეკანოზ ვასილის მეუღლე იყო ნადეჟდა ტარიელის ასული კოკელაძე (1889-1956). მათ ექვსი შვილი ჰყავდათ: ნინო (17.01.1902) გათხოვილი გახლდათ სოლომონ ზაალიშვილზე. მათ ჰყავდათ სამი ქალიშვილი — მედეა, ცირა და იზოლდა, ქეთევანი (8.01.1911) გათხოვილი — ევგენი ჟღენტზე. ჰყავდათ ერთი ვაჟი — დემური, ელენე (17.06.1912) გათხოვილი შალვა დავითულიანზე, მერი (1925) გათხოვილი შალვა ცერცვაძეზე. ჰყავდათ ორი ქალიშვილი — მანანა და ნანა) და ტიტე (1916) იბრძოდა მეორე მსოფლიო ომში, დაიჭრა და დემობილიზირებული იყო. წლების განმავლობაში მუშაობდა აფთიაქში, იყო სააფთიაქო სამმართველოს უფროსი. ჰყავდა მეუღლე ირინა ენუქიძე და ორი შვილი — რუსუდანი (მეუღლე ვ. მირონოვი) და დიმიტრი).

დეკანოზ ვასილის დის — ნიშფადორას (სოფიოს) მეუღლე გახლდათ ცნობილი ლოტბარი კორნელი მალრაძე, ავტორი საგალობლებისა — „ღირს არს“ და „მამაო

დეკანოზ ვასილის შვილები

ჩვენო“ კორნელი მალრაძის შთამომავლებიდან დღეს ლალი მალრაძის შვილიშვილი ნინი ბადურაშვილი მღერის, რუსუდანის შვილიშვილი ირინა შერაზადაშვილი კი კოსერვატორიაში ვოკალის განხრით ამთავრებს მაგისტრატურას და მილანის ლა-სკალაშია მინეველინადია კოკელაძის დის — დოდოლას მეუღლე იყო ქუთათელ-გაენათელი მიტროპოლიტი ნაუმი (შავიანიძე), რომელიც 1969 წლის 3 მარტს აღესრულა. გარდაცვალებიდან მეორე დღეს ბათუმიდან სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა, უწმიდესმა და უნეტარესმა ეფრემ II-მ (სიდამონიძე) მის ოჯახს ასეთი დეპეშა გაუგზავნა: „ჩემი უძვირფასესი ნაუმის გარდაცვალების გამო, ვერ მოგახსენებთ სამძიმარს, რადგან ყველამ მე უნდა მითხრას სამძიმარი“. განსვენებულ მიტროპოლიტს ნესი აუგო უწმიდესმა და უნეტარესმა ეფრემ II-მ და ცხუმ-აფხაზეთის ეპისკოპოსმა ილიამ (შიოლაშვილი-ლუდუშაური, ამჟამად სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი), თბილისისა და ქუთაის-გაენათის ეპარქიის სამღვდელოებასთან ერთად.

დეკანოზ ვასილის უფროსი ვაჟი დავითი 1914 წლის 26 ივნისს დაიბადა. 1930 წლიდან იგი ქ. თბილისში, მთანმინდის უბანში ცხოვრობდა და თავის უმცროს და-ძმას — ტიტესა და მერის პატრონობდა. პარალელურად თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიურ ფაკულტეტზე სწავლობდა, რომელიც წარჩინებით დაასრულა. 1942 წელს ცოლად შეირთო ეთერ გრიგოლის ასული ბახტაძე, ქუთაისელი ინტელიგენტი ოჯახის შთამომავალი, რომლის ბაბუა ვარლამ მარკოზის ძე ბახტაძე ტიტულარული მრჩეველი იყო. ოჯახის შექმნიდან ერთ წელიწადში დავითი ფრონტზე წავიდა, საიდანაც ცოცხალი აღარ დაბრუნებულა. კაპიტანი დავით გაბადაძე სატანკო ბატალიონის მეთაური იყო. იბრძოდა პოლონეთის ფრონტზე. 1945 წლის იანვარში მისმა ბატალიონმა მიიღო დავალება, გაეთავისუფლებინა პოზნანის საოკუპაციო ქ. შრემი. იგი

ოზარ გაბადაძე შვილიშვილ გიორგისთან ერთად

თავისი სატანკო ერთეულით გაემართა ქალაქის გასათავისუფლებლად. მან ეს დავალება წარმატებით შეასრულა, თუმცა თავადაც ამ ბრძოლაში დაეცა. გერმანელებს ქალაქის მისასვლელელები ტანკსანიანალმდებო საშუალებებით ჰქონდათ გამაგრებული, ამიტომ ტანკებით შეტევაზე გადასვლა ვეღარ მოხერხდა. დაიწყო ხელჩართული ბრძოლა. ორმხრივი სროლების შედეგად მრავალი დაეცა. ტყვია კაპიტან გაბადაძესაც მისწვდა, მაგრამ მას ამ დროს მისივე ორდინარეცი გადაეფარა და სიკვდილს გადაარჩინა. ამ ფაქტმა მასზე იმდენად მძიმედ იმოქმედა, რომ აღელვებული შეიჭრა მტრის რიგებში და თავადაც გმირულად დაიღუპა.

ამ დროს ის 30 წლის იყო, მეუღლე სამედიცინო ინსტიტუტში სწავლობდა, ხოლო ერთადერთი ვაჟი ომარი მხოლოდ 11 თვის იყო.

კაპიტანი დავით ვასილის ძე გაბადაძე დაასაფლავეს შრემის ცენტრალურ მოედანზე, მასთან ერთად დაღუპულ მეომრებთან ერთად, სულ 25 კაცი. ყოველწლიურად, 9 მაისს, გამარჯვების დღეს, პოლონელი ახალწვეულები ფიცს დებდნენ გამათავისუფლებელი გმირების საფლავზე, როგორც თვითონ პოლონელები უწოდებდნენ მათ.

1978 წელს დავითის უმცროსი ძმა ტიტე გაბადაძე, რესპუბლიკის სააფთიაქო სამმართველოს უფროსი, მიიწვიეს პოლონეთში თავისი ძმის საფლავზე. 1981 წელს მისი მოწვევით თბილისში სტუმრად ჩამოვიდა შრემის და მისი რაიონის უფროსი მეჩისლავ ვოვჟინაი, მეუღლესთან ერთად. პოლონეთში დაბრუნების შემდეგ მან გამოგზავნა მოწვევა, მაგრამ სხვადასხვა მიზეზების გამო ოჯახი იქ ვერ ჩავიდა.

როგორც ზემოთ ვახსენეთ, გმირულად დაღუპულ დავით გაბადაძეს დარჩა 11 თვის ვაჟი ომარი. იგი პროფესიით ინჟინერ-ტექნოლოგია. ჰყავს მეუღლე ბარბარე სერგოს ასული ქორიძე, პროფესიით ფილოლოგი და ორი შვილი: დავითი და სოფიო. დავითი პროფესიით კინომენეჯერია, ჰყავს მეუღლე — თამარ კანდელაკი (პროფესიით მხატვარი). მათ ჰყავთ სამი შვილი — ნინო, გიორგი და ნიტა; სოფიო პროფესიით ხელოვნებათმცოდნეა, აქვს ხარისხი — არქიტექტურის დოქტორი, ჰყავს მეუღლე გიორგი თორნიკეს ძე ქადეიშვილი და ორი შვილი: თორნიკე და თამარი.

როგორც ბატონმა ომარ გაბადაძემ მოგვითხრო, 1989 წელს პოლონეთიდან მოვიდა მეორე მოწვევა ქ. შრემის სკოლის დირექტორისგან. ამავე წლის მაისში პოლონეთში გაემგზავრნენ ომარის მეუღლე ბარბარე და შვილები — დავითი და სოფიო; აქ მათ დიდებული და თბილი დახვედრა მოუწყვეს. სამწუხაროდ, თვითონ ბატონი ომარის წასვლა არ მოხერხდა და როგორც თვითონ აღნიშნავს „ოცნებად დარჩა მამის საფლავზე ჩასვლა“.

დეკანოზი ვასილი, მეუღლე ნადია და დავითი

2015 წელს დეკანოზ ვასილ გაბადაძეს უსრულდება დაბადებიდან 140 წელი, ხოლო გმირულად დაღუპულ დავით გაბადაძეს — დაბადებიდან 100 და გარდაცვალებიდან 70 წელი. 2015 წლის 22 იანვარს ქაშვეთის წმ. გიორგის სახელობის ეკლესიის დეკანოზი ელიზბარ ოდიშელი წესს აუგებს პოლონეთში გმირულად დაღუპულ დავით გაბადაძეს და აღასრულებს შეკვეთილ წირვას გარდაცვლილთა სულთა საოხად.

აღსანიშნავია, რომ ბატონი ომარ გაბადაძე და მისი შვილიშვილები — გიორგი და თორნიკე ქაშვეთის წმ. გიორგის სახელობის ტაძრის სტიქაროსნები არიან. ბატონ ომარის დიდი სურვილია, რომ მისმა შვილიშვილმა გიორგიმ სკოლის დასრულების შემდეგ სწავლა სასულიერო სემინარიაში განაგრძოს და სასულიერო ხარისხში გააგრძელოს სამსახური, რასაც საუკუნეთა განმავლობაში აღასრულებდნენ მისი წინაპრები.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №57641; საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 1880, აღწერა 3, საქმე №17, გვ. 8; ფ. 284, აღწერა 1, საქმე №50; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს უწყებანი“ 1914წ. 1; გაბადაძეების საოჯახო არქივი.

ცნობები მოგვანოდა დეკანოზ ვასილ გაბადაძის შვილიშვილმა, ქაშვეთის წმ. გიორგის სახელობის ტაძრის სტიქაროსანმა, ბატონმა ომარ გაბადაძემ.

გთხოვთ, გახუთს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაქცილი მასალაების გამოცხადება, დავალიანება გადაიხადოთ შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (შთანთხი-და-კრწანისის ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. მიმღები: წმ. ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ეკლესიის ანგარიში №GE74LB0122124214261000.
ელ. ფოსტა: sunewpress@gmail.com; bokuchavanana1@gmail.com.
მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.
ტელ/ფაქსი: 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაწორიშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი;

ისტორიის ფურცელი

მიტროპოლიტი გერმანე 1708-1790

მიტროპოლიტი გერმანე — ერისკაცობის სახელი და გვარი უცნობია — სიყრმიდანვე იზრდებოდა დავით გარეჯის უდაბნოში, სადაც მისი აღმზრდელი, მასწავლებელი და სულიერი მოძღვარი იყო მღვდელმონაზონი იოანე (სააკაძე), შემდგომში მანგლელი ეპისკოპოსი. მანვე აღკვეცა იგი ბერად გერმანეს სახელით და დიაკვნად აკურთხა. ახალგაზრდა ბერ-დიაკონი ეპისკოპოს იოანეს კრებულში არქიდიაკვნის ნოდებით მსახურობდა. საქართველოდან ნასვლის შემდეგ ის მეუფე იოანეს ჯერ დარუბანდში, შემდეგ კი ჩრდილოეთ კავკასიაში გაჰყვა. 1743-1744 წლებში, როდესაც იოანე მანგლელი მოსკოვში ჩავიდა, მამა გერმანე მას იქაც თან ახლავს, ამჯერად უკვე ილუმენის ნოდებით. როგორც ჩანს, XVIII ს-ის 30-იან წლებში მეუფემ მას მღვდლად დაასხა ხელი. მოსკოვში ყოფნის პერიოდში, ეპისკოპოს იოანეს რეკომენდაციით, ილუმენი გერმანე არქიმანდრიტის მაღალი პატივით შემოსეს. 1746 წელს, რუსეთის წმ. სინოდის გადაწყვეტილებით, იოანე მანგლელის აშენებული წმ. იოანე ღვთისმეტყველის სახელობის ტაძარი მონასტრად გადაკეთდა და მის წინამძღვრად არქიმანდრიტი გერმანე დაინიშნა.

1751 წლის 28 მარტს ყიზლარში მყოფი ეპისკოპოსი იოანე გარდაიცვალა. თავის ანდერძში მან გარეჯის წმ. იოანე ნათლისმცემლის სახელობის მონასტერში ითხოვა დასაფლავება. 1752 წლის 17 იანვარს მეუფის ძმასთან, ნიკოლოზ სააკაძესთან ერთად არქიმანდრიტმა გერმანემ თავისი მოძღვრის ნეშტი საქართველოში ჩამოასვენა, თუმცა კათოლიკოსისა და მეფის კურთხევით იგი სიონში დაკრძალეს.

კათოლიკოს ანტონ I-ის თხოვნით არქიმანდრიტი გერმანე სამშობლოში დარჩა და დავით გარეჯის ლავრაში განაგრძო მოღვაწეობა. მამა გერმანე, თავისი მოძღვრის მსგავსად, მაღალი ზნეობისა და ასკეტური ცხოვრების მიმდევარი ადამიანი ყოფილა. წირვის დროს მის მიერ წარმოთქმულ ასამაღლებლებს სუნთქვასავით გრძნობდნენ ტაძრის კედლები და იქ მდგომი მონასტრის კრებული. გარეჯის მონასტერში მოღვაწეობის პერიოდში მან მრავალი ღირსეული ადამიანი აღზარდა და ბერული ცხოვრების ადღს აზიარა.

1769 წელს კათოლიკოსმა ანტონ I-მა არქიმანდრიტი გერმანე დავით გარეჯის მონასტრის წინამძღვრად დაადგინა. ამ თანამდებობაზე იგი პირველად 1769 წლის 29 მაისით დათარიღებულ საბუთში იხსენიება და თორმეტი წლის განმავლობაში, ღვთის შეწევნით, კეთილად განაგებს აღნიშნულ მონასტერს.

1781 წლის ივნისში იგი უკანასკნელად იხსენიება დავით გარეჯის ლავრის წინამძღვრად. ამავე წლის ნოემბერში წინამძღვრად ვხედავთ არქიმანდრიტ

თომას (გარსევანიშვილი), მამა გერმანეს კი თბილელი მიტროპოლიტის ადგილი უჭირავს. აქედან გამომდინარე ვასკენით, რომ 1781 წლის ივნისი ნოემბრის პერიოდში კათოლიკოსმა ანტონ I-მა იგი ეპისკოპოსად აკურთხა და თბილისის კათედრა ჩააბარა. ეპისკოპოს გერმანეს კურთხევა ამ წელს დასტურდება კიდევ ერთი ფაქტით. თედო ჟორდანიას „ქრონიკების“ მესამე ტომში აღნიშნულია: „1780 წელს განჰკვეთეს იონა მროველი (გედევანოვი) ერთად მიქაელ თფილელთან და გაიოზთან (?)“. როგორც ვხედავთ, იმჟამად თბილელის კათედრა მართლაც თავისუფალი ყოფილა ეპისკოპოს მიქაელის დასჯის გამო.

ცნობილი ისტორიკოსი და საზოგადო მოღვაწე პლატონ იოსელიანი თავის ნაშრომში — „ცხოვრება გიორგი მეცამეტისა“ — მიტროპოლიტ გერმანეს შესახებ წერს: „თფილელ-მიტროპოლიტი გერმანე, მოხუცი და ღირსი კაცი აღზრდილი სიყრმიდან იოანე მანგლელისაგან შეიქმნა ავად. მეფის ძე გიორგი მიბრძანდა და ნახა მწოლარე სიკვდილისა საწოლსა. თანაჰყვა მას იკონომოსი და დევანოზი სიონისა იოანე ოსეს ძე, რომელიცა მოხუცებისა გამო და უძღურებისა თვით გერმანესსა, განაგებდა ეპარქიასა მისსა. ნახვამან მეფისა ძისა და საუბარმან მისმან წმინდათათვის ეკლესიისა და თვით წმინდისა გერმანესსა, რომლისაცა სახელითა იწოდებოდა იგი, მოიყვანა სწეული ესრეთსა მდგომარეობასა, რომელ შეიქმნა უკეთ და განმხნობილი იტყოდა: ბატონიშვილო! სიტყვა თქვენი ზეცით მეტყველი, შემექმნა მე სამკურნალოდ. ვხედავ თავსა ჩემსა ცოდვილსა კვალად მოსრულად სოფელსა ამას, რათა სინანული ბრალთა ჩემთათვის განგრძელდეს და ველირსო დიდებასა მას ქრისტესსა, რომელსაცა თქვენ მომიტხოვრებთ. ცოდვითა ჩემითა პირითა, მადლობასა მოგახსენებ და კურთხევასა მოგართმევ: მადლი იესოსი, ყოვლისა სოფლისა ცოდვათაგან მხსნელისა, იყოს თქვენზე და და თქვენსა სახლსა ზედა. ამინ, ამინ“.

— მეფის ძემან იტირა, ემთხვია მოხუცისა ხელსა. „დამწერე ჯვარი, ეკლესიისა ქრისტესისა მწყემსო“, — რქვა მეფის ძემან. მაშინ წარმოსთქვა: სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა...“

მეორესა დღესა დილით წარავლინა კაცი მოკითხვისა, მოუვიდა პასუხად სრულიად უკეთესობისა მისისა და სიმრთელისა ამბავი. განიხარა და კვალად წირვისა შემდგომად მიბრძანდა და წარიყვანა შვილი თვისი მიხეილი ჯერეთ ათამდინ წლისა. მოახსენეს გერმანეს მიბრძანება მეფის ძისა და მეფის ძის ძისა. აღდგა თვით საწოლით და ქურქ-მოდებული, მიეგება სენაკისა კარსა. განკ-

ვირდა მეფე და მალაღისა ხმითა ბრძანა:

„კურთხეულ არს ღმერთი მამათა ჩვენ-
თა“ (ესრეთი თქმა ხშირად იცოდა მე-
ფის ძემან ქრისტეს მოყვარემან).

იოანე დეკანოზმან პასუხ უგო:

„მადლი უფლისა თანა უვის მა-
რადის მადლითა ქრისტესითა
სავსე კაცსა“. მაშინ მეფის ძე-
მან მიიყვანა შვილი თვისი მი-
ხეილი და სთხოვა, აკურთხოს
იგი. გერმანემ დასდვა ხელი
თავზედ და ოდესაც აპირებდა
კურთხევისა სიტყვისა წარმოთ-
ქმასა, უბრძანა მეფემან მამამან
დაიჩოქოს. მსწრაფლ დაიჩოქა და
მაშინ სთქვა: „წმინდამან სამებამან
გაკურთხოს შენ. მადლი უფლისა და
ღვთისა ჩვენისა იესო ქრისტესი იყოს
შენთანა. ჯვარი მისი საჭურველად გექ-
მნას შენ. იხილვიდე კეთილსა მარადის
ქრისტეს სიყვარულთა. დღე გრძელი მოგენი-
ჭოს“. ეს ამბავი თვით მიხეილმან მიაგმო სანკ-პე-
ტერბურგის ბინაზე, ოდეს ვსადგურობდი მასთან
2 წელიწადსა (1843 და 1844) და იტყოდა ქრისტეს
მოყვარე და მოხუცი მაშინ 64 წლისა: „მე კიდევ
ვიცოცხლებ: გერმანესაგან ღირსისა კაცისა, ვარ
ნაკურთხი“. მომაგონდა ესე მისი თქმულობა,
ოდეს წარვიკითხე წერილი მოწერილი ჩემდა გარ-
დაცვალებულისათვის მიხაილისა, რომელსაცა აქ-
ვნდა 82 წელი 1861 წელსა, 21 აპრილსა და უმეტე-
სად დღედმდე ვარ შეკრთომილი, ოდეს გამოვიძიე
წერილიდგან, რომელ თვით გერმანეცა, მაკურ-
თხებელი მისი, იყო 82 წლისა, გარდასრული ამიერ
სოფლით სამყოფსა საუკუნოსა“.

იოანე ბატონიშვილი თავის ნაშრომში მიტროპო-
ლიტ გერმანეზე წერდა: „გერმანე ტფილელი, რომე-
ლიცა სიყრმიდგან თვისით აღიზარდა მონასტერსა
შინა ესრეთ მცირე ყრმა, რომელ ოდეს წარმოგზავ-

იოანე ბატონიშვილი

ნეს მონასტერსა, მამათა სოფელსა შინა მო-
სარეწელად მოწყალებისათვის ერთგან,
მხილველმან დედაკაცთამან იკითხა,
თუ: ვინ არიან ესენი? — რომელ პირ-
ველ ხილვასავე განკვირვებულ
იყო, ვინაიდგან არა უწყოდა სა-
ხე დედათა. ამან კეთილად იღვა-
ნა მონასტრისათვის. იყო ფრიად
სინმინდის მოყვარე და მეცნიე-
რი, უცხო დიალიქტიკოსი, მამათ
ცხოვრების წერილთა ზედმინე-
ნილი. უკანასკნელ მეფემან ირაკ-
ლი იძულებით დადგინებულ ყო
ტფილელად ტფილისსა შინა. და
კეთილად იღვანა ეკლესიისათვის და
მრავალნიცა განსწავლნა სამღვდე-
ლოდ და ესრეთ სინმინდით გარდავლნო
წელნი თვისნი“.

წმ. პოლიევქტოს კარბელაშვილი თავ-
ის ნაშრომში „ძველი ანჩისხატის ტაძარ-
ი ქ. ტფილისში“ მოგვითხრობს კათოლიკოს ანტონ
I-ის უკანასკნელი დღეების შესახებ: „მომაკვდავმა
კათოლიკოსმა თბილელი მიტროპოლიტი გერმა-
ნე იხმო საზიარებლად. 1788 წლის 27 თებერვალს,
კვირას ანჩისხატის ტაძარში სწირა ტფილელ მიტ-
როპოლიტმა გერმანემ; წირვა რომ გამოვიდა, შე-
მოსილმა გაასვენა ბარძიმი კათალიკოზის საზიარ-
ებლად. ანტონი მოემზადა წმინდა საიდუმლოს
მისაღებად: დაიბანა პირი, დაივარცხნა თმა, წვე-
რი, ჩაიცვა კაბა ანაფორა და მაჯის ღილები თვი-
თონ შეიკრა. მოხუცებულს გერმანეს გული ამო-
უჯდა ტირილით, ქვით-ქვითებდა და ვერ მოახერხა
ეზიარებინა ავადმყოფი. მაშინ ანტონმა თვით წარ-
მოსთქვა სუსტის ხმით ზიარების ლოცვა „მრწამს,
უფალო, და აღვიარებ“ და თავის ხელით ეზიარა“.

მიტროპოლიტი გერმანე კათედრაზე დანიშნვის
დროს უკვე საკმაოდ მოხუცი იყო და უჭირდა ეპარქი-
ის მართვა, ამიტომ მთელ საეპარქიო საქმეებს სიო-
ნის საკათედრო ტაძრის დეკანოზი იოანე
ოსეს ძე განაგებდა. გარდაიცვალა მეუფე
გერმანე 1790 წელს და დაკრძალულია სი-
ონის საკათედრო ტაძარში.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო
ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 226
და 1449; ხელნაწერთა ეროვნული ცენტ-
რი, ფ. 119.

ლიტ: ჟორდანიას თ. „ქრონიკები“ ტომი
III, ქ. თბილისი 1967წ. გვ. 369; იოსელია-
ნი პლ. „ცხოვრება გიორგი მეცამეტისა“
ქ. თბილისი 1978წ. გვ. 81-82; იოსელიანი
პლ. „თბილისის სიონის ტაძარი“ გვ. 150;
ბაგრატიონი იოანე „მცირე უწყება ქარ-
თველთა მწერალთათვის“, ქ. თბილისი
1982წ. გვ. 188.

დავით გარეჯის ლავრა

ადამიანური ზნეობით გამორჩეული ილუმენია ნინო ამილახვარი

ჩვენი ქვეყნის ისტორია მოგვითხრობს ქართველი ხალხის, მეფეების, დიდგვაროვანთა, ეროვნული გმირების, საერო და სასულიერო პირთა ცხოვრებასა და მოღვაწეობას. ისტორია ხომ ერის სულიერი სარკეა, ეთნოსის, ხალხის ავტოპორტრეტი.

ჩვენი წინაპრების ღირსეულ არსებობაში მრავალი მაგალითია განსაკუთრებული სულიერებისა თუ გმირობის მაჩვენებელი. სწორედ ასეთი ღირსეული სულიერებისა და ზნეობრივი გმირობის მაგალითს წარმოადგენს ილუმენია ნინო ამილახვარი. იგი დაიბადა 1815 წლის 26 იანვარს, სოფელ საამილახვრო ქალაში. ილუმენია ნინო იყო სამთავროს მონასტრის დამაარსებლის, ნინო ამილახვარის ძმისწული.

ეროვნებაში ანა ამილახვარი ადრე დაობლებულა და მამიდა მას მზრუნველობას არ აკლებდა. იგი ბავშვობიდანვე გამოირჩეოდა ზნეკეთილობით, სიბრძნითა და ღვთისმოშიშებით. მამიდის გარდაცვალების შემდეგ მას მთელი თავისი ქონება მონასტრისთვის შეუწირავს და მონაზვნობის აღთქმა დაუდია.

1855 წლის 19 ივნისს აღკვეცილა არქიმანდრიტ ტარასის მიერ. 1863 წელს დაუნიშნავთ მონასტრის გამგებლად, ხოლო 1865 წელს ეგზარქოს ევსევის ილუმენიას ხარისხში აღუყვანია. მისი ილუმენიად ყოფნის წლებში დაუღალავი შრომაა გაწეული მონასტრის სულიერი და ეკონომიური სიძლიერის განვითარებისათვის. წმინდა ნინოს მფარველობითა და მადლით აღესილი, უდიდესი სიყვარულის მატარებელი პიროვნება, 40 წლის განმავლობაში ხელმძღვანელობდა სამთავროს დედათა მონასტერს. სწორედ სულიერი და ეროვნული ღვაწლით გახდა იგი ღირსული გამგრძელებელი თავისი სახელოვანი წინაპრებისა. ილუმენია ნინო ნამდვილი სულიერი დედა იყო — თავისი შინაგანი კეთილშობილებით, ერთგულებით, ბრძნული დარიგებებითა და სხვა კეთილი საქმეებით მონასტრის დებისათვის. მაღალი ადამიანური ზნეობრიობით დაჯილდოებული, წესრიგითა და სიმშვიდით გამორჩეული, უდიდესი ქველმოქმედებით აღმატებული მონაზონი მაგალითი გახლდათ თითოეული მათგანისათვის. მისი ხელმძღვანელობით შეკეთდა სამთავროს ტაძარი, აშენდა ახალი სამონასტრო შენობები, მათ შორის, ახალი გუმბათიანი ეკლესია, დაარსდა ობოლ გოგონათა სასწავლებელი. მონასტერს ჰქონდა საკუთარი მეურნეობა, სადაც ძირითადად განვითარებული ყოფილა მევენახეობა. ილუმენია ნინო გარდაიცვალა 1904 წლის 29 დეკემბერს. მას დაბადებიდან 200 წელი შეუსრულდებოდა. დაკრძალულია მისივე თაოსნობით აგებულ წმინდა ნინოს სახელობის გუმბათიან ეკლესიაში. დღეს ამ ეკლესიის საძირკვლის მხოლოდ ნაშთებია შემორჩენილი.

დიდია ილუმენია ნინო ამილახვარის ღვაწლი საქართველოს ეკლესიის ისტორიაში. იგი მაგალითი და პორტრეტი ქართველი მონაზონისა.

ნინო ამილახვარი

ნინო ამილახვარი

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაჯავშნილი მასალების გამო
გთხოვთ, დაგალიანება გადაიხადოთ შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (შტაბ-
და-კრწანისის ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. მიმღები: ნმ. ანდრია
პირველთაველების სახელობის ეკლესიის ანგარიში N:GE74LB0122124214261000.
ელ. ფოსტა: sunewpress@gmail.com; bokuchavanana1@gmail.com.
მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.
ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: **ნანა ბოკუჩავა** T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი
(მოილაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ
ასათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კე-
რესელიძე, გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვა-
ჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯულელი;

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი ილია კოტეტიშვილი 1858 — 1933

დეკანოზი ილია იოანეს ძე კოტეტიშვილი 1858 წელს (მეორე ვერსიით — 1855 წელს) თბილისში, აზნაურის ოჯახში დაიბადა. წარმოშობით კოტეტიშვილები კასპის რაიონის სოფელ ლავრისხევიდან ყოფილან. იქვე ყოფილა მათი საცხოვრისი და ადგილ-მამულები. შემდეგ ლეკიანობისა თუ რაღაც სხვა მიზეზის გამო ჩამოსახ-

ლებულან კავთისხევში და ეს დიდი და მშვენიერი სოფელი კოტეტიანთ სამშობლოდ იქცა. ვახუშტი კოტეტიშვილი თავის მოგონებებში „ჩემი წუთისოფელი“ აღნიშნავს: „გეორგიევსკის ტრაქტატს დართულ ქართულ თავადაზნაურთა სიაში კოტეტიშვილები ტახტის აზნაურებად მოიხსენიებიან. ტახტის აზნაურები რომელსაღე თავადს კი არ ემორჩილებოდნენ, არამედ უშუალოდ მეფეს. ეს გასაგებიც არის, კოტეტიშვილებს მეტი საქმე არა ჰქონდათ, რომელიმე თავქარიან თავადს დამორჩილებოდნენ. ზოგჯერ ისინი მეფესაც არ ეპუებოდნენ თურმე და სწორედ ამ სიჯიუტისათვის ჩამოუაზნაურებიან კიდეც. ამიტომ კოტეტიანთ ერთი შტო უზენაესი მეუფის სამსახურში ჩამდგარა და ჩოხა-ახალუხი ანაფორაზე გაუცვლია, ამიტომ მოიხსენიებიან, როგორც მღვდლიანნი. მღვდლიანნი ადრევე გადმოსახლებულან თბილისში. იმდენად ადრე, რომ კავთისხევში მცხოვრებ კოტეტიშვილებს მამაჩემის დროსაც უკვე აღარ ჰხსოვებიათ, ზუსტად სად იყო სოფელში ჩვენი სამოსახლო. XIX ს-ის შუა წლებში პაპაჩემის მამას, მთანშინდაზე, მაშინდელ პრიუტის ქუჩაზე (ამჟამად კოტე მესხის ქ. #8), აუშენებია ტიპური თბილისური აივნებიანი სახლი, წინა და უკანა ეზოთი. ეს სახლი ჯერ ერთსართულიანი ყოფილა, შემდეგ კი, უკვე მამაჩემის ბიჭობაში დაუდგამთ მეორე სართული“. სწორედ ამ სახლში გაიზარდა მომავალი მოძღვარი, დეკანოზი ილია კოტეტიშვილი, რომელმაც თბილისის ერთ-ერთ კერძო სასწავლებელი დაამთავრა. საღმრთო ისტორია და საეკლესიო ტიპიკონი მონასტერში ისწავლა. 1878 წლის 4 ივლისს ყარაიზის (ეხლ. გარდაბანი) მიქაელ მთავარანგელოზის სახელობის ეკლესიის უშტატო მედავითნედ განამწესეს. 1881 წლის 10 ივნისს თბილისში, კალოუბნის ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის შობის სახელობის ეკლესიის უშტატო მედავითნედ დაინიშნა. 1883 წელს ეგზარქოსების წმინდა ჯვრის სახელობის კარის ეკლესიაში გადაიყვანეს. 1885 წელს ბზა-ახალსოფლის წმინდა გიორგის სახელობის ეკლესიაში დაადგინეს. 1886 წლის 5 აგვისტოს სასულიერო უწყე-

დეკანოზი ილია კოტეტიშვილი

ბაში მიიღეს და შტატში დაამტკიცეს. ამ პერიოდში მან გაიცნო სოფელ კარბში მცხოვრები ალექსი ბიძინაშვილის დედისერთა და ობოლი გოგო — ეკატერინე (1873), რომელიც მშობლების გარდაცვალების გამო თავის ბიძასთან იზრდებოდა. ილიამ თავისი მეგობრის, კარბელი მღვდლის დახმარებით, ბიძასთან საქმე მოაგვარა და

სულ მალე ქორწილიც შედგა. ჰყავდათ ოთხი შვილი: ივლიტა (1890, გათხოვილი სერგი მაკალათიაზე), ვახტანგი (1893-1937, ცნობილი ლიტერატურათმცოდნე, კრიტიკოსი, ფოლკლორისტი, მოქანდაკე, ხელოვნებათმცოდნე, მეუღლე ნუსია დილევესკი - მათი ვაჟი იყო ვახუშტი კოტეტიშვილი), გრიგოლი (1894) და ვლადიმერი (1895-1940, ექიმი, ნევროპათოლოგი, ქართული მედიცინის ისტორიის მეცნიერული კვლევის ფუძემდებელი).

დაოჯახების შემდეგ, 1886 წლის მინურულს ილია დიაკვნად აკურთხეს. 1888 წლის 27 მარტს ბზა-ახალსოფელში დიაკვნამა ილია კოტეტიშვილმა თავისი ხარჯებით გახსნა სამრევლო-საეკლესიო სკოლა, რის გამოც მწყემსმთავრული მადლობა გამოეცხადა. 1890 წლის 18 მარტს დიდი თონეთის წმინდა გიორგის სახელობის

ეკლესიაში გადაიყვანეს. 1899 წლის 1 იანვრიდან სვეტიცხოვლის თორმეტი მოციქულის სახელობის საკათედრო ტაძრის ღვთისმსახურია. სვეტიცხოველთან დაკავშირებით შემორჩენილია პატარა მოგონება ვახტანგ კოტეტიშვილთან დაკავშირებით, რომელსაც მისი ვაჟი — ვახუშტი იხსენებს: „... აი, უფროსი ბიჭი, ვახტანგი კი, დიდი მაიმუნი ვინმეა. ღამე აფოფებულა ტაძრის კედელზე და მურიანი ხელის ანაბეჭდი დაუტოვებია. დილას სვეტიცხოველში მოსულ მრევლს შეუმჩნევია ეს ანაბეჭდი და ამტყდარა ერთი ამბავი. დედაკაცებს წიოკი აუტეხიათ: — სასწაული, ხალხნო, სასწაული! ანგელოზი ჩამოფრენილა და ნიშანი დაუტოვებია. ემანდარე, კედელზეა გამოსახულიო.“

კაცებიც აჩოჩქოლებულან, შეშინებულები ინერენ პირჯვარს და არის ერთი გნიასი. შეცვივდნენ ეკლესიაში, გამოიყვანეს მამა ილია: — წამობრძანდი, მამაო, სასწაული მომხდარა და აგვისხენი, რა არისო. მოსულა მოძღვარი, აუხედავს და შუბლშეკრულს უბრძანებია: — წადით, ჩემი ბიჭი ვახტანგი აქ მომგვარეთო! მოჰყავთ და ის კი კიდევე უძალიანდება, მაგრამ პატარაა და რას გახდება. მოიყვანეს. — ეს შენი ნამაიმუნარია? — შეუბღვი-

დაადგინეს. 1886 წლის 5 აგვისტოს სასულიერო უწყე-

რა მამამ. პატარა ვახტანგმა თავი ჩალუნა და ამით აღიარა: — „დიახო“.

— ხალხნო, არ დაიჯეროთ, არავითარი სასწაული არ მომხადარა, ეს ამ ოინბაზი ბაღლის ნახელავია, დამშვიდდით და ტაძარში მობრძანდით, იქ ილოცეთ. ამას კი შინ მოვთხოვ პასუხსაო.

რასაკვირველია, ეს დღე იყო და ეს დღე! ამის მეტად ვახტანგს მსგავსი არაფერი ჩაუდენია“.

1902 წლის 12 დეკემბერს დიაკვან ილიას მღვდლად დაასხეს ხელი და ოსეთში, ჯომაგის წმინდა გიორგის სახელობის ეკლესიის წინამძღვრად განამწესეს. 1904 წლის 13 იანვარს თელავის მაზრაში, გულგულის წმინდა თომა მოციქულის სახელობის ეკლესიაში დაინიშნა. 1904 წლის 27 მაისს ტაძრის გარემონტებისათვის საგვერდულით დაუჯილდოვდა. 1906 წლის 8 ივლისს გორის მაზრაში, ნიჩბისის ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის შობის სახელობის ეკლესიაში დაინიშნა. 1912 წლის 13 ოქტომბერს, სამრევლოში ხშირად არ ყოფნის გამო დაითხოვეს ამ ტაძრიდან. 1913 წლის 9 ოქტომბერს ზახორის მაცხოვრის სახელობის ეკლესიაში დაინიშნა. 1916 წლის 28 მარტს მხურვალეთის წმინდა მარინეს სახელობის ეკლესიაში დაადგინეს. ამ სოფლის მღვდელ პეტრე კარბელაშვილს რაღაცის გამო ასჯანყებია მრევლი, მოუთხოვიათ სხვა მოძღვარი. სასულიერო მმართველობამ იქ მამა ილია გააგზავნა. მას პირველი წირვისთანავე დაუშოშმინებია მრევლი. სოფელმაც შეიყვარა ეს ღვთისწიერი, დარბაისელი და, ამავე დროს, მხიარული და სახენატელი მოძღვარი.

1920 წლის 27 ივნისს მღვდელი ილია მონაწილეობდა საქართველოს სამოციქულო მართლმადიდებელი ეკლესიის მეორე საეკლესიო კრებაში, როგორც ურბნისის ეპარქიის დელეგატი. 1923/1924 წლიდან მოძღვარი მცხეთა-თბილისის ეპარქიაში გადავიდა. 1925 წლის ოქტომბერში, ქაშვეთის წმ. გიორგის ეკლესიის წინამძღვარი, დეკანოზი კალისტრატე ცინცაძე ეპისკოპოსად გამოარჩიეს. თბილისის სამღვდელოებამ მას წერილობით მიულოცა ეს წარმატება. წერილს, სამღვდელოების სხვა წარმომადგენლებთან ერთად, მღვდელი ილია კოტეტიშვილიც აწერს ხელს. მამა ილია დროგამოშვებით მსახურობდა ჯერ თბილისის ყოვლადწმინდა სამების, შემდეგ კი — ხარფუხის წმინდა ნიკოლოზის სახელობის ეკლესიებში, სულ ბოლოს კი მამა დავითის ტაძარში განამწესეს, სადაც დაასრულა თავისი ამქვეყნიური მოღვაწეობა. ეს მოხდა 1933 წლის 11 თებერვალს.

მის გარდაცვალებაზე ვახუშტი კოტეტიშვილი წერს თავის მოგონებებში, რომელშიც აღწერილია, თუ რამ გამოიწვია მისი მოულოდნელი აღსასრული: „1933 წლის ზამთარში დიდი თოვლი მოვიდა. დილაადრიან გაღვიძებულმა მამა ილიამ ფანჯრის შეჭირხლულ მინებს ხელი მიუსვ-მოუსვა და მახათას მთისკენ გაიხედა. თოვლის ფარდის მიღმა ვერაფერი დაინახა. მოძღვარმა მზადება დაიწყო. ამასობაში მისმა უმცროსმა ვაჟმა გიგომ შემოაღო კარი და მამას უთხრა:

— მამა, თოვლი წელამდე მაინც იქნება გარეთ. გაუკვალავში გაგიჭირდება მთაზე ასვლა.

— შვილო, ღვთისმსახურება სპექტაკლი კი არ არის, აფიშაზე გააკრა, ამინდის გამო გადაიდო. მრევლს შეიძლება მართლაც გაუჭირდეს ამ დიდ-თოვლობაში ამოსვლა, მაგრამ მე ჩემი მოვალეობა ღვთის წინაშე უნდა აღვასრულო.

მამინ დამელოდე, ჩავიცვამ და წამოგყვები. ამაზე მამა ილიამ შორს დაიჭირა, რომელი ხეივანი მე მნახეთ, თქვე დალოცვილებო, ჩემით რა, ვერ გავიკვლევ გზასა. მიუხედავად ამისა, გიგო მაინც გამეზადა და შეუმჩნევლად აედევნა მამას.

მამა ილია დინჯად, სვენებ-სვენებით მიარღვევდა მთაწმინდის თოვლიან აღმართს. ცალი ხელით კვერთხს მიიბჯენდა, ცალში კი ანაფორა ჰქონდა აკალთავებული. გიგო შორიასლო მიჰყვებოდა.

— ხედავ, რა მაგარი გამოდგა მღვდლიანთ ილია? ფიქრობდა თავისთვის გიგო, — ამ გაუკვალავ თოვლში მე მიჭირს სიარული, ის კი ისე არხეინად მიაბიჯებს, თითქოს გალავინსკზე მისეირნობდეს. ბებერი ხარისაო, სწორედ უთქვამთ, რქანიცა ხნავენო“.

ბოლო მოსახვევთან მოძღვარი შედგა. ცოტა ხანს შეისვენა და განახლებული ენერგიით შეუყვამოლო აღმართს. გიგო ფეხდაფეხ მისდევდა. გრიბოედოვის საფლავთან შედგა. ელოდებოდა, რომ მამაო ეკლესიაში შესულიყო. ის-ის იყო, გამობრუნებას აპირებდა, რომ უცებ შემზარავი ხმა გაისმა:

— არა! არა! არა! — ეს მამა ილიას ხმას გავდა.

მარცხნიდან, სხადან-დეკანოზი ილია და მისი რძალი ნინო მაყაშვილი, მზანან - სიქე, სარგი მაქალათია და ლადო კოტეტიშვილი

გიგო ადგილს მოწყდა, კიბე აირბინა და გაშეშდა. მამა დავითის ეკლესიის სამრეკლოდან ზარები ჩამოეყარათ. ამას ვინ იზამდა, ენთუზიასტი კომკავშირლების მეტი?

მამა ილია შექანდა, კვერთხი აფართხალებული ხელიდან გაუვარდა და ხელებ-გაშლილი ჩაშვავდა საფლავებს შორის.

— მამა! ილრიალა გიგომ და ერთი ნახტომით მასთან გაჩნდა. მამა ილიას ცნობა დაკარგული ჰქონდა. გიგომ ჯერ შუბლზე მოუსვა თოვლიანი ხელი, შემდეგ კი საკინძე შეუხსნა და მკერდიც თოვლით დაუზილა.

მამა ილიას წამნამები შეუტოკდა, აზრდაფანტული მზერა მოავლო იქაურობას, გიგო იცნო და გონს მოეგო.

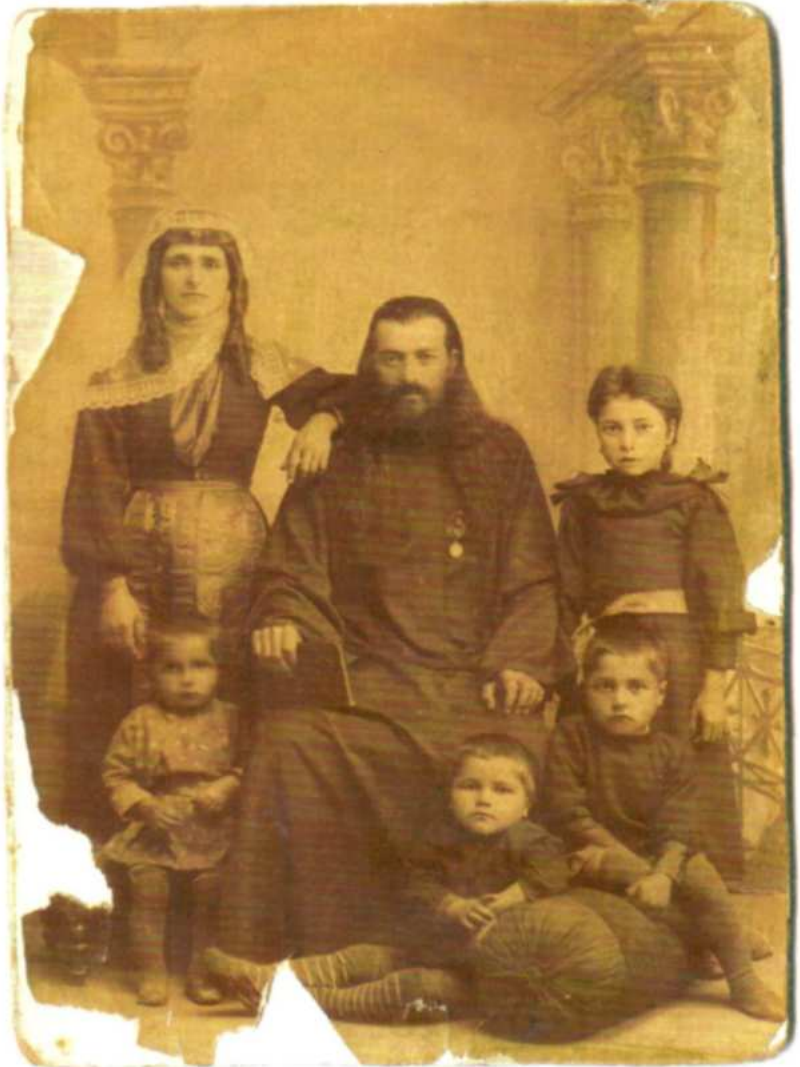
— ხედავ, შვილო, ესეც იკადრეს! ამ წმინდა ადგილსაც ამოსწვდა მაგ უღმერთობის მსახვრალი ხელი! ამდენი წაწყმედილი სული ნეტავ როგორ უნდა დაიტოს ჯოჯოხეთმა?

— მამა, მოდი, წამოგაყენებ და ეკლესიაში შეგიყვან. იქ უფრო მოქედურდები. აბა, შენ მომეხმარე. გიგომ მოძღვარი საკურთხეველში შეიყვანა. მისი დახმარებით მამა ილიამ ლოცვა აღავლინა. ღმერთს შენდობას სთხოვდა უბირთა და უღმერთთა სულების გადასარჩენად. თვითონ ინანიებდა იმათ ცოდვებს, თითქოს მას ჩამოეყაროს წმინდა ზარები.

ასე აღასრულა თავისი უკანასკნელი ლოცვა მამა ილიამ. მამა-შვილმა ეკლესიაში რამდენიმე საათს დაჰყვეს. იმ დღეს მამა დავითის ეკლესიაში არც ერთი მლოცველი არ ასულა.

ამ ამბავმა მამა ილიაზე მძიმედ იმოქმედა. იგი ლოგინად ჩავარდა. დაემართა ნერვიული შოკი... სისხლის ჩაქცევა... ინფარქტის ნიშნები... მამა დავითის ეკლესიის დამხობილ ზარებქვეშ მოჰყვა მისი სპეციაკი სული. კოტეტიშვილთა გვარის უკანასკნელი მღვდლის სული უფალმა მიიბარა. პანაშვიდი თავად უწმიდესმა და უნეტარესმა კალისტრატემ (ცინცაძე) გადაუხადა სიონის ტაძარში. დასაფლავებულია თბილისის მოციქულთა თავთა პეტრესა და პავლეს სახელობის ეკლესიის სასაფლაოზე.

ქელებზე შვილებმა და მათმა მეგობრებმა მამა

დავანოზი ილია მუხლასთან და შვილებთან ერთად, 1897 წელი

ილიას ანდერძი შეასრულეს — „შენ ხარ ვენახი“ იგალობეს, შემდეგ კი „ჭონა“ და „ზამთარიც“ მოაყოლეს. ჭირის სუფრაზე ეს უცნაური საქციელი არავის გაჰკვირვებია.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №53080; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს სასულიერო უწყებანი“ 1904წ. №5-6; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს უწყებანი“ 1912წ. №23; 1913წ. №20; 1916წ. №8-9.

ლიტ: ცინცაძე კ. „რაც გამახსენდა“. ქ. თბილისი. 2007წ. გვ. 223; კოტეტიშვილი ვახუშტი „ჩემი წუთი-

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტერთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავიწყებისგან ვიხსნათ ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04, 2 32 48 66, 2 98 95 41

რუბრიკას უძღვება გიორგი მაჩუარიშვილი

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაფილი მასალების გამო გთხოვთ, დავალიანება გადაიხადოთ შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (შთანხმონდა-კრწანისის ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. მიმღები: 58. ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ეკლესიის ანგარიში NGE74LB0122124214261000. ელ. ფოსტა: sunewpress@gmail.com; bokuchavanana1@gmail.com. მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54 სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მოილაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუარიშვილი, ია ზაზარაძე, სერგო კერესელიძე, გავრცელება: ცარი ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი;

ისტორიის ფურცელი

არქიმანდრიტი ეპიფანე (ბუჭყიაშვილი)
1785-1852

არქიმანდრიტი ეპიფანე 1785 წელს აზნაურ იოანე ბუჭყიაშვილის ოჯახში დაიბადა. წერა-კითხვა, წმინდა წერილი, გალობა და საეკლესიო ტიბიკონი თბილისში, საქართველოს კათოლიკოს ანტონ II-ის (ბაგრატიონი) სასახლეში ისწავლა, სადაც საბერო მორჩილებას გადიოდა. 1806 წლის მარტში კათოლიკოსმა ანტონმა ბერად აღკვეცა, სახელად ეპიფანე უწოდა და იმავე დღეს დიაკვნად აკურთხა.

1810 წლის ნოემბერში რუსეთის წმინდა სინოდმა კათოლიკოსი ანტონ II რუსეთში გაიწვია. ახალგაზრდა ბერ-დიაკვანი ეპიფანე მის ამალაში იმყოფება. 1811 წელს მამა ეპიფანეს არქიდიაკონის წოდება მიენიჭა. 1812 წლის 6 ოქტომბერს კათოლიკოს ანტონ II-ის ლოცვა-კურთხევით, სანკტ-პეტერბურგის წმ. ალექსანდრე ნეველის სახელობის ლავრაში მთავარეპისკოპსმა დოსითეოსმა (ფიცხელაური) მღვდლად დაასხა ხელი. 1813 წლის 14 ნოემბერს მამა ეპიფანემ თეიმურაზ ბატონიშვილისათვის წმ. ალექსანდრე ნეველის ლავრაში მოღვაწეობის დროს გადაწერა „ქილილა და დამანას“ საბასეული რედაქცია, რომელსაც ახლავს გადამწერის მინაწერი: „მისის უმაღლესობის საქართველოს მეფის გიორგის ძის თეიმურაზისაგან იძულებულმან აღვსწერე წიგნი ესე, რომელ არს ქილილა დამანა სამეუფოსა ქალაქსა პეტერბურგს, ლავრასა შინა წმინდისა ალექსანდრე ნეველისასა, გარნა არა ძალმედვა, მაგრამ აღმიკრძალმდა მათის უგანათლებულესობის ჩემდამო სხვადასხვა უხვნი მწყალობლობანი და უმეტესად სიყვარულნი და ამისთვის ურჩველარ ვექმენ, აღვწერე თთუსა ნოემბერსა 14, წელსა 1813, იერომონახმან ეპიფანემ“.

1814 წლის 25 ივლისს ამავე ალექსანდრე ნეველის ლავრაში გადაწერა გამოკრებილი სახარება მეფის ძის ბაგრატიონისათვის. 1814 წლის შემოდგომაზე კათოლიკოსის ლოცვა-კურთხევით სამშობლოში დაბრუნდა. 1815 წლის 2 იანვარს საქართველო-იმერეთის სინოდალური კანტორის გადაწყვეტილებით, მღვდელ-მონაზონი ეპიფანე შუამთის ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის შობის სახელობის მამათა მონასტრის წინამძღვრად და თელავის ეპარქიის მღვდელმთავრის თანაშემწედ დაინიშნა. ამავე დღეს არქიმანდრიტის წოდება მიენიჭა. 1818 წელს არქიმანდრიტ ელფთერთან (ზურაბიშვილი-ზუკაკიშვილი) ერთად დაევალა ალავერდის, ნეკრესის, ნინოწმინდის, ხარჭაშოს ეპარქიების, შუამთისა და კახეთის სხვა მონასტრების საეკლესიო შემოსავლის კამერალური აღწერა, რაც კეთილსინდისიერად შეასრულა. ამის გამო 1819 წლის 19 თებერვალს წმ. ანას III ხარისხის ორდენით დაჯილდოვდა. ამავე წელს დაევალა თელავის

საეპარქიო მმართველობისაგან ყოფილი ეპარქიების: ალავერდის, ნეკრესისა და ნინოწმინდის საეკლესიო ყმა-გლეხობისა და ქონების მართვა-გამგეობა, ხოლო 1820 წელს მცხეთა-თბილისისა და სამთავროს ყოფილი ეპარქიების ზოგიერთი მამული-სა. 1821 წელს საქართველოს ეგზარქოსმა თეოფილაქტემ (რუსანოვი) დაავალა რუსთავის ეპარქიის საეკლესიო გლეხობისა და შემოსავლის აღწერა. ამ დავალებათა კეთილსინდისიერად შესრულებისათვის 1821 წლის 29 დეკემბერს ძვირფასი თვლებით შემკული ოქროს ჯვრით დაჯილდოვდა. 1822 წლის 14 იანვრიდან 1823 წლის 3 მაისამდე არქიმანდრიტი ეპიფანე თელავის სასულიერო სასწავლებლის ზედამხედველია. 1823 წლის 1 ივნისიდან დატოვა ყველა სხვა თანამდებობა და მხოლოდ შუამთის მონასტრის წინამძღვარია. 1826 წლის 27 აპრილს საიმპერატორო გვირგვინით შემკული წმ. ანას III ხარისხის ორდენით დაჯილდოვდა.

როგორც ზემოთ ითქვა, მამა ეპიფანეს საეკლესიო მამულების მართვა ევალებოდა. მან კი, თავის მხრივ, მამულების მართვა თავის ძმას ბეჟანს ჩააბარა, რომელმაც სულ აურ-დაურია საქმეები. იგი პირადი ინტერესებიდან გამომდინარე იქცეოდა და მრავალი უნესო საქმე ჩაიდინა. ამის გამო, თელავის მაზრის სასამართლოში არქიმანდრიტ ეპიფანეს წინააღმდეგ საქმე აღიძრა. 1824 წლის 14 მაისს არქიმანდრიტი თელავის საოლქო სასამართლოში გამოიძახეს, მაგრამ იგი არ გამოცხადდა. ამავე წლის 3 ივნისს სასამართლომ უკვე ეგზარქოსს სთხოვა, თავისი ხელქვეითისათვის ებრძანებინა, რათა დაუყოვნებლივ გამოცხადებულიყო თელავში. დაიწყო ხანგრძლივი სასამართლო პროცესი, რაც საბოლოოდ იმით დამთავრდა, რომ 1827 წლის თებერვალში ძალაუფლების ბოროტად გამოყენების ბრალდებით, საქართველო-იმერეთის სინოდალურმა კანტორამ არქიმანდრიტ ეპიფანეს ჩამოართვა შუამთის მონასტრის წინამძღვრობა და დავით გარეჯის ლავრაში განამწესა საეკლესიო სასჯელის მოსახდელად. გარეჯში ცხოვრების პერიოდში გადაწერა რამდენიმე საეკლესიო შინაარსის თხზულება: ალაპიტ დიაკონის — „სამეფო ტომარი“, რომელსაც აწერია მისივე ანდერძი: „დასასრული განგებულებითისა ღმერთისა. დიდება ღმერთსა სრულმყოფელსა ყოველთასა, ამინ. ჭეშმარიტად მე ასე მრწამს, როგორც დამიწერია. მე უღირსმან გლახაკმან ბერმან ეპიფანემ ვჩაბე ესე“. 1828 წელს გადაწერა კრებული, რაც აღნიშნულია წიგნზე ასევე ანდერძის სახით: „ჰოი, დედაო ქალწულთა შორის და ქალწულო დედათა შორის, შენ მეოხ, მფარველ მეყავ მრჩობლსავე სოფელსა შინა გადმოჩნაპავსა

შუამთის მონასტარი

ამისა ცოდვილსა ბერს, არქიმანდრიტს ეპიფანეს. 1828 წელსა, აგვისტოს 4-ს დღესა“.

1827-1830 წლებში არქიმანდრიტ ეპიფანეს მღვდელ-მონაზონის წლიური ჯამაგირი — ექვსი თუმანი ეძლეოდა. 1828 წელს მან თბილისის ფერისცვალების მონასტერში გადასვლა ითხოვა, რაზედაც უარი ეთქვა. 1830 წელს სინოდალურმა კანტორამ უშუამდგომლა წმ. სინოდის წინაშე, რათა შეეწყალებინათ და ისევე შუამთის მონასტრის წინამძღვრად დაენიშნათ ნელინადში 40 თუმანი ჯამაგირით, მაგრამ სინოდმა კვლავ არ შეინიშნარა ეს შუამდგომლობა. ასე გაგრძელდა 1837 წლამდე.

1837 წლის 20 მაისს არქიმანდრიტი ეპიფანე შეინიშნა და ხირსის წმ. სტეფანე პირველდიაკვის სახელობის მამათა მონასტრის წინამძღვრად დაინიშნა. ხირსაში მოღვაწეობის პერიოდში მან დიდად იღვანა მონასტრის ეკონომიურად გასაძლიერებლად. არაერთი კეთილი საქმე გაკეთდა მისი მეცადინეობითა და ხელმძღვანელობით.

ხირსის მონასტერს ეკუთვნოდა 22 კომლი სოფლებში: ტიბაანსა, ოზაანსა და პრასიანში ვენახებითა და სახნავი მიწებით; იქვე ხირსაში ორი წისქვილი, სამი ვენახი, ერთი დუქანი, სოფელ ჩანაზაანში მეორე დუქანი და 4 აგურ-ქარხანა, რომლებიც მონასტერს აძლევდნენ ექვსას აგურს. მეხუთე აგურ-ქარხანა ეჭირა თბილისის პოლკს, მაგრამ სარგებელს არ აძლევდა მონასტერს, მიუხედავად იმისა, რომ არქიმანდრიტმა ეპიფანემ წერილობითაც კი მიმართა ამის თაობაზე პოლკის მეთაურს, არლუთინსკის.

სოფ. ვაქირში მონასტერს ეკუთვნოდა ერთი ვენახი, რომელიც არქიმანდრიტმა ნიკიფორემ შუამთის მონასტერის წინამძღვრად გადაყვანისას მისცა ვაქირის წმ. იოანე ნათლისმცემლის ყმას, მიქელა ბიბილაშვილს წერილობით „საუკუნოდ სამფლობელოდ თვინიერ ხარჯის დადებისა“. ახალმა არქიმანდრიტმა გამოართვა გლეხს მიცემული წერილი და „დაუდვა მისთვის საკუთრად იმა ვენახის

ფლობისათვის ერთი თუმანი თეთრი წელიწადში“.

ასევე დაიბრუნა და საექლესიოდ დადო არქიმანდრიტმა ეპიფანემ ერთი დღის მიწა, რომელიც წინა წინამძღვარმა, არქიმანდრიტმა ნიკიფორემ (ჯორჯაძე) ვაქირელ სახელმწიფო ყმას მისცა ნაჩუქრობით.

არქიმანდრიტ ნიკიფორესგან გათამამებული ხირსელი გლეხები წილს ითხოვდნენ წისქვილებშიც და როცა არქიმანდრიტმა ეპიფანემ ამ უფლების დამამტკიცებელი წერილობითი საბუთები მოითხოვა, მათ, მართალია, ვერ წარადგინეს ვერავითარი საბუთი, მაგრამ არც წისქვილით

სარგებლობაზე აიღეს ხელი.

17 თუმანი თეთრი შესძინა არქიმანდრიტ ეპიფანეს მცდელობამ მონასტერს (თანხა მღვდელ-მსახურებს და მარნის შენობას მოხმარდა), 27 თუმნად და 2 მანეთად გაიყიდა ხირსის სამი ვენახი, ორი წისქვილის შემოსავალი ვენახის სამუშაოებს მოხმარდა. არქიმანდრიტ ეპიფანეს მცდელობის მიუხედავად, მონასტრის სამეურნეო საქმეები სულ უფრო უკან უკან მიდიოდა, მითუმეტეს, რომ ერთ-ერთი (თუ არა ერთადერთი) ბერი, ქრისტეფორე, რომელსაც ნიკიფორე ჯორჯაძე დადებითად ახასიათებდა, ახალ არქიმანდრიტს ეურჩებოდა და გლეხებს უჯანყებდა — მოუწოდებდა მათ, არ გადაეხადათ მომეტებული გადასახადი და ეჩივლათ.

მონასტრის უძრავი ქონება ხან ვის ერგებოდა „ტორგით“ და ხან ვის. ეგზარქოსი თითქმის ყოველ წელს ითხოვდა არქიმანდრიტისგან განმარტებას, თუ რატომ შემოდიოდა ასე მცირე შემოსავალი მონასტრის ვენახებიდან და რჩევას იძლეოდა, გაეცათ ისინი იჯარით. არქიმანდრიტიც, თავისი მხრიდან, „ამდენს გასავალსა და ხლოფოს“ იჯარით გაცე-

არქიმანდრიტ ეპიფანეს საფლავის ძეგლი

მას ამჯობინებდა.

თავად-აზნაურებთან თუ ნაცვლებთან გამწვავებულ ურთიერთობას აგვარებდა მონასტრის წინამძღვარი, დამხმარე პირებთან ერთად (ხაზინდარი, მღვდელ-მონაზონი და სხვ.). იგი ზრუნავდა როგორც მონასტრის მამულეზე, ასევე ამ მამულების დამმუშავებელ საერთოდ მონასტრისადმი კუთვნილ დანარჩენ გლეხებზეც, მაგალითად, 1844 წელს, როცა ხირსის მონასტრის გლეხები იძულებულნი გახდნენ, მოუსავლიანობის გამო დიდი სარგებლით ეყიდათ პური, არქიმანდრიტმა ეპიფანემ იშუამდგომლა სილნალის საპოლიციო უბნის თავმჯდომარესთან, რათა მოსავლის აღებამდე კავკასიის კორპუსის სილნალის სურსათის მაღაზიიდან ესესხებინათ პური გლეხებისათვის.

ხშირად წინამძღვარი შუამდგომლობდა ეგზარქოსთან, რათა შეემსუბუქებინათ გადასახადი და გაეთავისუფლებინათ სახაზინო გამოსაღებისაგან ის გლეხები, რომელიც იხდიდნენ საეკლესიო და სახაზინო, ანუ სასოფლო ხარჯს და რაიმე მიზეზით აღარ შეეძლოთ მათი გადახდა.

მაგრამ ხდებოდა ისეც, რომ გლეხები უჩიოდნენ თვით წინამძღვარს, მონასტრისადმი სამსახურს არქიმანდრიტისადმი სამსახურში აიგივებდნენ, უარს ამბობდნენ სამუშაოთა შესრულებაზე და ა.შ. მაშინ წინამძღვარი შეშფოთებული წერდა, რომ „თუ მთავრობიდან შეწევნა არ იქნება, მაშინ მონასტერი დარჩება ყოვლითურთ შეუწევნელად და უკანასკნელი დაიცლება, რადგან უმეტესად გაამაყდებიან და იმათის მიხედვით სხვანიც სრულიად ურჩნი შეიქმნებიან“.

თითქმის თხუთმეტი წელიწადი უწინამძღვრამან ხირსის მონასტერს და თავისი ვალი პირნათლად მოიხადა. არქიმანდრიტი ეპიფანე 1852 წლის 10 თებერვალს გარდაიცვალა და თავისი ანდერძის თანახმად, ხირსის მონასტერში დაასაფლავეს. საფლავის ზემოთ, სვეტზე, მოთავსებული იყო სპილენძის დაფა შემდეგი წარწერით: „აქ მდებარეობს სხეუ-

ხირსის მონასტარი

ლი ღვთისადმი განსვენებულისა ხირსის წმინდის სტეფანეს მონასტრის წინამძღვარი და კავალეროსანი არხიმანდრიტი ივერიის აზნაურთაგანი ბუჭყიევის იოანეს ძე ეპიფანე, მექონე შობიდან 67 წლისა, შემდგარი მონაზონობასა შინა და კურთხეული იეროდიაკონად 1800 წელსა, ხოლო არხიმანდრიტად 1815სა წელსა 10სა თებერვლის თვესა. შეგიმკე ესე სახსენებელი ნეტარ ხსენებულ არხიმანდრიტო ძმისწულმან შენმან მაიორმა იოანე ბეჟანისძემ ბუჭყიევმან“.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 488, აღწერა 1, საქმე 1013, საქმე 1456; საქმე 1013; ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 2390; საქმე 10085, საქმე 14715; ჟურნალი „ჯვარი ვაზისა“ 1906წ. 8-9; გვ. 15.

ლიტ: ეპისკოპოსი კირიონი — „ღირსი სტეფანე და მის მიერ დაარსებული ხირსის მონასტერი“, თბილისი 1998 წ. გვ. 22; ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა — 1946წ. ტ. I, გვ. 14, გვ. 31; 1949წ. V ტომი, გვ. 73; ბერძნული მაქსიმე — „მასალები XVIII-XIX საუკუნის პირველი ნახევრის ქართული საზოგადოებრიობის ისტორიისათვის“. ქ. თბილისი, 1980წ. ტ. I, გვ. 224, შაკიაშვილი თამარ — „საქართველოს ეკლესია XIX ს-ის I ნახ. (სამონასტრო მეურნეობები).

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტერთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახოთ ვიხსნათ ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04, 2 32 48 66, 2 98 95 41

რუბრიკას უძღვება გიორგი მაჩუროშვილი

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაჟდნილი მასალების გამო გთხოვთ, დაგვლიანება გადაიხადოთ შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (შთანდინდა-კრწანისის ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. მიმღები: ნმ. ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ეკლესიის ანგარიში N:GE74LB0122124214261000. ელ. ფოსტა: sunewpress@gmail.com; bokuchavanana1@gmail.com. მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მოილაშვილი), მარიამ გავუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯულელი;

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი ერმოლოზ ვეფხვაძე 1853-1933

სოფელი ლელვანი ვეფხვაძეების საგვარეულო სოფელია. ბატონ ლევან ვეფხვაძის აზრით — ეს გვარი სამას წელს ითვლის. მანამდე ისინი ფურცელაძეები ყოფილან. ერთ-ერთ ფურცელაძეს მეფისთვის ვეფხვის ბოკვერი უჩუქებია. მეფეს ოჯახისთვის ვეფხვაძის გვარი და ცოტაოდენი მიწაც უბოძებია ლელვანში. ოჯახში სამი ძმა ყოფილა. გამრავლებულან. შემდგომში ერთი ძმა თეთრწყაროში დაბინავებულა, მეორე — სარგვეშში, ხოლო მესამე ბოლომდე შერჩენია ლელვანს. შემდგომში ამ გვარიდან რამდენიმე სასულიერო პირიც გამოვიდა.

ერთ-ერთი მათგანი გახლდათ **მღვდელი იოანე ლევანის ძე ვეფხვაძე**, რომელიც 1830 წელს დაიბადა. სასულიერო განათლება მან მონასტერში მიიღო. 1851 წლის 5 იანვარს იმერეთის მიტროპოლიტმა დავითმა (წერეთელი) დიაკვნად აკურთხა. 1855 წლის 15 აპრილს იმერეთის ეპისკოპოსმა ექვთიმემ (წულუკიძე) მღვდლად დაასხა ხელი და ლელვანის წმ. გიორგის სახელობის ტაძარში განამწესა. 1860 წელს იგი ყირიმის ომის სამახსოვრო ბრინჯაოს ჯვრით დაჯილდოვდა. მამა იოანეს ჰყავდა მეუღლე ელისაბედ იოანეს ასული (1829) და შვილები: დეკანოზი ერმოლოზი, ევგენია, დეკანოზი ფარნაოზი, მართა და გიორგი.

დეკანოზი ერმოლოზი 1853 წლის 8 მარტს დაიბადა. 1880 წელს მან წარჩინებით დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია. 1880 წლის 5 სექტემბერს ქუთაისის სასულიერო სასწავლებლის ზედამხედველის მოვალეობის შემსრულებლად დაინიშნა. 1880 წლის 5 დეკემბერს დამტკიცდა ამ პოსტზე. 1881 წლის 11 სექტემბერს ამავე სასწავლებლის I და II კლასებში გალობისა და მართლწერის სწავლება დაევალა. 1881 წლის 14 სექტემბერიდან 1882 წლის 13 მაისამდე შეთავსებით იყო ქუთაისის ქალთა უფასო სასწავლებლის II კლასების არითმეტიკისა და ქართული ენის მასწავლებელი. 1882 წლის 17 თებერვალს „კლასიჩესკი ნასტავნიკის“ წოდება მიიღო.

პედაგოგად მოღვაწეობის პერიოდში მან გაიცნო ლარიხევის წმ. გიორგის ეკლესიის მოძღვრის, გიორგი დეკანოზის ასული ნინო (17.06.1867), რომელსაც შემდგომში თავისი ცხოვრება დაუკავშირა. მათი ქორწინება იმერეთის ეპისკოპოსმა გაბრიელმა (ქიქოძე) აკურთხა. დეკანოზ ერმოლოზის შთამომავლების გადმოცემით: „როცა მეუფე გაბრიელს ერმოლოზისთვის ნინოზე დაქორწინება შეუთავაზებია, იგი შეფიქრიანებულა. ამ ქორწინების შემდეგ იგი მღვდელი უნდა გამხდარიყო, ასეთი იყო ეპისკოპოსის ლოცვა-კურთხევა. ეს კი იმას

ნიშნავდა, რომ მას აქტიური პედაგოგიური მუშაობისათვის ბევრი დრო აღარ დარჩებოდა, მაგრამ მან ეს ლოცვა-კურთხევა მორჩილად მიიღო და ქუთაისის ერთ-ერთ ეკლესიაში ჯვარი დაინერგა ნინოზე“. მათ შვიდი შვილი ჰყავდათ: პლატონი (1887, დაამთავრა ოდესის სამედიცინო უნივერსიტეტი), ანა/ანეტა (1892), აკელინა/თამარი (1896), ვერა (1897), სამივე ქალიშვილმა დაამთავრა გაბრიელ ეპისკოპოსის სახელობის ქუთაისის ქალთა ეპარქიალური რვანლიანი სასწავლებელი, დავითი (1898, დაამთავრა თბილისის I ვაჟთა გიმნაზია), პეტრე და პავლე ტყუპები (1904). ნინო დეკანოზიძე განათლებული ქალი ყოფილა. მას კარგად სცოდნია ფრანგული და რუსული ენები. შესაბამისად, თავისი შვილებიც ღირსეულად აღზარდა, ყველა მათგანმა უმაღლესი განათლება მიიღო.

1882 წლის 25 აპრილს ეპისკოპოსმა გაბრიელმა (ქიქოძე) ერმოლოზი დიაკვნად აკურთხა, ამავე წლის 2 მაისს მღვდლად დაასხა ხელი და ლარიხევის წმ. გიორგის ეკლესიაში განამწესა. 1882 წლის 11 ივნისს ხარაგაულის ოლქის მთავარზუცესად დაინიშნა. 1883 წლის 14 თებერვალს თავისი ხარჯებით ლარიხევი გახსნა სამრევლო სკოლა, სადაც 1884 წლის 16 თებერვლამდე საღვთო სჯულის თავადვე ასწავლიდა. 1883 წლის 25 ოქტომბერს სამი წლის ვადით აირჩიეს დეპუტატად ქუთაისის სასულიერო სასწავლებლის მმართველ საბჭოში. 1883 წლის 3 ნოემბერს იმერეთის სამღვდელოების XXX საეპარქიო სხდომაზე დამსწრე დეპუტატად გამოაირჩიეს. 1884 წლის 27 ოქტომბერს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1886 წლის 18 დეკემბერს კიდევ სამი წლის ვადით აირჩიეს მმართველ საბჭოში და მადლობა გამოეცხადა კეთილსინდისიერი სამსახურისათვის. 1888 წლის 29 მარტს სკუფია უბოძეს. 1889 წლის 12 აპრილს კავკასიაში მართლმადიდებელი ქრისტიანობის აღმდგენელი საზოგადოების IV განყოფილების მუდმივ წევრად აირჩიეს. 1890 წლის 9 თებერვალს იმერეთის ეპარქიის სამრევლო-საეკლესიო სკოლების მეთვალყურედ დაინიშნა. მამა ერმოლოზის ხელშეწყობითა და მეცადინეობით არაერთი სკოლა გაიხსნა: 1890 წელს გაზეთი „ივერია“ წერდა: „შვიდ თებერვალს სოფ. ღორეშის მამა სიმონ კურტანიძის მიერ აგებულ სასკოლო შენობაში დაიწყო სწავლა. სკოლის შენობა აკურთხა ბლალ. მღვდელმა ერმოლოზ ვეფხვაძემ, რომელიც სულითა და გულით მონადინებულია სამრევლო სკოლების გამრავლების. როცა სასკოლო შენობა ასხურა აიაზმის წყლით, მამა ბლალაჩინი მიიქცა

ხალხისკენ, მიულოცა სკოლის გამართვა და აუხსნა სწავლა-განათლების მნიშვნელობა. იქვე ოცამდე კაცმა განაცხადა ბავშვის შემოყვანის სურვილი. დღეს ამ სკოლაში ორმოცამდე ყმაწვილი სწავლობს“.

1892 წლის 15 მაისს ერთგული სამსახურისთვის მამა ერმოლოზს კამილაკა ეწყალობა. 1892 წლის 19 ნოემბერს მეორედ აირჩიეს საეპარქიო სხდომაზე დამსწრე დეპუტატად. 1893 წლის 16 დეკემბერს იმერეთის ეპარქიის, შორაპნის მაზრის სამრევლო-საეკლესიო სკოლების მოწაფეთა საგამომცდელი კომისიის წევრად დაინიშნა. 1894 წლის 16 თებერვალს ჩხერის წმ. გიორგის სახელობის ტაძარში გადაიყვანეს. 1894 წლის 9 მარტს ხარაგაულის ორკლასიანი სასწავლებლის საღვთო სჯულის მასწავლებლად დაადგინეს. 1895 წლის 3 თებერვალს წმ. ანას III ხარისხის ორდენით დაჯილდოვდა. 1896 წლის 14 მაისს სამკერდე ოქროს ჯვარი მიიღო. 1896 წლის 22 მაისს იმერეთის ეპარქიის სამღვდელოების XXXV სხდომაზე დამსწრე დეპუტატად აირჩიეს. 1900 წლის 28 მაისს დეკანოზის წოდება მიენიჭა. 1903 წლის 23 სექტემბერს იმერეთის ეპისკოპოსმა ლეონიდემ (ოქროპირიძე) სასწავლო დარგში მრავალწლიანი ნაყოფიერი პედაგოგიური სამსახურისთვის მადლობა გამოუცხადა პირად საქმეში შეტანილ. 1903 წლის 15 დეკემბერს ხარაგაულის ოლქის სამღვდელოებამ მესამედ აირჩია დეპუტატად. 1906 წლის 6 მაისს წმ. ანას II ხარისხის ორდენით დაჯილდოვდა.

1905 წელს რუსეთის იმპერიაში დაწყებული პირველი რევოლუციის სუსხი საქართველოს ტერიტორიაზეც შემოიჭრა. შორაპნის მაზრა ერთ-ერთი ცხელი წერტილი იყო მთელ საქართველოში. პროგრესულად მოაზროვნე მთავარბუცესი თანაუგრძნობდა აჯანყებას და თავის აშენებულ ორსართულიან შენობაში, სადაც საავადმყოფო იყო განთავსებული, დაჭრილ აჯანყებულებს მკურნალობდა. ალიხანოვ-ავარსკის დამსჯელი ექსპედიციის შედეგად, 1906 წელს, აჯანყებულები დამარცხდნენ. დამსჯელი რაზმის წევრებმა მამა ერმოლოზის სახლს ცეცხლი წაუკიდეს, ხოლო თავად მოძღვარი დასახვერეტად გაიყვანეს. უცაბედად ერთ-ერთ ოფიცერს მამა ერმოლოზის მკერდზე წმ. ანას ორდენი შეუნიშნავს და მოუბოდიშებია, არ ვიცოდი, თუ მეფის მსახური ბრძანდებოდი. იგი დახვერეტას გადაურჩა, თუმცა სახლი მთლიანად დაინვა. შემდგომში ფოფოღია ნინო ხშირად იხსენებდა ამ ამბავს და ამბობდა: „კიდევ კარგი, დაჭრილები დროზე მოვარიდეთ აქაურობას. სახლი კი ისე ჩაინვა, ერთი თეფშიც კი არ გადარჩენილა“.

1907 წლის 27 ივნისს დეკანოზი ერმოლოზი ხა-

დეკანოზ ერმოლოზის მიუღწევი ნინო დეკანოზიძე

რაგაულის ოლქის მთავარბუცესად დაინიშნა. 1914 წლის 6 მაისს წმ. ვლადიმერის IV ხარისხის ორდენი ეწყალობა. დეკანოზი ერმოლოზი, როგორც იმერეთის ეპარქიის დელეგატი, ესწრებოდა 1917 წლისა და 1920 წლის I და II საქართველოს სამოციქულო მართლმადიდებელ საეკლესიო კრებებს.

1921 წლის გასაბჭოების შემდეგ კომუნისტურმა ხელისუფლებამ უმძიმესი დარტყმა მიიყენა ეკლესიასა და სარწმუნოებას. ალიხანოვ-ავარსკის ჯარისკაცების დაწყებული საქმე, ამჯერად ბოლშევიკებმა გააგრძელეს. ხარაგაულის ერთ-ერთი დარბევის დროს დეკანოზი იძულებული გახდა, ოჯახით გაერიდებოდა მათ და მთაში, სახლვლარ-

ში გადასულიყო. გავეშებულ კომუნისტებს ოჯახში არავინ დახვდათ და მათ შური ოთახში, კედლებზე ჩამოკიდებულ სურათებზე იძიეს — ხიშტიები გაუყარეს მამა ერმოლოზისა და მისი ქალიშვილის პორტრეტებს. მათი ნაკვალევი ეხლაც ამჩნევია ფოტოებს.

დრო გადიოდა... ყოველწლიურად მცირდებოდა მოქმედი ეკლესიებისა და სამღვდელოების რიცხვი. 1924 წლის აგვისტოს აჯანყების დროს უამრავი სასულიერო პირი დაიხვრიტა. გადარჩენილები კი წნეხისა და შიშის ქვეშ აგრძელებდნენ მსახურებას. გამოჩვეულების არც მამა ერმოლოზი ყოფილა. შთამომავლები ერთ ასეთ ამბავს იხსენებენ: „ერთხელ მთავარბუცესი ეკლესიიდან სახლში ბრუნდებოდა. გზაში წინ გადაუდგა ადგილობრივი კომკავშირელი და ცალი წვერ-ულვაში ჩამოპარსა. დათიკო (ერთ-ერთი ვაჟი) მაშინ აჭარაში მილიციაში მუშაობდა. როცა შეიტყო, რომ მამა ვიღაცამ გაპარსა, აჭარიდან მილიციელთა ჯგუფი ჩამოიყვანა. ყველა საეჭვო პირი დააკავა. ეზოს შუაგულში ჩაამწყრივა და მამას უთხრა — აბა, ჩამოუარე და მითხარი, რომელმა ჩამოგპარსა წვერიო. მოძღვარმა ყურადღებით შეათვალიერა გაფითრებული ბიჭები. ერთ-ერთი ახალგაზრდის წინ შეყოვნდა, ეტყობა, ამოიცნო, მაგრამ არ გაამხილა, მიხვდა, რომ კბილებამდე იარაღასხმულ აჭარლებს ვერ გადაურჩებოდა, თვალი აარიდა ახალგაზრდას. მერე შვილს უთხრა, — ამათ შორის ის კაცი არ არისო. არ გასულა ერთი თვე და ის კომკავშირელი ზუსტად იმ ადგილას, სადაც მან მღვდელი შეურაცხყო, ცხენიანად ხევში გადაიჩეხა და დაიღუპა“.

1925 წლის მარტში ციხიდან გათავისუფლებულმა კათოლიკოს-პატრიარქმა ამბროსიმ (ხელაია) მიზნად დაისახა ეკლესიის დაცემული მდგომარეობის გაუმჯობესება. ამისათვის მან 1925-1926 წლებში რამდენიმე მღვდელმთავარი აკურთხა, რომლებიც სხვადასხვა ეპარქიაში გადანაწილდნენ. ერთ-ერთი ასეთი

მღვდელმთავარი გახლდათ მარგველი ეპისკოპოსი ვარლამი (მახარაძე), რომელიც 1926 წლის აპრილში ჩავიდა ახლად შექმნილ ეპარქიაში. იმავე წლის ივნისიდან მეუფე შეუდგა ეპარქიაში არსებული სამთავარსუცესო ოლქების დათვალიერებას. საქართველოს საპატრიარქოს არქივში დაცულია ამ მოგზაურობის ამსახველი მასალა, საიდანაც საინტერესო ფაქტებს ვგებულობთ: „1926 წლის 13-16 ნოემბერში მისმა მეუფებამ ადგილობრივი მთავარსუცესის დეკანოზ ერმალოზ ვეფხვაძის გაუყოლობის გამო, მღვდელ გიორგი მანჯავიძის თანხ-

ნიჟის გვირაბის კურთხევა. უკანა პლანზე იმერეთის ეპისკოპოსი ნმ. გაბრიელი (ქიქოძე), მარჯვნიდან მესამე მხარეს დეკანოზი ერმალოზ ვეფხვაძე

ლებით დათვალიერა ხარაგაულის ოლქის შემდეგი ეკლესიები: ზემალის ნმ. გიორგის, ხორითის ნმ. გიორგის, სარგვეშის ნმ. გიორგის, მირონწმინდის ნმ. ნიკოლოზის, საქარის ქედის ნმ. იოანე ნათლისმცემლის, ფაქუთის ფერისცვალების, ჩხერის ნმ. გიორგის ტაძრები. მთავარსუცესი დეკანოზი ერმალოზ ვეფხვაძე, იმის გამო, რომ მასსა და ადგილობ-

რიც ხელისუფლებას შორის დამოკიდებულება გამწვავებულია, ველარ ბედავს ოლქში გამოსვლას და ეკლესიების დათვალიერებას, ამიტომ აღნიშნული ოლქი რამდენიმე წელიწადია მოკლებული ყოფილა სათანადო ხელმძღვანელობას, რასაც თავისი ნიშანი დაუსვამს ამ ოლქის საეკლესიო ცხოვრებაზე. დასახელებულ ეკლესიებში მორწმუნენი საკმაოდ ხვდებოდნენ მის მეუფებას, გარდა საქარის ქედის ნმ. იოანე ნათლისმცემლის ეკლესიისა, სადაც თითქმის არავინ დახვედრია. რადგან შემდეგ აღარც ადგილობრივი მთავარსუცესი გაჰყვა ოლქის დანარჩენი ეკლესიების გასავლელად და ველარც რიგიანი გამყოლი კაცი იშოვნა, მისი მეუფება იძულებული გახდა თავი დაენებებინა რევიზიისთვის და საჩხერეში დაბრუნებულიყო“.

მომდევნო წელს ეპისკოპოსმა ვარლამმა კიდევ იმოგზაურა ეპარქიაში და გააკეთა ასეთი ჩანაწერი: „ხარაგაულის ოლქს დროებით განაგებს მღვდელი გიორგი მანჯავიძე, რადგან იქ არ შესდგა კრება საოლქო საბჭოს ასარჩევად. მიზეზი კრების შეუდგენლობისა არის ყოფილი მთავარსუცესი დეკანოზი ერმალოზ ვეფხვაძე, რომელიც უკ-

1917 წლის საპატრიარქოს ეკლესიის პირველი საეკლესიო კრება. უკანა პლანზე მესამე მხარეს დეკანოზი ერმალოზ ვეფხვაძე

მაყოფილოა ჩვენით იმიტომ, რომ ის გადავაყენეთ წლის დასაწყისში უმოქმედობის გამო თანამდებობიდან. დეკანოზი ვეფხვაძე სარგებლობს რა თავისი ნათესაური დამოკიდებულებით აღნიშნული ოლქის სამღვდლოებასთან, რომელთაგან ერთი მისი ძმაც, ორი სიძეები და რამდენიმე ნათელმირონი. ეწევა ჩვენს წინააღმდეგ ინტრიგებს. ამის გამო აუცილებელ საჭიროდ გახდა აღნიშნულ ოლქში ჩემი მისვლა კრების მოსაწვევად. სექტემბრის შუაში მე დავნიშნე კრება და ვაპირებდი წასვლას, მაგრამ ადგილობრივი მთავარსუცის ავადმყოფობამ შემიშალა ხელი, შემდეგ კრებისათვის დავნიშნე გიორგობისთვის უკანასკნელი რიცხვები, მაგრამ მოვიდა თოვლი, დაიჭირა ცუდი ამინდები და შეუძლებელი გახდა წასვლა და კრების მოწვევა. ეხლა ეს საკითხი გადადებულია გაზაფხულისათვის, როგორც კი ცოტათი გზები შეშრება, მაშინვე წავალ და მოვიწვევ კრებას. აღნიშნული ოლქი შედგება 13 სამრევლოსაგან. 11 ჰყავს კრებული. მოქმედებს 11 ეკლესია. 4-5 ეკლესია მთავრობის ხელშია და გადაკეთებულია კლუბებად. მსახურობს 11 მღვდელი და 9 მედავითნე. აკლია 2 მღვდელი და 4 მედავითნე“.

მიუხედავად ასეთი გაჭირვებული და უმძიმესი მდგომარეობისა, დეკანოზი ერმოლოზი კვლავ აგრძელებდა მსახურებას. მას კარგად ახსოვდა ის ფიცი, მღვდლად კურთხევის დროს რომ მისცა უფალს და ერთი წუთითაც არ უფიქრია ამ გზიდან გადახვევაზე. მას დიდი სიყვარული და ავტორიტეტი ჰქონდა მოპოვებული მრევლში. ხალხს მისი სწამდა და სჯეროდა. ერთხელ საწოლს მიჯაჭვულ სწეულს შვილების-

დეკანოზი ერმოლოზი ვეფხვაძე

თვის უთქვამს — „ბლალოჩინის“ წვერიდან ჩამოხანილი წყალი მომიტანეთ, თუ მომარჩენს, ის მომარჩენსო. მოძღვარი ნათლავდა ბავშვებს, აპატიოსნებდა მიცვალებულებს და ვიდრე ტაძარიც არ დაიკეტა, სისტემატიურად ალაგლენდა წირვა-ლოცვებსაც. დაძაბულმა და აუტანელმა პირობებმა თავისი ქნეს. 80 წელს მიღწეული მოხუცებული მოძღვარი ლოგინად ჩავარდა და 1933 წელს მშვიდად მიაბარა სული უფალს. ამავე წელს გარდაიცვალა მისი მეუღლეც. ოჯახის წევრებმა მშობლები საკუთარი სახლის ეზოში მიაბარეს მიწას. რამდენიმე წლის შემდეგ მათ დატოვეს მშობლიური სოფელი და თბილისში გადავიდნენ საცხოვრებლად. მცირე ხანში მიტოვებული ეზო ერთ-ერთმა მეზობელმა თავის ხარჯზე გააგანიერა და მოძღვრისა და ფოფოდის საფლავი თავის კარმიდამოში მოაყოლა. დღეს იმ ადგილზე ბოსტანია გაშენებული.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 39668; საქმე 53116; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, მარგვეთის ეპარქიის საქმე 1800; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს უწყებანი“ 1914წ. 11; გაზეთი „ივერია“ 1890წ. 49;

ლიტ: ვეფხვაძე გივი „მოგზაურობა წარსულში“. თბ. გვ. 149-161.

ფოტოებისა და საინტერესო მოგონებების მოწოდებისთვის მადლობას ვუხდით დეკანოზ ერმოლოზის შთამომავალს, ბატონ გივი ვეფხვაძეს.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტერთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახებისგან ვიხსნათ ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04, 2 32 48 66, 2 98 95 41

რუბრიკას უძღვება გიორგი მაჩუარიშვილი

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაბეჭდილი მასალების გამო გთხოვთ, დავალიანება გადახადოთ შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (მთავანდობა-კრწანისის ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. მიმღები: ნმ. ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ეკლესიის ანგარიში №GE74LB0122124214261000. ვებ გვერდი: ssu.ge; ელ. ფოსტა: ssu@ssu.ge; press@ssu.ge; patriarchate@ssu.ge; რედაქტორის მოადგილეს ელ. ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com. მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუარიშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჩანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი;

ამავე დაჯგუფების წევრები კენიაში თავს დაესხნენ კარვებში მძინარე ქრისტიან მუშებს. მათ შორის 36-ს თავი მოჰკვეთეს და დახვრიტეს.

თეირანში შობის დღესასწაულის დროს დააპატიმრეს „საშინაო“ ეკლესიის 9 ქრისტიანი წევრი და ისინი გაურკვეველი მიმართულებით წაიყვანეს.

ნიგერიაში 16 ქრისტიანი დახოცეს, მათ შორის, ერთი 1 წლის ბავშვი და მისი დედა. ქრისტიანულ სოფლებზე თავდასხმის დროს დაწვეს ეკლესია და ქრისტიანთა სახლები.

სუდანში 2 დეკემბერს პოლიციამ სცემა და დააპატიმრა 38 ქრისტიანი, მათ ცილი დასწამეს ეკლესიის შენობის უკანონო მიტაცებაში. საბოლოოდ, ხელისუფლებამ ამ შენობის დანგრევა გადაწყვიტა. პაკისტანის დედაქალაქში 12 ქრისტიანი, მათ შორის, პროტესტანტი მღვდელი, ღვთისგმობაში დაადანაშაულეს.

საერთო ჯამში, დისკრიმინაციისა და ძალადობის ფაქტები 13 ისლამურ ქვეყანაში დაფიქსირდა. ამასთან, მოხსენებაში ძირითადად შეყვანილია არაშემთხვევითი და რეგულარული ხასიათის ფაქტები, რომელთაც ყოველდღიურად აწყდებიან ქრისტიანები ისლამური სამყაროს წარმომადგენლების მხრიდან.

იერუსალიმში მართლმადიდებლური სემინარია დაწესდა

ისრაელის პრეზიდენტმა და იერუსალიმის მერმა მკაცრად გააკრიტიკეს ბერძნული მართლმადიდებლური სემინარიის დაწვის ფაქტი. სემინარია ქალაქის ისტორიულ ნაწილში მდებარეობდა. ხელისუფ-

ლების განცხადებით, აუცილებელია, დასრულდეს მსგავსი ფაქტები, რომელთა ჩადენაში, ჩვეულებრივ, ეჭვმიტანილია ულტრამემარჯვენე ებრაული წრეების წარმომადგენლები.

სამართალდამცველების ინფორმაციით, უცნობმა პირებმა ცეცხლი წაუკიდეს სემინარიის შენობას და კედლებზე დატოვეს წარწერა: „იესო ქრისტეს შემარცხვენელნი“. ხანძრის შედეგად არავინ დაზიანებულია. პოლიციის თქმით, დანაშაული „რელიგიური სიძულვილის ნიადაგზეა ჩადენილი“.

ისრაელის პრეზიდენტი რ. რივლინი პირადად ესაუბრა იერუსალიმის პატრიარქ თეოფილე III-ს და სემინარიის დაწვის ფაქტს „ამაზრზენი დანაშაული“ უწოდა. „აუცილებელია გამოძიების ჩატარება და იმის მიღწევა, რომ დამნაშავენი სასამართლოს წინაშე წარდგნენ. მათი ქმედება დაწვით ემუქრება არა მარტო ჩვენს საერთო სინამდევებს, არამედ ააფეთქებს რეგიონში იმ დენტის კასრს, რომელზეც ყველა ერთად ესხედვართ“, — განაცხადა სახელმწიფოს მეთაურმა.

„ჩვენი და სხვა რელიგიის წარმომადგენელთა წმინდა ადგილების დაცვა და შენარჩუნება ჩვენი, როგორც სახელმწიფოსა და საზოგადოების, მოვალეობაა. ყოველ ჩვენგანს გვაკისრია პასუხისმგებლობა, რათა ამ საშინელ ქმედებებს ბოლო მოეღოს“, — დასძინა პრეზიდენტმა.

თავის მხრივ, იერუსალიმის მერმა ნ. ბარკატმა განაცხადა, რომ მაქსიმალურად სწრაფად უნდა აღდგეს სიმშვიდე იერუსალიმში.

მოამზადა თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

ფოფხაძეების სასულიერო გვარი I ნაწილი

ჩვენი გაზეთის საშუალებით რამდენჯერმე გვექონდა საუბარი იმ სასულიერო პირთა შესახებ, რომელთა წინაპრები საუკუნეების განმავლობაში ერთგულად და თავდადებით ემსახურებოდა დედაეკლესიას. ამჯერად, კიდევ ერთი ასეთი ოჯახი გვინდა გააცნოთ, რომელთა გვარიდან ათეულობით ღირსეული სასულიერო პირი აღიზარდა ეკლესიის წიაღში. ფოფხაძეების ეს გვარი დასავლეთ საქართველოდან, რაჭიდან, სოფელ ბარეულიდან მომდინარეობს. მათ პირადი მაგალითითა და მოღვაწეობით მნიშვნელოვანი ადგილი დაიჭირეს ქართულ საეკლესიო ისტორიაში.

საარქივო მასალებიდან ვგებულობთ, რომ ფოფხაძეების ამ შტოდან პირველი მოძღვარი გახლდათ იოანე კაციაძე ფოფხაძე, რომელიც 1786 წელს იმერეთის სამეფოში, რაჭის სოფელ ბარეულში საბატონო ყმის ოჯახში დაიბადა. წმინდა წერილი, გალობა და საეკლესიო ტიპიკონი მღვდელ გიორგი დვალთან ისწავლა. 1804 წელს ნიკორწმინდელმა მთავარეპისკოპოსმა სოფრონმა (წულუკიძე) დიაკვნად აკურთხა. 1805 წელს მღვდლად დაასხა ხელი და ბარეულის მაცხოვრის სახელობის ეკლესიის წინამძღვრად დანიშნა. 1812 წელს ბრინჯაოს ჯვარი მიიღო. მამა იოანეს ჰყავდა ოთხი ძე: ოქროპირი (1816), მღვდელი გიორგი (1820), მღვდელი ლუკა (1830) და იოსები (1833).

მღვდელი გიორგი ფოფხაძე 1819 წელს დაიბადა. დაამთავრა რაჭის ორკლასიანი სასულიერო სასწავლებელი. წმინდა წერილი, გალობა და საეკლესიო ტიპიკონი თავის მამასთან ისწავლა. 1846 წლის 11 მაისს იმერეთის მიტროპოლიტმა დავითმა (წერეთელი) დიაკვნად აკურთხა. 1847 წლის 14 ივნისს მღვდლად დაასხა ხელი და გორისუბნის წმ. ბარბარეს სახელობის ეკლესიის წინამძღვრად განამწესა. 1859 წლის 25 მაისს ლადიშის წმ. გიორგის სახელობის ეკლესიაში გადაიყვანეს. 1877 წლის 1 ნოემბერს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1887 წელს მოხუცებულობის გამო პენსიაზე გავიდა. გარდაიცვალა 1906 წელს. ჰყავდა მეუღლე ელენე ლავროსის ასული (1820) და შვილი — მღვდელი გაბრიელი.

მღვდელი გაბრიელ ფოფხაძე 1848 წელს დაიბადა. დაამთავრა ქუთაისის სასულიერო სასწავლებლის სამი კლასი. საეკლესიო გალობა და ტიბიკონი ქუთაისის საკათედრო ტაძარში ისწავლა. 1869 წლის 4 აპრილს. ბარეულის მაცხოვრის სახელობის ეკლესიის უმცატო მედავითნედ დაინიშნა. 1875 წლის 20 მარტს შტატში დაამტკიცეს. 1882 წლის 20 მაისს იმერეთის ეპისკოპოსმა გაბრიელმა (ქიქოძე) დიაკვნად აკურთხა. 1887 წლის 29 ნოემბერს მღვდლად დაასხა ხელი და ლადიშის წმ. გიორგის სახელობის ტაძარში დანიშნა. 1901 წლის 30 აგვისტოს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1906 წელს რუსეთის პირველი რევოლუციის დროს მთელი საქართველო ცეცხლში გაეხვია. ალი-ხანოვ-ავარსკის სადამსჯელო ექსპედიციას უამრავი ადამიანი შეეწირა. დააპატიმრეს რამდენიმე სასულიერო პირი და დაარბიეს მათი სახლ-კარი. ამ ტალღაში მოჰყვნენ ბარეულში მცხოვრები ფოფხაძეებიც. 1906 წელს გაზეთი „მეგობარი“ წერდა: „სოფ. ბარეულში მიუცვივდნენ მღვდელ გაბრიელ ფოფხაძეს. ჯერ მოსთხოვეს იარაღი და როცა ამაზე უარი მიიღეს, ზალაში გაიტანეს წიგნები, ქვეშაგები და ნაუკიდეს ცეცხლი. ცეცხლმა კინალა სახლიც იმსხვერპლა. ამას რომ მორჩნენ, ჩაღწეს ფანჯრის შუშები და დაამტვრიეს ზალაში ლამპა. საქმე იმით დაავიწროვინეს, რომ მოხუცებულ მღვდელ გაბრიელ ფოფხაძეს თოფის კონდახი ჩაჰკრეს გვერდში, ხოლო მისი ასი წლის მამას, მღვდელ გიორგის — სცემეს“. როგორც ამ წერილიდან ვხედავთ, რუსი ჯარისკაცები სასტიკად გაუსწორდნენ მოძღვრის ოჯახს. ამ ამბიდან მღვდელ გიორგის დიდხანს აღარ უცოცხლია, მალევე გარდაიცვალა. თავად მღვდელი გაბრიელი 1909 წლის 7 ოქტომბერს გარდაიცვალა. მას ჰყავდა მეუღლე — გულქან მათეს ასული (1849) და შვილები: მღვდელი ვლადიმერი, დეკანოზი ამბროსი და მღვდელი ზოსიმე.

მღვდელი გაბრიელის სამი ვაჟი სასულიერო პირი გახდა, მათგან ანაფორა კი მხოლოდ დეკანოზმა ამბროსი ფოფხაძემ შეინარჩუნა.

უფროსი ვაჟი — **მღვდელი ვლადიმერ ფოფხაძე** — 1867 წლის 10 იანვარს დაიბადა. თავდაპირველად ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელში სწავლობდა. 1889 წელს დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარიის ხუთი კლასი. 1890 წლის 2 თებერვალს იმერეთის ეპისკოპოსმა გაბრიელმა (ქიქოძე) დიაკვნად აკურთხა, ამავე წლის 17 თებერვალს მღვდლად დაასხა ხელი და ბოსტანას მთავარანგელოზთა სახელობის ტაძარში განამწესა. 1890 წლის 15 ოქტომბერს სადმელის ოლქის სამღვდელოებამ იმერეთის ეპარქიის საეპარქიო კრებაზე დამსწრე დეპუტატად გამოარჩია. 1891 წლის 22 თებერვალს ხვანჭკარის

მღვდელი ვლადიმერ ფოფხაძე

წმ. გიორგის სახელობის ეკლესიაში გადაიყვანეს. 1891 წლის 31 აგვისტოს იმერეთის ეპარქიის მზრუნველობამოკლებულ სასულიერო პირთა მდგომარეობის გასაუმჯობესებელი კომისიის წევრად დაინიშნა, სადაც 1897 წლამდე იმუშავა. 1895 წლის 22 თებერვალს სადმელის ოლქში არსებული სამრევლო-საეკლესიო სკოლების ზედამხედველად დაინიშნა. 1896 წელს რუსეთის იმპერატორ ალექსანდრე III სახელობის სამახსოვრო ვერცხლის მედალი უბოძეს. 1897 წლიდან მთელი რაჭის მაზრის სკოლების ზედამხედველია. 1898 წლის 8 ივლისს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1899-1906 წლებში სადმელის ოლქის სამღვდელოების სულიერი მოძღვარია. 1902 წლის 13 თებერვ-

ლიდან რაჭის მაზრის სასულიერო გამომძიებელია. 1902 წლის 2 მარტს სკუფია უბოძეს. 1905 წლის 5 სექტემბრიდან კვაცხუთის წმ. გიორგის სახელობის ეკლესიის წინამძღვარია.

მღვდელი ვლადიმერი გამოეხმაურა ილია ჭავჭავაძის მკვლელობას და 1908 წლის 2 მარტს საკმაოდ ვრცელი წერილი გამოაქვეყნა ჟურნალ „შინაურ საქმეებში“. იგი წერდა: „ილია ჭავჭავაძის უეცარმა და მხეცურმა სიკვდილმა თავის დროზე ააღელვა საზოგადოდ მთელი კავკასია და, კერძოდ, მთელი ქართველობა. და ჩვენც ნებას ვაძლევთ ჩვენს თავს, ესლა მაინც გაუზიაროთ ჩვენი შთაბეჭდილებანი ახალი ჟურნალის მკითხველებს ქართული მწერლობის ასეთ სამწუხარო და მძიმე დანაკარგის გამო. შესაძლებელია ვინმე გულუბრყვილომ იფიქროს, რა დამოკიდებულება აქვს ჭავჭავაძის სიკვდილს ხალხის დღევანდელ გაჭირვებულ მდგომარეობასთან, რომელსაც ამ შავბნელ დროს დღიური არსებობის საკითხები უფრო აინტერესებს, ვინემ წმიდა ლიტერატურული? მაგრამ ეს ასე, ზერელე შეხედვით ეჩვენება დაუკვირვებელ მკითხველს. საჭირო არის ჩაუკვირდეთ და ღრმად შევიგნოთ მოვლენათა სული და გული და თავი გავითავისუფლოთ იწრო პარტიულ შეხედულებათაგან, და ისე ერთობით განვიხილოთ საზოგადო მოვლენათა თვითუფლი დარგი მათ ურთიერთშორის დამოკიდებულებაში და ჩვენ შევიგნებთ, რომ ისეთმა მწერალმა, როგორიც განსვენებული ჭავჭავაძე იყო, სამართლიანად უნდა დაიჭიროს საპატიო ადგილი იმ საზოგადო მოღვაწეთა შორისაც, რომლებიც იღვწიან საზოგადოების ნივთიერ წარმატებისათვის.

თუ თვალს გადავავლებთ კაცობრიობის ისტორიას, დავრწმუნდებით, რომ მწერალთა ქმნილებანი შეადგენენ ნივთიერ პროგრესის ერთ უძლიერეს ფაქტორს. ასეთ წიგნებში პირველი ადგილი, რასაკვირველია, უკავია ბიბლიას, იმ დიად წიგნს,

რომელიც ღვთის სიტყვით, საღმრთო განცხადებად ითვლება. ჩვენ იმ ზომამდე ვართ ამ წიგნით მოხიბლული, რომ ძნელი წარმოსადგენია, როგორ მოეწყობოდა ჩვენი ცხოვრება, ეს წიგნი რომ არ ყოფილიყო. ჩვენშიაც, რასაკვირველია, დიდი გავლენა იქონიეს და ისეთივე სამსახური გაუწიეს ქვეყანას ჩვენი მწერლების ჰაზრთა და იდეათა — დანყებული საღვთო წერილის მთარგმნელებიდან ილია ჭავჭავაძემდის, რომლის მადლიანმა შემოქმედებითა ნიჭმა სულ ახალი ხანა შეჰქმნა ქართულ მწერლობაში.

ამ ჰაზრის მიხედვით, ჩვენ ვგლოვობთ ჩვენ ბუმბერაზ მწერალ ილია ჭავჭავაძეს, რომელმაც ყველა ჩვენ მწერლებზე მეტი იშრომა საზოგადოების ზნეობრივ, გონებრივ და ყოველმხრივ აღზრდისათვის. მთელი ლიტერატურული მოღვაწეობა განსვენებულისა სხვა არა იყო, გარდა სიმაღლისათვის თავგანწირული ბრძოლისა. იგი სამართლიანად ითვლება ქართველი ერის გულის მესაიდუმლედ. არ დარჩენილა კუთხე ჩვენის ქვეყნისა, რომ მისი წინასწარმეტყველური აზრები არ მისწდომოდეს. ის გაფაციცებით ადევნებდა თვალყურს ცხოვრების მიმდინარეობას და შეუდარებელ პოეტურ თხზულებებში ცოცხლად ხატავდა ცხოვრების მაჯისცემას. ილია ჭავჭავაძის მსოფლშეხედულების უმთავრეს საგანს შეადგენდა უარყოფა დღევანდელ წესწყობილებისა და სურვილი, ახალ საუკეთესო ხანის დამყარებისა, სადაც აღარ უნდა

ყოფილიყო გაუგებრობა, როგორც წოდებრივ, ისე საზოგადო ნიადაგზე აღმოცენებული.

ეჭვი არ არის, ჰაზრი და გრძნობანი, რომლებიც თავის სიცოცხლის განმავლობაში ასე ძლიერად ამოქმედებდნენ განსვენებულს და რომლებიც უთვალავს მკითხველებს ღრმად აქვს გულში ჩაჭრილი, ადრე იქნება თუ გვიან, ჰპოვენ თავის განხორციელებას და გამოიღებენ ცხოვრების თვითოეულ სფეროში შესაფერ ნაყოფს“.

მღვდელი ვლადიმერი 1909 წელს იყო იმერეთის ეპარქიის სამღვდელოების 50-ე ყრილობის თავმჯდომარე. 1911 წლის 15 მაისს კამილავეკა ეწყალობა.

1912 წელს რაჭა-ლეჩხუმში იმოგზაურა დიდმა ქართველმა მგოსანმა აკაკი წერეთელმა, რომელსაც ღირსეული დახვედრა მოუწყეს ამ კუთხეში. ნიკორწმინდაში სტუმრად მყოფ პოეტს მისასალმებელი სიტყვით მიმართა მამა ვლადიმერმა: „ჩვენი სამშობლოს დიდებავ და სიამაყე, მგოსანო აკაკი! ნება მიბოძეთ, ორიოდ სიტყვით გამცნოთ ის გრძნობა, რომელიც თქვენმა მობრძანებამ ჩვენში აღძრა. დღიდან თავის გაჩენისა, რაჭა არ ღირსებია თქვენისთანა სტუმარს. დაფასება თქვენი მნიშვნელობისა და ღვაწლისა მე არ ძალმიძს და აქ არც დრო და არც ადგილი არის. ვისაც კი ქართული ანბანი დაუძლევია, ყველამ იცის, როგორი სამსახური მიგიძღვის ქართველი ერისადმი. დიდი ხანი არ არის მას აქეთ, რაც მთელმა საქართველომ დიდებულად იღვასასწაულა თქვენი 50 წლის მოღვაწეობის იუბილე, რითაც მან ცხადად დაამტკიცა, რომ იგი კიდევაც გამოფხიზლებულია. იუბილეს შემდეგ ჩვენი სამშობლოს კუთხეებმა მიგიწვია და შესაფერისი პატივი გცა, რაჭას ყველაზედ ბოლოს ხვდა წილად ბედნიერება თქვენი მოწვევის. მართალია, ჩვენი დახვედრა და ღვასასწაული გარეგნულად დიდებული და ბრწყინვალე არ არის, მაგრამ სამაგიეროდ, გულწრფელია და რაც შეიძლება ვცდილობთ, გამოვხატოთ თქვენდამი უზომო სიყვარული. ვუსურვებთ რაჭას თქვენისთანა საყვარელი სტუმრების არაიშვიათ წვევას, რათა ასეთი გმირების შრომისა და ღვაწლის ნაყოფით მალე და დროზე ღირსებოდეს თავისი სატრფო წესტან-დარეჯანის ქაჯთაგან განთავისუფლებას და მასთან ერთად ზნეობით, გონებით და ქონებით წინსვლასა — თქვენ კი, ძვირფასო მგოსანო, გისურვებთ მრავალჟამიერ სიცოცხლეს, რათა თქვენის სიმთა ჟღერით კიდევ დიდხანს დატკბარიყოს ქართველი ერი“.

1915 წლის 17 მაისს მამა ვლადიმერის ლოცვა-კურთხევითა და რჩევით, კვაცხუთის წმ. გიორგის ეკლესიის მრევლმა დაადგინა, რომ ამიერიდან ჩვეულებრივი წვეულება — დღეობა აღარ გადაიხადონ აგვისტოს, ფერისცვალების დღეს, რადგან დღეობის გამართვა მარიამობის მარხვაში, არაქრისტიანულია და შეუფერებელი. ნაცვლად ამისა, წმ. გიორგის ეკლესიის მრევლმა ადგილობრივი ეკლესიის დღეობად დაანება 10 ნოემბერი. განაჩენებაში ეწერა, რომ

ილია ჭავჭავაძის გამოსვენება
სიონის საკათედრო ტაძრიდან 1907 წელი

უცხოეთის ქრონიკა

ბულგარეთის მართლმადიდებელი ეკლესია 1145 წლისაა

ბულგარეთის მართლმადიდებელი ეკლესია 1145 წლისაა. 870 წლის 4 მარტს კონსტანტინოპოლის მსოფლიო კრებზე ისტორიული გადაწყვეტილება მიიღეს — ბულგარეთის სამთავარეპისკოპოსოსათვის ავტონომიის მინიჭება გადაწყდა.

კრებაზე განიხილებოდა საკითხი, რომელს უნდა დამორჩილებოდა ბულგარეთის ეკლესია — რომის თუ კონსტანტინოპოლის ეკლესიებს, ბულგარეთის განმანათლებელმა, წმინდა თაევადმა ბორის-მიქაელმა ბიზანტია აირჩია.

ბულგარეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის პირველი მთავარეპისკოპოსი იყო წმინდა იოსები, რომელმაც ხელდასხმა კონსტანტინოპოლის პატრიარქ ეგნატოსისგან მიიღო. ავტონომიის სტატუსით ბულგარეთის ეკლესია 927 წლამდე არსებობდა. შედეგ კი, მეფე სიმონ დიდის დროს, მას ავტოკეფალია მიენიჭა.

ამ დღესთან დაკავშირებით ბულგარეთის საპატრიარქოს ოფიციალურ ვებგვერდზე გამოქვეყნდა მიმართვა მრევლისადმი, რომლითაც ეკლესია მორწმუნეებს მოუწოდებს, ხსნა ეკლესიაში ეძებოს; ადიდოს უფალი და მადლობდეს მას.

ამ თარიღს დაემთხვა ბულგარეთის ეროვნულ ისტორიულ მუზეუმში ოთხი წმინდანის წმინდა ნაწილების ძვალშესალაგის დაბრძანებაც. წმინდა ნაწილების სანაწილე რესტავრაციის დროს საგანგებოდ ინახებოდა მუზეუმის საიდუმლო საცავში. მასზე დატანილია ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის გამოსახულება და ბერძნულ ენაზე შესრულებული წარწერა, რომელიც წმინდათა სახელებს გვიმხელს: „წმინდა დიონისე, წმინდა პანტელეიმონი, წმინდა პარასკევა და წმინდა ხარლამპი, კოსინიცას მონასტერი“.

ვერცხლისა და ოქროსაგან დამზადებული ძვალშესალაგი მღვდელ-მონაზონმა სერაფიმემ

1821 წლის 25 მარტს დაასრულა, რაზეც ასევე მოწმობს მასზე დატანილი წარწერა.

კოსინიცას მონასტერი შუა საუკუნეებს მიეკუთვნება. ამჟამად იკოსიფინისა (ოცი პალმა) ჰქვია და საბერძნეთის სამხრეთით, მთიან რეგიონში მდებარეობს. 1917 წელს ბულგარელმა მეცნიერებმა სოფიაში გადმოაბრძანეს საბერძნეთის გარკვეული სინმინდეები, მათ შორის, ზემოხსენებული ძვალშესალაგი. სინმინდეები დაცულ საიდუმლო საცავში შეინახეს. 1992 წელს ფონდი საბერძნეთსა და ბულგარეთს შორის 1964 წელს დადებული შეთანხმების საფუძველზე გაიხსნა.

ახლაბან დასრულებული რესტავრაციის შემდეგ წმინდანთა წმინდა ნაწილები და ძვალშესალაგი ბულგარეთის ეროვნული ისტორიული მუზეუმის ცენტრალურ დარბაზში დააბრძანეს მორწმუნეთა თაყვანსაცემად.

ელადის ეკლესია ახლო აღმოსავლეთში ნამგებულთათვის საგანგებო ლოცვას აღავლენს

ელადის მართლმადიდებელი ეკლესიის წმინდა სინოდმა 2015 წლის 3 მარტს გამართულ სინოდის სხდომაზე დიდმარხვის მეექვსე კვირა ახლო აღმოსავლეთში დევნილთა და წამებულთა ღოცვის კვირად გამოაცხადა.

ელადის მართლმადიდებელი ეკლესიის სამიტროპოლიტოებს დაეგზავნათ საგანგებო მიმართვა, რომელიც ტაძრებში ღვთისმსახურების დროს, დიდმარხვის მეხუთე კვირა დღეს, 29 მარტს წაიკითხება. მასში საუბარია ახლო აღმოსავლეთსა და აფრიკაში არსებულ მდგომარეობაზე. ღვთისმსახურების შემდეგ საგანგებო ღოცვა აღევლინება ამ რეგიონებში მონამეობრივად აღსრულებული ქრისტიანების სულის მოსახსენიებლად.

მოამზადა
თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი ფოფხაძეების სასულიერო გვარი II ნაწილი

მეორე ვაჟი — დეკანოზი ამბროსი ფოფხაძე 1869 წელს დაიბადა. 1886 წელს თბილისის სასულიერო სემინარიაში ჩააბარა. 1892 წლის 29 მარტს სიონის საკათედრო ტაძარში საქართველოს ეგზარქოსმა პალადიმ (რაევ) სტიქარო უკურთხა. 1892 წელს სემინარია I ხარისხის დიპლომით დაამთავრა. 1893 წლის 31 იანვარს იმერეთის ეპისკოპოსმა გაბრიელმა (ქიქოძე) დიაკვნად აკურთხა, ამავე წლის 7 თებერვალს კი მღვდლად დაასხა ხელი და ნიკორწმინდის წმ. ნიკოლოზის სახელობის ეკლესიის წინამძღვრად დანიშნა. 1895 წლის 21 ნოემბერს იმერეთის

ეპარქიის დროებითმა მმართველმა ეპისკოპოსმა ბესარიონმა (დადიანი), საეპარქიო სასწავლო კომიტეტის გადაწყვეტილებით, მამა ამბროსი რაჭის მაზრის სამრევლო-საეკლესიო სკოლების სამეთვალყურეო საბჭოში შეიყვანა. 1897 წლის 10 დეკემბერს ნიკორწმინდის ოლქის სამღვდელოებამ სულიერ მოძღვრად აირჩია. 1893-1902 წლებში ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელში იყო რაჭის მაზრის სამღვდელოების დეპუტატად. 1898 წლის 8 ივლისს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1901 წლის 27 აგვისტოს ნიკორწმინდის სამრევლო-საეკლესიო სკოლის გამ-

გედ და საღვთო სჯულის პედაგოგად დაინიშნა. 1904 წლის 3 მაისს სკუფია უბოძეს. 1904 წლის 4 მაისს ქუთაისის მთავარანგელოზთა სახელობის ტაძრის მღვდელმსახურად გადაიყვანეს. 1904-1905 წლებში იყო იმერეთის ეპარქიის სანთლის ქარხნის საწყობის გამგე. 1905 წლის 16 მაისს ქვიტირის ოლქის მთავარხუცესად დაადგინეს. 1907 წლის 2 მარტს იმერეთის ეპარქიის სამღვდელოების 47-ე ყრილობაზე გამოცხადდა მადლობა სანთლის საწყობში კარგი მუშაობისათვის. ამავე ყრილობაზე იმერეთის საეპარქიო ქალთა სასწავლებლის საბჭოს წევრად აირჩიეს. 1907 წლის 7 მარტს ზემო ქვიტირის მთავარანგელოზთა სახელობის ტაძრის წინამძღვრად გადაიყვანეს. ამავე წლის 7 მაისს საქართველო-იმერეთის სინოდალური კანტორის ბრძანების საფუძველზე იმერეთის ეპისკოპოსმა ლეონიდემ (ოქროპირიძე) საეკლესიო წესების დარღვევისათვის შეუჩერა მღვდელმოქმედება. 1911 წლის 2 ივლისს გაამართლეს და დაუბრუნდა მღვდელმსახურების უფლება. იგი კვლავ ზემო ქვიტირის ეკლესიაში დაინიშნა. 1911 წლის 11 სექტემბერს ქუთაისის მთავარანგელოზთა სახელობის ტაძრის მესამე მღვდლად დაადგინეს. 1913 წლის 13 იანვარს ქუთაისის ეკლესიების მთავარხუცესის თანაშემწედ აირჩიეს. 1919 წელს დეკანოზის წოდება მიენიჭა და ქუთაისის ეკლესიების მთავარხუცესად დაინიშნა. ამ თანამდებობაზე 1921 წლამდე მსახურობდა. დეკანოზი ამბროსი მონაწილეობდა 1920 წლისა და 1927 წლის საქართველოს სამოციქულო ეკლესიის II და IV საეკლესიო კრებებზე. 1922 წელს დეკანოზ ამბროსის კონფლიქტი ჰქონდა ქუთათელ-გაენათელ მიტროპოლიტ ნაზართან (ლეჟავა). დეკანოზი ნიკიტა თალაქვაძე ასე იხსენებს ამ ამბავს: „ამას წინათ ქუთაისიდან ჩამოვიდა საკრებულო ტაძრის მესამე დეკანოზი ამბროსი ფოფხაძე, კაცი მეტად მოუსვენარი, თავხედი და კლიაუზნიკი; აქ, საკათალიკოსო საბჭოში, ნაზარის მცხეთიდან დაბრუნების დროს, შეუმოკლებიათ საკრებულო ტაძრის შტატი, გაუუქმებიათ მეოთხე მღვდლის შტატი, მაგრამ ნაზარს სდომებია რა ფოფხაძის თავიდან მოშორება, ასეთი დადგენილება გამოატანინა საკათალიკოსო საბჭოს: „მესამე ან მეოთხე მღვდლიდან ის დარჩეს შტატში, ვინც უფრო ადრე შემოსულია სამსახურში“. ადრე შესული კი ყოფილა ქუთაისის საკრებულო ტაძარში ვინმე დეკანოზი ნიკოლაძე (საუბარია მღვდელმონაქვე იეროთეოზ ნიკოლაძეზე — გ.მ.), ოთხკლასიანიც არ არის ის თურმე, მაგრამ ნაზარისათვის ეს უფრო სასურველი პერ-

დეკანოზი ამბროსი ფოფხაძე

სონაა, ფოფხაძე კი სემინარიის სტუდენტია, ავტოკეფალიის გამო 12 წელიწადი გადაყენებული ჰყავდა ეგზარქოსებს სამსახურიდან, ეხლა კი ნაზარი ავდებდა სამსახურიდან. ჩამოიჭრა ეს ფოფხაძე თბილისში საქმის გამოსაბრუნებლად, მოვიდა ჩემთან, „სასტუმროში ბინა ვერ ვიშოვნეო და შენ მიმასპინძლეო“... დეკანოზი ნიკიტა შემდეგ წერს, რომ მამა ამბროსის საკათალიკოზო საბჭოში დახმარებას დაპირდნენო. უცნობია, რით გათავდა ეს საქმე, მაგრამ 1924 წელს იგი უკვე მთავარანგელოზთა ტაძრის წინამძღვრად იხსენიება.

დეკანოზ ამბროსი ფოფხაძეს ახსენებს თავის მოგონებებში სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი კალისტრატე (ცინცაძე): „ავტოკეფალიის აღდგენას ადგილი ჰქონდა 1917 წლის მარტის 12-ს. არ გასულა ამის შემდეგ ერთი თვეც, რომ ქუთაისიდან გამოაძევეს ფრთხილი, ცხოვრებაში გამობრძმედილი, წინდახედული და შორსმჭვრეტელი ეპისკოპოსი გიორგი (ალადაშვილი), კაცი, რომელმაც 1905 წლის რევოლუციისადმი თანაგრძნობისთვის არცერთი თავისი ეპარქიის მღვდელი არ დააჩაგვრინა უწმიდეს სინოდს, მაშინ, როცა მეზობელ ეპარქიებში სულ სხვანაირად დატრიალდა „რევოლუციონერ მღვდელთა“ ბედი. გიორგი ეპისკოპოსის წინააღმდეგ თავგამოდებულად იბრძოდნენ მღვდლები: ვლადიმერ და ამბროსი ფოფხაძეები, დიომიდე ჩხაიძე, მიხეილ ბუაჩიძე, იასონ აბესაძე და სილოვან შუბლაძე, რომელთაგან მხოლოდ მეორემ და უკანასკნელმა შეინარჩუნეს ანაფორა...“

XX ს-ის 20-იან წლებში დეკანოზი ამბროსი ენქერით დაჯილდოვდა. მიუხედავად მრავალი ზენოლისა, მას ანაფორა არ გაუხდია და მსახურება არ მიუტოვებია. 1938 წელს დეკანოზ ამბროსის ადგილობრივმა ხელისუფლებამ შეაწერა 10 000 მანეთი. ამით შემფოთებულმა მოძღვარმა დახმარებისათვის კათოლიკოს-პატრიარქ კალისტრატეს წერილობით მიმართა.

1944 წელს უწმინდესმა და უნეტარესმა კალისტრატემ (ცინცაძე) ქუთათელ-გაენათელად გადასახლებიდან ახლად დაბრუნებული ეპისკოპოსი ეფრემი (სიდამონიძე) დაადგინა. ქუთაისში ჩასულ მღვდელმთავარს ადგილობრივი სამღვდელოება დიდი სიხარულით შეხვდა. მათ შორის იყო დეკანოზი ამბროსი ფოფხაძეც, რომელიც მიუხედავად მხცოვანი ასაკისა დიდი შემართებით ამოუდგა გვერდში მეუფე ეფრემს. 1947 წლის კათოლიკოს-პატრიარქმა კალისტრატემ მიიღო შემდეგი დადგენილება: „ვიღებ

ქუთათელ-გაენათელი მიტროპოლიტი ეფრემის (სიდამონიძე) გაცვილვა ბათუმ-შაგჟოქის ეპარქიაში. 1953 წ. სხედან მარცხნიდან: დეკანოზი ნიკოლოზ ბარაქაშვილი (შამგოგოვი — პროტოპრესვიტერი), დეკანოზი ამბროსი ფოფხაძე, მიტროპოლიტი ეფრემი, ახლადდანიშნული ქუთათელ-გაენათელი მიტროპოლიტი გაბრიელი (ჩაჩანიძე), დეკანოზი ნაუმ შავიანიძე (შამგოგოვი — ქუთათელ-გაენათელი მიტროპოლიტი), დეკანოზი ვასილ გაბადაძე. ფეხზე დგას — დეკანოზი ტარენტი მგოლაძე.

რა მხედველობაში ქუთაისის ეკლესიების ადგილ-მდებარეობას და აგრეთვე კრებულის რაოდენობის მოუწესრიგებლობას, აუცილებლად ვთვლი შემდეგს: 1. პეტრე-პავლეს ეკლესია, როგორც ცენტრალურს ვაცხადებ საკათედროდ. 2. მის წინამძღვრად დაინიშნოს მიტროპოლიტი ეფრემი. 3. კათედრის დეკანოზად ვნიშნავ დეკანოზ ამბროსი ფოფხაძეს. 4. მღვდელ თეოდორე გველესიანს ვნიშნავ მესამე მღვდლად და ვავალებ მას პროტოდიაკონის მოვალეობის აღსრულებას, საჭიროების შემთხვევაში. 5. წმინდა გიორგის ეკლესიის წინამძღვრის მოვალეობის აღსრულებას ვავალებ დეკანოზ ვასილ გაბადაძეს. ყოვლადსამღვდელო ეფრემ მიტროპოლიტის ხელმძღვანელობით საჭიროა ეკლესიის რემონტის დამთავრება. 6. იმავე ეკლესიის მეორე მღვდლად ვნიშნავ დეკანოზ პარმენ ებანოიძეს. 7. მწვანეყვავილას ეკლესიის მეორე მღვდლად ვნიშნავ დეკანოზ სვიმონ ხვადაგიანს. 8. წესებისათვის ეკლესიაში და ეკლესიის გარეთ აღებული შემოსავალი უნდა ნაწილდებოდეს კრებულის წევრთა შორის კანონის მიხედვით. 9. ქუთაისში მცხოვრებ დანარჩენ მღვდლებს კანონიერ ფარგლებში ჩაყენებას ვავალებ მიტროპოლიტ ეფრემს. 10. დეკანოზი ამბროსი ფოფხაძე დაჯილდოვდეს მიტრის ტარების უფლებით“.

თავის მხრივ მიტროპოლიტი ეფრემი წერდა: „1947 წლის 10 ნოემბრის ბრძანებისა, შესრულებულ იქნა წესი მიტრით დაბურვისა დეკანოზ ამბ-

როსი ფოფხაძისა, ხოლო წირვის დამთავრებისას — ჩემს მიერ წაკითხულ იქნა ზემოხსენებული ბრძანება თქვენი უწმინდესობისა — წმ. გიორგის ეკლესიიდან პეტრე-პავლეში კათედრის გადატანისა და სხვა. ქუთაისის მორწმუნე საზოგადოება დიდი აღტაცებით შეხვდა პეტრე-პავლეს ეკლესიაში კათედრის გადატანას და მრავალთაგან მრავალნი მილოცავდნენ და გამოთქვამდნენ მადლობას თქვენი უწმინდესობისადმი კათედრის გადატანით, დარჩენ მხოლოდ დამწუხრებულნი არქიელის გორა — წმ. გიორგის მრევლი და სამრევლო საბჭო, რომელთაც მთხოვეს, ბინა საცხოვრებელი ისევ არქიელის გორაზე მქონდა მაინც. ყოფილ წინამძღვარმა დეკანოზმა ფოფხაძემ აღნიშნა ის გარემოება, რომ მას საშემოსავლო ხარკი მთლად არ ჰქონდა გადახდილი. ტაძრის ქონების გადმობარებისათვის ჩემს მიერ შექმნილ იქნა კომისია, დეკანოზ ნაუმ შავიანიძისა და დეკანოზ სვიმონ ხვადაგიანის თავჯდომარეობით, რომელთაც შეამოწმეს ყოველი და შეადგინეს გადმობარების ოქმი. ქონების შემოწმებისას აღმოჩნდა რომ პეტრე-პავლეს ეკლესიას ვალი აქვს გასასტუმრებელი 5498 მანეთი, რის შესახებაც ავლნიშნე რა უსიამოვნოდ უხერხული გარემოება — დავყაბულდი მის ნელ-ნელა გადახდას. პეტრე-პავლეში რეგულარულად შეუდგეი სამსახურს 1948 წლის იანვრის პირველიდან“.

1951 წლის აღდგომას დეკანოზ ამბროსის გამ-

სადგომო უხეხანვა შესრულდა ქუთაისის მენაფეხავილას მთავარანგელოზთა საკათედრო ტაძარში. ქუთათელ-გაენათელი და ყოფილი მიტროპოლიტი ეფრემი (სიდაგონიძე) ეპარქიის სამღვდლოებასთან ერთად. სხედან მარცხენიდან: მღვდელი კოხმა კირცხალია, მღვდელი ნიკოლოზ გარეკაშვილი, მღვდელი სერგი მიქაშაშვილი, მღვდელი საბა ჩიჩუა, დეკანოზი ივლიანე ჟიფიძე, დეკანოზი ამგროსი ფოფხაძე, მიტროპოლიტი ეფრემი სიდაგონიძე, დეკანოზი სიმონ ხვადაბიანი, დეკანოზი პარმენ ებანოიძე, დეკანოზი ვასილ გაბადაძე, მღვდელი ნიკოლოზ არსენიშვილი, მღვდელი ამგაკო ჩიქაძე, მღვდელ-მონაზონი სვიმონი (გოცაძე). დგას: პროტოდიაკონი ვასილ ტაბატაძე (შამგომი — დეკანოზი).

შეგნებული ჯვარი უბოძეს. მეუფე ეფრემის დახასიათებით, „მიუხედავად მისი ხანდაზმულობისა, დღესაც მუყაითად და სრული მორჩილებით ეწევა მძიმე უღელს მღვდლობისას“.

დეკანოზი ამგროსი 1956 წლის 24 ოქტომბერს გარდაიცვალა. იგი 28 ოქტომბერს ქუთაისის საფიჩხიის სასაფლაოზე დაასაფლავეს. მისი მეუღლე იყო თეოდოსია პეტრეს ასული (1875) და შვილები: რაჟდენი (1893), ალექსანდრა (1900) და ნესტორი (1902).

უმცროსი ვაჟი — მღვდელი ზოსიმე ფოფხაძე 1881 წლის 15 აპრილს დაიბადა. იგი სოფ. ბარეულში, მამაპაპისეულ სახლში ცხოვრობდა. დაამთავრა ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელი. 1909 წლის 22 მაისს გაიარა კომისია და დართეს ნება სასულიერო ხარისხის მიღებაზე. 1909 წლის 25 მაისს იმერეთის ეპისკოპოსმა გიორგიმ (ალადაშვილი) დიაკვნად აკურთხა, ამავე წლის 30 მაისს მღვდლად დაასხა ხელი და ლადიშის წმ. გიორგის სახელობის ტაძარში დანიშნა. 1910 წლის 10 იანვარს ბარის სამინისტრო სამკომპლექტიანი სკოლის საღვთო სჯულის მასწავლებლად და ლადიშის სკოლის სამზრუნვე-

ლოს თავჯდომარედ დაადგინეს. 1912 წლის 24 ოქტომბრიდან ლადიშის საკრედიტო ბანკის თავჯდომარეა. XX ს-ის 20-იან წლებში გაიხადა ანაფორა და საერო ცხოვრებას ეწეოდა. ჰყავდა მეუღლე — ანა ალექსანდრეს ასული (15.05.1880) და შვილები: ვალენტინა (31.10.1905), მარიამი (15.02.1906), თამარი (27.04.1907), გიორგი (23.04.1912), იოანე (20.12.1913).

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №4015; საქმე №44434; საქმე №44891; საქმე №58696; საქმე №57633; გაზეთი „მეგობარი“ 1906წ. №8, გვ. 3; ჟურნალი „შინაური საქმეები“ 1908წ. №18-19, გვ. 1-3; გაზეთი „თემი“ 1912წ. №87, გვ. 3; გაზეთი „სამშობლო“ 1915წ.; გაზეთი „მეგობარი“ 1916წ. №77, გვ. 4; გაზეთი „კომუნისტი“ 1956წ.

ლიტ: კეზევაძე მ. „ეგზარქოსობისდროინდელი რაჭის ეკლესიები და მღვდლები“, ქ. ქუთაისი, 2005წ. გვ. 11; დეკანოზი ნიკიტა თალაქვაძე „მოქალაქე-მღვდლის დღიურიდან“ 2013წ. გვ. 176; ცინცაძე კ. „რაჯ გამახსენდა“ ქ. თბილისი 2007წ. გვ. 324.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტერთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახოთ ვიხსნათ ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04, 2 32 48 66, 2 98 95 41

რუბრიკას უძღვება გიორგი მაჩუროშვილი

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაქვდილი მასალების გამო გთხოვთ, დაეალიანება გადაიხადოთ შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (შთანწინა-და-კრწანისის ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდა: LBRTGE22. მიმღები: 58. ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ეკლესიის ანგარიში N-GE74LB0122124214261000. ვებ გვერდი: ssu.ge; ელ. ფოსტა: ssu@ssu.ge, press@ssu.ge, patriarchate@ssu.ge; რედაქტორის მოადგილე: ელ. ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com. მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ზოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მოილაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ახათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი;

ში იმ დროს აიფეთქეს თავი, როდესაც მუსლიმები პარასკევის ღამეს ესწრებოდნენ. დაღუპულთა შორის ერთ-ერთი მეჩეთის იმამიცაა.

შიიტი ჰუსიტები ყოფილ პრეზიდენტს, ალი აბდულა სალეს უჭერენ მხარს, რომელიც 2011 წლის ანტისამთავრობო გამოსვლების დროს გადადგა.

ჰუსიტებმა გასული წლის სექტემბერში მთავ-

რობაზე კონტროლი დაამყარეს. მომხდარის გამო, ქვეყნის მოქმედი პრეზიდენტი, აბდ რაზუ მანსურ ჰადი იძულებული გახდა, ქალაქ ადენში გადასულიყო და ის ქვეყნის დროებით დედაქალაქად გამოცხადებინა.

მომავლად
თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი დეკანოზი გიორგი დეკანოსიძე

გაზეთ „საპატრიარქოს უწყებანის“ 2015 წლის მე-7 ნომერში გამოქვეყნდა სტატია დეკანოზ ერმოლოზ ვეფხვაძეზე, რომელშიც მოთხრობილი იყო მისი მრავალმხრივი მოღვაწეობის შესახებ. სამწუხაროდ, ბოლო გვერდზე გამოქვეყნებულ ფოტოზე გაიპარა უნებლიე შეცდომა. ფოტოზე გამოსახული პიროვნება გახლდათ არა დეკანოზი ერმოლოზი, არამედ მისი სიმამრი, დეკანოზი გიორგი დეკანოსიძე. შენდობას ვითხოვთ მისი შთამომავლებისგან და ამჯერად გვინდა დეკანოზ გიორგის ოჯახზე მოგიტხროთ მცირედით.

დეკანოზი გიორგი მარკოზის ძე დეკანოსიძე 1830 წელს დაიბადა. პირველდაწყებითი განათლება ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელში მიიღო. 1849-1855 წლებში თბილისის სასულიერო სემინარიაში სწავლობდა, რომელიც წარჩინებით დაამთავრა. სემინარიის დასრულების შემდეგ ქუთაისის ერთ-ერთი ორკლასიანი სკოლის მასწავლებლად დაინიშნა. 1857 წელს საქართველოს ეგზარქოს, მთავარეპისკოპოს ისიდორეს (ნიკოლსკი) წარდგინებით იგი აფხაზეთის ეპარქიაში თარჯიმნად დაინიშნა, სადაც ერთი წელი ერთგულად იმსახურა. 1858 წლის 17 აგვისტოდან იმერეთის ეპარქიაში დაბრუნდა და ეპისკოპოსმა გერმანემ (გოგოლაშვილი) იგი ჯერ დიაკვნად აკურთხა, შემდეგ კი მღვდლად დაასხა ხელი და ღირსების წმ. გიორგის სახელობის ტაძრის წინამძღვრად განამსენა.

დეკანოზი გიორგი მრავალმხრივ განათლებული მოძღვარი ყოფილა. იგი ფლობდა რამდენიმე ენას: რუსულ, ბერძნულ, ლათინურ, ოსურ, ასევე კარგად იცნობდა ფილოსოფიას, ისტორიას, ფსიქოლოგიას, მათემატიკას, ბუნებისმეტყველებასა და ხალხურ მედიცინას. გაბრიელ ეპისკოპოსს (ქიქოძე) დიდი მეგობრობა აკავშირებდა მასთან. მისივე ლოცვა-კურთხევით მამა გიორგი ერთ-ერთი პირველთაგანი იყო, რომელიც სათავეში ედგა სკოლების დაარსებისა და წერა-კითხვის გავრცელების საქმეს შორაპნის

მაზრაში. მისი ქალიშვილი ნინო ცოლად გაჰყვა ასევე ცნობილ სასულიერო პირს, დეკანოზ ერმოლოზ იოანეს ძე ვეფხვაძეს. 1882 წელს დეკანოზი გიორგი პენსიაზე გავიდა და თავისი ადგილი სიძეს, დეკანოზ ერმოლოზს დაუთმო.

შემდგომში დეკანოზ გიორგის საქმე მისმა ვაჟიშვილმა, ფილიმონმა გააგრძელა. იგი 1869 წლის 10 სექტემბერს დაიბადა. 1886 წელს დაასრულა ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელი. 1892 წელს დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია. 1892 წლის 1 აგვისტოს აღისუბნის სამრევლო-საეკლესიო სკოლის მასწავლებლად დაინიშნა. 1894 წლის 14 იანვარს იმერეთის ეპისკოპოსმა გაბრიელმა (ქიქოძე) დიაკვნად აკურთხა, ამავე წლის 23 იანვარს მღვდლად დაასხა ხელი და ლაშის ღვთისმშობლის მიძინების სახელობის ტაძარში განამსენა. 1894 წლის 16 თებერვალს ღირსების წმ. გიორგის სახელობის ეკლესიაში გადაიყვანეს. 1897 წლის 8 მაისს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1899 წლის 14 დეკემბერს ხარაგაულის ოლქის სამღვდლოებამ სამი წლის ვადით იმერეთის საეპარქიო სხდომაზე დამსწრე დეპუტატად გამოარჩია. 1901 წლის 30 აპრილს სკუფია უბოძეს. 1901 წლის 1 დეკემბერს ხარაგაულის ქალთა სამინისტრო სასწავლებლის საღვთო სჯულის პედაგოგად დაინიშნა. 1908 წლის 1 ოქტომბრიდან ღირსების სამინისტრო სასწავლებლის საღვთო სჯულის პედაგოგია. 1913 წლის 6 მაისს კამილაკა ენცალობა. XX ს-ის 20-იანი წლების დასაწყისში დეკანოზის წოდება მიენიჭა. დეკანოზი ფილიმონი 1943 წლის 19 ივლისს თბილისში, ყოფილ მიხეილის საავადმყოფოში გარდაიცვალა. თავად კი 1910 წელს უკვე ქვრივად იხსენიება. ჰყავდა შვილები: გიორგი (1.09.1895), სვიმონი (3.09.1900), ბასილი (30.12.1901), ნინო (1.07.1905) და თამარი (5.10.1907).

აქვე გვინდა მოგიტხროთ დეკანოზ ერმოლოზის უმცროს ძმაზე, მღვდელ ფარნაოზ იოანეს ძე ვეფხ-

დეკანოზი გიორგი დეკანოსიძე

ვაძეზე. იგი 1870 წელს დაიბადა. 1884 წელს დაასრულა ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელი. 1890 წელს დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია. 1892 წლის 25 მარტს იმერეთის ეპისკოპოსმა გაბრიელმა (ქიქოძე) დიაკვნად აკურთხა, ამავე წლის 29 მარტს მღვდლად დაასხა ხელი და ხევისჯვრის წმ. გიორგის სახელობის ეკლესიაში განამწესა. 1892 წლის 11 ნოემბერს ზვარეს წმ. გიორგის სახელობის ეკლესიაში გადაიყვანეს. აქედან კი ლელვანის წმ. გიორგის ეკლესიის წინამძღვრად დაადგინეს. 1892 წლის 19 ნოემბერს ხარაგაულის ოლქის სამღვდელოებამ სამი წლის ვადით იმერეთის საეპარქიო კრებაზე დამსწრე დეპუტატად აირჩიეს. 1895 წელს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1900 წელს სკუფია უბოძეს.

1902 წელს გაზეთი „ივერია“ წერდა: „სოფელ ზვარეში აქამომდე სკოლა არ არსებობდა და სოფლის გლეხთა შვილები ვერ დადიოდნენ მოლითის საზოგადოების სამინისტრო სკოლაში სიშორის გამო. ზვარის მღვდელმა მამა ფარნაოზ ვეფხვაძემ მიაქცია ამ გარემოებას ყურადღება და ამ წელს დააარსა წერა-კითხვის სკოლა, რომელშიაც ამჟამად ორმოცი ბავშვი სწავლობს. ამავე მღვდლის მეცადინეობით სოფ. ზვარის სამრევლოში აშენებულ იქმნა ორი მშვენიერი ეკლესია“.

1904 წლის 16 ოქტომბერს ლელვანის სამინისტრო ერთკლასიანი სკოლის საღვთო სჯულის პედაგოგად დაინიშნა. 1906 წლის 6 მაისს კამილავკა ეწყალობა. 1907 წელს ხარაგაულის ოლქის სამღვდელოების სულიერ მოძღვრად დაადგინეს. 1914 წლის 15 მაისს სამკერდე ოქროს ჯვარი მიიღო. XX ს-ის 10-იანი წლების ბოლოს დეკანოზის წოდება მიენიჭა. დეკანოზი ფარნაოზი მონაწილეობდა 1920 წლის და 1921 წლის საქართველოს სამოციქულო მართლმადიდებელი ეკლესიის მეორე და მესამე საეკლესიო კრებებზე. 1921 წლის მესამე კრებაზე განიხილებოდა თავად დეკანოზ რომანოზ ვეფხვაძის საკითხი. საქმე ეხებოდა ლელვანის მრევლიდან მის გაძევებას. საეკლესიო კრებამ ამ საკითხის გამოძიება კრების წევრებს: ბატონ წერეთელსა და ნიკოლაძეს მიაწოდო.

1925 წლის 29 აპრილს, ხანგრძლივი ავადმყოფობის შემდეგ, თბილისის რესპუბლიკურ საავადმყოფოში გარდაიცვალა მისი მეუღლე ზინა. იგი 3

დეკანოზი ფარნაოზ ვეფხვაძე ოჯახით

მაისს თბილისში, ვერის წმ. ნიკოლოზის სახელობის სასაფლაოზე დაკრძალეს. თავად დეკანოზი ფარნაოზი 1942 წლის 29 დეკემბერს გარდაიცვალა. დაკრძალეს 1943 წლის 1 იანვარს. ჰყავდა მეუღლე ელისაბედ რომანოზის ასული (1875-1925) და შვილები: იოანე (6.01.1897, მუშაობდა თბილისის სტალინის რაისაბჭოს საბინაო სამმართველოში იურისკონსულად), კონსტანტინე (5.10.1898), მავრა/მედეა (10.10.1903, გათხოვილი შალვა მალრაძეზე), გიორგი (10.02.1907) და ლევანი (5.02.1909).

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 4105; საქმე 53116; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, საქმე 6478; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს სასულიერო უწყებანი“ 1892წ. 12; გაზეთი „ივერია“ 1902წ. 48; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს უწყებანი“ 1913წ. 10; 1914წ. 10; გაზეთი „კომუნისტი“ 1925წ; 1942წ; 1943წ.

ლიტ: ვეფხვაძე გივი, „მოგზაურობა წარსულში“, ქ. თბ. გვ. 150-151.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტერთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახოთ ვიხსნათ ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04, 2 32 48 66, 2 98 95 41

რუბრიკას უძღვება გიორგი მაჩუარიშვილი

გთხოვთ, გახატოს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაქმნილი მასალის გამომცემს, გთხოვთ, დაგვლიანება გადაიხადოთ შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (შტაბ-ბინა: და-კრწანისის ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. მიმღები: წმ. ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ეკლესიის ანგარიში №GE74LB0122142414261000. ვებ გვერდი: ssu.ge; ელ. ფოსტა: ssu@ssu.ge; press@ssu.ge, patriarchate@ssu.ge; რედაქტორის მოადგილეს ელ. ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com. მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მოილაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუარიშვილი, ია ზაზარაძე, სერგო კერესელიძე, გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯულელი

ნოვანი მოღვაწეობის შესახებ და მათ მიერ ნაშენებ-
ნაქონ მრავალრიცხოვან ეკლესია-მონასტრებზე
ნაკლებად არის ინფორმირებული. მართალია, სა-
ქართველოდან ისრაელში ჩასული მომლოცველე-
ბისა თუ ტურისტების ნაკადი არ გამოირჩევა მრავალ-
რიცხოვნობით, მაგრამ ისინიც კი, ვინც ბოლო
წლებში ესტუმრა წმინდა მიწას, ჯვრისა და კატამო-
ნის მონასტრებს თუ არ მივიღებთ მხედველობაში,
ნაკლებად ინტერესდებიან სხვა ქართული ყოფილი
ეკლესია-მონასტრების მოხილვა-მოლოცვით. ამის
მიზეზი აღნიშნული წმინდა საფანეების შესახებ მათი
მცირედ ინფორმირებულობაცაა, ტურისტულ
პროგრამებში ე.წ. ქართული მარშრუტის გაუთვალისწინებლობის
ფაქტიც და ალბათ, შეზღუდული
დროის ფაქტორიც. ცალკე საუბრის თემაა მომ-
ლოცველთა და ტურისტთათვის შესაფერისი გზამ-
კვლეების არარსებობა. შედეგად, ისრაელის ტუ-
რისტულ-საცნობარო ბუკლეტებსა თუ ინტერნეტ-
გვერდებზე განთავსებული ინფორმაცია ჩვენთვის

საინტერესო მონასტრების ისტორიაზე მწირი და
„შემსუბუქებული“ ქართული ისტორიული მასა-
ლების სრული ან ნაწილობრივი უგულებელყოფის
ხარჯზე. ამ მიმართულებით ქართველ მეცნიერთა
(ალმოსავლეთმცოდნეების, ისტორიკოსების, პა-
ლეოგრაფების, კულტუროლოგების, ხელოვნებათ-
მცოდნეების...) საქმიანობის გააქტიურებაზე ბევ-
რად არის დამოკიდებული წმინდა მიწაზე ქართული
კულტურული მემკვიდრეობის დღემდე მართლაც
სასწაულებრივად გადარჩენილი ძეგლების ისრა-
ელში პოპულარიზება და სამომავლოდ მათი დაცუ-
ლობის ხარისხი“.

*ბესიკ ხურცილავა, მოსწავლე ახალგაზრდობის
ეროვნული სასახლის საქართველოს ისტორიისა
და ეთნოგრაფიის განყოფილების გამგე*

„ისტორიანი“ №1

მომზადდა
სერგო კერესელიძემ

ისტორიის ფურცელი

ილუმენი ნიკოლოზი (მიქელაძე) 1854-1929

ილუმენი ნიკოლოზი, ერისკაცობაში — ნიკოლოზ
მიქელაძე ქუთაისის გუბერნიაში თავადის ოჯახში და-
იბადა. წერა-კითხვა, წმინდა წერილი, გალობა და სა-
ეკლესიო ტიბიკონი გელათის ყოვლადწმინდა ღვთის-
მშობლის შობის სახელობის მონასტერში ისწავლა.
1881 წლის 6 აპრილს მარტვილის ყოვლადწმინდა
ღვთისმშობლის მიძინების სახელობის საკათედრო
ტაძრის მგალობელთა გუნდის რეგენტად დაინიშნა.
1886 წლის 6 სექტემბერს ალავერდელმა ეპისკოპოს-
მა ბესარიონმა (დადიანი) შუამთის ყოვლადწმინდა
ღვთისმშობლის შობის სახელობის მონასტერში გა-
დაიყვანა და იქაც გუნდის ხელმძღვანელობა ჩააბარა.
1893 წლის 29 ივნისს ამავე მონასტერში ეპისკოპოსმა
ბესარიონმა ბერად აღკვეცა და სახელად ნიკოლო-
ზი უწოდა. ამავე წლის 3 ივლისს დიაკვნად აკურთხა,
ხოლო მეორე დღეს — მღვდლად დაასხა ხელი და
ალავერდის წმინდა გიორგის სახელობის საკათედ-
რო ტაძარში განამწესა. 1893 წლის 15 ოქტომბერს
ალავერდისა და შუამთის მონასტრების ეკონომოსად
დაინიშნა. ამავე წლის 10 ნოემბერს შუამთის მონასტ-
რის საძმოში გადაიყვანეს. 1898 წლის 21 სექტემბერს
კეთილსინდისიერი სამსახურისთვის საგვერდულით
დაჯილდოვდა. 1902 წლის 29 ოქტომბერს შუამთის
მონასტრის ხაზინადრად დაინიშნა. 1903 წლის 6 მაისს
სამკერდე ოქროს ჯვარი მიიღო. 1907 წლის 7 მაისს წმ.
ანას III ხარისხის ორდენი ეწყალოდა.

მღვდელ-მონაზონი ნიკოლოზი საეკლესიო ტიბი-
კონისა და გალობის უზადლო მცოდნე გახლდათ. გა-
მოირჩეოდა მაღალი სულიერი და ზნეობრივი ცხოვ-
რებით. მან გამოზარდა ბერმონაზონთა მთელი ის

საუკეთესო თაობა, რომლებიც XX ს-ის I ნახევარში
მსახურობდნენ ალავერდის ეპარქიაში და ათეისტუ-
რი ზეობის პერიოდში აქტიურ სასულიერო მოღვა-
წეობას ეწეოდნენ ხელისუფლებისგან დაშინებულ
მრევლში. იგი იმჟამად ხშირ დახმარებას უწევდა
სოფლად არსებულ საკვირაო და სახალხო სკოლებ-
საც, რომელთაც შეენეოდა ხან მატერიალურად,
ხანაც კი სულიერად. 1910 წელს გაზეთი „სახალხო
გაზეთი“ წერდა: „გთხოვთ, თქვენი გაზეთის საშუა-
ლებით თელავის საკვირაო სკოლაში მოსწავლეთა
სახელით უღრმესი მადლობა გამოუცხადო შუამ-
თის მონასტრის ხაზინადარს მღვდელ-მონაზონ
ნიკოლოზს და მონასტრის ძმათა — შეშის შემო-
წირულებისათვის. საკვირაო სკოლის გამგეობის
მონდობილობით, გამგეობის წევრ-ხაზინადარი
ვანო პაატაშვილი“.

1911 წლის 6 მაისს მღვდელ-მონაზონ ნიკოლოზს
ეკლესიაში ნაყოფიერი და ერთგული სამსახური-
სათვის ილუმენის ნოდება მიენიჭა და ენქერიტ და-
ჯილდოვდა. 1913 წლის 28 თებერვალს რომანოვე-
ბის მეფობის 300 წლისთავთან დაკავშირებით სა-
მახსოვრო მედალი გადასცეს. 1915 წლის 6 მაისს წმ.
ანას II ხარისხის ორდენი უბოძეს.

1915 წელს გაზეთ „საქართველოში“ უცნობი ავ-
ტორი ფსევდონიმით „დავინწყებული“ შუამთის მო-
ნასტერზე წერდა: „11 ივლისს მომიხდა შუამთის
საფანეში ყოფნა. რამდენადაც გახარებთ მისი
მდიდარი წარსული, მისი საუცხოვო მდებარეობა,
მიდამოს სიკვლუცე-სისუფთავე, იმდენად გამ-
წუხრებთ მისი ეხლანდელი მდგომარეობა. საერ-

ჩენა, საზრდო მაინც არ ჩამო-
ერთმიათ, ჩვენივე ნაშრომი, შე-
ძენილი ნისქვილიდან, მაგრამ
არ იქნა შეწყნარებული ჩვენი
თხოვნა და ოთხი აგვისტოდან
ჩვენც გავშორდით მონასტერს“.

1926 წლის 18 აგვისტოს ეპისკო-
პოსმა მელქისედეკმა ამ წერილს
შემდეგი რეზოლუცია დაადო:
„ილუმენი ნიკოლოზი ინიშნება
სოფელ რუისპირის წმ. ნიკო-
ლოზის სახელობის ეკლესიისა
და მრევლის წინამძღვრად, ხო-
ლო მღვდელ-მონაზონი იოსები
მის თანაშემწედ“. ეპისკოპოსმა
მელქისედეკმა ამავე წლის სექ-
ტემბერში თხოვნით მიმართა თე-
ლავის მაზრის აღმასრულებელ
კომიტეტს კვლავ გახსნილიყო შუ-
ამთის მონასტერი, მაგრამ უარი
მიიღო. 1926 წლის 21 სექტემბერს
სამაზრო კომიტეტმა ასეთი სახის მოკლე უწყება გა-
უგზავნა მღვდელმთავარს: „თქვენ #407 მომართვა-
ზედ, შუამთის მონასტერი, როგორც სამლოცველო
სახლი, გაუქმებულია. ამის გამო, მის გახსნაზედ
უარი გეთქვათ“. საბუთს ხელს აწერს აღმასკომის
მდივანი ბაქრაძე.

მსცოვანმა ილუმენმა სიცოცხლის სამი უკანასკ-
ნელი წელიწადი სოფელ რუისპირში გაატარა. 1927
წელს სამეგრელოში, შუშანიების მენჯის სავანე
მწირველი მოძღვრის გარეშე იყო დარჩენილი, რასაც
ძლიერ განიცდიდნენ ღირსი მამის, ალექსი შუშანი-
ას ბიძაშვილები, მონაზვნები ფავსტო და აკეფსიმა
შუშანიები. ისინი მთელი საქართველოს მასშტაბით
ეძებდნენ ღირსეულ მოძღვარს, რომელიც მათ სავა-
ნეში იმსახურებდა. 1927 წლის 21 ნოემბერს ღირსი
მამის სულიერი შვილი, წილკნელი ეპისკოპოსი პავლე
(ჯაფარიძე) მონაზონ ფავსტოს წერდა: „ვწუხვარ,
რომ თქვენი დავალება ვერ შევასრულე შესახებ
მწირველის შოვნისა. ის პირები, რომლებზედაც მე
გითხარით, ვერ გამოდგენ სასურველი. მამა ნიკო-
ლოზი შუამთისა ლოგინშია ჩავარდნილი, მამა სი-
ლოვანზედაც მარნაშენს უკვე მოხუცებულია და
არ გამოგადგებათო. ასე რომ, ჯერჯერობით კიდევ
მოითმინეთ. იმედი მაქვს ღმერთი გამოგიჩენთ მაგ
ადგილის შესაფერის კაცს“.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტერთა
ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივ ძალისხმევით დავინახოთ ვინაა ისინი.
ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04, 2 32 48 66, 2 98 95 41

რუბრიკას უძღვება გიორგი მაჩუროშვილი

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაბეჭდილი მასალების გამო
გთხოვთ, დაგვიჩვენოთ გადახადოთ შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (შთანძინ-
და-კრწანისის ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. მიმღები: წმ. ანდრია
პირველწოდებულის სახელობის ეკლესიის ანგარიში №GE74LB0122124214261000.
ვებ გვერდი: ssu.ge; ელ. ფოსტა: ssu@ssu.ge; press@ssu.ge; patriarchate@ssu.ge;
რედაქტორის მოადგილეს ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.
მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.
ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი
(მოილაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ
ასათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო
კერესელიძე, გვარცელეზა: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა
კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

შუამთის მონასტერი

ილუმენი ნიკოლოზი 1929 წლის 9 ნოემბერს ხან-
გრძლივი ავადმყოფობის შემდეგ აღესრულა. მას
წესი აუგო და დაასაფლავა თელავის ღვთაების სა-
ხელობის ეკლესიის წინამძღვარმა, დეკანოზმა ეპი-
ფანე ჯაოშვილმა ეპარქიის სამღვდელოებასთან
ერთად. დაკრძალეს რუისპირის წმ. ნიკოლოზის სა-
ხელობის ეკლესიის ეზოში. 2013 წელს მისი ცხედა-
რი არქიმანდრიტ იოსების (ლაგაზიშვილი) ცხედარ-
თან ერთად ალავერდელი მიტროპოლიტ დავითის
(მახარაძე) ლოცვა-კურთხევით ძველ სამყოფელში
- შუამთის მონასტერში გადაასვენეს.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრა-
ლური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქ-
მე №57648; ფ. 1698, აღწერა 1, საქმე №23; საქმე
№31; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, საქმე
№1472; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს
სასულიერო უწყებანი“ 1903წ. №11; ჟურნალი „სა-
ქართველოს საეგზარქოსოს უწყებანი“ 1911წ. №10;
გაზეთი „სახალხო გაზეთი“ 1910წ. ; გაზეთი „საქარ-
თველო“ 1915წ. №51, გვ. 4;

ლიტ: „ილუმენია ფავსტო და სქემმონაზონი აკეფ-
სიმა შუშანიები — წერილები და მოგონებები“ გვ. 36;
გაზეთი „გზა და ჭეშმარიტება“ 2008წ. №9 (18), გვ. 4;
ჟურნალი „ალავერდი“ 2013წ. №1, გვ. 13-17.

მართვა-გამგეობასთან მოუთავსებელი იქნებოდა საქართველოში კათოლიკოსის ყოფნა. გითხვით თქვენ ეკლესიის საქმეების განმგებლობისაგან, უწმიდესის სინოდის წევრობისა და კათოლიკოსის სახელის შენარჩუნებით“.

ამგვარად, გაუქმდა საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალია, რის გამოც ოთხი ეპარქიის შერწყმით შეიქმნა ერთი — იმერეთის ეპარქია, რომლის შემადგენლობაში იმერეთის რეგიონის თუ გუბერნიის სხვა რაიონებთან ერთად შედიოდა ჭიათურისა და საჩხერის რაიონებიც.

როგორც ცნობილია, იმერეთის ეპარქიას 1821-1917 წლებში მართავდნენ: მთავარეპისკოპოსი სოფრონი (წულუკიძე), მიტროპოლიტი დავითი (წერეთელი), ეპისკოპოსი ექვთიმე (წულუკიძე), ეპისკოპოსი გერმანე (გოგოლაშვილი), ეპისკოპოსი გაბრიელი (ქიქოძე, კანონიზებულია წმიდანად), ეპისკოპოსი ბესარიონი (დადიანი), ეპისკოპოსი ლეონიდე (ოქროპირიძე, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი 1918-1921 წწ.) და ეპისკოპოსი გიორგი (ალადაშვილი).

1926 წლიდან 1986 წლის ჩათვლით გამოცემულ საეკლესიო კალენდრებში ყველგან ერთსა და იმავეს ვკითხულობთ: „მარგვეთის ეპარქია, კათედრა არგვეთში, რეზიდენცია საჩხერეში“, ხოლო საქართველოს 1987 წლის საეკლესიო კალენდარი იუწყება „კათედრა არგვეთში, რეზიდენცია საჩხერესა და ზესტაფონში“... ეს მომდინარეობდა 1995 წლის ჩათვლით.

მარგვეთის (იგივე არგვეთის) ეპარქიას სხვადასხვა წლებში მართავდნენ დედაეკლესიის გამორჩეული მღვდელმთავარნი და, მათ შორის, გარკვეული წლები შეთავსებული ჰქონდა მის უწმიდესობასა და უნეტარესობას, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქს ილია II-ს.

1995 წლიდან არგვეთის (მარგვეთის) ეპარქიამ განიცადა ხელოვნური გადაადგილება (სახეცვლილება), ანუ ჭიათურის ეპარქიის დაარსებით ორ რაიონს — ჭიათურასა და საჩხერეს არ შეუნარჩუნდა სახელწოდება — „მარგველი ეპისკოპოსი“, რაც ისტორიული სამართლიანობის დარღვევად მიგვაჩნია.

ამის მიუხედავად, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის, უწმიდესისა და უნეტარესის ილია მეორის გონივრული გადაწყვეტილებით, შეიქმნა ახალი ეპარქია, რომელმაც თავისი სათქმელი უდავოდ თქვა.

ჭიათურის (შემდეგ ჭიათურისა და საჩხერის) ეპარქიის პირველი მმართველი მღვდელმთავარი (დროებით 1995 წლის 5 აპრილიდან 1998 წლის 7 ოქტომბრამდე) გახლდათ მარგველი მიტროპოლიტი კონსტანტინე (მელიქიძე), 1998 წლის 8 ოქტომბერს ჭიათურის მმართველ მღვდელმთავრად წმიდა სინოდმა დაადგინა მთავარეპისკოპოსი (2000 წლის 28 ნოემბრიდან მიტროპოლიტი) აბრაამი (გარმელია), რომელიც ეპარქიას მართავდა 2002 წლის 16 ოქტომბრის ჩათვლით.

საქართველოს ეკლესიის წმიდა სინოდის 2002 წლის 17 ოქტომბრის სხდომის ოქმში ვკითხულობთ: „მისი მაღალყოვლადუსამღვდელოესობა მიტროპოლიტი დანიელი (დათუაშვილი) გათავისუფლდა მარგვეთის ეპარქიიდან და დაინიშნა ჭიათურისა და საჩხერის ეპარქიის მმართველად“.

ეპარქია მოიცავს ქალაქ ჭიათურას, ქალაქ საჩხერეს და ჭიათურისა და საჩხერის რაიონების სოფლებს.

კათედრა მდებარეობს ჭიათურაში, რეზიდენცია ჭიათურასა და საჩხერეში.

სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქს, უწმიდესსა და უნეტარესს ილია მეორეს, ჭიათურისა და საჩხერის ეპარქიის მღვდელმთავარს, მიტროპოლიტ დანიელს (დათუაშვილს) და ამ ეპარქიის სასულიერო პირებს, სამწყსოსა და მრევლს, ვულოცავ ეპარქიის დაარსებიდან 20 წლისთავს.

ვისურვებ, რომ ამ ეპარქიაში მცხოვრები ადამიანები, ისევე როგორც მთელი საქართველო, გულანთებითა და რწმენით დაბრუნებულიყოს ტაძრის წიაღში, რათა ხსნა და გადარჩენა მხოლოდ ჭეშმარიტ სარწმუნოებაში — მართლმადიდებლობაში.

მამუკა ცუხიშვილი
ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი

ისტორიის ფურცელი

არქიმანდრიტი დიონისე (ჯანდიერი)

1795-1852

არქიმანდრიტი დიონისე, ერისკაცობაში — დავით ჯანდიერი 1795 წელს, კახეთში, სოფ. ვაჩნაძიანში, თავადის ოჯახში დაიბადა. ჰყავდა უფროსი ძმა — ზაალ ჯანდიერი (დაბ. 1792წ.). 1808 წლის 25 მაისს მომავალი არქიმანდრიტი მშობლებმა დავით გარეჯის მონასტერში მიაბარეს აღსაზრდელად. აქ იგი

ცნობილი სასულიერო მოღვაწის, მეფის კარის ყოფილი წინამძღვრისა და ქართული გალობის უბადლო მცოდნის, არქიმანდრიტ გერონტის (სოლოლაშვილი) მეთვალყურეობის ქვეშ იზრდებოდა. პატარა დავითმა საფუძვლიანად შეისწავლა ქართულ ენაზე წერა-კითხვა, გალობა, საეკლესიო ტიპიკონი, ღრა-

მატიკა, კატეხიზმო და საღმრთო ისტორია. 1817 წლის 29 მაისს გარეჯის ლავრის წინამძღვარმა, არქიმანდრიტმა ილარიონმა (ვაჩნაძე) ანაფორა უკურთხა.

მამა დიონისეს ჰქონდა კარგი კალიგრაფია და მოძღვრის ლოცვა-კურთხევით წლების განმავლობაში გადაწერა სხვადასხვა უძველესი ქართული ხელნაწერი, რომლებიც დღეს საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნულ არქივშია დაცული. ამ ნაწერებს აქვს შესაბამისი წარწერებიც.

1814 წელს გადანერა „დასდებელნი და ძლისპირნი აღდგომისანი“: „**ალინერა წიგნი ეს, რომელ არს სძლისპირი, მრავალმთის მონასტერსა დავით გარეჯისასა, ხელითა უღირსის კერძო**

დიაკონის დავით ჯანდიეროვისათა, ივლისის 8, ჩყიდ-სა წელსა“. ხელნაწერზე არის შემდგომი მინაწერიც — წიგნის პატრონი, **ილუმენი დიონისიოსი**.

1821 წლის 29 ივნისს იგი ბოდბის წმ. ნინოს სახელობის მონასტერში გადაიყვანეს და ამავე წლის 15 აგვისტოს ბოდბელმა მიტროპოლიტმა იოანემ (მაყაშვილი) დიაკვნად აკურთხა. ბოდბეში მამა დიონისე მეუფე იოანეს უშუალო მეთვალყურეობის ქვეშ იმყოფებოდა და იყო მისი სულიერი შვილი. ბოდბეში მაშინ საუკეთესო სკოლა და ბიბლიოთეკა არსებობდა და მამა დიონისემ აქაც წიგნების გადანერას მიჰყო ხელი. 1824 წელს გადანერა მაქსიმე აღმსარებლის ნაშრომი: „**ალინერა წიგნი ესე ღირსისა მამისა მაქსიმე აღმსარებელისა მონასტერსა შინა წმიდისა წინასა წელსა ჩყიდ-სა, ივლისის კვ-სა, ხელითა უღირსისა ბერისა, იეროდიაკონის დიონისის ჯანდიეროვისათა, რომლისა აღმომკითხუელთა ვჰსთხოვ, რათა ჰყოფდეთ ლოცუასა, ხოლო შეცთომა თუ რაიმე იხილოთ, ნუ მწყევთ, რომლისათვისცა ვითხოვ მოტევებასა**“. როგორც ამ მინაწერით ირკვევა, 1824 წლის 26 ივლისს იგი უკვე ბერად არის აღკვეცილი დიონისეს სახელით.

1824 წლის 25 დეკემბერს მიტროპოლიტმა იოანემ მღვდლად დაასხა ხელი. მეუფე იოანეს ლოცვა-კურთხევით მღვდელ-მონაზონ დავითს სილნალის ეპარქიის საეკლესიო მამულების გამგეობა და ხაზინადრობა დაევალა.

1825 წელს მამა დიონისემ გადანერა „საეკლესიო ისტორია“: „**სრულ იქმნა ეს საეკლესიო ისტორია მნებებელობითა ღმრთისათა, უღირსისა იერონონახისა ბერის დიონოსესაგან ჩყვე-სა წელსა, სექტემბრის ი-სა დღესა. წარმკითხველთა ვჰსთხოვ შენდობასა შეცთომილებათათვის**“.

1826 წელს გადანერა „ბოროტთა ანგელოსთათვის“, ავტორი პლატონ ლევშინი: „**აღმწერი ამის წიგნისა ითხოვს წარმკითხველთაგან ცთომისა მოტევებასა 1826, უღირსი ბერი დიონოსი**“. უკან რუსულად აწერია, რომ დიონისე არის გვარად ჯან-

ბოდბის დედათა მონასტერი

დიერი.

1832 წლის 26 აპრილს მღვდელ-მონაზონი დიონისე ერთგული და პატიოსანი სამსახურისათვის სამკერდე ოქროს ჯვრით დაჯილდოვდა, ხოლო 1834 წლის 8 თებერვალს საქართველოს ეგზარქოსის მოსეს (პლატონოვ-ბოგდანოვი) ლოცვა-კურთხევით მეუფე იოანემ ილუმენის ნოდება მიანიჭა და გურჯაანის ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის მიძინების სახელობის მამათა უმეტატი მონასტრის წინამძღვრად დაინიშნა, თუმცა იგი უმეტესად ბოდბეში იყო და იქიდან განაგებდა მონასტერს.

1837 წელს მიტროპოლიტ იოანეს გარდაცვალების შემდეგ, ილუმენი დიონისე, საქართველო-იმერეთის სინოდალური კანტორის ბრძანების საფუძველზე, სილნალის ყოფილი ეპარქიის საეკლესიო მამულების მმართველად და ბოდბის წმინდა ნინოს სახელობის საკათედრო ტაძრისა და მონასტრის წინამძღვრად დაინიშნა. მართალია, რუსულმა მმართველობამ მონასტერში ბერების მიღება შეზღუდა, მაგრამ მამა დიონისე, მცირეოდენი საძმოთი, კვლავ განაგრძობდა უძველესი ტრადიციების მქონე მონასტერში მოღვაწეობას და შეძლებისდაგვარად ცდილობდა, არ მოშლილიყო მონასტრის განგება და ტიპიკონი. 1842 წლის 16 მაისს არქიმანდრიტის ნოდება მიენიჭა.

1848 წლის 10 აპრილს ბოდბეში ამოვარდა ძლიერი ქარი, გუმბათზე დადგმული ქვა-ჯვარი მოგლიჯა და ძირს გადმოაგდო, სენაკებს მოგლიჯა სახურავები და ძლიერ შეარყია. სამრეკლო, რომელიც იდგა ოთხ ხის ბოძზე, წაიქცა და ზარები დაიმსხვრა. არქიმანდრიტი დიონისე შეშფოთებული წერდა საქართველო-იმერეთის სინოდალურ კანტორას და ფინანსურ დახმარებას სთხოვდა მონასტრის აღსადგენად.

არქიმანდრიტი დიონისე 1852 წლის 11 ივნისს აღესრულა. დაკრძალულია მონასტრის ეზოში.

1889 წელს ბოდბის უკვე რუსულ დედათა მონასტერში მოხდა შემადრწუნებელი ფაქტი, რასაც გაზეთი „ივერია“ გამოეხმაურა: „**სილნალი: დღეს ბოდბის წმ. ნინოს მონასტრის გალავანში დამარხეს მონაზონი, რომელიც აპრილში ჩამოვიდა რუსეთიდან.**

დავით გარეჯი

დასაფლავებაზე ხალხი ბლომად შეიყარა. პანაშვიდისა და წირვის ასასრულებლად წინამძღვარმა მოიწვია ხირსის მონასტრის წინამძღვარი და ზოგიერთი გარშემო სოფლის მღვდლები. ყველაფერი რიგიანად იყო, ხოლო საფლავის მოთხრაზე დიდი აყალმაყალი მოხდა. საქმე ის არის, რომ წინამძღვრის ბრძანებით საფლავი გაუთხრიათ, სადაც არ უნდა გაეთხარათ: გაუთხრიათ იქ, სადაც დასაფლავებული ყოფილ დიონისი, რომელიც მონასტრის წინამძღვრად იყო ოცდაათ წლებში ბოდბელის შემდეგ (ეს დიონისი შთამომავლობით თავადი ჯანდიერია). საფლავი ზედ მიცვალებულზე ისე გათხარეს, რომ ძვლები ამოიღეს და კიდევ კარგად დაცული ნაკუნები ბერის შესამოსლისა. ამ ამბავმა ძლიერ შეაძრწუნა ყველანი. ეს ამბავი

გაიგო სიღნაღში მყოფმა თავადმა ა. ივ. ჯანდიერმა, რომელიც არა სთანხმდებოდა დიონისის საფლავის გათხრას, ხოლო ბერის თხოვნის შემდეგ, დათანხმდა. ამისდა მიუხედავად, საჩივარს მაინც აპირობს თურმე“.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური სასიტორიო არქივი, ფ. 488, აღწერა 1, საქმე 3837; საქმე 7465; ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 14779; საქმე 12188; გაზეთი „ივერია“ 1889წ. 172, გვ. 2.

ლიტ: საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, ა-ფონდი, ტ. III, 1953წ. გვ. 339; ტ. I, 1960წ. გვ. 196; ტ. IV, 1965წ. გვ. 180;

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტრთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახებინათ ვიხსნათ ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04, 2 32 48 66, 2 98 95 41

რუბრიკას უძღვება გიორგი მაჩუროშვილი

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაბეჭდილი მასალების გამოცხოვრებას, დავალიანება გადაიხადოთ შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (შთანხმონდა-კრწანისის ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. მიმღები: 68. ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ეკლესიის ანგარიში N-GE74LB0122124214261000. ვებ გვერდი: ssu.ge; ელ. ფოსტა: ssu@ssu.ge; press@ssu.ge, patriarchate@ssu.ge; რედაქტორის მოადგილე: ელ. ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com. მის: ერეკლე II-ის შოგენი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ზაზარაძე, სერგო კერესელიძე, გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბდონებული: ვალერიან ჯულელი

9 აპრილს ცნობილი გახდა, რომ ისლამისტებმა 300 ადამიანი აწამეს ერაყის ქალაქ ელ-ქაიმში. ჯიჰადისტების მსხვერპლი მშვიდობიანი მოსახლეობა გახდა. ისინი ერაყის ხელისუფლებასთან კავშირში დაადანაშაულეს. თებერვალში ლიბიელმა ბოევიკებმა 21 ეთიოპიელი დაატყვევეს და აწამეს (იხ. „საპატრიარქოს უწყებანი“ №11). ლიბიის აღმოსავლეთი ნაწილი ამჟამად სხვადასხვა ისლამური დაჯგუფე-

ბის კონტროლის ქვეშაა. ისინი ერთმანეთს ძალაუფლებისათვის უპირისპირდებიან. ზოგიერთი მათგანი „ისლამური სახელმწიფოს“ მხარეს გადავიდა. „ისლამური სახელმწიფო“ – ტერორისტული დაჯგუფებაა, რომელმაც 2014 წელს სირიისა და ერაყის ნაწილი დაიპყრო და და ოკუპირებულ ტერიტორიაზე ხალიფატი გამოაცხადა.

მომზადდა თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

მღვდელი რომანოზ ჩიხლაძე 1878 — 1938

ვაგრძელებთ 1937-1938 წლებში საქართველოში რეპრესირებულ სასულიერო პირთა ამსახველი ცხოვრების მოძიებასა და მათზე ინფორმაციის შეკრებას. ულმოებელმა ეპოქამ უამრავი კეთილშობილი და ერისათვის თავდადებული მამულიშვილის სიცოცხლე შეიწირა. მათ რიგებშია ჭყონდიდის ეპარქიის, სოფ. გორდის მიქაელ მთავარანგელოზის სახელობის ტაძრის წინამძღვარი, მღვდელი რომანოზ ანტონის ძე ჩიხლაძე.

მღვდელი რომანოზ ანტონის ძე ჩიხლაძე 1878 წლის 22 ივლისს ქუთაისის გუბერნიის, ზუგდიდის მაზრის, სოფელ გორდში მღვდლის ოჯახში დაიბადა. 1895 წელს დაამთავრა სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებელი. 1895 წლიდან 1896 წლის 1 სექტემბრამდე გორდის სამრევლო-საეკლესიო სკოლაში ასწავლიდა. 1897 წლის 6 ოქტომბერს იმერეთის ეპარქიაში სოფ. ძეძილეთის სკოლაში დაინიშნა, სადაც 1899 წლის 15 ნოემბრამდე ასწავლიდა. 1900 წლის 13 ოქტომბრიდან სოხუმის ეპარქიაში, სოფ. რეჩხის სკოლაშია. 1901 წლის იანვარში სოფ. თავილონში გადავიდა, სადაც 1902 წლის აპრილამდე მსახურობდა. 1901 წლის 24 ოქტომბერს ქუთაისის სასულიერო სემინარიასთან არსებულ კომისიას ჩააბარა გამოცდები სასულიერო ხარისხის მისაღებად. 1902 წლის 30 დეკემბერს სუჩხის ღვთისმშობლის მიძინების ეკლესიის მედავითნედ განამწესეს. 1906 წლის 1 ოქტომბერს ქუთაისის სასწავლო კომიტეტის ხელმძღვანელობამ გორდის ორკლასიანი სასწავლებლის საღვთო სჯულის პედაგოგად დანიშნა. 1906 წლის 21 ნოემბერს გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა გიორგიმ (ალადაშვილი) დიაკვნად აკურთხა, ამავე წლის 26 ნოემბერს მღვდლად დაასხა ხელი და გორდის მიქაელ მთავარანგელოზის სახელობის ტაძარში დაადგინა. 1908 წლის 24 ნოემბერს ქუთაისის სახალხო სასწავლო დირექტორიამ ნაყოფიერი მოღვაწეობისთვის გორდის სასწავლებლის საპატიო პედაგოგის წოდება მიანიჭა. 1911 წლის 18 აპრილს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1911 წლის 11 ოქტომბერს გორდის ერთკლასიანი სამრევლო-საეკლესიო სკოლის გამგედ და საღვთო სჯულის მასწავლებლად დაადგინეს. 1912 წლის 26 სექტემბერს გათავისუფლდა პედაგოგობიდან და გურია-სამეგრელოს სასწავლო კომიტეტმა წლების მანძილზე ერთგული სამსახურისთვის მადლობა გამოუცხადა. 1911 წლის 11 ივლისს გორდის

სამთავარზუცესო ოლქის სამღვდელოებამ სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებელში თავის წარმომადგენლად აირჩია, სადაც 1912 წლის 16 სექტემბრამდე იმსახურა. 1912 წლის მაისიდან გორდის სახალხო ბიბლიოთეკის გამგეა. 1913 წლის 4 დეკემბერს გორდის ოლქის სამღვდელობის სულიერ მოძღვრად დაინიშნა. 1913 წლის 14 იანვარს გორდის საკრედიტო საამხანაგო საზოგადოების თავჯდომარედ აირჩიეს. 1914 წლის 9 მარტს სკუფია უბოძეს. 1918 და 1925 წლებში გორდის ოლქის მთავარზუცესად იხსენიება. 1921 წლის 1-5 აგვისტოს ესწრებოდა გელათში გამართულ საქართველოს სამოციქულო მართლმადიდებელი ეკლესიის მესამე საეკლესიო კრებას. კომუნისტების შემოსვლის შემდეგ აიძულებდნენ მიეტოვებინა მღვდელმსახურება და პედაგოგად დაეწყო მუშაობა, მაგრამ ვერ გატეხეს. მღვდელი რომანოზი უშიშრად ქადაგებდა ქრისტეს სარწმუნოებას და პირდაპირ ამხელდა ბოლშევიკებს ამბიონიდან. 1924 წელს დააპატიმრეს როგორც მენშევიკების მხარდამჭერი და ხელისუფლების წინააღმდეგ მებრძოლი მღვდელმსახური. 1930 წელს ისევ დააპატიმრეს, რადგან გორდში მცხოვრებ ქალებს უქადაგა, რომ არ შესულიყვნენ საყოველთაო კოლექტივში. ამის გამო, ადგილობრივმა ხელისუფლებამ იგი კულაკთა სიაში შეიყვანა და არჩევნებში მონაწილეობის უფლება აუკრძალა. 1935 წელს კვლავ დააპატიმრეს ანტისაბჭოთა საქმიანობის ბრალდებით. 1937 წლის 29 დეკემბერს უკანასკნელად დააპატიმრეს და როგორც ხელისუფლებისთვის არასაიმედო პირს სამეულის გადაწყვეტილებით სასჯელის უმაღლესი ზომა — დახვრეტა მიესაჯა, რაც რამდენიმე დღეში სისრულეში მოიყვანეს. მისი ოჯახი მოძღვრის დახვრეტის შემდეგ ქ. თბილისში გადმოვიდა საცხოვრებლად. მეუღლე ეფემია იოსების ასული ლეჟავა და შვილები: ალექსანდრე (20.03.1906), აკაკი (1.10.1908), კარ-

პეზი (20.04.1911), გიორგი (15.07.1912) და ანგელინა. მღვდელ რომანოზის შვილიშვილი, ქალბატონი ნანა ჩიხლაძე ბაბუაზე იხსენებს: „აკადემიკოსმა კორნელი კეკელიძემ ერთ-ერთ საჯარო ლექციაზე აღნიშნა: „მამა რომანოზი გამორჩეული სასულიერო პირი გახლდათ თავისი განსწავლულობითა და შრომისმოყვარეობით. იგი სრულყოფილად ფლობდა რუსულს, ძველ ბერძნულს, ლათინურსა და გერმანულ ენებს. კარგად იცოდა ფილოსოფია, ღვთისმეტყველება და ლიტერატურა“. მართლაც განსწავლული კაცი ყოფილა ბაბუაჩემი, კარგად სცოდნია ქიმია, ფიზიკა, მათემატიკა, საბუნალო-საქმე... გამოირჩეოდა იმითაც, რომ ღარიბთა და უპოვართა შემწე, ქომაგი იყო. თუკი მრევლში რაიმე სენი იჩენდა თავს, პირადად დაადგებოდა თავზე ავადმყოფს და განკურნებამდე არ მოსცილდებოდა, უპატრონო მიცვალებულს გააპატიოსნებდა, წესს აუგებდა და სამარხმდე მიაცილებდა. ქრისტეს დაუღალავი მსახურებისთვის ხელისუფლებამ მასზე საგანგებო კონტროლი დააწესა. ერთადერთი ბრალდება მღვდლობა იყო. ვერ ეღირსა მთავრობა მისგან ანაფორისა და ჯვრის დატევებას, რის გამოც სამჯერ დააპატიმრეს, სასტიკად აწამეს, ბოლოს კი რესპუბლიკის ცენტრალურ ხელისუფლებასთან არსებული სამეულის ბრძანებით დახვრიტეს. მართალია, ბაბუას არ მოვსწრებოდა, მაგრამ მის შეწევნას ყოველთვის ვგრძნობ. მნამს, ჩემთვის ზეციდან ღოცულობს და ეს მაძლიერებს, სარწმუნოებაში განმამტკიცებს“.

მღვდელ რომანოზ ჩიხლაძის დახვრეტიდან მცირე ხანში გაზეთ „კომუნისტი“ ვინმე შილა მახვილადემ ცილისმწამებლური ფელეტონი გამოაქვეყნა, რითაც კიდევ ერთხელ შეურაცხყო თავდადებული მოძღვარი და შებღალა მისი წმინდა სახელი. ფელეტონის სათაურია „ნათლობა“. სტატია შეგნებულად არ მოგყვავს ბოლომდე, რადგან დასასრული მეტად მკრეხელური აქვს: „რომანოზ ჩიხლაძე არის შუამავალი ღმერთსა და ხალხს შორის. სხვანაირად ეს შეიძლება გამოითქვას ასე: რომანოზ ჩიხლაძე არის მღვდელი, ხუცესი, ზოგი მას სულიერ მამას ეძახის. ცხოვრობს ის წულუკიძის რაიონის ერთ სოფელში და მოქმედებს ყველგან, მთელი რაიონის მასშტაბით.“

როცა ამ ხუცესმა სტალინური კონსტიტუციის 124-ე მუხლი წაიკითხა, უეცრად სახის ისეთი გამომეტყველება მიიღო, რომ ერთსა და იმავე დროს დიდ სიხარულსაც გამოხატავდა და გაკვირვებასაც. ერთი სიტყვით, თქვენთან რა დავიფიცო, სჯობს კაცმა მართალი სიტყვას, ამ მღვდელს რაღაც გაეხარდა. თუ ბოროტებას არ ფიქრობს კაცი, გაეხარდეს რამდენიც უნდა, მე რა მენალვლება. მაგრამ...

შეარჩია თავისი მრევლიდან საიმედო მორწმუნენი, როგორიცაა, მაგ: კაპიტონ, რაფიელ და ყარამან

მღვდელი რომანოზ ჩიხლაძე

ჩიხლაძეები, მოიხბო ისინი და უთხრა: უფლის ძენო! ისმინეთ სიტყვა ჩემი, რამეთუ განგებას სწადია აღადგინოს ქვეყანა ესე რჯულსა ზედა ხელაღებული. ხომ ზედავთ ამას, აი აქ, ამ კონსტიტუციაში, ერთი ისეთი მუხლია, რომ ყველა დანარჩენს მირჩევნია. ეს მუხლი ჩვენს სასარგებლოდ უნდა გამოვიყენოთ.

შემდეგ ხელი ზეცას ალაპყრო და ვედრებით წარმოსთქვა: კურთხეულ ხარ შენ, უფალო, რამეთუ მარადის მფარველობს სამწყსოსა შენსა, წყალობითა შენითა არც ან ექნების შეჭირვება გულისა ჩვენსა. ნვერზე ხელი გადაისვა, მიუბრუნდა ყმათაცა, ქრისტე ახსენა, ჯვარი გადასახა და დაიწყო: ერი აღვადგინოთ, ხალხი ცოდვისაგან განვწმინდოთ. ნუ დავაყოვნებთ! ახლავე ვაცნობოთ ესე

მუხლი ამა კანონისა ყველა ძესა, ყველა ასულსა, მონასა და მხევალსა. საეკლესიოსა ჩვენსა შინა არ უნდა დარჩეს არცერთი სულდგმული, რომ ამ მუხლის ჩვენებური შინაარსი ზეპირად არ უწყოდეს.

— ჭაბუკნო! თქვენა ხარო მოვლენილნი მქადაგებლად და ყოვლის შინაარსის განმმარტებლად. ყოველმან თქვენგანმა შეაგროვეთ ხალხი, რომელთაც უხსნიდეთ და არწმუნებდეთ. ხოლო ოდეს ბუნდოვანი საკითხი წამოიჭრას, მოდიოთ ჩემთან, არ დავიშურებ ძალსა ჩემსა და გავაშუქებ საკითხსა ეგ ზომ რთულსა, ბუნდოვანსა და ბნელსა.

ამრიგად რომანოზმა რელიგიური წრეები ჩამოაყალიბა. პროპაგანდისტებად კაპიტონ, რაფიელ და ყარამან ჩიხლაძეები გამოჰყო. მათი ხელმძღვანელობა თვითონ იკისრა, ინდივიდუალური კონსულტაციების მოწყობაც დაიწალა.

ღვთის მოციქულებმა თავიანთი ამოცანა ბრწყინვალედ შეასრულეს. რამდენიმე საუბრის მოწყობის შემდეგ მორწმუნენი ეკლესიის გარშემო დაირაზმნენ. დადუმებულმა ზარმა ხმა ამოიღო, გაჩაღდა წირვა, ღოცვა, ვედრება, მიცვალებულთა სულის პატივისცემის საბაბით მორწმუნეებმა უფლის მოციქულს რომანოზ ჩიხლაძეს რამდენჯერმე მოუწყეს „სმა-ჭამა დიდად შესარგი“. რომანოზმა ამოივსო გვამი თვისი. მაგრამ ამასაც არ დასჯერდა. მან ახალი საკვანძო საკითხი გამოსძებნა, ჩასჭიდა ხელი, კვლავ მოიხბო მქადაგებელნი და მიმართა:

— შეილებო! ხომ იცით, რომ ჩვენს სოფელში ბევრი მოუნათლავი ბავშვია. ღმერთი არ გვაპატიებს, რომ ეს საკითხი უყურადღებოდ დავტოვოთ. უქადაგეთ ხალხს, ჩემი სახელით გადაეცით, რომ თუ ბავშვებს არ მონათლავენ, ისინი დაიხოცებიან. თქვენ ვადას ნუ დაუნიშნავთ, თუ როდის დაიხოცებიან, თორემ სიტყვა გაგვიმტყუნდება და შემდეგ მართალსაც აღარ დაგვიჯერებენ. თქვენ უბრალოდ უთხარით, ბავშვები მონათლეთ, თორემ მოუნათლავად დაიხოცებიან-თქო. ხომ მართალია, მოუნათლავები მოუნათლავად დაიხოცებიან, აბა რა დაემართებათ! თქვენ შეგიძლიათ კიდევ დაიფიცოთ. სამწყსო უფლისა შეშინ-

დება. მოუნათლავი ბავშვების პატრონები შეილეს ვერ გაიმეტებენ და მონათლავენ. ამით ღმერთთანაც პირნათლად გამოვალთ და ჩვენც შემოსავლის ახალი წყარო გამოგვიჩნდება სანუთროსა ამასა ზედა.

მქადაგებელნი გაიფანტნენ, მოედვნენ სოფელს და რელიგიური პროპაგანდა გააჩაღეს.

— ხალხნო! — მიმართავდნენ ისინი მშრომელთ, ვისაც მოუნათლავი ბავშვები გყავთ, მონათლეთ, თორემ მოუნათლავად დაიხოცებიან. მოძღვარმა დაგვაგალა გადმოგცეთ, რომ ასე სწადია მეუფესა ჩვენსა. საიქიოს ცხოვრებას ნუ გაიმნარებთ. აღასრულეთ ნადილი ღვთისა!

და შემდეგ...

რომანოზმა გორდის სასოფლო საბჭოში შემავალი სოფლების მცხოვრებთა ყველა მოუნათლავი ბავშვი მონათლა. ეს კაცი, ბოდიში, კაცი კი არა, ეს ხუცესი შემდეგ კინჩხის სასოფლო საბჭოს ფარგლებში შეიჭრა. მან იქ 32 ბავშვი მონათლა. მათ შორის ზოგი 10 წლისა იყო, ზოგი თორმეტის, ზოგიც ცამეტისა და ზოგიც კიდევ მეტის.

რა ესმა რომანოზს, რომ ამ სოფელში ერთი 16 წლის ქალწულია მოუნათლავი, გაიღიმა, ნვერი შეაცანცარა, თავში ათასნაირმა აზრმა გაუელვა. როგორი აზრები იყვნენ, ან რამ ჩაასახლა ისინი ამ თავში, არავინ იცის, ჩვენთვის ცნობილია მხოლოდ ის, რომ ხუცესმა კითხვა-კითხვით ამ ქალწულის ოჯახს მიაგნო.

ვფიქრობ, დავასახელო თუ არა ის ოჯახი, სადაც ეს ამბავი მოხდა და ვერ გადამიწყევტია, მე მგონია, არ არის საჭირო. ამიტომ აღარ ვასახელებ, რომ ნათლობა ქაროსანიძეების ოჯახში მოხდა. ჩვენ გვაინტერესებს 16 წლის „პატალა“ გოგონას ნათლობა...

აი, ასეთ სასწაულებს ახდენს რომანოზი და მანც აძაგებენ. რაც უნდათ ის ილაპარაკონ, ენას ძვალი არა აქვს. ისე კი, თუ სიმართლეს ვიტყვით, რომანოზმა თავისი მუცლისათვის მეტად სასარგებლო საქმე გააკეთა და თვალსაც, როგორც ბოროტი ენები ამბობენ „წყალი დააღვინა“.

მკითხველისთვის რომ მეტად გასაგები იყოს, აქ აღწერილი დეტალები არის ცილისმწამებლური და ავტორის მიერ შეთხზული. იმ პერიოდში მამა რომანოზის მსგავსად საქართველოში მრავლად დაფიქსირდა მსგავსი შემთხვევები. ჩვენს გაზეთში გამოქვეყნდა მასალები წამებულ მოძღვრებზე. ესენი იყვნენ: არქიმანდრიტი პიმენი (დაშნინი), ილუმენი

გორდი, დაღინაგის სასახლე

მალაქია (ნიკლაური) და სხვ. დაახლოებით 1937-1938 წლებში დაიხვრიტა 100-მდე სასულიერო პირი. ხელისუფლება შეშფოთებული იყო მათი აქტიურობით და ქადაგებით. მათ ხომ ათასობით ადამიანი მონათლეს და ეკლესიის წიაღს დააკავშირეს ისინი, რაც უღმერთო კომუნისტებზე ცუდად მოქმედებდა. ამიტომ ისინი ყველა ღონეს მიმართავდნენ მათ წინააღმდეგ, არ თაკილობდნენ მსგავსი მკრეხელური სტატიების დაბეჭდვასაც. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ სტატიაში მოხსენიებული რაფიელ და ყარამან ჩიხლაძეები ასევე ცნობილი პიროვნებები იყვნენ. რაფიელი ცნობილი საზოგადო მოღვაწე და საქართველოში მეფუტკრეობის ერთ-ერთი ამაღორძინებელი გახლდათ, ხოლო ყარამანი ყოფილი მღვდელი იყო, იგი ზუგდიდ-კახათის წმ. გიორგის ტაძარში მსახურობდა და 1924 წელს გაიხადა ანაფორა, თუმცა ეკლესიასთან კავშირი არ გაუწყვეტია და მამა რომანოზს ეხმარებოდა საეკლესიო წესების შესრულებაში. მღვდელ რომანოზის მსგავსად მათაც იგივე ბედი გაიზიარეს.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №57623; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, საქმე №6478; საქართველოს სახელმწიფო უშიშროების სამინისტროს არქივი, ფ. 6, საქმე ; გაზეთი „კომუნისტი“ 1938წ. №69, გვ. 3.

ლიტ: ჟურნალი „კარიბჭე“ 2006წ. №10.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტერთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახოთ ვიხსნათ ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04, 2 32 48 66, 2 98 95 41

რუბრიკას უძღვება გიორგი მაჩუროშვილი

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაქმნილი მასალის გამოცხადებას, დაგვავსებთ გადამხდელთ შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (შთანთქმდა-კრწანისის ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. მიმღები: წმ. ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ეკლესიის ანგარიში №GE74LB0122124214261000. ვებ გვერდი: ssu.ge; ელ. ფოსტა: ssu@ssu.ge; press@ssu.ge; patriarchate@ssu.ge; რედაქტორის მოადგილეს ელ. ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com. მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბდონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ლონისძიებას ესწრებოდნენ სომხეთის პრეზიდენტი ს. სარქსიანი, კოპტების, სირიის, ეთიოპიის წარმომადგენლები, ეკლესიის მსოფლიო საბჭოსა და ევროპის ეკლესიათა კონფერენციების ხელმძღვანელები. ცერემონიის დასრულების შემდეგ წუთიერი დუმილით, პატივი მიაგეს დაღუპულებს.

ამასთან, თურქეთის პროვინცია მარდინში ქრისტიანებმა შიმშილობა გამოაცხადეს. ისინი თურქეთის ხელისუფლების მიერ სომეხთა გენოციდის აღიარებას მოითხოვენ. ისინი მოუწოდებენ ათასობით სირიელ, ქალკედონელ, კოპტ მორწმუნეს,

გაერთიანდნენ ამ იდეის გარშემო. შიმშილობა 100 დღეს გასტანს და აპრილის ბოლოს დასრულდება.

ამის პარალელურად, კონსტანტინოპოლში სომხეთის ეკლესიის ქორეპისკოპოსმა არამ ატაშიანმა მიიღო თურქეთის პრემიერ-მინისტრის სამძიმრის წერილი „1915 წელს დეპორტაციაში დახოცილი სომხების გამო“. ქორეპისკოპოსმა ამ წერილს „ზეთისხილის რტო“ (მშვიდობის, შერიგების სიმბოლო) უწოდა, რომელიც თურქეთის ხელისუფლებამ სომხეთს შესთავაზა.

მომზადდა

თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

მამა-შვილი — ნიკონ და დავით სალარიძეები

დეკანოზი ნიკონ მარკოზის ძე სალარიძე 1849 წელს თბილისის გუბერნიაში, გორის მაზრაში, მღვდლის ოჯახში დაიბადა. ჰყავდა ძმა, დეკანოზი იოანე და ერთი და — თეოდოსია. დეკანოზმა ნიკონმა დაამთავრა თბილისის სასულიერო სასწავლებელი და 1872 წლის 29 მარტს თბილისის ორბელიანების წმ. ნიკოლოზის სახელობის კარის ეკლესიის მედავითნედ განამწესეს. 1873 წლის 16 ოქტომბერს კრწანისის ბერძნული წმ. ნიკოლოზის სახელობის ეკლესიაში გადაიყვანეს. 1877 წელს კუკიის წმ. ნიკოლოზის ეკლესიაში დაადგინეს. 1882 წლის 17 ოქტომბერს ის დიაკვნად აკურ-

დეკანოზი ნიკონ სალარიძე

თხეს და ისევ მედავითნის შტატში დატოვეს. 1882 წლის 8 დეკემბერს დიაკვნის შტატში დაამტკიცეს. 1886 წლის 15 აგვისტოს მღვდლად დაასხეს ხელი და საკორინთლოს წმ. ნიკოლოზის ეკლესიაში დაინიშნა. 1888 წელს წაღვლის წმ. გიორგის სახელობის ტაძარში გადაიყვანეს. 1889 წელს მწყემსმთავრული მადლობა გამოეცხადა. 1891 წლის მარტში, მისი მოთავეობით, წაღვლის ტაძარი შეკეთდა, რისთვისაც მან პირადი ხარჯიდან გაიღო 400 მანეთი. ამასთან დაკავშირებით, საქართველოს ეგზარქოსმა პალადიმ (რაევი) საგვერდულით დააჯილდოვა. 1896 წელს მწყემსმთავრული მადლობა გამოეცხადა. 1898 წლის 23 ივნისს ატოცის წმ. გიორგის სახელობის ტაძარში გადაიყვანეს. 1900 წლის 30 ივნისს გორის მაზრის V ოლქის სამღვდელოების სულიერ მოძღვრად აირჩიეს. 1901 წელს ბრეძის წმ. გიორგის სახელობის ტაძრის შეკეთებისთვის მწყემსმთავრული მადლობა გამოეცხადა. 1902 წელს სკუფია უბოძეს. ამავე წელს ატოცის ეკლესიის შემკეთებელი საბჭოს წევრად აირჩიეს. 1903 წელს საციხურის ყოვლადწ-

მინდა სამების სახელობის ტაძრის აღდგენისთვის მწყემსმთავრული მადლობა გამოეცხადა. 1907 წელს სამთავრუცესო საბჭოს წევრად დაინიშნა. 1910 წლის 6 მაისს კამილაკა ეწყალობა. 1913 წლის 12 თებერვალს ატოცის სასოფლო სკოლის საღვთო სჯულის მასწავლებლად დაადგინეს. 1914 წელს სამკერდე ოქროს ჯვარი მიიღო. 1918 წლის 1 ოქტომბერს ურბნელმა ეპისკოპოსმა დავითმა (კაჭახიძე) დეკანოზის წოდება მიანიჭა. 1926 წელს, მოხუცებულობის გამო, თავი დაანება სამსახურს და პენსიაზე გავიდა. ცხოვრობდა ქ. ბორჯომში, თავისი უფროსი შვილის, დავითის

სახლში. იქვე გარდაიცვალა 1930 წლის 12 სექტემბერს და 16 სექტემბერს ადგილობრივ სასაფლაოზე დაკრძალეს. ჰყავდა მეუღლე — ეკატერინე ბესარიონის ასული ლიაძე (1859) და შვილები: მღვდელი დავითი, ისიდორე, ლეონტი/ლევანი, გიორგი, ალექსანდრე, იროდიონი, ანა და ქეთევანი.

მამის გზა უფროსმა ვაჟიშვილმა, დავითმა გააგრძელა, რომელიც 1879 წელს დაიბადა. 1889-1893 წლებში გორის სასულიერო სასწავლებელში სწავლობდა. 1894 წელს თბილისში, ეგზარქოსების წმ. ჯვრის სახელობის კარის ეკლესიის მორჩილად განამწესეს. 1899 წლის 26 აპრილს ეგზარქოსების წმ. ჯვრის სახელობის კარის ეკლესიის მედავითნედ დაინიშნა. 1900 წლის 1 ივნისს ერევნის ღვთისმშობლის საფარველის სახელობის საკათედრო ტაძრის მედავითნედ გადაიყვანეს. ამავე წლის 30 დეკემბერს ისევ ეგზარქოსების კარის ეკლესიის მედავითნედ დაადგინეს. 1901 წლის 4 დეკემბერს გორის „ოქონის“ ღვთისმშობლის მიძინების სახელობის ეკლესიაში, მედავითნის შტატში განამწესეს. 1902 წლის 10 მარტს

დიაკვნად აკურთხეს. 1902 წლის 23 დეკემბერს გორის ღვთისმშობლის მიძინების სახელობის საკათედრო ეკლესიაში იმავე თანამდებობაზე გადაიყვანეს. 1902 წლის 1 სექტემბრიდან 1905 წლის 1 სექტემბრამდე გორის საკათედრო ტაძართან და ოქონის ეკლესიასთან არსებულ სამრევლო-საეკლესიო სკოლებში საღვთო სჯულს ასწავლიდა. 1905 წლის 4 ივლისს დიაკვნის შტატში დაინიშნა. 1910 წლის 19 ნოემბერს ფოთის წმ. ალექსანდრე ნეველის სახელობის საკათედრო ეკლესიაში გადაიყვანეს და პროტოდიაკვნის წოდება მიენიჭა. 1914 წლის 11 დეკემბერს თბილისის სიონის ღვთისმშობლის მიძინების სახელობის საკათედრო ტაძრის პროტოდიაკვნად გადაიყვანეს. 1915 წელს მამა დავითის უბედურება დაატყდა თავს. ტრაგიკულად დაიღუპა მისი უფროსი ვაჟი — ირაკლი. ამის შესახებ იმჟამად გამომავალი გაზეთი „საქართველო“ წერდა: „უბედური შემთხვევა. 27 მაისს, ნაშუადღევს 3 საათზე, სიონის ტაძრის ეზოში ასტყდა ხმაური: — ჩხუბი, ჩხუბო. გამოირკვა შემდეგი: თავდაზნაურობის კომისიას სიონში გაეგზავნა ავტომობილით მცენარეულობა და ყვავილები კ. ა. მუხრანბატონის კუბოს შესამკობლად. სიონში შესასვლელ კარებთან ქუჩაზე მისულიყო სიონის პროტოდიაკონის დავით სალარიძის 13 წლის ვაჟი და ავტომობილზე შემჯდარიყო. ბავშვს გასჯავრებია შოფერი. ბავშვი გაქცეულა, სამრევლოს გვერდით ქუჩაზე წაქცეულა და იქვე სული დაუღვია“.

1917 წლის 12 მარტს (ახ. სტ. 25 მარტი) სვეტიცხოვლის საპატრიარქო ტაძარში გამოცხადდა საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის ავტოკეფალიის აღდგენა. წირვაში მონაწილეობდა პროტოდიაკვანი დავით სალარიძეც. ამავე წლის 13 აგვისტოს ქართველმა სამღვდელოებამ მიიღო გადაწყვეტილება თბილისის ეპარქიის აღდგენის შესახებ. თბილისის ქალთა საეპარქიო სასწავლებლის დარბაზში ჩატარდა თბილელი მიტროპოლიტის არჩევნები, რომელზეც ერთხმად აირჩიეს ეპისკოპოსი ლეონიდე (ოქროპირიძე), აქვე მიენიჭა მას მიტროპოლიტის წოდება. 15 აგვისტოს სიონის საკათედრო ტაძარში საეკლესიო წესით დაადგინეს თბილელ მიტროპოლიტადაც. უამრავი ხალხის თანდასწრებით პროტოდიაკვნმა დავითმა ნაიკითხა აქტი: „განბჭობითა და გამოწვილვითა საქართველოს ეკლესიის დროებითი მმართველობისა და სამღვდელთა და საეროთა დასთა თბილისისა და სხვათა საქართველოს ქალაქთათა, თავდადებულ იქმნა უძველესი საყდარი თბილელ მიტროპოლიტთაი, რომელიც ერთი საუკუნე განიცდიდა ქვრივნობასა, ხოლო საყდარსა ამისა ზედა შთაგონებითა სულისა წმიდისა და შემოკრებილთა ერთსულოვან თანხმობითა აღრჩევითა, აღიყვანების სრულიად საქართველოს ეკლესიის კათალიკოზ-პატრიარ-

ნიკონ სალარიძის მუშაზე ეპატარიძე და შვილები: ლევანი და ქეთევანი

ქის მოსაყდრე ეპისკოპოსი ლეონიდე, ვილოცოთ მისთვის და ვთქვათ — აქსიოს“.

1919 წელს ურბნელმა ეპისკოპოსმა დავითმა (კაჭახიძე) პროტოდიაკვან დავითს მღვდლად დაასხა ხელი და ურბნისის ეპარქიაში, სოფ. რუისის მაცხოვრის ფერისცვალების სახელობის საკათედრო ტაძრის წინამძღვრად განამწესა. XX ს-ის 20-იანი წლების დასაწყისში რუისის ოლქის მთავარბუცესად აირჩიეს.

1924 წლის აგვისტოს აჯანყების დამარცხების შემდეგ რუისში ადგილობრივმა ხელისუფლებამ დააპატიმრა მამა დავითის მრევლის წევრები. მოძღვარი გამოესარჩლა მათ, ცდილობდა, გადაერჩინა ისინი და მაგრამ ვერაფერს გახდა. უღმერთო ჯალათებმა 96 კაცი დახვრიტეს. ამ ამბავმა ძალზე ცუდად იმოქმედა მოძღვარზე. მან ანაფორა გაიხადა და ქ. ბორჯომში გადასახლდა საცხოვრებლად. ცოტა ხანში იგი ბორჯომის საკურორტო მმართველობაში იწყებს მუშაობას. 1927 წლის 3 თებერვალს საარჩევნო კომისიის გორის სამაზრო აღმასრულებელი კომიტეტის პრეზიდიუმის სხდომის ოქმში ვკითხულობთ: „ბორჯომში მცხოვრები დავით სალარიძე 1924 წლამდე იყო მღვდლად, ხოლო ამ ხნიდან დაანება თავი მღვდლობას და მსახურობს საბჭოთა დაწესებულებაში, არის პროფკავშირის წევრი. ვინაიდან დღიდან მღვდლობის მიტოვებისა გასულია მხოლოდ 3 წელი, ამიტომ თანახმად საარჩევნო ინსტრუქციის მე-8 მუხლისა, უფლებებში აღდგენაზე სალარიძეს უარი ეთქვას. დასტური ეთხოვოს ცენტრალურ საარჩევნო კომისიას. თავჯდომარე — ვ. ქურდაძე, მდივანი სერ. გერსამია“. ამ ეტაპზე მას უარი ეთქვა, უფლებები აღდგენოდა. 1929 წლის 23 იანვარს უკვე ბორჯომის ქალაქის საარჩევნო კომისიამ მიმართავს გორის სამაზრო კომისიას: „მიუხედავად იმისა, რომ დავით სალარიძე სცხოვრობდა რელიგიური კულტის სამსახურისაგან მიღებული შემოსავლით, მაგრამ უკვე ოთხი წელია დაანება თავი მღვდლობას, ეწევა სარგო და ზოგადსაარგებლო შრომას, დაამტკიცა თავისი ლოიალობა საბჭოთა მთავრობის მიმართ და არის პროფკავშირის წევრი, ვთხოვთ გორის სამაზრო საარჩევნო კომისიას, აღძრას შუამდგომლობა ცენტრალურ საარჩევნო

კომისიის წინაშე, რათა მოქალაქე დავით ნიკონის ძე სალარიძე იქნეს აღდგენილი საბჭოთა საარჩევნო ხმის უფლებებში. თავჯდომარე — გელაშვილი, მდივანი — ჩიგოგიძე“.

1952 წელს სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა მელქისედეკმა (ფხალაძე) იგი სასულიერო ხარისხში აღადგინა და როგორც ყოფილ პროტოდიაკვანს, სიონის საპატრიარქო ტაძარში დაევალა ღვთისმსახურება. უკანასკნელად 1956 წელს ჩანს მოქმედი სამღვდლოების რიგებში. 1960 წელს აღწერილ საქართველოს ეკლესიის სამღვდლოების სიებში უკვე აღარ იხსენიება. ჰყავდა მეუღლე — სოფიო დავითის ასული იშხნელი (1887) და შვილები: ირაკლი (1902-1915) და შალვა (1905).

სხვანაირად წარიმართა მისი უმცროსი ვაჟის, შალვას ცხოვრება. იგი საბჭოთა წყობის ერთგული წევრი გახდა და გორის მაზრაში, სოფ. რუისის მილიციის უფროსად მუშაობდა. აქ მან ადგილობრივ მოსახლეობას თავი ცუდად დაამახსოვრა. ამის შესახებ გაზეთ „კომუნისტი“ „თვითმაცქერლის“ ფსევდონიმით უცნობი ავტორი წერდა: „რაიმე მილიციის უფროსად არის ყოფილი მღვდლის შვილი შალიკო სალარიძე, რომლის საქციელიც აუტანელია გლეხობისათვის. ხშირად ნახავთ მის ცხენს რომელიმე საწყალ გლეხის კარზე დაბმულს, სადაც მოქალაქე შალვა, წელში მათრახ გარჭობილი, ქეიფობს და დროს ატარებს. ქეიფით რომ გულს იჯერებს, ნაგანის ტუჩით დაუწყებს გლეხს ცემას და დაშინებას. 25 ივლისს რუისის თემ-ალმასკომის თავჯდომარე გიორგი ვარნაზოვი და შალიკო სალარიძე მოვიდნენ ძალზე მთვრალეები ალმასკომის შენობაში და იქ ვითომც დაიძინეს, მაგრამ რა დააძინებდათ: თემ-ალმასკომის კასის ფული ჰქონდათ შეჭმული და ფიქრობდნენ, ვისთვისმე მოეხვიათ თავზე. დილა რომ გათენდა, მათ ხრიკი მოსდეს მილიციის უმცროს თანამშრომელს ალექსი მამესწარაშვილს.“

— შენ მომპარე ჯიბიდან გასაღები, გააღე კასა, ამოიღე ფული და ისევ ჯიბეში ჩამიდეთ, — ურცხვად აბრალებდა თემ-ალმასკომის თავჯდომარე გიორგი ვარნაზოვი და მისი თანხმობით შალიკო სალარიძემ დააპატიმრა უდანაშაულო ალექსი მამესწარაშვილი, რომელიც არ გაატარეს პატიმრების წიგნაკში. ამ დროს მილიციის უფროსი არ იყო სამმართველოში. შემდეგ ბოდიშის მოხდით გამოუშვეს ალექსი და თან უთხრეს, რომ არსადა

მარცხნიდან: პროტოპრესვიტარი ალექსანდრე გაბუნიძე, დეკანოზი პლატონ ცაიტიშვილი და მღვდელი დავით სალარიძე (პროტოდიაკვნის შესამოსადად). ლიტანიოზა

სთქვაო. ამ ამბავმა მიაღწია გორის პოლიტიკურ მომდევნო და დატუსაღებულ იქნა გიორგი ვარნაზოვი, ხოლო გარეთ დარჩენილმა შალიკო სალარიძემ კი შვებულებაში წასული მამესწარაშვილი უმიზეზოდ მოხსნა სამსახურიდან. ხსენებული მილიციონერი ხუთი წლის ნამსახურია და შენიშნული არაფერში ყოფილა“.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 33877; საქმე 53085; საქმე 57617; საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 284, აღწერა 1, საქმე 220; საქმე 608; საქმე 1410; საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 1880, აღწერა 3, საქმე 17; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს სასულიერო უწყებანი“ 1900წ. 14-15; 1901წ. 3; 1903წ. 4; 1905წ. 16; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს უწყებანი“ 1910წ. 19; 1915წ. 1-2; გაზეთი „საქართველო“ 1915წ. 5, გვ. 3; გაზეთი „კომუნისტი“ 1930წ. 216.

ლიტ: ცინცაძე კ. „ქვაშვეთის წმიდის გიორგის ეკლესია ტფილისში“ თბ. 1994წ. გვ. 105; ს. ვარდოსანიძე „სრულიად საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქი ლეონიდე“ თბ. 2000წ. გვ. 13-14.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტერთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივად ძალისხმევით დავინახოთ ვინაა ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04, 2 32 48 66, 2 98 95 41

რუბრიკას უძღვება გიორგი მაჩუროშვილი

გთხოვთ, გაუზიაროთ გაუფრთხილდეთ მასში დაგაჟღერებული მასალების გამოცემის, გავრცელების, დაუბეჭდოვებლად გამოყენების, ან სხვა სახის გამოყენების შესახებ. მისი მფლობელია: სს „ლობერტი ბანკი“ (შტაბ-ბინა: ქ. თბილისი, ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. მიმღები: ნ. ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ეკლესიის ანგარიში №GE74LB0122124214261000. ვებ გვერდი: ssu.ge; ელ. ფოსტა: ssu@ssu.ge; press@ssu.ge; patriarchate@ssu.ge; რედაქტორის მოადგილე: ელ. ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com. მისი: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, გარეკვლევა: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

უცხოეთის ქრონიკა

ბულგარეთის ეკლესია

გაქრისტიანების 1150 წლისთავი

იღვასასწაულა

1150 წლის წინ ბულგარეთის მმართველმა ბორის I-მა სხვადასხვა ტომებად დანაწევრებული ქვეყანა გააქრისტიანა და სახელმწიფო რელიგიად ქრისტიანობა გამოაცხადა. ამ დღესთან დაკავშირებით ბულგარეთის წმინდა სინოდის გადაწყვეტილებით, 1-3 მაისს ვარნისა და ველიკოპრესლავის ეპარქიაში სადღესასწაულო ღონისძიებები ჩატარდა.

1 მაისს ამავე ეპარქიის მიტროპოლიტმა იოანემ, დღესასწაულის დაწყებისა და საიუბილეო თარიღის ნიშნად, ბულგარეთის ყველა კუთხიდან ჩამოსული ბავშვების საყოველთაო ნათლობა აღასრულა. 2 მაისს ბულგარეთის განმანათლებლის, მოციქულთა სწორ მეფე ბორის-მიქაელის ხსენების დღეს — პლისკში, ბულგარეთის ძველ დედაქალაქში, უძველეს ბაზილიკაში, სადღესასწაულო წირვა ბულგარეთის პატრიარქმა ნეოფიტემ აღასრულა.

ღვთისმსახურებაში, უამრავ ადგილობრივ ღვთისმსახურთან ერთად, სხვადასხვა ადგილობრივი ეკლესიის იერარქებიც მონაწილეობდნენ, მათ შორის: კონსტანტინოპოლის, ალექსანდრიის, იერუსალიმის, ანტიოქიის, რუსეთის, საქართველოს, სერბეთის, რუმინეთის, კვიპროსის, ელადის, პოლონეთის, ალბანეთის ეკლესიების მიტროპოლიტები, ეპისკოპოსები და სხვა სასულიერო პირები.

სადღესასწაულო ლიტურგიას ესწრებოდნენ სახელმწიფოსა და საზოგადოებრივი ინსტიტუტის წარ-

მომადგენლებიც, მათ შორის: მისი უდიდებულესობა სიმონ მეორე, ბულგართა მეფე, საქსენ-კობურგ-გოთა ქვეყნის პრეზიდენტი როსენ პლევნელიევი, პრემიერ-მინისტრი ბოიკო ბორისოვი და სხვები.

წირვის დასრულების შემდეგ ბულგარეთის პატრიარქმა ნეოფიტემ მრევლს მიმართა: „ეხარობთ რა ქრისტეს აღდგომის სიხარულით, დღეს წმინდა ეკლესია გვეპატიჟება, გავიხსენოთ მოციქულთა სწორი მეფე ბორისი, რომლის წყალობითაც შორეულ შუა საუკუნეებში ბულგარელი ხალხმა მიიღო მხსნელის ჭეშმარიტი რწმენა“ და „თუ გვინდა, რომ დღესაც ჩვენი ერი და სახელმწიფო მყოფობდეს მშვიდობითა და კეთილდღეობით, რომელთაც გვანიჭებს უფლის მაღლი და წყალობა, უნდა ვიყოთ მტკიცენი და ურყევენი ქრისტეს ჭეშმარიტი რწმენის მიმართ, რომელიც გვიანდერძეს ერთხელ და სამუდამოდ თავისი ცხოვრებითა და ღვაწლით პირველმა ქრისტიანმა ბულგარელმა ხელისუფალმა და კეთილმორწმუნე წინაპრებმა“.

ღვთისმსახურების დასრულების შემდეგ, წმინდა სინოდის გადაწყვეტილებით, მისი უდიდებულესობა სიმონ მეორე, ბულგართა მეფე, საქსენ-კობურგ-გოთა და ქვეყნის პრემიერ-მინისტრი საგანგებოდ დაჯილდოვდნენ.

3 მაისს კი ღვთისმშობლის მიძინების საკათედრო ტაძარში, ვარნაში საიუბილეო დღეებისადმი მიძღვნილი წირვა აღესრულა.

მოამზადა

თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი
ღირსი მამა გიორგი (კარსლიდისი)

1901-1959

მღვდელ-მონაზონი გიორგი — ერისკაცობაში ათანასე კარსლიდისი — 1901 წელს პონტოს არგიროპოლისში საბა და სოფიო კარსლიდისების ოჯახში დაიბადა. ძალიან მალე დაობლდა და მისი გაზრდა ღვთისმოსიებას ბებიამ ითავა. ბებიისა და დის სიკვდილის შემდეგ, ბაბუასთან ერთად ერზრუმში მიემგზავრება, რომელიც იმ ეპოქაში თეოდოსიოპოლისად იწოდებოდა. ბაბუის სიკვდილის შემდეგ იგი თავის უფროს ძმასთან იზრდებოდა, რომელიც მას არასათანადოდ ეპყრობოდა. არაფრის მქონე, გულნატკენი და გაჭირვებული ყმანვილი, წმიდა გიორგის შეწევნითა და ლოცვა-კურთხევით, საქართველოში მოემგზავრება. იგი მიიღეს ერთ-ერთ მონასტერში (სავარაუდოდ, ეს უნდა ყოფილიყო აფხაზეთი, დრანდის მონასტერი, რომელიც იმჟამად რუსი ბერების ხელში იყო, ხოლო 1918 წლიდან ქართველი ბერების ხელში გადავიდა, რომელსაც ილუმენი გიორგი წულაია, შემდგომში — არქიმანდრიტი, წინამძღვრობდა — გ. მ.). მომავალი წმინდანი ასე იხსენებდა მონასტერში გატარებულ პირველ წლებს: „როდესაც მონასტერში მოვხვდი, 7 წლისა ვიყავი (მეორე ვერსიით იგი 9 წლის იყო), იქ იყო დიდი რწმენა და გულითადი

სიყვარული. ერთ კარდაუგმანავ სამონასტრო სენაკში ინახებოდა მთელი ფული... ყველანი უფალს მინდობილნი იყვნენ, ფულით არავინ ინტერესდებოდა“.

ათანასემ ბავშვობიდან შეიყვარა ასკეტური ცხოვრება და ლოცვა. მონასტრის ილუმენი მისი სულიერი მოძღვარი გახდა. 1919 წლის 20 ივლისს ილუმენმა გიორგიმ (წულაია) მორჩილი ათანასე მცირე სქემაში აღკვეცა და სახელად სიმეონი უწოდა.

1921 წლის თებერვალი-მარტის შედეგად დამყარებულმა ათეისტურმა რეჟიმმა უარყო ეკლესია, სამღვდელოება და ბერმონაზვნობა. მონასტრის დანარჩენ მონაზვნებთან ერთად, ბერი სიმეონიც ერთ უსინათლო და მინისქვეშა საპყრობილეში ჩააგდეს, სადაც კანალიზაცია გადიოდა. მან უფლის მიმართ არსებული იმედის მეშვეობით გაუძლო დიდსა და საშინელ გაჭირვებას. სწორედ ამ საპყრობილეში მისმა მრავალმა სულიერმა ძმამ დაასრულა მონამეობრივად სიცოცხლე. ყოველდღივად ღმრთისმშობლის დახმარებით მან თავი დააღწია უეჭველ სიკვდილს. დახვრეტისას სამი ტყვია მოხვდა, ერთ-ერთი ღმრთისმშობლის ხატის მეტალის ჩარჩოს მოხვდა

და აისხლიტა; მეორე — ყელში, მესამე კი — ფეხში. ეს ბებიის ნაჩუქარი ხატი გახლდათ და მუდამ გულზე ჩამოკიდებულს ატარებდა (სავარაუდოთ, ეს ის ხატი უნდა ყოფილიყო, რომელსაც ნილკნელი ეპისკოპოსი პავლე პანაგიაძე მოიხსენიებს თავის წერილში — გ. მ.). მსჯავრდებულები თოკებით იყვნენ გადაბმულები და ერთად გადაცვივდნენ ფერდობიდან. მამა სვიმეონმა წვალე-წვალეებით შეძლო ხელების გახსნა და ზემოთ ამოვიდა. კანონის თანახმად — სამი ტყვიით დაჭრილსა და გადარჩენილს სიცოცხლეს უნარჩუნებდნენ. ციხის უფროსმა მას ანაფორის გახდა და საერო ცხოვრების დაწყება ურჩია, რაზედაც ბერისგან მტკიცე უარი მიიღო. ამიტომ იგი ბნელ და ცივ სენაკში მოათავსეს, სადაც დასწევდა, დაცვივდა კბილები და დაუავადდა ფეხები. გარკვეული პერიოდის შემდეგ, ერთ-ერთი ქალბატონის რეკომენდაციით იგი საპატიმროდან გაათავისუფლეს. ცხუმ-აფხაზეთის ეპარქიას იმ პერიოდში განაგებდა მიტროპოლიტი იოანე მარლიშვილი. 1925 წლის 1 თებერვალს ჯანმრთელობის გაუარესების გამო მან ეპარქიიდან გათავისუფლება ითხოვა, რაც მალევე დაუკმაყოფილდა. ამავე წლის 23 თებერვალს იგი დროებით თბილისისა და ალავერდის ეპარქიების მმართველად დაინიშნა. სავარაუდოთ, ასე აღმოჩნდა აღმოსავლეთ საქართველოში ბერი სვიმეონი, რომელიც მიტროპოლიტ იოანეს კარგად იცნობდა. 1925 წლის 8 სექტემბერს მეუფე იოანემ სვიმეონი დიდ სქემაში აღკვეცა, სახელად გიორგი უწოდა და მღვდლად დაასხა ხელი. გადმოცემის თანახმად, იგი ღმრთისმსახურებას ქართულ და ბერძნულ ენაზე ალავლენდა.

მალე მან წინასწარმეტყვეტი, წინასწარმეტყველი და შეცნობის უნარის მქონე სულიერი მოძღვრის სახელი მოიხვეჭა. უამრავი ხალხი შორიდან მოდიოდა იმისათვის, რომ ახალგაზრდა მღვდელმსახური გაეცნო და მისგან რჩევა მიეღო. საღმრთო ლიტურგიების შესრულებისას იგი უამრავ სახელს მოიხსენიებდა. კელიაში კი თვითგანათლებას ეწეოდა და გამუდმებით ლოცულობდა. თავშეკავებას, ასკეტურ ცხოვრებას, უძილობასა და მარხვას არ წყვეტდა. მისი წინასწარმეტყველებანი კი სრულდებოდა. ყველანი ისე უყურებდნენ, როგორც წმინდანს. სავარაუდოთ, ეს ფაქტი გახდა მიზეზი მისი კვლავ დასავლეთ საქართველოში გადასვლისა. 1926 წელს იგი ჭყონდიდის ეპარქიაში გადადის.

1926 წელს გაზეთ „კომუნისტში“ ანონიმი ავტორი „ქედნისლელის“ ფსევდონიმით აქვეყნებს სტატიას შემდეგი სათაურით: „წმინდა გიორგის მოციქული“, სენაკის მაზრა: „სენაკის ქალთა მონასტერში ჩამოსულა ვილაც ახალგაზრდა, 19-20 წლის ბერი, რომელიც თავის თავს წმინდანს უწოდებს. ეს ახალგაზრდა დაბინავებულია ქალთა მონასტერში. აქვს დანიშნული დრო მნახველებისათვის. ჰყავს ცნობის მიმწოდებელი მონაზვნები. მონაზვნებს მიცემული აქვთ ცნობები „წმინდანისათვის“ არამც

თუ სენაკის მცხოვრებლებზე, არამედ მთელ მაზრის შესახებ, რომლითაც მოხერხებულად სარგებლობს მატყუარა ბერი. ეს ყმანვილი ავრცელებს ხალხში ხმებს, თითქოს მას ყოველდღე ეცხადება წმინდა გიორგი. ყველა მნახველებს არიგებს, რომ ერწმუნონ მხოლოდ მას, რომ ის არის წმინდა გიორგის მოციქული და დიდი ხნის სიცოცხლე ამქვეყნად არ უწერია. ხმა აფერისტი ბერის შესახებ სხვა მეზობელ მაზრებშიც გავარდა და ზოგს ის მართლაც ღვთაებრივ პიროვნებად წარმოუდგენია. საჭიროა ამას სათანადო ორგანომ მიაქციოს ყურადღება და მიიღოს შესაფერისი ზომები“.

თავის მხრივ, 1927 წლის 21 ნოემბერს ნილკნელი ეპისკოპოსი პავლე (ჯაფარიძე) მენჯის შუშანიების სავანის წინამძღვარ, მონაზონ ფავსტოს (შუშანია) წერდა: „შევიტყვე, რომ აქედან წამოსულა მანდედ მატყუარა ბერი ბერძენი გიორგი, ფრთხილად იყავით და სხვებიც (დედები) გააფრთხილეთ, არ შეინწყნარონ. სარწმუნო წყაროებიდან გავიგე, ნილკნის მხარეს უწირავს, მღვდელმთავარი ვარო. პანაგია ჰკიდიაო და ორივე ხელებით ჯვარს სახავსო, უკითხავთ, ვინ გაკურთხაო მწირველათო. უთქვამს: მე ღვთისაგან ვარ ნაკურთხიო. სანყალი მორწმუნეები შეყავს შეცდომაში. მე შეუთვალე მნახე-თქო და არ იწება. მოვიკითხავ მღვდელმთავრულ ლოცვა-კურთხევით დედა აკეფსიმა“.

ამ ორ წერილში მოყვანილი უცნაური და გაუგებარი ცნობები მკითხველს დააფიქრებს, თუმცა უნდა ვივარაუდოთ, რომ ეპისკოპოსი პავლე, რომელიც ასევე გამოირჩეოდა ასკეტური და წმიდა ცხოვრებით, შეცდომაში შეიყვანეს და არ ჰქონდა ზუსტი ცნობები მამა გიორგის შესახებ, ხოლო რაც შეეხება გაზეთ „კომუნისტს“, იქ ხშირად ქვეყნდებოდა მსგავსი ხასიათის ცილისმამებლური წერილები ეკლესიასა და სასულიერო პირებზე, მათი დისკრედიტაციის მიზნით.

1928 წლიდან მღვდელ-მონაზონი გიორგი ისევ ცხუმ-აფხაზეთის ეპარქიაში ჩანს და ქ. სოხუმში ცხოვრობს, სადაც ასევე დიდი ავტორიტეტითა და პატივისცემით სარგებლობდა. 1929 წელს მოძღვარი ახერხებს საბერძნეთში გამგზავრებას. იგი გადარჩენისთვის ჰმადლობდა უფალს. მის მეხსიერებაში პონტო და საქართველო, როგორც ბრძოლის, ნამებისა და მსხვერპლის ადგილები, ისე დარჩა. 1929 წლის 19 ოქტომბერს იგი თესალონიკში ჩადის, საიდანაც კატერინში, ალონიისა და კუკოსის სოფლებში გადადის საცხოვრებლად, შემდეგ — კილკისის პატარა ტყეში და 1930 წლის დასასრულს კი დრამას მუნიციპალიტეტის სოფ. სიფსაში მკვიდრდება. საქართველოში ყოფნისას საპყრობილეში გამოვლილი გაჭირვების შედეგად იგი თითქმის ნახევრად პარალიზებული იყო და ძალიან სუსტად გრძნობდა თავს. ხშირად სიარულიც კი ისე უჭირდა, რომ ზოგჯერ ხელში აყვანილს გადაადგილებდნენ.

მთელი მისი სიმდიდრე გახლდათ მცირერიცხოვანი საეკლესიო წიგნები ქართულ ენაზე, სამღვდელ-ლო შესამოსელი, ხატები და თავისი გარდაცვლილი დის – ანას სხეულის მცირე ნაწილი. ხალხი დახმარების მიზნით მასთან დაახლოებას იწყებს. ღმრთის, წმიდანების, მოყვასისა და ადამიანის მოსიყვარულე მამა პარაკლისებსა და პანაშვიდებს აღასრულებს, აღსარებებს იბარებს და ზნეობრივ და სამაგალითო მოძღვრობას ეწევა. 1938 წელს აშენებს ამალღების სახელობის მცირე მონასტერს. სრული ოცი წლის განმავლობაში სწორედ იქ მსახურობდა, ქადაგებდა და სასწაულებს ახდენდა. მისი ტაძარი და კელია კი მრავალთათვის სულიერი თუ ხორციელი სწეულებებისთვის სილოამის ემბაზად იქცა.

1941 წელს მამა გიორგი კიდევ ერთხელ სასწაუ-ლებრივად გადაურჩა უეჭველ სიკვდილს, როდესაც ბულგარელებმა შეიპყრეს და მისი მოკვლა დააპი-რეს. მთელი მისი ცხოვრება ერთი უწყვეტი სასწაუ-ლი იყო. წმ. ნიკოლოზის შემწეობით იგი განიკურნა.

ის ყოველთვის გამხდარი, უბრალო, მმარხველი, უძილო, ავადმყოფური იერის მქონე და გაჭირვებაში მყოფი, უტყუი, ყურადღებიანი, მკაცრი და სერიოზუ-ლი იყო. ხშირად მოინახულებდა ხოლმე ღარიბებსა და ავადმყოფებს. თავად მასაც ხომ ეხმარებოდნენ, რაც საშუალებას აძლევდა, თავის მხრივ სხვებისთ-ვისაც აღმოეჩინა დახმარება.

საღმრთო ლიტურგიის შესრულებისას, კვეთის დროს, ცოცხალთა და გარდაცვლილთა ათასამდე სახელს იხსენიებდა. რა თქმა უნდა, რამდენიმეს გან-საკუთრებით აღნიშნავდა და მსახურების დასრულე-ბისას თავისთან იხმობდა ახლობლებს. მათ ესაუბრე-ბოდა პრობლემებზე, თუ როგორ ებინათ თავისი სი-ცოცხლე ან იმაზე გარდაცვალების დაესრულ ჟამს. სუფთა და უმნიკვლო ადამიანები მას ისე უცქერდ-ნენ, როგორც მასწავლებელს.

უსისხლო ღმრთიური მსახურებების დროს, გაბ-რწყინებული, მშვიდი და გახარებული იყო. იგი ღმრთისმსახურებებს წმიდანებთან ერთად აღავ-ლენდა. „**იშვიათად ვასრულებ მსახურებას მარ-ტო**“, ასე ამბობდა ბერი. განსაკუთრებული მონიება ჰქონდა ყოვლადწმიდა ღმრთისმშობლის, წმ. იოანე ნათლისმცემლისა და წმ. გიორგის მიმართ. მრავალ ავადმყოფსა თუ გაჭირვებულ ადამიანს აგზავნიდა სხვადასხვა წმინდანთან შემწეობისათვის, რომლე-ბიც მისი ლოცვის შედეგად კარგად ხდებოდნენ. თავ-მდაბლობის გამო ის კი არ სურდა, მისი განსაკუთრე-ბულობა წარმოეჩინათ, არამედ ღმერთი თავად ამ წმიდანების მიერ ედიდებინათ. წმიდანებს ის სტუმ-რებს უწოდებდა. ასევე ჰქონდა თავისი მრევლის სუ-ლიერი მდგომარეობის დანახვის უნარი.

ბერი ეკლესიის წმინდა კანონების მკაცრი დამც-ველი იყო. ვერ ეგუებოდა მიუღებელ „ეკონომიებს“. კიდევ უფრო მკაცრი ხდებოდა მათ მიმართ, რომ-ლებიც თავიანთ ცოდვებს არ ინანიებდნენ. თავის სულიერ პასუხისმგებლობას მეტად გულისხმიერად და ძალიან სერიოზულად ეკიდებოდა. მას არ სურ-და გულშემატკივრების პირფერობა და ყოველთვის გამორჩეული სიმკაცრე ახასიათებდა. გამუდმებით მიზნად ჰქონდა დასახული, რომ უფლის აღმსარებ-

ლებს უკვდავი სულების გადასარჩენად თავმდაბ-ლობისთვის, ჭეშმარიტი მწუხარებისა და სინანუ-ლისთვის მიეღწიათ.

მხურვალე რწმენამ, ასკეტური ცხოვრების გზამ და უმნიკვლოდ მოღვაწეობამ ეს შემოქმედის თავ-მდაბალი და მნიშვნელოვანი მუშაკი შეცნობის, წარ-მოსახვის, წინასწარჭვრეტისა და წინასწარმეტყვე-ლების უნარით დააჯილდოვა. უფალმა ნეტარი ბერი იმგვარად გააბრწყინა, რომ ან გარდასრული და შო-რეული წარსული, როგორც ახლობელი და ანმყო, ისე დაენახა, ჰქონდა ასევე მომავლის ჭვრეტის უნარი, რაზეც მრავალი მისი სულიერი შვილი აღტაცებით ყვება. ზოგიერთები, რომლებსაც ეჭვი ეპარებოდათ ბერის შეცნობის უნარში, ახლოს გაიცნობდნენ თუ არა მას, მაშინვე რწმუნდებოდნენ, რომ იგი ჭეშმა-რიტად ღვთისკაცი იყო. მოძღვარი თავის ამ უნარს სულების დასახმარებლად და მათ გადასარჩენად იყენებდა და არა იმისათვის, რომ გაეკიცხა და შე-ერცხვინა ადამიანები, ანდა იმისათვის, რომ საკუ-თარი თავი შეექო და გამოეჩინა. ცხარედ მტირალი ნათლად საუბრობდა მოსალოდნელ უბედურებებზე: 1940 წლის ოკუპაციაზე, ბულგარელების თავდასხ-მაზე, სამოქალაქო ომზე. ადამიანის გულს, როგორც გადაშლილ წიგნს, ისე კითხულობდა. თავმდაბლო-ბის შესანარჩუნებლად, ხანდახან თითქოს თავს ისუ-ლელებდა, ქრისტესთვის სალოსობდა. „**სათნოების**

მოსაპოვებლად დიდი ძალისხმევაა საჭირო, ხოლო მის შენარჩუნებას უამრავი ხელოვნება სჭირდებაო – ამბობდა ბერი.

დაბინდებოდა თუ არა, ერთგული ადამიანების ხელით მალულად გზავნიდა აუცილებელ საკვებსა და სამოსს ლატაკთა სახლებში. ამხნევებდა ჭირისუფალს და ზრუნავდა გარდაცვალებულებზე. უყვარდა ბავშვები, მათ სიყვარულით არიგებდა ჭკუას და გულუხვად ურიგებდა საჩუქრებს.

ყოველთვის ცდილობდა, ჩრდილში ყოფილიყო, არ სურდა გამოჩენა და პატივის მიღება. ბერს არ უნდოდა, რომ ვინმე მონასტრიდან მშვიერი წასულიყო. ამზადებდა საჭმელს, აცხობდა პურს და ღოცვა-კურთხევით ყველას ურიგებდა. იგი მშრომელი, მოწყალე და კაცთმოყვარე იყო.

ყოველივე ამის გამო, მონაწილეებს ბერის მიმართ დიდი სიყვარული და პატივისცემა ჰქონდათ. ისიც იღებდა თავისი სულიერი შვილების სიყვარულს, თუმცა, ამას არ ითხოვდა და არც მისი მოპოვებისთვის იღვწოდა. თავმდაბალი იყო და სწორედ წმინდა მორჩილებაზე უყვარდა განსაკუთრებული საუბარი. დაბოლოს, ის წმინდა სიმარტოვეში ცხოვრობდა. ბერის გაგება მრავალ ადამიანს უჭირდა, რა თქმა უნდა, ზოგიერთი მასზე ნაწყენიც კი იყო. ადამიანთა მხოლოდ მცირე ნაწილს შეეძლო მისი სულიერების სიღრმის კარგად შეცნობა.

მან თავისი ნეტარი აღსასრული წინასწარ იხილა და კიდევ იწინასწარმეტყველა ამის შესახებ. წინასწარ მომზადებული, უკვე დიდი ხანი ელოდა სიკვდილს. უფრო მეტს ღოცულობდა და უკანასკნელ რჩევებს აძლევდა თავის საყვარელ სულიერ შვილებს. სიკვდილამდე სამი დღით ადრე მან ზეთის კურთხევის წმიდა საიდუმლო აღასრულა, წმიდა ზიარება მიიღო, ყველას შეუწოდო ცოდვები, დალოცა და საუკეთესო უსურვა. ბერმა 1959 წლის

4 ნოემბერს მიიძინა. უკანასკნელი სიტყვები, რაც მის ბაგეთაგან გაიხმა, იყო შემდეგი: „გულმონყალების კარიბჭე გაიხსნა, კურთხეულ ღმრთისმშობელს!“.

დაობლებული, დამწუხრებული და უნუგეშო ხალხის ნაკადი უკან მიჰყვებოდა მის ცხედარს. დაკრძალეს ამაღლების სახელობის წმინდა ტაძრის უკანა მხარეს, სადაც ის თითქმის ოცი წლის განმავლობაში მოღვაწეობდა. მას მშვიდი, მხიარული და ნათელი სახე ჰქონდა. მისი გარდაცვლილი სხეული კი მოქნილი იყო, მსგავსად მთანმინდელებისა. წმიდა ბერი, მისივე თხოვნით, საკუთარი შესამოსელით, ჯვრითა და იმ წიგნებით დამარხეს, რომლებიც მას საქართველოდან ჰქონდა შემორჩენილი.

2008 წლის 2 ნოემბერს მოხდა მისი კანონიზაცია და ეწოდა წმ. გიორგი (კარსლიდისი) ახალი აღმსარებელი, იხსენიება 4/17 ნოემბერს.

წყარო: გაზეთი „კომუნისტი“ 1926წ. №110; გვ. 3.

ლიტ: ჟურნალი „პემპტუსია“, 2005 წელი, აპრილი-ივლისი, გვ. 116-123; „ილუმენია ფავსტო და სქემმონაზონი აკეფსიმა შუშანიები — წერილები და მოგონებები“ გვ. 36; „მართლმადიდებლობა და თანამედროვეობა“, კრებული მესამე, თბ. 2012წ. გვ. 47-52.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტრთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავიცუბოთ ვიხსნათ ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04, 2 32 48 66, 2 98 95 41

რუბრიკას უძღვება გიორგი მაჩუროშვილი

გარეკანზე დაბეჭდილი ფოტოს ავტორია ზაზა მამულაშვილი

გთხოვთ, გაზეთს გაუფრთხილდეთ მასში დაბეჭდილი მასალების გამოცხოვრებას, დაეხმოდეთ შექმნილ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (მთანმინ-და-კრწანისის ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. მიმღები: წმ. ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ეკლესიის ანგარიში NGE74LB0122124214261000. ვებ გვერდი: ssu.ge; ელ. ფოსტა: ssu@ssu.ge; press@ssu.ge; patriarchate@ssu.ge; რედაქტორის მოადგილე ელ. ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com. მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შიოლაშვილი), მარიამ ჯაფარიძე, ნინო ჯაფარიძე, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ისტორიის ფურცელი

მღვდელ-მონაზონი კალისტრატე (ჩიჩუა) 1837 — 1905/1906

მღვდელ-მონაზონი კალისტრატე, ერისკაცობაში კირილე ჩიჩუა, 1837 წელს სამეგრელოს სამთავროში, თავადის ოჯახში დაიბადა. ბავშობიდანვე გამოირჩეოდა ღვთის მოშიშებითა და დიდ ინტერესს იჩენდა ბერმონაზვნობისადმი. წარჩინებით დაამთავრა სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებელი. სასულიერო განათლება მარტვილის საკათედრო ტაძართან არსებულ სკოლაში მიიღო. 1859 წლის იანვარში ბერად შედგომის სურვილით ხობის ღვთისმშობლის მიძინების სახელობის მონასტერში მივიდა, სადაც სამი წლის განმავლობაში სხვადასხვა მორჩილებებში გამოიცდებოდა. 1861 წლის 26 დეკემბერს ხობის მონასტრის წინამძღვარმა, არქიმანდრიტმა ბესარიონმა (ჩიჩუა) ბერად აღკვეცა და სახელად კალისტრატე უწოდა. 1862 წლის 1 იანვარს სამეგრელოს ეპისკოპოსმა გერონტიმ (პაპიტაშვილი) დიაკვნად აკურთხა. 1863 წლის 12 თებერვალს ხობის მონასტრის ხაზინადრად დაინიშნა. 1863 წლის 24 ივნისს იმერეთის ეპისკოპოსმა გაბრიელმა (ქიქოძე) მღვდლად დაასხა ხელი. 1864 წლის 4 მარტს მონასტრის წინამძღვრის თანაშემწედ დაადგინეს და 25 მარტს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1865 წლის 29 მაისს მისი ინიციატივით შეკეთდა მონასტრის სამრეკლო, ხოლო სოფელ ქვალონის ეკლესიის გასარემონტებლად შეაგროვა 800 მანეთი. 1868 წლის 15 სექტემბერს გულმოდგინე სამსახურისათვის საეპარქიო მმართველობამ მადლობა გამოუცხადა. მამა კალისტრატე დაჯილდოებული იყო 1853-56 წლების ყირიმის ომის დროს გამოცემული ბრინჯაოს მედლით და წმინდა გიორგის ლენტით. ასევე მიღებული ჰქონდა ჯვარი — წითელი ჯვრის საზოგადოებისა-

გან. 1867 წლის 25 ივნისს კავკასიაში ქრისტიანობის აღმდგენელი საზოგადოების IV განყოფილების წევრად აირჩიეს. 1871 წლის 25 ივნისიდან — 1873 წლის 30 აგვისტომდე და 1875 წლის 6 მაისიდან — 1879 წლის 3 ივლისამდე მონასტრის წინამძღვრის თანაშემწეა. 1881 წლის 11 ოქტომბერს მისი მოთავეობით მონასტერი ახლიდან გადაიხურა.

1882 წლის ზაფხულში მღვდელ-მონაზონ კალისტრატეს დაპირისპირება მოუხდა ხობის მონასტრის წინამძღვარ არქიმანდრიტ ბენიამენთან (ჭყონია). ამის მიზეზი ფრანგი მოგზაური, მურიე გახლდათ, რომელიც იმ პერიოდში საქართველოში იმყოფებოდა და ქართულ სინამდევებსა და ძველი ისტორიული ნაშთების აღწერაზე მუშაობდა. ზუგდიდში, დადიანების სასახლეებში ყოფნისას, მან კერძო საუბარში აღნიშნა, რომ იყო ხობის მონასტერშიც, სადაც წინამძღვარმა ანახა თამარ მეფის გულსაკიდი ჯვარი, თუმცა ვერ შეძლო მასზე არსებული წარწერის წაკითხვა. ეს ყველაფერი კი მამა კალისტრატემ სათავისოდ გაიგო და წინამძღვრის წინააღმდეგ გაზეთ „შრომაში“ ასეთი შინაარსის სტატია გამოაქვეყნდა — „დედა ენის უცოდინრობა“, სადაც აუგად მოიხსენია არქიმანდრიტი ბენიამენი. მალევე გაზეთ „დროებაში“ მამა კალისტრატეს წინააღმდეგ წერილი დაწერა მღვდელმა შიო იოსავამ, სადაც ამხილა ბერი, ხოლო გაზეთ „შრომაში“ საპასუხო წერილი გამოაქვეყნა თავად ფრანგმა მოგზაურმა და მეცნიერმა მურიემ, რომელიც მართალია ადასტურებდა ამ ამბავს, მაგრამ ტექსტის ვერწაკითხვას ხსნიდა წინამძღვრის თვალების ავადმყოფობით და არა ხუცურის არცოდნით. იქვე მურიე დიდ მადლობას უხ-

დიდა არქიმანდრიტ ბენიამენს მხარდაჭერისა და თანადგომისათვის. ეს გახდა მიზეზი მღვდელ-მონაზონ კალისტრატეს აღმოსავლეთ საქართველოში გადასვლისა. 1882 წლის 22 სექტემბერს იგი დავით გარეჯის მონასტერში გადაიყვანეს, სადაც ხობის მონასტრის ყოფილი წინამძღვარი და მისი მეგობარი, არქიმანდრიტი გრიგოლი (დადიანი) წინამძღვრობდა. მამა გრიგოლის წარდგინებით მამა კალისტრატე გარეჯის ლავრის ხაზინადრად დაადგინეს. 1883 წლის 11 ოქტომბერს მღვდელმთავრული მადლობა გამოეცხადა. 1885 წლის 1 თებერვალს (9 მარტს) ვარძიის ყოვლადწმიდა ღვთისმშობლის მიძინების სახელობის მონასტრის წინამძღვრად დაინიშნა. 1886 წლის 16 სექტემბერს

ვარძიის მონასტარი

ვარძიის მონასტერზე ჩატარებული სარემონტო სამუშაოების კეთილად წარმართვისათვის ადგილობრივი საეპარქიო მმართველობისაგან მადლობა გამოეცხადა. მან დიდი ამაგი დასდო ვარძიის მონასტერს. 1887 წელს იგი 500 მანეთად მოურიგდა მხატვარ გიგო გაბაშვილს, რომელმაც იკისრა ვარძიის ღვთისმშობლის ხატის განახლება. ეს ძველბურთის ხატი დიდი ზომის გახლდათ და მონასტრის გუმბათის ქვეშ იყო გამოსახული. ორივე გვერდით ანგელოზები იყო გამოსახული. ჩარჩოები და სხვა მასალები თვითონ ვარძიის მონასტერმა გაიღო თავისი ხარჯებიდან. მოხატვა უნდა დაწყებულიყო მომავალ ზაფხულს, აპრილის დამლევს და ორ-სამ თვეში დასრულებულიყო. გიგო გაბაშვილს ხატი ძველბურთის სტილში უნდა შეესრულებინა.

მამა კალისტრატემ ასევე წამოიწყო ვარძიის მონასტრის საფუძვლიანი შეკეთებაც. იგი კიდევაც მოახერხებდა ამ ღირსეული საქმის ბოლომდე მიყვანას, რომ არა ის უბედური შემთხვევა, რომელიც მას სავანის განახლების დროს შეემთხვა. აი, რას წერდა 1888 წლის აპრილში გაზეთი „ივერია“: „ახალქალაქიდან გვწერს ბატონი ილია ალხაზიშვილი შემდეგს სამწუხარო ამბავსა: 28 მარტს მივიღეთ აქ ამბავი, რომ ვარძიის მონასტრის წინამძღვარს, მამა კალისტრატეს, შეემთხვა საშინელი უბედურებაო. როგორც მოგეხსენებათ, მამა კალისტრატე საშინელი მხნე და მშრომელი კაცი იყო. მონასტრის გასამშვენიერებლად და იმის არე-მარეს განსაკუთრებლად არ აკლებდა თავის მოღვაწეობას. აი, ამჟამადაც, მონასტრის დასწვრივ, მტკვრის პირზედ, დიდის ვაი-ვაგლახით მებატონეთ გამოართვა უწინდელის მონასტრის საკუთარის მამულიდამ ერთი ბოხჩა ალაგი და ამ ალაგზე აპირებდა ბაღის გამართვას მონასტრის კრებული სათვის.

ამ ალაგის გასაგანიერებლად დაუწყო ბრძოლა თოფის წამლით საშინელს კლდეებს და საქმე კარგადაც მიდიოდა, მაგრამ გუშინ საღამოთი შემდეგი უბედურება დაემართა: ერთმა ლალუმმა ჩვეულებისამებრ ვერ იფეთქა თავის დროზედ, რისთვისაც მამა კალისტრატემ მიჰგზავნა კაცი მიზეზის გასაგებად. ამ კაცმა უთხრა, რომ არაფრის ნიშანი არ არისო, მინით გავესილა ხერელი და თოფის წამალი ვერ იფეთქებსო. მაშინ გულმა ვერ გაუძლო მამა კალისტრატეს, მივიდა თითონ და, ვიდრე გასინჯავდა მიწას, რომელიც თოფის წამალსა ჰქონდა ზემოდამ წაყრილი, დაიძახა უცბად საშინელმა ლალუმმა, იფეთქა და თითონ მამა კალისტრატეც მალა აისროლა ჰაერში. მარჯვენა ხელი მოსწყდა და ცოტაზე-ლა ჰკიდა, პირი-სახე საშინლად დასახიჩრებული აქვს და სასიკვდილოდ არის გადადებული.

პირველი შემწეობა, ავად თუ კარგად, იქვე თავის მოსამსახურეს აღმოეჩინა. ბევრის წვალეზის შემდეგ სისხლი შეეწყვიტა და დღეს ახალქალაქიდან სამხედრო ექიმი მივაშველეთ ცხენის საჩქაროზედ. ახალციხეშიც მაზრის უფროსს, ნ.

ალექსი-მესხიშვილს, მივწერეთ დეპეშა, რომ დაეხმაროს და უპატრონოს როგორც ბერს, ისე იმის სარჩო-ქონებას.

ექიმი ჯერ არ დაბრუნებულა და დანვრილებით ამ ამბავს შემდეგის ფოსტით გაცნობებთ“.

მართლაც ამავე თვეში ისევ გაზეთი „ივერია“ გვამცნებდა:

„როგორც საქმიდანა სჩანს, პატივცემული მამა კალისტრატე ასწორებდა მონასტრის გზას, რომელზედაც გადმოწოლილიყო უზარმაზარი კლდის ლოდები, რის გამოც მლოცავთ მისვლამოსვლა უჭირდებოდათ. ამიტომაც მამა კალისტრატემ განიზრახა ამ ლოდების ლალუმით დამტვრევა, ე. ი. აფეთქება თოფის წამლით და კიდევ შეუდგა საქმეს. კალისტრატეს მიეცა თავისისავე ხელით ამოფულრულს ლოდებში სამი ლალუმი და ფიცხლავ მოჰმორებოდა რამდენსამე მანძილზე. მოკლე ხანის განმავლობაში ორს ლალუმს ეფეთქნა და მესამეს-კი კარგა ხანს დაეგვიანა. კალისტრატეს ეგონა — მესამე ლალუმმა მომატყუაო და ხელმეორედ მიუახლოვდა პატრუქის მისაცემად. აელო პატრუქი, ჩაედო გატენილს კლდის ნაფულში, რომელშიაც ცეცხლს ჯერ არ მიეღწია თოფის წამლამდე, და სანამ წუმწუმას აანთებდა, იფეთქა თოფის წამალმა, გახეთქა ლოდი ნაწილ-ნაწილად და საშინლად დაასახიჩრა თავდადებული მამა კალისტრატე. საცოდავისათვის ლალუმს წაურთმევია სრულებით სამი თითი მარჯვენა ხელისა: დიდი, მაჩვენებელი და შუა თითი, და ამავე ხელის ძვლები სულ დაუღწია. პირი-სახეც ძალიან დაუშავებია და დაუზიანებია. სულ შეტრუსნია, გაჰლურჯებია და ისე აქვს თურმე დასიებული, რომ ექიმმაც ჯერ არ იცის, თვალები აქვს თუ არა. მაგრამ, როგორც ექიმი ამბობს, სახე საეჭვოდ არა აქვს დაზიანებული, რადგან სიმსივნე არ უშლის მამა კალისტრატეს არც ლაპარაკს და არც ჭამასა.

მოწვეული ქალაქ ახალქალაქიდან სამხედრო ექიმი ამბობს, რომ თუ ხელი არ მოეჭრა, ძალიან ძნელია კალისტრატეს მორჩენა და ეს ოპერაცია უსათუოდ საჩქაროდ უნდა მოხდეს, ვიდრე ანტონის ცეცხლი არ გასჩენიაო. მე მარტოც არ შემოძლია ეს ოპერაცია გაუკეთო, თუ ერთი სხვა ექიმიც არ დამესწროვო. მაგრამ, ჩვენდა საუბედუროდ, ვინ არის პატრონი?! დასტოვეს ძვირფასი მამა ეხლანდელ უამინდობისა გამო მიუვალ და მივარდნილ კლდეში. ამაზედ არც პოლიცია ზრუნავს, არც მაზრის ექიმები. თუმცა პოლიციამ გაგზავნა თავისი მოხელე, ბატონი ვ. ტერ-გრიგორიევი, მონასტრის ნივთების დასაცველად და აგრეთვე მღვდელ-მონოზონისა, მაგრამ ამ ნაირი დაცვა ვერ დაიხსნის დასახიჩრებულ ძვირფასს მამას, რომლის შემდგომაც მთელი მონასტერი უნდა ჩავარდეს იმ მდგომარეობაში, რომელშიაც იყო ამ სამი და ოთხის წლის წინად“.

მამა კალისტრატეს ამ მძიმე სიტუაციაში გვერდში დაუდგა თავადი მელიტონ კაციას ძე დადიანი, რომელმაც ფინანსური დახმარება გაუწია დამტვ-

რეულ მოძღვარს და დაფარა მისი მკურნალობის ხარჯები. 1888 წლის 10 დეკემბერს, ჯანმრთელობის გაუარესების გამო, ექიმის რჩევითა და თხოვნით მღვდელ-მონაზონი კალისტრატე თბილისის ფერისცვალების სახელობის მამათა მონასტერში გადაიყვანეს. თბილისში მსახურების პერიოდში მამა კალისტრატე კვლავ აქტიურად იღვწის საეკლესიო და საზოგადოებრივ ასპარეზზე. 1889 წელს მან აღმოაჩინა ქართული ხელნაწერი შედეგი სათაურით: „ქვეყნიერი სამოთხე“. ამ ხელნაწერში იყო იმდროინდელი თელავის ეკლესიების, გალავნებისა და სამეფო კარის აღწერა. ხელნაწერის ავტორი არქიმანდრიტი ტარასი ალექსი-მესხიშვილი

დავითგარეჯის მონასტერი

გახლდათ და დათარიღებული იყო 1844წ. 15 მაისით. ასევე მანვე აღმოაჩინა უძველესი სახარება, რომელიც ვილაც უცხოელის ჰქონია საკუთრებაში, როგორც თავად წერდა. ეს ყოფილა უნიკალური სახარება, რომელზეც გაზეთი „ივერია“ წერდა: „უეჭველია ეს ძვირფასი ნაშთი საინტერესოა არა მარტო თვისის მინაწერებით, არამედ ჩუქურთმა-სურათებითაც. ამ გვარი ნაშთი ჯერ ვიციტ მხოლოდ სამი: გელათის სახარება, მარტვილისა და მოქვისა. ხოლო ესენი ეკუთვნის XI-XIII საუკუნეთ. მღვდელ-მონაზონის ნაპოვნი სახარება კი სჩანს IX-X საუკუნისა, მაშასადამე უძველესი ნაშთთაგანია ჩვენის მხატვრობა-ხელოვნებისა. კარგი იქმნება, რომ წერა-კითხვის საზოგადოებამ შეიძინოს ეს ძვირფასი წიგნი“.

1890 წლის 12 იანვარს მამა კალისტრატე დავით გარეჯის მონასტერში დაინიშნა, სადაც ასევე უბედური შემთხვევის მსხვერპლი გახდა. მონასტრის დათვალიერების დროს იგი კლდეზე დაგორდა და საშინლად დაიმტვრა. ექიმებმა ძლივს მოახერხეს მისი ფეხზე დაყენება. 1894 წელს გამოიცა მამა კალისტრატეს ნაშრომი „ხოპის მონასტერი“. ამ ნაშრომში მოყვანილი ზოგიერთი ცნობებისა და ისტორიული ფაქტების გამო მას დაპირისპირება მოუწია ისტორიკოს თედო ჟორდანიასთან. მას ეს პაექრობა ასახულია გაზეთ „ივერიის“ 1894 წლის რამდენიმე ნომერში.

XIX ს-ის 90-იანი წლების ბოლოს გამოჯანმრთელებული მამა კალისტრატე თავისი თხოვნით სოხუმის ეპარქიაში გადაიყვანეს და დრანდის მონასტრის საძმოში განამწესეს, სადაც სიცოცხლის უკანასკნელი წლები გაატარა. დრანდის მონასტერში იმჟამად რუსი ბერები ცხოვრობდნენ. დრანდის მონასტრისა და იქ მოღვაწე რუსი ბერების შესახებ მამა კალისტრატე წერდა: „ამ მონასტრის განახ-

ლება დაწყებულია 1885წ. ძველი ათონის მღვდელ-მონაზვნების — ვარლაამ, მოდესტის, ავლიპისა და ინოკენტისაგან; ერთს მათგანს, ავლიპის დიდი შრომა გაუწევია; დრანდის მონასტრისათვის კაი სამსახური გაუწევია აგრეთვე ილუმენ საბას; სხვათა შორის, ამან განაახლა ერთი ძველი ტაძარი. ეს ტაძარი ორი ვერსის სიშორეზეა დრანდიდან. იგი იყო უგუმბათო, რიყის ქვით ნაშენი, გვერდზედ ეკვტერი მიშენებული ჰქონდა, თვით საყდარი ორად გაყოფილი იყო, ოდესმე დახატული, ტრაპეზის წინ ძველი ეპისკოპოსი ემარხა, ქვითკირის კედლებით და ალაყაფის კარით იყო შემოზღუდული. ეს გავერანებული საყდარი 1893წ. განაახლა საბამ წმ. დიდმონაშენების: პანტელეიმონ მკურნალისა და თეოდორე სტრატელატის სახელობაზე. 20 ბერი და მორჩილია, ყოველდღე სრულდება წირვა-ლოცვა. გარშემო, 40 დესეტინა მიწა, ვენახები, ბაღებით აყვავებულია. მანვე განაახლა სხვა ძველი გუმბათიანი საყდარიც ყოველთა წმიდათა სახელებზე. აქ 30 ბერი და მორჩილია. მამა საბასვე მზრუნველობით ზებელის საზღვარზე, კავკასიის მთის გამოღმა (20 ვერსით მონასტრიდან) აშენებულია მიმომსვლელებისთვის ღამის გასათევი სახლი, სანოვაგე-სანოლი. დრანდას აქვს თავისი სამეტოქეები ქ. სოხუმს, ნოვოროსიას, ეკატერინოდარს და სხვ. ტყე და ველი მონასტერსა აქვს მიზომილი 1000 დესიატინამდე. პირველ საუკუნეებიდანვე ამ გორაზედ ბრწყინავდა ნათელი ქრისტეს მოციქულებისა ანდრიასი და სვიმონ კანანელისა... დედამან ღვთისამან იწება ტაძრის აღდგენა და იგი აღსდგა და გაბრწყინდა კიდევ“.

1906 წლის 12 სექტემბერს სოხუმის ეპისკოპოსი კირიონი (საძაგლიშვილი, შემდგომში — სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი) სწერდა

მღვდელ იოსებ ჩიჯავაძეს: „10 სექტემბერს ღამე გავათიე ჩემს მონასტერში — დრანდაში. მეორე დღეს დილით ვნახე დრანდის მთაში გვირაბები, ძველად გამოკვეთილი მდინარის პირამდე. მერე წავედი ახლომდებარე ქილის სანახავად. ქილა წარმოადგენს პატარა მონასტერს, რომელშიაც ოცამდე ბერი მოღვაწეობს. ამ ქილის ახლოს სახლობენ ესტონები და მეგრელები. მეორე ქილის ნახვა ვეღარ მოვასწარი. მონასტრის წიგნსაცავში ვნახე ექვსი ქართული ხელნაწერი, რომლებიც დრანდის მონასტერს დარჩენია მღვდელ-მონაზონ ცნობილი კალისტრატესაგან. ორი მათგანი ტყავზეა ნაწერი და დანარჩენი ქაღალდზე. ერთი უფრო უძველესი ხელნაწერი ეკუთვნის X-XI საუკუნეს. გარდა ამისა, მამა კალისტრატეს ბევრი ხელნაწერები ჰქონია, რომლებიც მისი გარდაცვალების შემდეგ მისსავე ნათესავს, გვარად ლოლუას წაუღია. მასვე დარჩენია ნაწილებიანი წმინდა გიორგის ხატი, რომელიც ეხლა დრანდის მონასტრის ტრაპეზში ასვენია. ამ ხატის აღწერა თვით კალისტრატეს მოუქცევია ლოცვანის წინა ფურცელზე (ეს ლოცვანი ტარასის ხელშია — იგულისხმება მღვდელ-მონაზონი ტარასი კანდელაკი, შემდგომში ნილკნელი ეპისკოპოსი), სადაც ვკითხულობთ: „ზევით რომ არის წმინდა გიორგის გვერდია, მეორე — წმინდა ნიკოლოზისა, მესამე — წმინდა იოანე ნათლისმცემლის კბილია, მეოთხე — წმინდა ხარლამპის, ზევითა კუთხეში წმინდა მარინესი. მეორე კუთხეში — ძელი ჭეშმარიტი მოყვითალო ქრისტესი და ნათლისმცემლის სისხლია“.

როგორც ამ წერილიდან ირკვევა, ღვანლმოსილი მოძღვარი აფხაზეთში, დრანდის მონასტერში აღესრულა. ერთ-ერთი საბუთის თანახმად, 1905 წლის 9 სექტემბერს იგი ცოცხალია, 1906 წლის 13 მარტს უკვე გარდაცვლილებში იხსენიება. მისი განსვენე-

დრანდის მონასტერი

ბის ადგილი ამ ეტაპზე უცნობია.

მღვდელ-მონაზონი კალისტრატე ავტორია რამდენიმე თხზულებისა. ესენია: „წმიდა დავით გარესჯელის უდაბნო“, თბილისი, 1884წ. (ექ. ხელაძის სტ.); „კაცი ზეცისა, ანგელოსი ქვეყნისა“, თბილისი, 1887წ.; „სიმდიდრის ბურჯი და ახალი წელიწადი პირველი ენკენისთვე, ახალი-სენაკი, 1893წ. (კ. თავართქილაძის სტ.); „ხოპის მონასტერი და მისი ისტორიული წყარო 1089-1125წწ“. ახალ-სენაკი, 1894წ. (კ. თავართქილაძის სტ.). მას ასევე გამოქვეყნებული აქვს მრავალი საინტერესო სტატია XIX ს-ის II ნახევარსა და XX ს-ის დასაწყისში გამოშვებულ ქართულ პრესაში.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №48337; ფ. 488, აღწერა 1, საქმე №23979; ფ. 500, აღწერა 2, საქმე №465; ფ. 500, აღწერა 4, საქმე №11; გაზეთი „ივერია“ 1887წ. 178-179; 1888წ. 5, გვ. 1-2; 71-72, გვ. 2; 84, გვ. 1; 1889წ. 179, გვ. 1; 1890წ. 187, გვ. 3; 1900წ. 137, გვ. 1-2; გაზეთი „შრომა“ 1882წ. 24 და 27.

ლიტ: გამახარია ჯ. „წმინდა მღვდელმონაზონი კირიონი და აფხაზეთი“. თბ. 2006წ. გვ. 189, 214, 216.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტერთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახოთ ვიხსნათ ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04, 2 32 48 66, 2 98 95 41

რუბრიკას უძღვება გიორგი მაჩუროშვილი

გთხოვთ, გაზეთს გაუფრთხილდეთ მასში დაგეგმილი მასალების გამოცემას. გთხოვთ, დაელოდებოდეთ გადამხდელ შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (შთანთქმდა-კრანისის ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. მიმღები: ნმ. ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ეკლესიის ანგარიში №GE74LB0122124214261000. ვებ გვერდი: ssu.ge; ელ. ფოსტა: ssu@ssu.ge; press@ssu.ge; patriarchate@ssu.ge; რედაქტორის მოადგილეს ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com. მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო ჯაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კეჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

იყო ოთახები წინამძღვრისა და მისი მოწაფეებისათვის, აქვე მიაკვლიეს ღრმა ჭებსა და ქვევრების ნამსხვრევებს, რომლებიც, როგორც ივარაუდება, ხორბლეულის შესანახად გამოიყენებოდა.

ზოგიერთი მკვლევარი თვლის, რომ მას შემდეგ, რაც ამ ტერიტორიაზე მცხოვრებმა ალბანელებმა ქრისტიანობა მიიღეს, ტაძრები გადააკეთეს. მაგალითად, შენობაში შუქის შესაღწევად გაჭრილ ფანჯრებს ჯვრის ფორმა მისცეს.

ამას გარდა, არქეოლოგებმა სოფელ ფაზილში აღმოაჩინეს ძველი ტაძრის ნანგრევები, რომელთან ახლოსაც მცირეწლოვანი ბავშვის განსასვენებელი იპოვეს. მეცნიერები ამ აღმოჩენას ჩვენს წელთაღრიცხვამდე II—I საუკუნეებით ათარიღებენ.

ადგილობრივი მცხოვრების მიწის ნაკვეთზე კი მიაკვლიეს ტაძრის კოლონის ფრაგმენტებს, რომელთაც ალბანურ კულტურას ან უფრო ადრინდელს, ზოროასტრიზმის პერიოდს მიაკუთვნებენ. ამ რეგიონში მდებარე მთა წმინდა ადგილად ითვლებოდა, რაც მტკიცდება კიდევ მასზე აღმოჩენილი სხვადასხვა პერიოდის სამლოცველოებით.

აზიასი ყველაზე მაღალი ჯვარი

პაკისტანში აღიმართება

პაკისტანელი ბიზნესმენი პ. ჯილი უახლოეს მომავალში დაასრულებს 14-სართულიანი სახლის სიმაღლის ჯვრის აღმართვას კარაჩში. ამის შესახებ იუწყება T.

ჯვრის აღმართვის ადგილად მან აირჩია ქალა-

ქის ქრისტიანული სასაფლაო, რომელიც ხშირად დარბეულა მუსლიმების მიერ. ჯვრის დამზადებაში ადგილობრივი მოსახლეობაც ჩაერთო. მისი სიმაღლე 42,5 მეტრზე მეტია, სიგანე კი — 13 მეტრი.

ბოლო აღწერის თანახმად, პაკისტანში 180 მილიონი ადამიანი ცხოვრობს, აქედან 1,5% სხვადასხვა ქრისტიანული კონფესიის მიმდევარია. კათოლიკური და პროტესტანტული კონფესიების ლიდერები ამტკიცებენ, რომ ხელისუფლება განგებ ასახელებს ნაკლებ ციფრს, სინამდვილეში, მათი მონაცემებით, ქვეყნის მოსახლეობის 5,5%-ს შეადგენენ. ბოლო წლებში პაკისტანიდან ექსტრემისტი ისლამისტების დევნის გამო ბევრი ქრისტიანი წავიდა. ბიზნესმენს სურს, დაარსდეს პაკისტანელი ქრისტიანები, რომ ოდესმე მათი ცხოვრება გაუმჯობესდეს: „მინდა, რომ ქრისტიანებმა შეხედონ ჯვარს და სამშობლოში დარჩენა გადაწყვიტონ“, — ამბობს იგი.

2013 წელს ტერაქტის შედეგად 100 ადამიანზე მეტი დაიღუპა, 2014 წლის მარტში ორმა ისლამისტმა თვითმკვლელმა ქრისტიანული ღვთისმსახურების დროს აიფეთქა თავი, რის შედეგადაც 15 ადამიანი გარდაიცვალა, 2014 წლის ნოემბერში გააფთვრებულმა ბრბომ აგურის ღუმელში გამოწვა წყვილი, რომელსაც ყურანის დანვამი დასწამეს ცილი, ხოლო 2015 წლის აპრილში 14 წლის ქრისტიანი ბიჭუნა სასიკვდილოდ სცემეს, ნავთი გადაასხეს და დაწვეს.

მოამზადა თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი ჰუჯაბის მონასტერი

ხუჯაბის, ანუ იმავე ჰუჯაბის ივერიის ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის ქართული მონასტერი მდებარეობს საქართველოში, მარნეულის მუნიციპალიტეტში, ახლანდელი სოფ. ახქერფის მახლობლად.

ნაგებობათაგან აღსანიშნავია XIII ს-ის I ნახევარში აგებული ტაძარი. პროპორციებით, დეკორატიული მორთულობითა და სტილისტიკური ნიშნებით მიეკუთვნება XII-XIII საუკუნეების მიჯნისა და XIII ს-ის I ნახევრის ხუროთმოძღვრულ ძეგლთა ჯგუფს (ბეთანია, ქვათახევი, ფიტარეთი, ნულრულაშენი (ძვ. გუმბათი), ახტალა და სხვ.). გუმბათის ყელი უხვადაა მოჩუქურთმებული. გარედან შემოსილია ოქროსფერი და ღვინისფერი ქვით. შიგნით მოხატულია, შემორჩენილია ქართული ასომთავრული წარწერების ფრაგმენტები. მონასტრის ტერიტორიაზე არის სხვა ნაგებობათა ნაშთებიც.

ჰუჯაბი (ხუჯაბი), ივ. ჯავახიშვილის განმარტებით, არაბული სიტყვაა და მრავლობითი რიცხვია სიტყვისა ჰაჯიბი (ხაჯიბი), რაც ეჯიბს — მეკარეს, კარის მცველს ნიშნავს.

პირველად ქართულ წყაროებში ძეგლი გვხვდება

1721 წლის ხალხის აღწერის დავთარში, სადაც აღნიშნულია ხუჯაბის ქორის ბუდე.

ვახუშტი ბატონიშვილის ცნობით, „...არს მონასტერი ჰუჯაბისა, გუნბათიანი, კეთილს ადგილს და ან ცალიერ არს“. სოფლების სიაში ვახუშტი ამ სახელწოდების სოფელსაც იხსენიებს — „უჯაბი“, რომელიც მოქცეულია სოფ. ხანძუტსა და ჯარმეჩებს შორის. როგორც ჩანს, ჰუჯაბის მამათა მონასტერი დაცარიელდა მტრის აურაცხელი შემოსევის შედეგად.

სამონასტრო კომპლექსი უახლოესი სოფლიდან 1 კმ-ში, ლალვარის მთის ძირში მდებარეობს. გარედან მას გალავანი ერტყა, რომლის შიგნით სხვადასხვა ნაგებობათა კვალია: კელიები, სატრაპეზო და სამეურნეო დანიშნულების სხვა ნაგებობანი.

გალავნის შესასვლელთან მეორე დარბაზული ტიპის ეკლესიის ნანგრევებიცაა, თარიღდება V-VI საუკუნეებით. იგი დარბაზული ტიპის ყოფილა. შემორჩენილი ნაშთების მიხედვით ძეგლი ადრეფეოდალური ხანის განეკუთვნება. შირიმის ქვა, რომლითაც იგი არის ნაშენი, იქვე ხეობაში 1 კმ-ში მოიპოვება.

სამონასტრო კომპლექსის სიახლოვეს, ფოლადაურის მარჯვენა ნაპირას, ორი ხევის შესაყარში ნასოფლარია და იქვეა ნაეკლესიარიც (10/48). მიიჩნევა, რომ აღნიშნული არის ჰუჯაბის ნასოფლარი. იქვე გადიოდა სატრანზიტო გზა, რომელსაც მგლის კარის უღელტეხილით გადავყავდით ლორე-ტაშირში.

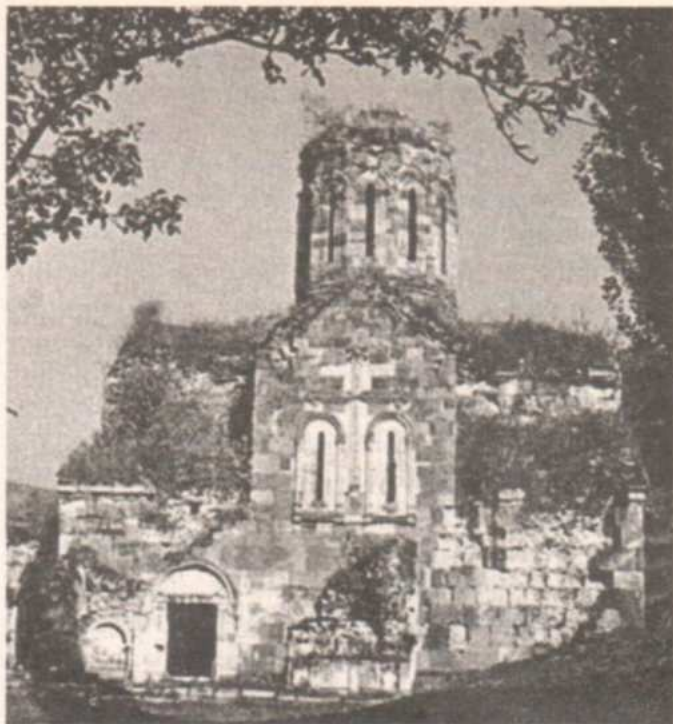
კტიტორული წარწერა ტაძრის კედლიდან XIX ს.-ში სომხებს წაუშლიათ.

1902 წელს ერევნის გუბერნიაში, ალექსანდროპოლის მაზრაში, ბოდბის მონასტრის მორჩილმა ნატალია კისლოვამ დააარსა აგინის წმ. სერაფიმე საროველის სახელობის დედათა სკიტი, სადაც რამდენიმე მორჩილთან ერთად დასახლდა და მოღვაწეობა დაიწყო. შემდგომში მან აღმოაჩინა მიტოვებული და გავერანებული ხუჯაბის მონასტერიც და გადაწყვიტა აქ დედათა მონასტერი დაეარსებინა. 1905 წლიდან იგი მის განახლებას შეუდგა. თავდაპირველად განაახლა პატარა დარბაზული ეკლესია, რომელიც 1910 წელს აკურთხა წმ. ნინოს სახელზე ქართლ-კახეთის მონასტრების მთავარხუცესმა, არქიმანდრიტმა ანტონმა (გიორგაძე, შემდგომში — ქუთათელი მიტროპოლიტი).

1914 წელს შედგენილ მონასტრის მცირე ისტორიაში წერია: „ხუჯაბის ივერიის უდაბნო, V-VI სს. 1910 წელს განაახლა მონაზონმა ინოკენტიამ (ერში ნატალია კისლოვა). კომპლექსში შედის ორი ეკლესია, რომელთა აშენების ზუსტი თარიღი უცნობია. დიდი ტაძარი არ განახლებულა ჯერჯერობით და იქ მსახურება არ ტარდება. განახლებულია მეორე პატარა ეკლესია, სადაც ტარდება წირვა-ლოცვა. მონასტერთან აშენებულია წინამძღვრის სახლი, ასევე ექვსი ხის კელია, ორი-სამ ოთახიანი, სადაც მონასტრის წევრები ცხოვრობენ. ფულადი შემოსავალი მონასტერს არ აქვს. მონასტრის ეზო არის დაახლ. 1000 კვ. საყენი მიწა. მინდვრები, ტყეები და სხვ. ადგილები არ გააჩნია. იქვე ახლოს თავადმა იოანე ალექსანდრეს ძე მელიქიშვილმა მონასტერს შეწირა 2 დესიატინა მიწა, რომელსაც დედები საბოსტნედ ამუშავებენ. გვემა ამ მიწისა დამტკიცებულია და ინახება საქართველო-იმერეთის სინოდალურ კანტორაში. მონასტრის შტატი დამტკიცებული არ არის. შემოსავალ-გასავლის წიგნის აღწერა დაიწყო 1914 წლიდან. არ აქვს თავისი ბეჭედი, სკოლები, ქსენონები და რაიმე სხვა ამდაგვარი დაწესებულება. მონასტერში არ ინახება სინმიდეები, არ მოიპოვება სასწაულთმოქმედი ხატები და ძველი ხელნაწერები. ცენტრიდან დაშორებულია 90 ვერსით. მონასტერზე მიწერილია აგინის წმ. სერაფიმე საროველის სკიტი, რომლის ტაძარიც იკურთხა 1911 წლის 8 მაისს ერევნის ეპისკოპოს პიმენის (პეგოვი) მიერ. სკიტში არის ორი სახლი, რომელშიც 7 მორჩილი ცხოვრობს“. იქვე ჩამოთვლილია მონასტრის კრებულის სია. წინამძღვარი, ილუმენია ინოკენტია — ერში ნატალია იეროთეოზის ასული კისლოვა, დაიბადა 1872 წელს, ხარკოვის გუბერნიაში, სტარობელის მაზრაში, დაბა წმ. დიმიტროვში გლეხის ოჯახში. 1894 წლის 22 ოქ-

ტომბერს საქართველოში ჩამოვიდა და ბოდბის წმ. ნინოს სახელობის დედათა მონასტერში მიიღეს. როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, მან წამოიწყო ჯერ აგინის სკიტის, შემდეგ კი ხუჯაბის დედათა მონასტრის განახლება. 1910 წლის 24 ოქტომბერს მონაზვნად აღკვეცეს, სახელად ინოკენტია ეწოდა და ხუჯაბის მონასტრისა და აგინის სკიტის მმართველად დაინიშნა. 1916 წელს ილუმენიას წოდება მიენიჭა. მონასტრის წევრები იყვნენ: მორჩილი მარიამ კონსტანტინეს ასული სოლოვიევა (1894-1971), საქართველოში დაბადებული, ქ. ბოლნისიდან, იგი ინოკენტიას შემდეგ მონასტრის წინამძღვარი გახდა და კომუნისტებისგან მრავალი ტანჯვა-წამება გადაიტანა; მორჩილი ელისაბედ სამუელის ასული ოსტაპინკოვა, მორჩილი ელენე იოანეს ასული ჩიჩენევა, მორჩილი ეკატერინე ისაიას ასული სმოტროვა, მორჩილი ევდოკია მიხეილის ასული იმოშენკოვა, მორჩილი ელენე დიმიტრის ასული შახმატოვა, მორჩილი ეფროსინია თეოდოტეს ასული შახმატოვა, მორჩილი სოფიო იოანეს ასული გორბანევა, მორჩილი ანასტასია ტიმოთეს ასული შინიაკოვა, მორჩილი ნატალია დიმიტრის ასული ჟუროვი, მორჩილი პარასკევა ვასილის ასული ვორონინა, მორჩილი პელაგია ექვთიმეს ასული ვაკულენკოვა, მორჩილი ევდოკია მაკარის ასული ვორონინა, მორჩილი მარიამ ვასილის ასული სვისტულა, მორჩილი ხარიტინა პეტრეს ასული ბელოვიტსკაია, მორჩილი მარიამ მირონის ასული სიდორენკო, მორჩილი ანასტასია დიმიტრის ასული ჩერნიშოვა, მორჩილი ევლამპია ისაიას ასული ნიკულინა, მორჩილი ევდოკია ნიკოლოზის ასული კოლესნიკოვა. 1916-1917 წლებში ხუჯაბის მონასტერში მწირველი მღვდელი იყო ალექსანდრე დავითაშვილი, რომელიც 1917 წლიდან ნაძალადევში, ივერიის ღვთისმშობლის ხატის ეკლესიაში გადაიყვანეს.

ამ მონასტერმა 1935 წლამდე იარსება. დედათა მონასტრის წინამძღვრის, ილუმენია პავლას ნაამბობიდან ირკვევა, რომ 1935 წელს ჰუჯაბის მონასტრიდან დედები გაურკვეველი მიზეზით განდევნეს, მათ იქვე არსებულ სოფელ ახკერფში შეაფარეს თავი და იქ დამკვიდრნენ. ერთ-ერთ საცხოვრებელში მოაწყვეს სამლოცველო. 1988 წლის 19 ოქტომბერს ილუმენია პავლა სსსრ მინისტრთა საბჭოსთან არსებულ რელიგიის რწმუნებულთა საბჭოს თავჯდომარეს კ. მ. ხარჩევს წერდა: „ხუჯაბის მონასტერი მდებარეობს საქართველოში, მარნეულის რაიონში სომხეთის საზღვართან ახლოს. როდესაც მე ამ მონასტერში მივედი, იქ დამხვდა 30 მონაზონი. იარსება ამ მონასტერმა 1935 წლამდე. ამ წელს, ჩვენთვის გაუგებარი მიზეზით, სომხეთის სსრ სტეფანავანის რაიონის აღმასკომის თავჯდომარემ ბერბიანმა მოაწყო მონასტრის დარბევა, გამოდევნა იქიდან ყველა მონაზონი და მხოლოდ ის გამოგვატანა, რაც ტანთ გვეცვა. მთელი მონასტრის ქონება იქ დარჩა. მე დეტალურად მახსოვს რაც იყო იქ. მაგ: 50 ფრინველი, 8 ცხენი, 8 ძროხა გერმანული ჯიშის და სხვ. ასევე ეზოში გვქონდა ახლად მოტა-

ხუჯაბის მონასტერი

წილი ხის მასალა, რომლითაც მონასტერი უნდა გაგვერემონტებინა. მათ გაძარცვეს მონასტრის სალარო, გაიტაცეს ხატები, საეკლესიო წიგნები, ვერცხლის ინვენტარი, ჯვრები და მოოქროვილი ნივთები. ცალკე მინდა გამოეყო მონასტრის სინ-მინდვ, ივერიის ღვთისმშობლის ხატი ყრმა იესო-თი, რომელიც სპეციალურად ამ მონასტრისთვის დაინერა და ჩამოტანილ იქნა იერუსალიმიდან. იყო მოოქროვილი. ზომა 1.0/0,7მ. ამჟამად ეს ხატი ინახება სომხეთში, სტეფანავანის რაიონის დაბა კიროვის ეკლესიაში. ხატს ღვთისმშობლის მარჯვენა მხარეს აქვს ნატყვიარი, რომელიც მონასტრის დარბევის დროს ურწმუნოებმა განახორციელეს. დარბევის შემდეგ ჩვენ დავსახლდით სოფ. ახკერფში. დასასრულს მინდა აღვნიშნო, რომ ხუჯაბის მონასტერი საქართველოს ტერიტორიაა და სომხეთის წარმომადგენლის მოქმედება საე-სებით არაკანონიურია. კიდევ უფრო გაუგებარია იმ სომხების საქციელი, რომლებიც არ გვაძლევენ უფლებას შევიდეთ მონასტრის ტერიტორიაზე, ეს მაშინ, როცა სტეფანავანის ამჟამინდელი ხელი-სუფლება უარყოფს, რომ კომპლექსი მათ ტერი-ტორიაზე იმყოფება. ეს მონასტერი რომ საქარ-თველოს ტერიტორიაა, მტკიცდება სპეციალური კვიტანციით, რომელიც გაცემული თავის დროზე შესაბამისი ორგანოებისგან. ეს საბუთი დანერი-ლი მეფის რუსეთის დროს და ბოლოში მითითე-ბულია მისამართიც, სადაც მარნეულის რაიონის ნაცვლად წერია ბორჩალოს მაზრა, რადგან ამ ტე-რიტორიას მაშინ ასე უწოდებდნენ. აქედან გამომ-დინარე ჩვენ გვაქვს ორი თხოვნა: 1) დაგვეხმარეთ, რათა დავუბრუნდეთ ჩვენს ძველს სამყოფელს, ხუჯაბის მონასტერს; 2) გამოიჩინეთ გულისხმიე-რება და დაგვიბრუნეთ მონასტრის მთავარი სინ-მინდვ, ღვთისმშობლის ხატი. გფარავდეთ ღმერთი

და გენეოდეთ ყველა თქვენს კეთილ ნამოწყებაში“.

1985 წლის 15 ოქტომბერს ახკერფის რუსული მო-ნასტრის დედათა კრებული საქართველოს სსრ მი-ნისტრთა საბჭოსთან არსებულ რელიგიის რწმუნე-ბულთა საბჭოს თავჯდომარეს, ბატონ ანზორ ნიკო-ლოზის ძე ნიკლაურს სთხოვდა, რომ სოფ. ახკერფში ცხოვრებდა 9 მონაზონი და ასრულებდნენ მსახურე-ბას, ისინი აღიარებდნენ საბჭოთა კანონმდებლო-ბას და ითხოვდნენ ოფიციალურად რეგისტრაცია-ში გატარებას. იქვე მოყვანილია მათი სია: 1) დზუბა პროსკოვია ტიმოთეს ასული — ილუმენია პავლა, 1893წ.; 2) ნაუმოვა ტაისია ივანეს ასული 1923წ.; 3) სუხოვა ევდოკია ტიმოთეს ასული 1928წ.; 4) მატაე-ვა მალვინა ვასილის ასული 1942წ.; 5) ხარაბაროვა ოლლა აგოკის ასული 1914წ.; 6) ჟდანოვა ლუბოვი ალექსის ასული 1924წ.; 7) ნაროდა ანტონინა იოანეს ასული 1926წ.; 8) ჟდანოვა ლუბოვი ნიკიტას ასული 1926წ.; 9) ბალაბუნოვა ნინო იოანეს ასული 1926წ.

1986 წლის 14 ნოემბერს სტეფანავანის რაიონის აღმასკომის თავჯდომარე რ. მირზოიანი ილუმენია პავლას წერდა: „გაცნობებთ, რომ თქვენს მიერ ნახსენები ხუჯაბის მონასტერი არ მდებარეობს სტეფანავანის რაიონში და ამიტომ თხოვნაზე, დაუშვათ მორწმუნეთა ჯგუფები ხუჯაბის მონას-ტერში, ჩვენს უფლებებში არ შედის“.

1987 წლის 20 დეკემბრის გაზეთ „კომუნისტში“ გამოქვეყნდა რევაზ ჯაფარიძის ვრცელი სტატია სა-თაურით: „ქანდარაზე ეშმაკი ზის“, რომელშიც ბევრი საგულისხმო მოვლენაა აღწერილი. იქვე მოყვანილია ერთი ასეთი ამბავი, რომელიც „უპატრონო ეკლე-სიას“ ეხება. 1988 წლის 20 იანვარს ამ სტატიასთან დაკავშირებით ბატონმა მიხეილ ვარაზაშვილმა გა-ზეთ „კომუნისტის“ რედაქციას თავისი მოსაზრებაც გაუზიარა, რომელშიც ვკითხულობთ: „მარნეულის მუნიციპალიტეტის, სოფ. ახკერფიდან 800 მეტრის დაშორებით, საქართველოს რესპუბლიკის საზღ-ვრების ფარგლებში, მდებარეობს ხუჯაბის სამო-ნასტრო კომპლექსი. თვით სოფ. ახკერფამდე თბი-ლისიდან 97 კილომეტრია. აი, როგორ მოიხსენიებს ქართველების მიერ ნაგებ ხუჯაბის მონასტერს ვა-ხუშტი ბატონიშვილი: „ამას ზევით არის მონასტე-რი ჭუჯაბისა, გუმბათიანი, კეთილს ადგილსა და ან ცალიერ არს („ქართლის ცხოვრება“ ტ. IV, „აღწერა სამეფოსა საქართველოსა“ 1977წ. გვ. 311).

იმას, რომ ხუჯაბის (იგივე ჭუჯაბის) სამონას-ტრო კომპლექსი დღეისათვის საქართველოს რეს-პუბლიკის ფარგლებშია ადასტურებს „საქართვე-ლოს სსრ. ატლასი“ (საქ. სსრ. მეცნიერებათა აკა-დემიის ვახუშტის სახ. გეოგრაფიის ინსტიტუტი, თბ. 1964წ. რუკა 267-268). ამ ატლასის მტკიცების ღირსება მდგომარეობს იმაში, რომ რესპუბლიკის საზღვრები მასში დადგენილია სსრკ სახელმწიფო გეოლოგიური კომიტეტის გეოდეზიისა და კარ-ტოგრაფიის მთავარი სამმართველოს კარტოგრა-ფიული მონაცემების საფუძველზე და არა საქარ-თველოს ან სოხეთის მასალების გამოყენებით. იგივეს ადასტურებენ „საქართველოს სსრ კულ-

ტურის ძეგლების“ ცნობარი; „საქართველოს სსრ“ რუკა „ქართული არქიტექტურის ძეგლები“ 1981წ. გვ. 272-273; ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია ტ. 11, გვ. 521; სტტია „ხუჯაბი“ რუსუდან მეფისაშვილი, ვახტანგ ცინცაძე „ქართული ციხესიმაგრეები და ეკლესიები“, ლიაფციგი, 1987წ. გვ. 314-315, გერმანულ ენაზე.

უნდა აღინიშნოს, რომ კომპლექსის გუმბათიანი ეკლესიის პროპორციები და ფორმები დამახასიათებელია ქართული საკულტო არქიტექტურისათვის. ამ XIII ს-ის ტაძრის დასავლეთის კედელი კი შემკულია განუმეორებელი ქვაზე ნაკეთები ქართული ჩუქურთმებით.

ხუჯაბის მონასტრის ქართული წარმოშობის საკითხს მტკიცება, ეტყობა, არა სჭირდება. რაც შეეხება მის მდებარეობას საქართველოს სსრ საზღვრების ფარგლებში, მინდა მოვიყვანო კიდევ ორი საბუთი, შესაძლოა, ყველაზე უფრო მნიშვნელოვანი. მე მხედველობაში მაქვს ო. ს. ეგიზარიანის წიგნი „ალავერდის რაიონის კულტურის ძეგლები (გზის მაჩვენებელი)“ — სომხეთის სსრ მინისტრთა საბჭოსთან არსებული არქიტექტურის საქმეთა სამმართველო, არქიტექტურის ძეგლთა დაცვის კომიტეტი, ერევანი, 1952წ. რუსულ და სომხურ ენაზე. წიგნი სომეხთა ავტორებისათვის ჩვეული სიყალბითაა დაწერილი და მის განხილვით თავს არ მოგანყენთ, ხოლო ერთს კი აღვნიშნავ: მიუხედავად ცნობარის ტენდენციურობისა და სიცრუისა, მასში ხუჯაბის მონასტერი მოხსენებული არ არის, რაც იმას მოწმობს, რომ ავტორის მტკიცე აზრით, ხუჯაბის მონასტერი არ მდებარეობს სომხეთის სსრ ტერიტორიის თანამედროვე საზღვრების ფარგლებში. ვიცნობ აგრეთვე „საბჭოთა სომხეთის ისტორიულ-არქიტექტურული ძეგლების ილუსტრირებულ რუკას — გზის მაჩვენებელს“. იგი გამოცემულია რუსულ ენაზე 1970 წელს, სომხეთის სსრ სახმშენის კულტურის ძეგლების სარესტავრაციო სპეციალური სამეცნიერო-საწარმოო სახელოსნოს მიერ, მთლიანად, ერთ დიდ ფორმატის ფურცელზე, ორივე მხარეზე წარწერებითა და დასურათებით. თუმცა, ესეც იგივე ჩვეული პრეტენზიულობითა და სიყალბითაა შექმნილი, მაგრამ ხუჯაბის მონასტერი არც აქაა ნახსენები, ალბათ იგივე მოსაზრებით. რუკის შემდგენელი და დამსურათებელია გრიგორ ავაქიანი. უნდა ვიგულისხმოთ, რომ ამავე აზრისაა გამომცემი ორგანიზაცია, სახელდობრ, სომხეთის სსრ სახმშენიც.

ამრიგად არც სომხური წყაროები უარყოფენ იმას, რომ ხუჯაბის მონასტერი საქართველოს

ხუჯაბის მონასტრის კრებული XX ს-ის 20-იანი წლების პოლო

ტერიტორიაზე მდებარეობს. ყოველ შემთხვევაში არც ერთი ჩემთვის ნაცნობი სომხური წარმოშობის საბუთი საწინააღმდეგოს არაფერს ასახავს.

შემდეგ მოგახსენებთ მთავარს, სახელდობრ ხუჯაბის მონასტერთან დაკავშირებულ სავალალო მოვლენების შესახებ. ადრე იგი მჭიდროდ ყოფილა დასახლებული ქართველი ბერებით, მხოლოდ შემდეგში დაცარიელებულა მტერთა ურდოების გაუთავებელ შემოსევების შედეგად. ვახუშტის დროს, რაც მისი აღწერიდან ჩანს, მონასტერი უკვე ცარიელი ყოფილა. 1905 წელს იქ დაუარსებიათ რუსული მართლმადიდებლური დედათა მონასტერი. 1935 წელს კი მოძმე სომხეთის ალავერდის რაიონის (რომელიც მარნეულის რაიონს ესაზღვრება), ერთ-ერთ ხელმძღვანელ მუშაკს, ჩემთვის სრულიად გაუგებარი უფლებით, მონოვნები გაუძევებია მონასტრიდან ისე, რომ გაუტანებია მხოლოდ ის, რაც მათ ტანზე ეცვათ. ამის შემდეგ დევნილები დამკვიდრებულან იქვე სოფელ ახკერპში, სადაც ერთ პატარა საცხოვრებელ სახლში მოუწყვიათ სენაკები და სამლოცველო. ახლა მას ახკერპის მონასტერს უწოდებენ. ამჯერად ისინი ცდილობენ დაუბრუნდნენ ხუჯაბის სავანეს და ნებართვისათვის არაერთგზის მიუმართავთ სომხეთის სსრ სათანადო ხელმძღვანელ ორგანოსათვის, მაგრამ უშედეგოდ.

საგულისხმოა, რომ ვინც რუსი მონაზვნების მიმართ ჩაიდინა არაადამიანური გამობტომა, ეტყობა, იცოდა, რომ მონასტერი მდებარეობს საქართველოს სსრ საზღვრების ფარგლებში და არ მოერიდა თვითნებობას.

უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ ხუჯაბის სამონასტრო კომპლექსში, გუმბათიანი ეკლესიის გარდა, არსებობს კიდევ ადრეუფასაუკუნეების ბაზილიკა. მართალია, ბაზილიკისაგან მხოლოდ კედლებია შემორჩენილი, მაგრამ თავისი შინაარსითა და ისტორიული მნიშვნელობით იგი კომპლექსში, ალბათ, ყველაზე უფრო მნიშვნელოვანი ობი-

ექტია და მოითხოვს განსაკუთრებულ ყურადღებასა და ფაქიზ მოპყრობას, ვინაიდან ბაზილიკა უნდა იყოს დაკავშირებული ვახტანგ გორგასლის სახელთან“.

ამ სავალალო ამბავთან დაკავშირებულია ერთი სრულიად უპრეცედენტო შემთხვევა. ამ საკითხზე 1987 წლის ივნისში მე მივმართე საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს, რომელმაც ჩემი განცხადება 6 ივლისს გადაუგზავნა საქ. სსრ მინისტრთა საბჭოსთან არსებულ ისტორიის, კულტურისა და ბუნების ძეგლთა დაცვისა და გამოყენების მთავარ საწარმოო სამმართველოს, მაგრამ უშედეგო.

როდემდის უნდა იცინოს ქანდარის ბინადარმა ეშმაკმა. დავზოგოთ ეშმაკი, ნუ მოვკლავთ მას სიცილით, თორემ საკუთარ ცოდვებს ველარავის გადავბრალეზ“.

ამჟამად მონასტრის ბედი კვლავ გაურკვეველია. 2014 წელს დაინვა სოფ. ახკერფში მონყობილი სამლოცველოც და იქ მცხოვრები მოხუცი დედები საპატრიარქოს დედათა მონასტერში გადმოიყვანეს. 2015 წლის თებერვლის ბოლოს გარდაიცვალა წინამძღვარი, სქემილუმენია თამარი (ბალაბუნოვა).

სოფ. ახკერფის სასაფლაოზე დაკრძალულ პირთა სია

1. სქემილუმენია მარიამი (სოლოვიოვა) 1894-1971
2. ილუმენია სერაფიმა
3. ილუმენია პავლა (დზუბა)
4. სქემილუმენია თამარი (ბალაბუნოვა) 1926-2015
5. არქიმანდრიტი იესე (ლიმარი)
6. არქიმანდრიტი ქერუბიმი
7. დეკანოზი გრიგოლ შეკინი 1925-1985
8. მღვდელ-მონაზონი თერაპონტე
9. სქემმონაზონი ექვთიმია
10. სქემმონაზონი ვიქტორინა
11. სქემმონაზონი ამფილოქია
12. მონაზონი ელიკონილა
13. მონაზონი ერმონია
14. მონაზონი ანატოლია

სოფლის მონასტრის დედაები 1980-იანი წლები. მარცხნიდან: მორჩილი ლუბა, მონაზონი ნინო, ილუმენია პავლა და მონაზონი ევდოქია

15. მონაზონი პარასკევა
16. მონაზონი ეგნატია
17. მონაზონი ნექტარია
18. მონაზონი ანთია
19. მონაზონი ალექსანდრა
20. მონაზონი ევბულა
21. მონაზონი დოსითეა
22. მონაზონი კირა
23. მონაზონი სიდონია
24. მონაზონი დიონისია
25. მონაზონი მანუფა
26. მონაზონი ნინო
27. მორჩილი ლიდია
28. მონა ღვთისა იაკობი
29. მონა ღვთისა ანდრია
30. მხევალი ღვთისა ლუბოვი

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 57648; საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 1880, აღწერა 1, საქმე 530; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, საქმე 134; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს უწყებანი“ 1916წ. 21-22; 1917წ. 11-12.

ლიტ: „ძეგლის მეგობარი“ 1988წ. 3, გვ. 5-12.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტერთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახოთ ვახტანგის ხსენება.

ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04, 2 32 48 66, 2 98 95 41

რუბრიკას უძღვება გიორგი მაჩუროშვილი

გთხოვთ, გააუქმონ გაუფრთხილდეთ მასში დაგაუქმდით მასალების გამო
გთხოვთ, დაგაუქმდეთ გადამხადით შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (შთანთქმ-
და-კრწანისის ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. მიმღები: ნმ. ანდრია
პირველნოდებულის სახელის ეკლესიის ანგარიში №GE74LB0122124214261000.
ვებ გვერდი: ssu.ge; ელ. ფოსტა: ssu@ssu.ge; press@ssu.ge; patriarchate@ssu.ge;
რედაქტორის მოადგილეს ელ. ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.
მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.
ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შიოლაშვილი), მარიამ გავუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ნად ნადგურდება და იდევნება, რამდენადაც მთელი სირიელი ხალხი. რაკეტები და ნალმები მხოლოდ რელიგიის წინააღმდეგ არ გამოიყენება", — ამტკიცებენ ექსპერტები.

ამასთან, ექსტრემისტები ამსხვრევენ ჯვრებს, მათ 2 ტაძარი სამხედრო ბაზად გადააკეთეს, ძარცვავდნენ ტაძრებს და ანადგურებენ ხატებს.

SNHR ამ ყველაფერში ადანაშაულებს ოპოზიციას, ექსტრემისტულ დაჯგუფებებსა და ხელისუფლებას, რადგან, ორგანიზაციის თქმით, ესაა ეკლესიის „მიზანმიმართული დევნა“, ტაძრების დანგრევა არ იყო „შემთხვევითი!“.

ორგანიზაცია საერთაშორისო უფლებების დარღვევად მიიჩნევს ტაძრების სამხედრო ბაზებად გამოყენების ფაქტებსაც.

რუმინეთში მაცხოვრის ამაღლება განსაკუთრებულად აღნიშნეს

რუმინეთში მაცხოვრის ამაღლების დღესასწაული და წმინდა მოციქულთა სწორ მეფე კონსტანტინესა და დედოფალ ელენეს ხსენების დღე განსაკუთრებულად აღნიშნეს. საღვთო ლიტურგია ბუქარესტში, საპატრიარქო რეზიდენციის ეზოში, ღია ცის ქვეშ რუმინეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის პატრიარქმა დანიელმა უამრავ სასულიერო პირთან ერთად აღასრულა.

წირვის შემდეგ ეკლესიის წინამძღოლმა ქადაგებაში საგანგებოდ მოიხსენია ის გმირები, რომლებმაც ქვეყნისთვის თავი განირჩეს. აღსანიშნავია, რომ ეროვნულ გმირთა ხსენების დღე რუმინეთში 1920 წლიდან დადგინდა, მეფის განკარგულებითა და რუმინეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის სი-

ნოდის გადაწყვეტილებით. 2002 წელს რუმინეთის პარლამენტმა მიიღო კანონი, რომლის თანახმადაც, ეს ეროვნული დღესასწაული მაცხოვრის ამაღლების დღესასწაულზე უნდა აღინიშნებოდეს.

ქრისტიანობა ყველაზე დევნილი რელიგიაა, რომელსაც ტენდენციურად ეპყრობიან გლობალურ დონეზე

„ქრისტიანობა ყველაზე დევნილი რელიგიაა, რომელსაც ტენდენციურად ეპყრობიან გლობალურ დონეზე“, — განაცხადა ვატიკანის წარმომადგენელმა ი. ურბანკინმა ევროპის უშიშროებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაციაში შეხვედრის დროს, რომელიც 18 მაისს გაიმართა და მსოფლიოში ქრისტიანობის დევნას მიეძღვნა. მისი თქმით, ყველაზე დრამატულად ვითარდებოდა და ვითარდება ქრისტიანთა ბედი ახლო აღმოსავლეთში, თუმცა „ასევე იწვევს შეშფოთებას ევროპაში არსებული ანტიქრისტიანული ნიშნები“. „ევროპაში ამჟამად არსებული იურიდიული ტენდენცია წარმოაჩენს რელიგიისადმი, რელიგიური ორგანიზაციებისა და რწმენის მნიშვნელობისადმი სულ უფრო მეტ უნდობლობას“.

ვატიკანის წარმომადგენელმა დასძინა: „განსაკუთრებით შემაშფოთებელია ის ფაქტი, რომ ევროპაში მკვეთრი განმასხვავებელი ხაზია გავლებული რწმენასა და რელიგიურ პრაქტიკას შორის, იმდენად, რომ ქრისტიანებს ხშირად ახსენებენ საზოგადოებრივ დისკუსიასა და სასამართლოებშიც, რომ მათ შეუძლიათ სწამდეთ იმის, რაც მოსწონთ და ეთაყვანონ მას, ვინც სურთ თავიანთ ტაძრებში, მაგრამ საჯაროდ საკუთარი რწმენის შესახებ საუბარი არ შეუძლიათ“.

მომზადა თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

არქიმანდრიტი თეოდოსი (ხელაშვილი) 1776-1844

არქიმანდრიტი თეოდოსი, ერისკაცობაში — ნიკოლოზ გიორგის ძე ხელაშვილი კახეთში, ქ. თელავში, საეკლესიო აზნაურის ოჯახში დაიბადა. რუსული მმართველობის დამყარების შემდეგ ატარებდა მეორე გვარსაც — მიხაილოვი. მამამისი — დეკანოზი გიორგი ხელაშვილი თელავში მეფის კარის ეკლესიაში მსახურობდა, იყო გალობის კარგი მცოდნე. XIX ს-ის II ნახევარსა და XX ს-ის 10-იან წლებში მოღვაწე, ასევე ცნობილი დეკანოზი მიხეილ ხელაშვილი, თავის მოგვარე სახელოვან წინაპრებზე წერდა: „აქ ვიტყვი რამდენსამე სიტყვას ხელაშვილებზედ, თუმცა მაგდენი ცნობა კი არა მაქვს რა შეკრებილი ამ საგანზედ. ხელაშვილებმა მიიღეს აზნაურიშვილობა მეფის ირაკლი მეორისაგან 1777 წელს, და აი, რა დამსახურებისათვის. პაპის ძმა ხსენებული არქიმანდრიტ თეოდოსისა, სახელად იოსები, ყოფილა დეკანოზი და კარის მღვდელი მეფისა. ჰყოლია შვილები: დიმიტრი, ლონგინოზ და ნიკოდიმოს და ბიძაშვილი — დიაკონი გიორგი, მამა არქიმანდრიტისა. შემდეგ ეს გიორგი დეკანოზად იქმნა ნაკურთხი.

თელავის კარის ეკლესია

ბებიას ირაკლი მეფისას — ანა დედოფალს, ისპანს ყოფნის დროს თავის შვილის მეფის დავითისა და სიმცირისა გამო თეიმურაზისა — ირაკლის მამისა, მოუძებნია, რომ ეპოვა ვინმე ყრმა მშვენიერხმოვანი, ჰსწორი ჰასაკითა და რომ ტკბილმგალობე-

ლად ალექსანდრე თეიმურაზთან. უპოვიათ ღირსად დიმიტრი და წარუდგენიათ, რომელიც მოსწონებიათ და უბრძანებიათ, განესწავლათ გალობის მოძღვართა. იმ დღიდან დიმიტრი, მყოფი პალატას შინა, მომგებელი პატიოსნისა და კრძალულისა ცხოვრებისა, რომელიც პშვენით კაცთა საკურთხევის გარემოს მდგომარეთა, მოწონათ მეფე თეიმურაზს და მეფის ვახტანგის ასულს თამარს და თვით ირაკლიც გაანურთინეს, რომლისათვის არამცირედ დამაშვრალა დიმიტრი. როდესაც ოსმალთ და ლეკთ მოაოხრეს ქართლ-კახეთი და ქართლი ოსმალთ სრულიად დაიპყრეს, კონსტანტინე მეფის დროს, მთავარნი და აზნაურნი, დამტყვევებელნი სარწმუნოებისა, მიუდგნენ

ქართლ-კახეთის მეფე გეორგი XII

ლეკთა და იძულებული კონსტანტინე და თეიმურაზ გაიქცნენ ფხოვში (ფშავში) და მრავალი წელიწადი იცხოვრეს იქ, მაშინ ზემოხსენებული დიმიტრი ხელაშვილი მღვდლობის ხარისხით მსახურობდა მთიულთა მათ შინა ადგილთა, დროთა საქიროებისა და იწროებისათა და დღესასწაულთადაც თურმე არა მცირე სამკაული იყო და ამგვარად მოაწივს კახეთს პალატას შინა მეფის ირაკლისა. როდესაც მოწვენილა დრო ირაკლის ძის ვახტანგის სწავლის, მაშინ ამ დიმიტრი ხელაშვილს ჰყოლია შვილი მღვდელი, სახელით იოსებ და ეს ასწავლიდა წერილთა სამღვდელთა და გალობათა, როგორც ვახტანგს, ვერეთვე გიორგისაც და განსაკუთრებით საყვარელი ყოფილა ვახტანგისა. მღვდელი იოსებ უპოვიათ კაცად სარწმუნოდ ყოველსავე შინა თანამდებობასა თვისსა და როდესაც ლეონ წარუგზავნიათ რუსეთში იმპერატრიცა ეკატერინა მეორესთან, მაშინ თან უხლებია ეს იოსები დეკანოზობის ხარისხით. მამა დიაკონის გიორგისა — ნიკოლოზ — შეზრდილა ერთად მეფე ირაკლისთან სწავლაში და ამის ტკბილხმოვანის გალობისა, მჭევრ-მეფსალმუნეობისა და მწიგნობრობისა მიმართ მიდრეკილი ყოფილა მრთელი გონება ირაკლისა. 1782 წელში დიაკონს გიორგის უკვე დეკანოზობის ხარისხითა ვხედავთ და ირაკლი მეფე გაუჩენს ჯამაგირს თავის სარქრიდან და 1798 წლის სექტემბრის 9-ს გიორგი მეფეს უბრძანებია თუშეთის მეზალახეთათვის, რომ საბალახე ცხვრიდან ყოველს წელიწადს თორმეტ ცხვარს მოუკლებლივ მისცემდნენ“.

მამამ პატარა ნიკოლოზი თელავის სასულიერო სემინარიაში მიიყვანა აღსაზრდელად, სადაც დავით რექტორის (ალექსი-მესხიშვილი) უშუალო ხელმძღვანელობით საფუძვლიანი განათლება მიიღო. სემინარიაში მას შეუსწავლია შემდეგი საგნები: სიტყვიერება, ლოლიკა, კატელორია, მეტაფიზიკა, ეთიკა, ფილოსოფია და ღვთისმეტყველება იოანე დამასკელისა,

ქართული გალობა, წერა და რუსული ენა. 1799 წელს ქართლ-კახეთის უკანასკნელი მეფის, გიორგი XII-ის ძის ბაგრატის განჩინებით, ახალგაზრდა ნიკოლოზი განაჩენისა და სამართლის მწერლად დაინიშნა. 1800 წელს დაამთავრა სემინარია და 1801 წლის 17 იანვარს კათოლიკოსმა ანტონ II-მ (ბაგრატიონი) იგი დიაკვნად აკურთხა. დიაკვანი ნიკოლოზი თელავის ღვთისმშობლის მიძინების სახელობის საკათედრო ტაძარში მსახურობდა. 1802 წლის 21 მაისს კათოლიკოსმა ანტონმა მღვდლად დაასხა ხელი. 1804 წლის 25 მარტს დეკანოზის წოდება მიენიჭა და თელავის კარის ეკლესიაში დაინიშნა. 1812 წლის კახეთის აჯანყების დროს რუსის ჯარში მსახურობდა და მღვდელმოქმედებას უსრულებ-

და მათ. ამავე წელს ბრინჯაოს ჯვარი ებოძა. 1814 წლის 29 მარტს თბილისის კეთილშობილთა სასწავლებელში ქართული ენისა და საღვთო სჯულის მასწავლებლად დაინიშნა. 1818 წლის 3 მაისს ნაყოფიერი პედაგოგიური სამსახურისათვის მადლობა გამოეცხადა. 1818 წელსვე ეგზარქოს თეოფილაქტეს (რუსანოვი) ლოცვა-კურთხევით თელავის მაზრაში ჩასვლა და ტაძრებისა და სამღვდელოების შტატების წესრიგში მოყვანა და საეკლესიო მეტრიკული წიგნების გამართვა დაევალა, რასაც მამა ნიკოლოზმა წარმატებით გაართვა თავი. 1821 წლის 20 მარტს სამკერდე ოქროს ჯვარი მიიღო. 1824 წლის 28 სექტემბერს, საკუთარი თხოვნის თანახმად, გათავისუფლდა სასწავლებლიდან და ნაყოფიერი პედაგოგიური სამსახურისთვის გამოეცხადა მადლობა და დაენიშნა სამუდამო პენსია 500 მანეთი ასიგნაციებით წელიწადში.

დეკანოზ ნიკოლოზს ახლო ურთიერთობა ჰქონდა სამეფო კართან და რუსეთში მყოფ ბატონიშვილებთან, რაც დასტურდება 1822 წლის 2 ნოემბრის წერილით, რომელსაც სანკტ-პეტერბურგიდან თეიმურაზ გიორგის ძე ბაგრატიონი უგზავნის მოძღვარს: „მალაღირსო პროთოიერეი, საკუთარო მეგობარო ნიკოლოზ. წმიდას მარჯვენას გეამბორები: უკაცრაოთ ვიყავ, აქამდის რომ დაგიგვიანე საფილონე, ჟამმა ასე მომცა; შემდგომისა ამის სიით მოგივით მძიმის ფოშით თავსა და ბოლოს ჩემის ბეჭდით დაბეჭდილი: საფილონე ფარჩა ცხრა ადლი, რომელსაც ფილონი და ოლარი გამოგივა. კვალად ამ ფარჩასთანვე ძევს ამავე ფარჩისა ორი ადლი ნაჭერი თავსა და ბოლოს ჩემის ბეჭდით დაბეჭდილი. ეს ორი ნაჭერი თერთმეტი ადლი რუსული არის: მეორე ნაჭრისა ბედნიკი და ენქერი გამოგივა. ამასთანავე ორ ნაჭრად ოცდაერთი ადლი, რუსული ადლი არშია თანვე ამ ფარჩისა ძევს. მუყაიშის არშია არის ყვითელი, დიახ, კარგი, რუსნი „გასს“ უწოდებენ ამას და შესამოსელზე და ეკლესიის სამკაულებზედ სუ ამგვარებს ხმა-

რობენ აქა. შეიკერე ლამაზათ: ჩვენებური ფილონი, რომელსაც რომ ბოლო სწორედ მწყზარის ბოლოს უგავს, ისე ლამაზად მოყვანილი. მახსოვს, მამაშენი რომ ლამაზათ ჩაიცოდა და სატყელს ძუძუსთან შემოიკრავდა თელავს. თუმცა სქელი იყო, მაგრამ კარგად შეენოდა ხოლმე; შენ კი, არამგონია, თუ ახლა დასქელდი და უკედ გაგენყოფა. საბუხრეებიც ასე უნდა გაიწყო ხოლმე, როგორც კარგმან კეკლუცმან ქალმა ხრიკით მაჯები. მამა-შვილობას, კიცხვებით კი არ ჩამომართო: სანყალი დიმიტრი მღვდელი არ იყო შატბერაშვილი, საკვირველად იცოდა ლამაზად განყოფა შესამოსლისა, ნამეტნავად საბუხრეებისა და შორიდან ვფიქრობ, რომ როგორ ლამაზად დაგმვენდებოდა. ღმერთმან მშვიდობაში დიდს ალექსანდრე იმპერატორის ერთგულად სამსახურში და მანდაურის კეთილშობილთ მოძღვრების უმეტეს წარმატებაში მოგახმაროს: მამა-შვილობამ: ხელმწიფე იმპერატორსაც და ქვეყანასაც ასე მმსახურებ შენა, რომ უმეტესის ღირსი ხარ, რომ ვინც მამულისშვილები არიან, რომ ყველამ პატივს გცეს და ღმერთმა ქნას, ეს ჩემი გამოგზავნილი ფილონი ასე ბედნიერად მოგიხდეს, რომ ხელმწიფის მონყალეობა და წყალობასაც დაგემართოს, რომ მე შენს ბედნიერის სმენაზედ დიდად ვიხარო და ღირსიც ხარ. მამა-შვილობამ, რასა წამს მოგივიდეს, საჩქაროდ მომწერე პასუხი. უმდაბლესად და უსაკუთრესად საქართველოს მეფის ძე თეიმურაზ“. წერილის მეოთხე გვერდზე წერია შემდეგი: „ბატონის რძალმა ჩემმა მეუღლემ დიდის სიყვარულით მოგიკითხა და ხელს გაკოცა. ნიკოლოზ ჩუბინევი დიდის სიყვარულით მომიკითხე; რა ვქნა, უკაცრაოთ ვარ დარწმობილი, ვერათი მოვიკითხე, მაგრამ ვფიქრობ კი უთუოდ. ჩემს დას დიდის სიყვარულით მოკითხვა მოახსენე. წიგნი დაუგვიანე, მამა-შვილობამ, გული სულ მაგასთანა მაქვს. შენი მშვიდობის ამბავს ნუ დამაკლებ. იოანემ დიდის სიყვარულით მოგიკითხა და ხელს გაკოცა. ეგრეთვე შენმა ძმაცაქცა“.

1826 წლის 18 მარტს იისფერი ხავერდის კამილაგით დაჯილდოვდა. 1826 წლის 8 ივნისს კახეთის საეკლესიო ქონების მმართველად და თელავის სასულიერო სასწავლებლის ზედამხედველად დაინიშნა. დეკანოზი მიხეილ ხელაშვილი თელავის სასწავლებელში არქიმანდრიტ თეოდოსის მოღვაწეობის ერთ პერიოდს იხსენებს: „1829 წლის 8 მარტს, ხსენებული სასულიერო სასწავლებლის მასწავლებელნი — ალექსი სოლოდოვნიკოვი, მიხეილ კანდელაკი და იოანე მაკაროვი — სთხოვდნენ არქიმანდრიტ თეოდოსის, როგორც ზედამხედველს, რომ მისცეს მათ ინსტრუქცია, რომლისამებრაც მოიქცენ. როგორც სჩანს, იმ თხოვნიდან, ამ ხსენებულთ მასწავლებელთ მონაფენი უსჯიათ როზგითა, თმის გლეჯითა და სხვითა მსგავსითა სახითა. ამის გამო შეშინებულნი მონაფენი თურმე გაიქცეოდნენ ხოლმე სასწავლებლითგან. ამგვარ დასჯათ მიეხნივნათ არქიმანდრიტ თეოდოსის ყურამდიც და მას აღევრძალა ესეგვარი დასჯა, რომლის მიზეზითაც მოუთხოვნით ინსტრუქცია, თუ როგორ მოქცეულიყვნენ შემდეგში მასწავლებელნი“.

გარაჯის ნათლისმცემლის მონასტერი

1826-1828 წლებში, რუსეთ-სპარსეთის ომის დროს, როდესაც ირანის მთავარსარდალ, ბატონიშვილ აბას-მირზას ჯარებთან ერთად ირანში გაქცეული ალექსანდრე ერეკლეს ძე ბაგრატიონიც შემოიჭრა კავკასიაში, საქართველოს მთავარმართებელ გენერალ-ადიუტანტის ერმოლოვისა და საქართველოს ეგზარქოსის იონას (ვასილევსკი) ბრძანებით, დეკანოზი ნიკოლოზს დაევალა ხალხის დაწყნარება და რუსეთის იმპერატორის ერთგულებაზე დაფიცება, რაც მოძღვარმა გულმოდგინედ შეასრულა და მადლობა გამოუცხადა პირად საქმეში შეტანით.

1827 წლის 28 იანვარს მაცხოვრის ფერისცვალების სახელობის მამათა მონასტრის წინამძღვარმა და თბილისის სასულიერო სემინარიის რექტორმა, არქიმანდრიტმა ევგენიმ დეკანოზი ნიკოლოზი ბერად აღკვეცა და სახელად თეოდოსი უწოდა. 1827 წლის 2 თებერვალს არქიმანდრიტის წოდება მიენიჭა და გარეჯის წმ. იოანე ნათლისმცემლის სახელობის მამათა მონასტრის წინამძღვრად დაინიშნა.

1829 წელს საგარეჯოში მოხდა გლეხთა აჯანყება, რომლის დაშოშმინება და საქმის დეტალურად გამოკვლევა საქართველოს მთავარმართებელმა, გენერალ-ადიუტანტმა პასკევიჩმა არქიმანდრიტ თეოდოსის დაავალა. მოძღვარმა დიდი ხვეწნა-მუდართა და გონიერი მოქმედებებით შეძლო აღშფოთებული გლეხობის დაწყნარება და ის ხალხიც გამოარკვია, რომლებიც ცრუ დაპირებებითა და ბოროტმოქმედებით ცდილობდნენ ხალხის ამბოხებას.

1831 წელს, როგორც ჩანს, იგი დაითხოვეს თელავის სასულიერო სასწავლებლის ზედამხედველის

თანამდებობიდან, რადგან ამ წელს, ზედამხედველი სოლოდოვნიკოვი ატყობინებს თბილისის სასულიერო სემინარიის სამმართველოს, რომ ზედამხედველ თეოდოსი არქიმანდრიტს ჯერ არ ჩაუბარებია საქმეები ინსპექტორისათვის.

დეკანოზი პოლიევქტოს კარბელაშვილი თავის ერთ-ერთ უბის წიგნაკში არქიმანდრიტ თეოდოსიზე წერდა: „ეგზარქოსმა მოსემ 1833 წლის ნოემბერში აღმოსავლეთ საქართველოს ეპარქიები მოიარა და ამ დროს წინონმდებელმა სთხოვეს დროებითი ეკლესიის გამართვის ნებართვა წინონმდებელთა სასახლეში. მოსემ ნება მისცა. 1834 წლის 13 იანვარს საქართველო-იმერეთის სინოდალურმა კანტორამ მისწერა არქიტექტორს როკოვს — ანგარიში შეადგინეო. რიკოვმა ანგარიში წარუდგინა — 13 069 მანეთი და 80 კაპიკი დაჯდებაო, გეგმაც წარადგინა. კანტორამ ამ საქმის შესრულება მიანდო წინონმდების ყოფილი ეპარქიის საეკლესიო მამულების მმართველს, ნათლისმცემლის არქიმანდრიტ თეოდოსს. 1834 წლის 12 მაისს თეოდოსიმ მოახსენა: ხუთი თუმანი სახლის მოწყობას მოუნდება და ათი თუმანი მარნის გამართვასო (ძალიან საჭიროა. სახლი — ოთახი 5/4 ადლი, ზედა ზალა — 7/4 ადლი, მაგარი ქვითკირისა, გაჯით გალესილი, ლამფა მიკრული, ზევიდან ფიცრით დახურული. ნახევარი კანტორამ გაიღოსო). ამ ფულის ნახევარი კანტორას გადაახდევენა, ნახევარი კი — 70 კომლმა (მრევლმა) გადაიხადა. 1835 წლის 10 მარტს დაასრულა მშენებლობა და მოახსენა კანტორას, ყველაფერი მზად არისო“.

როგორც ამ ჩანაწერიდან ირკვევა, მამა თეოდოსიმ მინიმალურ თანხებში აღადგინა ტაძარი, მაშინ, როცა კანტორის არქიტექტორი როკოვი ამ ყველაფერში 13 069 მანეთს ითხოვდა. 1839 წლის 29 აპრილს წმ. ანას III ხარისხის ორდენით დაჯილდოვდა. 1840 წლის 4 ნოემბერს მოხუცებულობის გამო დაითხოვეს საეკლესიო მამულების გამგეობიდან და მხოლოდ მონასტრის წინამძღვრის თანამდებობა დაუტოვეს. გარდაიცვალა 1844 წლის 25 თებერვალს. დარჩა ერთი გაუთხოვარი და — ელი-

თეოდოსი პოლიევქტოვი

საბედ გიორგის ასული, რომელიც თელავში ცხოვრობდა. ამას ყავდა ნათლული იოსებ არტიმაშვილი, რომელსაც დაევალა მამა თეოდოსის ქონების თავმოყრა და თელავში ჩატანა. 1844 წლის 25 აპრილს ელისაბედი წერდა იოსებს: „თქვენ უწყით, რომელ ღვიძლი ძმა ჩემი არქიმანდრიტი იოანე ნათლისმცემლის მონასტრისა თეოდოსი მიხეილოვი გარდაიცვალა წარსულს მარტის თვეში, რომლისა შემდგომ ყოველივე საცხოვრებელი დაშთა მონასტერსა მას შინა, და ეგრეთვე სხვადასხვა სოფლებსა შინაცა, რომელთაზე ადგილებთა შინა, არიან მოვალენიცა მისნი, ერთის სიტყვით, რაცა ეკუთვნოდა მას, ან მე მეკუთვნის მემკვიდრეობით, და მე რადგან არ შემძლიან სნეულობისა გამო ჩემისა წავიდე იქ მისაღებულად მის საცხოვრებელისა, ამისთვის გთხოვ, მიიღოთ შრომა, წარხვიდეთ და სა-

დაც იმის საცხოვრებელი აღმოსწდეს, ყოველივე მიიღოთ, და ჩემ მაგიერსაცა ჯერ იყოს ხელის მონერა, ხელითა მოაწერეთ და რასაცა თქვენ ამაზედ იქმთ, მე ვერაფერი გისაყვედუროთ“.

არქიმანდრიტი თეოდოსი იყო საუცხოო მწიგნობარი, მგალობელი და კალიგრაფი. თავისუფალ დროს წერაში ატარებდა. მისი გაზრდილია მრავალი სასულიერო პირი, რომლებიც XIX ს-ის II ნახევარში მოღვაწეობდნენ აღმოსავლეთ საქართველოში და თავიანთი კეთილსინდისიერი სამსახურით ასახელებს თავიანთი აღმზრდელი. სიკვდილის შემდეგ დარჩა ორი არშინის სიგრძე ყუთი, სავსე საკუთარი ნაწერებით. ეს ხელნაწერები 25 მანეთად შეუძენია ერთ-ერთ დეკანოზს.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 9457; ფ. 488, აღწერა 1, საქმე 3837; საქმე 8147; საქმე 8608; დეკანოზ პოლიევქტოს კარბელაშვილის პირადი ფონდი 1461, საქმე 47; გაზეთი „ივერია“ 1886წ. 208, გვ. 4; 243, გვ. 3-4.

ლიტ: ბერძნული მაქსიმე „მასალები XVIII-XIX საუკუნის პირველი ნახევრის ქართული საზოგადოებრიობის ისტორიისათვის“. ქ. თბილისი, 1980წ., ტ. II;

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტრთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახებთ ვიხსნათ ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04, 2 32 48 66, 2 98 95 41

რუბრიკას უძღვება გიორგი მაჩუროშვილი

გთხოვთ, გაზეთს გაუფრთხილდეთ მასში დაბეჭდილი მასალების გამოცხადება, დაეხმარება გადახადოთ შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (მთაწმინდა-კრწანლის ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. მიმღები: წმ. ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ეკლესიის ანგარიში №GE74LB0122124214261000. ვებ გვერდი: ssu.ge; ელ. ფოსტა: ssu@ssu.ge; press@ssu.ge, patriarchate@ssu.ge; რედაქტორის მოადგილეს ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com. მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, გარეკლები: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯულელი

ისტორიის ფურცელი

დავით გარეჯის მონასტრის აოხრება 1851 წელს

დავით გარეჯის უდაბნო XVIII საუკუნესა და XIX ს-ის I ნახევარში ლეკთა მუდმივი შემოსევებისა და რბევის ადგილად იქცა. მოთარეშეები ანადგურებდნენ მონასტრებს, ბერთა სენაკებს, იტაცებდნენ ძვირფას ნივთებს, ანამებდნენ და ხოცავდნენ იქ მოღვაწე მამებს. ერთ-ერთი ყველაზე დიდი დარბევა და აოხრება 1851 წლის 18 ივლისს მოხდა. ღირსი გერონტი, სერაპიონი, გერმანე, ბესარიონი, მიქაელი, სვიმონი და ოთარი იმ პერიოდში დავით გარეჯის უდაბნოში მოღვაწეობდნენ. არსებობს რამდენიმე გადმოცემა და ვერსია ამ დღესთან დაკავშირებით, რომლებიც იქ მოღვაწე მამებმა შემოგვინახეს, ასევე — საარქივო მასალა, რომელიც საქართველო-იმერეთის სინოდალურ კანტორაშია დაცული. ისინი ოდნავ განსხვავდებიან ერთმანეთისგან.

მღვდელ-მონაზონ ისააკის (დოლონაძე) ჩანაწერები: „დღესა ოთხშაბათსა, ჟამსა დღისასა იბ-ს (12 საათი), მონასტერსა შინა დავით გარეჯისასა

დაბნელდა სრულიად მზე და გამოჩნდა ვარსკვლავნი ცისანი, უწინარეს ერთისა დღისა ივლოვა ცამან და ქუეყანამან უშჯულოთაგან მოოხრება წმიდისა მონასტრისა და ღირსთა მამათა და ძმათა უწყალო ტანჯვა უსჯულოთაგან. მასვე ჟამსა მეორესა დღისასა, ხუთშაბათსა, მოვიდნენ მუნ მონასტერსა შინა უსჯულონი აგარიანნი, რიცხვით 16, აღჭურვილნი მხეცებრ განძვინებულნი. პირველად იწყეს ტაძრისა ყოვლადწმიდისა განძარცვად. შემდგომად მეორეცა ტაძარი განძარცვეს წმიდისა დიდისა ნიკოლოზისა და ყოველი ქონება და ჭურჭელი ამა ორთა მონასტერთა მიიტაცეს. და ჩუენ კრებულთა ერთბამად გვცვიდნენ. შემდგომად ამისა იწყეს ძიებად დაფარულთა ნიგნებთა და ვერარა იპოვეს. ამისა შემდგომად იწყეს ტანჯვად მამათა და ძმათა. პირველად იეროდიაკონი ოთარი უჩინოითა მახვილითა აღესრულა, შემდეგ იერომონაზონსა გერონტის თავი წარკვეთეს, სერაპიონ იერომონაზონსა უხეთქეს მახვილი თავსა და აღესრულა, გერმანე მწირმონაზონსა განუბეს მუცელი და მერმეთ თავი წარკვეთეს. ბესარიონ მწირმონაზონსა მყის თავი წარკვეთეს. სვიმონ დიაკონი, რომელი იყო ჭაბუკი ასაკითა, იწყო სილტოლვა და უჩინოითა მახვილითა ტყორცნილმან ვერღარა უძლო სვლად და მერმეთ თავი

წარკვეთეს. ხოლო რომელი იყო მიხაილ, დუმილით შეწყნარებული და ფრიად მორჩილი კრებულისა და მონასტრისა, სხვათა უმეტეს სტანჯეს, შეჰკრეს რა საბლითა და მიჰყავდათ, ხოლო მან შენერწყვა უსჯულოთა მათ და ამისა შემდგომად

უხეთქეს თავსა მახვილი, შემდგომად მუცელი განაპეს და დასჭრეს უწყალოდ.

პირველად აღსრულებისა მათ ღირსთა მამათა გარდა მოხდა ნათელი დიდი და დაადგრა გვამებსა წამებულთა მათ ჭეშმარიტად მორწმუნეთაგან უეჭველი და ურწმუნოთა იჭვნეული და იხილეს რა უსჯულოთა განსაკრთომელი ხილვა ესე, არა თუ შეიკდიმეს, არამედ სთქუეს, ცეცხლი გარდამოხდაო მათდა დასანველადო. ეჰა უგბილსა განგესლებულსა გონებასა მათ უსჯულოთასა და დაბნელებულსა სჯულსა მათსა. ხოლო სახელები წამებულთა მათ ესე არს: ორნი იერომონაზონი გერონტი და სერაპიონ, ორნი მწირმონაზონნი გერმა-

გარეჯელი მონაზონი

ნე და ბესარიონ, ორნი იეროდიაკონნი ოთარ და სიმეონ, ხოლო მეშვიდე მათ თანა უკანასკნელი წამებული მიხეილ — ერისა უწყებისა. ესენი იყვნენ რა სხვათა და სხვათა ადგილთაგან შემოკრებილნი. გერონტი კახეთისა, სერაპიონ იმერეთისა, მიხაილ (უნდა ენეროს გერმანე — გ.მ.) ქართლისა რცხილოვანისა, ბესარიონ რაჭისა, სიმონ იეროდიაკონი იმერეთისა, ოთარ და მიხაილ ტფილისის ქალაქისა. ღირს არიან იგინი შემდგომად ხორცთა გარყვნისა აღმოხმად ძვალთა მათთა და დადებად პირველ წამებულთა ღირსთა მამათა... და დღესასწაული მათი იხსენიებოდეს წლითი წლად. მე, უღირსმან, დიდისა მონასტრის გაენათისამან ისააკ, რომელი მეცა ტყუედ მყოფი ვიყავ მათ თანა, რომელი ვხედავდი თვალთა დავსწერე წამება წმიდათა მამათა უმეტესაწოდ შემოკლებული ისტორია ესე“. (მამა ისააკი ოთარისა და სვიმონს რატომღაც იეროდიაკვნებად ახსენებს, თუმცა სინამდვილეში ისინი მორჩილები იყვნენ — გ.მ.)

მორჩილი სფირიდონ გძელიევის/გძელიშვილი (შემდგომში — მღვდელ-მონაზონი სვიმონი) მოგონებები: „ჩენა-სა (1851) წელსა თვესა ივლისის 18-სა დღესა, ჟამსა მწუხრისასა, მოიწივნეს უსჯულონი ლეკნი უდაბნოსა წმიდისა დავითისასა, გარეჯად წოდებულსა, თავსა ყარაიისასა, რათამცა

ნარტყუენონ იგი და ვითარცა მოვიდნენ, იხილეს უღმრთოთა მათ, რომელ არა აქუნდათ ღირსთა მათა საჭურველი. მაშინ იქმნა სანადელი მათ უღმრთოთა. მაშინ ეწყუნენ და შეიპყრნეს რომელნიმე მათგანნი და რომელნიმე ივლტოდნენ არა თუ მონაზონნი, არამედ მორჩილნი და შეიპყრეს ღირსნი მამანი და იქმნა დენა და ღვრა სისხლისა და წარწყმედა ცხოვართა, რომელთაცა არა ჰყუნდათ დროსა მას მწყემსი და არცა მცუელნი, რათამცა დაცულ ქმნილ-იყუნენ და არა წარტყუენილ... და მოკლეს სანატრელი მღუდელ-მონაზონი გერონტი, კაცი ფილოსოფოსი, განთქმული ყოველთა შორის, სრული მგალობელი, იყო სანატრელი იგი მდებარე სარეცელსა ზედა უძღური და მოხუცი ფრიად, და არა ძალედვა, არამედ დაითხია სისხლი მისი, ვითარცა სისხლი ლტოლვილის ზაქარიასი ძისა ბარუქისა, რომელი მოიკლა საკურთხეველსა შინა; ეგრეთვე შეიპყრეს მამა მღუდელმონაზონი სერაპიონ, დაუხეტენეს მახვილითა ორპირითა თავი და გარდამოსწვეთდა სისხლი ვითარცა ღვარი ნაპრალისა და იღებებოდა სპეტაკი თმა თავისა და წვერი მისი და იქსოებოდა პორფირი მენამული მისთვის; კვალად შეიპყრნეს მწირმონაზონი გერმანე და ბესარიონ და მოკლეს იგინი. კუალად მოკლეს სანატრელი მიხაილი ქართველოვი, რომელმან დუმილით და ფრიადი მორჩილებითა აღასრულა ცხოვრება თვისი, კუალად მოკლეს მორჩილი ოთარ საბერო ელიოზოვი; კუალად მოკლეს სვიმონ მოსწავლე ლომიძე და დაითხივა სისხლი იმათი და განავრცო პირი მიწამან, ვითარცა მწყურვალმან და შესვა, ვითარცა მწყურვალმან და ძველთაგან ჩვეულმან და შემდგომ ამათსა წარიყუანეს ტყუედ მღუდელმონაზონი მაკარი და ისაკი და იეროდიაკონი სერგი, მოსწავლე დავით დოლმაზოვი, რომელიც არს დღეს მუნ უდაბნოსა შინა მღუდელ-მონაზონი. ესე გადარჩა აღმოკვეთილსა კლდესა ქვეშე და ორნი მოსწავლენი ივლტოდეს და გადარჩნენ მშვიდობით, რომელ დღესაც ცოცხალ არიან, ერთი ქვემო ხანდაკის მღუდელი ალექსი ყანდარელი და ჭუკა დაღმაშვილი ნათლისმცემელსა შინა მივიდნენ და მოითხრეს ამბავი ესე.

და ოდესცა მოაოხრეს ყოველივე, დალენეს წმიდანი ხატნი, ოქრო და ვეცხლი განძარცვეს და წმიდანი სახარებანი, და წმიდანი ტრაპეზნი და შესამოსელნი, ძვირ-ფასნი. ესე ყოველნი იავარყვეს და არავითარი რაიმე უტევეს, გარნა წმიდის დავითის საფლავის ეკლესია ვერ ჰპოეს და დაშთა უვნებელად. და იყო ბნელი ღამე და წარვიდნენ ტყვეებითურთ, შვიდნი მოსწავლენი და შვიდნი წარიყუანეს. ოდეს მივიდნენ თვისსა საბანაკოსა ალაგსა ყარაიად წოდებულსა და დაბანაკებულ იქმნენ უსჯულონი იგი ლეკნი, იყო ღამესა მას დიდი საკვირველი და განსაცვიფრებელი ჩვენება, რამეთუ გარდამოხდა ნათელი უდაბნოსა მას და განათლდა უკუნი ბნელი და იქმნა ხილვა ამა ნათლისა სოფლებთაგანაც; და ვითარცა იხილა

დავით მოსწავლემან კლდის აღმოკვეთილიდგან, რომელი იყო დამალულ, სინათლე დიდი, ესრეთ გონებდა, ვითარმედ აღანთეს სანთელიო და მეძიებდენ მე და დამალულთა სხუათაცაო, შეშინდა ფრიად და მასვე ესმოდა ხმა მამა სერაპიონისა, რომელი იყო ფრიად დაჭრილი და კუნესოდა და ოდესაც დასცხრა სანატრელი სერაპიონ და მიიძინა საუკუნო ძილითა, მაშინ ჩაქრა ნათელი იგი და იქმნა ბნელი... ხოლო სხვანი ორნი, რომელნი ლტოლვილ იყვნენ, მივიდნენ უდაბნოსა ნათლისმცემელისასა და მიუთხრეს და მიერ წარვიდეს და მიუთხრეს სოფლად მყოფსა არქიმანდრიტს იოანეს ავალოვს განსაცდელი იგი და ვითარცა ესმა წინამძღუარსა და სხუათა მკვიდრთა სოფლისათა, იქმნა ზახილი, ტირილი და ვაება ყოველთა მსმენელთა მიმართ. ოდეს მივიდა არქიმანდრიტი და იხილა ბაკი იგი ცხოვართა თვისთა აოხრებული და ცხოვარნი მომწყდარნი და წარყუანებულნი და რომელნიმე განბნეულნი მგელთაგან, სტიროდა ფრიად, სტიროდა ეგრეთვე არქიმანდრიტი იოანე ჯორჯაძე და მონაზონნი იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის და კრებულნი და დაიფხვრიდენ თმათა თავისა მათისათა: და აღიღეს სანატრელნი გუამნი და შემურეს და დაფლეს სამარხოსა მამათა ჩუენთა წინაპარ ყოფილთა ამა უდაბნოსა შინა, ეკლესიასა თანა ღირსის დავითისასა გარეთ, პირისპირ სასაფლაოსა მისსა შვიდნი იგი ერთად და არიან მომლოდნელნი მოხსენებისა და მოელიან მომავალსა უფალსა იესოს და იქმნება მაშინ წინაშე მისსა მოხსენება მომხსენებელთაცა მათთა (მათი აღსასრულიდან 144 წლის შემდეგ, 1995 წლის 17-18 სექტემბრის საქართველოს სამოციქულო ეკლესიის წმ. სინოდის გაფართოებულ სხდომაზე, ეს კრებული წმიდათა დასში შეირაცხა — გ. მ.). ესე ყოველივე შემთხუევა ჩემ მიერ არა ხილულ არს, გარნა მხილველ ვარ ტყუედ ყოფილთა მამათაგანისა, იეროდიაკონის სერგისა, რომელი აქავე იყო უდაბნოსა შინა და გარდაიცვალა. იგი მრავალს იტყოდა, გარნა მე მცირე დავწერე, მღუდელ-მონაზონი ისაკი ვიხილე გენათის მონასტერსა შინა და მანცა მიამბო ყოველი, გარნა მე არა ძალმედვა აღწერად ყოვლისა, რასაცა ამბავსა იტყვიან იმ დროს მხილველნი, აქავე დავით გარესჯის უდაბნოსა შინა იმ დროს დამსწრე და მხილველი მღუდელ-მონაზონი დანიელ, რომელიცა მითხრობდა მრავალთა და მე აღვწერე აქა“.

1851 წლის 25 ივლისს დავით გარეჯის მონასტრის წინამძღვარი, არქიმანდრიტი იოანე (ავალიანი) წერდა სინოდალურ კანტორას: „1851 წლის 18 ივლისს საღამოს 6 საათზე, მონასტრის ერთ-ერთმა მოსწავლე ილია მჭედლიშვილმა ეზოში დაინახა რამდენიმე ადამიანი, შევიდა მონასტერში და მოახსენა, რომ იქ იდგნენ უცხო ადამიანები. რის გამოც მაშინვე ჩავეტეს დიდი კარები. შეკითხვაზე, თუ ვინ იყვნენ, ლეკებმა უპასუხეს, რომ უნდოდათ წყლის დაღევა. მონასტრის ხაზინადარმა გადაა-

წოდა მათ წყალი დასალევად. ამავდროულად, აღმოსავლეთი მხრიდან ლეკები მოადგნენ ერთ-ერთ კარებს, შეშინებული ხაზინადარი შევარდა თავის კელიაში. ერთ-ერთმა მოწაფემ აიღო იარაღი თავის დასაცავად, მაგრამ ლეკებმა სწრაფად დაჭრეს ის ფეხში და ამის შემდეგ შეამტვრიეს ორივე კარი. ამ დროს მონასტერში იმყოფებოდნენ 9 მონასტრის წევრი და 7 მოსწავლე. აქედან ორი მოსწავლე — ალექსი ყანდარელი და გიორგი დალბაშვილი — წასული იყვნენ წყლის მოსატანად და როგორც კი დაინახეს ესეთი ამბავი, მაშინვე გაიქცნენ მაშველის დასაძახებლად ნათლისმცემლის მონასტერში. ორმა მოწაფემ — საბა გილაშვილმა და ილია მჭედლიშვილმა მოასწრეს კიბის ქვეშ არსებულ ორმოში დამალვა, ხოლო დავით დოღმაზაშვილმა მოასწრო დამალვა დიდ ეკლესიაში. ტყვედ აიყვანეს: ხაზინადარი მღვდელ-მონაზონი მაკარი, მღვდელ-მონაზონი ისააკი (დოღონაძე), დიაკვანი საბა გველესიანი, მიხეილ დოღმაზაშვილი, ვასილ მოსიაშვილი, ხოლო დანარჩენი — მღვდელ-მონაზონი სერაპიონი (ლომიძე), მღვდელ-მონაზონი გერასიმე (გერონტი ვაჩნაძე), ბერი გერმანე, მორჩილი ოთარ ელიოზიშვილი, ანაფორიანი მორჩილი ბესარიონი, მიხეილ ქართველიშვილი და მოსწავლე სვიმონ ლომიძე დახოცეს. წმ. ნიკოლოზის ეკლესიის კარები შეამტვრიეს, ტრაპეზის მორთულობა, საეკლესიო შესამოსელი და ტაძრის ინვენტარი დაიტაცეს. აღსავლის კარები დაამტვრიეს“.

აქვე მოგვყავს მცირედი ბიოგრაფიული ცნობები აქ აღსრულებული ზოგიერთი წმიდანის შესახებ. დიდება ღმერთს, რომ ჩვენი ეკლესია ყოველთვის პატივს მიაგებს ზეციურ წმიდა დასს და მეოხებას ითხოვს მათგან.

მღვდელ-მონაზონი გერასიმე, ერისკაცობაში — გრიგოლი, 1781 წელს კახეთში, სოფ. კარდენახში თავადის ოჯახში დაიბადა. იყო უკანონო შვილი ეროვნული გმირის, სვიმონ ბებურიშვილი-ვაჩნაძისა, რომელიც ღრმად მოხუცებული მოკლეს რუსებმა 1812 წლის თებერვალში, ყარაღაჯის ციხის აღების დროს. 1792 წელს პატარა გრიგოლი მამამისმა გაუგზავნა ბოდბელ მიტროპოლიტ იოანეს (მაყაშვილი), წმ. ნინოს სახელობის მამათა მონასტერში გასაზრდელად. იმ პერიოდში ბოდბის მონასტერში ლოტბარობდა ჩინებული მგალობელი, მღვდელი საბა ათანელაშვილი, რომელიც თავის ძმისწულებს გალობას ასწავლიდა. პატარა გრიგოლმა გარედან ყურის გდებით მშვენივრად შეისწავლა გალობა სხვებზე უკეთესად.

იმ ხანებში რალაც საქმეზე მეუფე იოანესთან სტუმრად მივიდა ერეკლე II-ის კარის ეკლესიის არქიმანდრიტი გერონტი (სოლოლაშვილი) და საყდრის „სამხროში“ ყური მოჰკრა, თუ როგორ მშვენივრად ლილინებდა პატარა გრიგოლი ტროპარს — „**ცისკარსა მსთვად მოვიდა**“. შინ შესულმა არქიმანდრიტმა გერონტიმ ნახა, რომ მამა საბა თავის მოწაფეებს აგალობებდა სწორედ ამ საგალობელს და ძალიან უჭირდათ დასწავლა. სადილად რომ დასხდნენ, მამა გერონტიმ იკითხა გრიგოლის ვინაობა და სთხოვა იოანე

წმ. ნინო ქართველი

ბოდბელს, მოეყვანათ იგი. მამა გერონტიმ უბრძანა: აბა, წელან რომ გალობდი საყდართან, აქაც იგალობე, შვილო! პატარა გრიგოლმა თამამად დაიწყო და იგალობა შეუშლელად სრული „ცისკარსა მსთვად“. თვით გერონტიმ ბანი მიაყოლა, საბამ მოძახილი. გაკვირდნენ იოანე ბოდბელი და საბა, გარედან ყურის გდებით ასე მალე როგორ დაისწავლაო. მეუფემ ერთი აბაზი აჩუქა და თავზე ხელი გადაუსვა ნაქეზების ნიშნად. სადილის შემდეგ მამა გერონტიმ სთხოვა ბოდბელს, ეს ბავშვი მე მომეცი, წავიყვან და ჩემი სულის გულისთვის გავზრდიო. დათანხმდა მეუფე იოანე და მამა გერონტიმ პატარა გრიგოლი დავით გარეჯის მონასტერში მიიყვანა, სადაც ზუთ-ექვს წელიწადში საფუძვლიანად შეასწავლა წერა-კითხვა, წმინდა წერილი, გალობა და საეკლესიო ტიბიკონი. 1802 წლის 6 ივნისს მონასტრის წინამძღვარმა, არქიმანდრიტმა ილარიონმა (ბებურიშვილი-ვაჩნაძე) ანაფორა უკურთხა და თავის მოძღვრის საპატივსაცემოდ სახელად გერონტი უწოდა. ამავე წელს ბოდბელმა მიტროპოლიტმა იოანემ (მაყაშვილი) იგი დიაკვნად აკურთხა. მამა გერონტი მრავალი წელი უარს ამბობდა სამღვდელო ხარისხის მიღებაზე, თუმცა მრავალი წლის შემდეგ, როდესაც აღესრულნენ მოხუცი მღვდელ-მონაზვნები, იგი დათანხმა ხელდასხმაზე. 1832 წლის 6 ივნისს მღვდელ-მონაზონმა თეოფანემ (მაჩაბელი) ბერად აღკვეცა და სახელად გერასიმე უწოდა. ამავე წლის 14 სექტემბერს თბილისის სიონის ღვთისმშობლის მიძინების სახელობის საკათედრო ტაძარში საქართველოს ეგზარქოსმა მოსემ (ბოგდანოვ-პლატონოვი) მღვდლად დაასხა ხელი.

როგორც გარეჯში მოღვაწე მამები გადმოგვცემენ, მამა გერასიმეს ძალიან უყვარდა ღვინის სმა

და 1840 წელს სმისაგან ხმა წასვლია. 1843 წლის 26 ივნისს გარეჯის მონასტრის წინამძღვრის, არქიმანდრიტ იოანეს (ავალიანი) თხოვნით, გორის ეპისკოპოსმა ნიკიფორემ (ჯორჯაძე) მამა გერასიმე თბილისში, მაცხოვრის ფერისცვალების სახელობის მამათა მონასტერში გადაიყვანა და საუკეთესო ექიმები მიუჩინა, ხმა რომ დაბრუნებოდა. ექიმების გულმოდგინე მკურნალობის შემდეგ, როგორც იქნა ხმა დაუბრუნდა, მაგრამ სასტიკად აუკრძალა ღვინის დალევა. გახარებულმა მეუფე ნიკიფორემ მოსწავლეები ჩააბარა და რამდენიმე წლის განმავლობაში დიდი მონდომებით ამეცადინებდა ბავშვებს.

1849 წელს, თავისი თხოვნით, მამა გერასიმე ისევ დავით გარეჯის მონასტერში დააბრუნეს, სადაც მალევე სმა დაიწყო, რის შემდეგაც კვლავ დაკარგა ხმა.

ეს ტკბილი მოხუცი მოძღვარი, შესანიშნავი მგალობელი, მწერალ-მწიგნობარი, ხუროთმოძღვარი და მეჩუქურთმე 1851 წლის 18 ივლისს ლეკებმა აწამეს დავით გარეჯის მონასტრის კრებულის სხვა წევრებთან ერთად და თავი მოჰკვეთეს.

მღვდელ-მონაზონი სერაპიონი — ერისკაცობაში სვიმონ ლომიძე 1789 წელს იმერეთში, გლეხის ოჯახში დაიბადა. ადრეული ასაკიდან ისწავლა წერა-კითხვა, წმინდა წერილი, გალობა და საეკლესიო ტიპიკონი. დაოჯახების შემდეგ, 1812 წელს ქუთათელი მიტროპოლიტ წმ. დოსითეოსის (წერეთელი) ლოცვა-კურთხევით ნიქოზელმა ეპისკოპოსმა ათანასემ (მაჭავარიანი) დიაკვნად აკურთხა. მეუღლის გარდაცვალების შემდეგ, გაუჩნდა სურვილი, ბერად შედგომისა და ამ მიზნით 1818 წელს დავით გარეჯის მონასტერში მივიდა, სადაც სამწლიანი მორჩილება გაიარა. 1821 წელს საქართველოს ეგზარქოსმა ვარლაამმა (ერისთავი) საგარეჯოს მოციქულთა თავთა პეტრესა და პავლეს სახელობის ტაძრის ღვთისმსახურად დანიშნა. 1830 წლის 3 ივნისიდან საქართველოს ეგზარქოს იონას (ვასილევსკი) ლოცვა-კურთხევით, დიაკვანი სვიმონი დავით გარეჯის საძმოში განამწესეს. 1843 წლის 25 ნოემბერს დავით გარეჯის ღვთისმსახურის წინამძღვარმა, არქიმანდრიტმა იოანემ (ავალიანი) თხოვნით მიმართა საქართველო-იმერეთის სინოდალურ კანტორას მამა სვიმონის ბერად აღკვეცისა და მღვდლად ხელდასმის თაობაზე. თანხმობის მიღების შემდეგ, 1843 წლის 27 დეკემბერს არქიმანდრიტმა იოანემ ბერად აღკ-

დავით გარეჯის მონასტრის ეზო

ვეცა და სახელად სეპარიონი უწოდა. 1844 წლის 4 იანვარს საქართველოს ეგზარქოსმა ევგენიმ (ბაჟანოვი) მღვდლად დაასხა ხელი.

ანაფორიანი მორჩილი ბესარიონი 1792 წელს რაჭაში გლეხის ოჯახში დაიბადა. 1809 წელს დავით გარეჯის მონასტერში მიიღეს. ამავე წელს არქიმანდრიტმა ილარიონმა ანაფორა უკურთხა და სახელად ბესარიონი უწოდა.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №14131; საქმე №8706; ფ. 488, აღწერა 1, საქმე №3837; საქმე №2413; ჟურნალი „საქართველოს სასულიერო მახარებელი 1868წ. №3, გვ. 82-85.

ლიტ: კარბელაშვილი პ. „ქართული საერო და სასულიერო კილოები“, ისტორიული მიმოხილვა, თბილისი 1898წ., გვ. 81-83; ქართველ წმიდათა ცხოვრებანი ქ. თბ. 2007წ. გვ. 231-233.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტერთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავიწყებისგან ვიხსნათ ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04, 2 32 48 66, 2 98 95 41

რუბრიკას უძღვება გიორგი მაჩუროშვილი

გთხოვთ, გაუზიაროთ გაუფრთხილდეთ მასში დაგაქვადილი მასალების გამო გთხოვთ, დაგვლიანება გადაიხადოთ შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (შთანთქმ-და-კრწანისის ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. მიმღები: ნმ. ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ეკლესიის ანგარიში №GE74LB0122124214261000. ვებ გვერდი: ssu.ge; ელ. ფოსტა: ssu@ssu.ge; press@ssu.ge, patriarchate@ssu.ge; რედაქტორის მოადგილეს ელ. ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com. მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯულელი

ჩაცხრეს კეთილი წამოწყება.

ეთერ კაკულია

ჩემო საყვარელო, ყველაზე რჩეულო და სოლიდარულო ერო, მე, ჩემი მდგომარეობიდან გამომდინარე, ვერ გიერთდებით. ვწუხვარ, რომ ვარ სნეული და არ შემძლია თქვენ გვერდით ვიყო. ვტირი და გული დამიმძიმდა, რადგან ჩემს თბილისს უბედურება დაატყდა. მაგრამ დღეს მწუხარების ცრემლთან ერთად სიხარულის ცრემლებს ვღვრი, რადგან ვნახე ქართველების მტკიცე და ურყევე თანადგომა, ვნახე ახალგაზრდები, რომლებიც ჩვენი მომავლის სიმტკიცეს უზრუნველყოფენ. ჩემო საყვარელო ქართველო ხალხო, მე ჩემი სიმღერის ფრაზას გულში ვმღერი: „ისე, როგორც არასოდეს, ახლა უფრო გვნადიან, ქართველებმა ერთ-

მანეთი შევიყვართ ძალიან, ერთიანი საქართველო, ჩვენი სალოცავია“. ჩემო ახალგაზრდებო, შეიძლება მე ვერ მოვესწრო, მაგრამ იმედინად ვარ, რადგან თქვენი ძალისხმევით ჩვენ გვექნება ერთიანი და ძლიერი საქართველო. მე ვწუხვარ და ვუსამძიმრებ დაღუპულთა ოჯახებს, გამძლეობა და ღვთის წყალობა არ მოგკლებოდეთ.

ამონარიდი ნანა მეფარიშვილის ლექსიდან

„... ასეთი არ მყავდი ნანახი,
გესროლონ, ვერ მოგკლავს ცხრა ტყვია,
სახეზე გიხდება ტალახი,
გულ-მკერდზე სამშობლო გატყვია“.

მოამზადა
ია ხაზარაძემ

ისტორიის ფურცელი

„სახარების სამარიტელი“ — მღვდელი სამსონ ლეჟავა 1877 — 1955

მღვდელი სამსონ ანდრიას ძე ლეჟავა 1877 წელს ქუთაისის გუბერნიის სოფ. დიდ ჯიხაიში, მღვდლის ოჯახში დაიბადა. იგი გახლდათ ქუთათელ-გაენათელი მიტროპოლიტის, წმინდა ნაზარი ლეჟავას უმცროსი ძმა. სამსონმა წარჩინებით დაამთავრა ჯერ ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელი, ხოლო 1900 წლის 4 ივნისს — ქუთაისის სასულიერო სემინარია. 1900 წლის 17 ივლისს ქუთაისის მაზრის სამრევლო-საეკლესიო სკოლების მეთვალყურედ დაინიშნა, სადაც 1905 წლის 21 ნოემბრამდე მუშაობდა. ამავე პერიოდში სამსონმა ჯვარი დაინერა ნინო სიმონის ასულ ნივნივაძეზე (28.11.1884), რომელთანაც ჰყავდა შვილები: ალექსანდრე (24.08.1903), ელენე (3.07.1907) და ანდრია (4.02.1911).

1901 წლის 3 აგვისტოს ხონის მაცხოვრის სახელობის ეკლესიის წინამძღვრად გამოარჩიეს. 1901 წლის 23 სექტემბერს იმერეთის ეპისკოპოსმა ლეონიდემ (ოქროპირიძე) დიაკვნად აკურთხა, ამავე წლის 7 ოქტომბერს მღვდლად დაასხა ხელი. 1901 წლის 15 ოქტომბრიდან 1905 წლის 21 ნოემბრამდე ხონის მაცხოვრის ეკლესიასთან არსებული სამრევლო-საეკლესიო სკოლის გამგე და საღვთო სჯულის მასწავლებელია. 1903 წელს საგვერდულით დაჯილდოვდა. ამავე წელს ხონის ოლქის სამღვდელოებამ სამი წლის ვადით სასულიერო დეპუტატად აირჩია. 1905 წლის 4 ოქტომბერს აიღო ლოცვა-კურთხევა და რუსეთში, „ნოვოროსიის“ ოდესის საიმპერატორო სამედიცინო უნივერსიტეტში ჩააბარა, რომელიც 1910 წლის 30 მაისს დაამთავრა. სწავლის პარალელურად 1905 წლის 4 დეკემბერს ოდესის ყაზანის

ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის ხატის სახელობის ეკლესიის მღვდელმსახურად დაინიშნა. 1910 წლის 1 ოქტომბერს სკუფია უბოძეს. 1910 წლის 15 ივნისს კრემენეცკის მაზრის, ზემსკის მხარის ექიმად დაინიშნა. 1910 წლის 27 ივნისს კრემენეცკის ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის მიძინების სახელობის საკათედრო ტაძრის მღვდელმსახურად დაადგინეს. 1910 წლის 15 ივლისს ვოლინის გუბერნიაში, პოჩაევოში გადაიყვანეს. ამავე წლის 30 ივლისს პოჩაევოს ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის მიძინების სახელობის ლავრის ექიმად დაინიშნა. 1910 წლის 30 აგვისტოდან 1912 წლის 1 ოქტომბრამდე შეთავსებით მუშაობდა პოჩაევოს ორკლასიანი სკოლისა და სამასწავლებლო კურსების ექიმად, 1910 წლის 1 სექტემბრიდან 1912 წლის 1 ოქტომბრამდე ლედუხოვის სასოფლო-სამეურნეო სკოლის ექიმად, ხოლო 1911 წლის 18 აგვისტოდან 1912 წლის 8 მაისამდე — პოჩაევოს აფთიაქის გამგედ. 1912 წლის 1 ოქტომბერს მოსკოვში ჩავიდა. ამავე წლის 11 დეკემბერს მოსკოვის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტში არსებულ სპეციალურ კომისიას სახელმწიფო გამოცდები ჩააბარა და ექიმ-თერაპევტის წოდება მიიღო. მთელი ეს პერიოდი, 1905 წლის 21 ნოემბრიდან 1912 წლის 4 დეკემბრამდე, მღვდელი სამსონი უშტატო მღვდელმსახურად ითვლებოდა. 1912 წლის 4 დეკემბერს გათავისუფლდა რუსეთში სამსახურიდან და 1913 წლის 5 მარტს მცხეთაში, წმინდა ნინოს სახელობის დედათა მონასტრის მწირველ და სულიერ მოძღვრად დაინიშნა. 1914 წლის 6 მაისს კამილაევკა ეწყალობა. 1914 წლის 23 ნოემბერს გათავისუფლდა სამ-

თავროს დედათა მონასტრიდან და დროებით სიონის საკათედრო ტაძრის კრებულს მიენერა.

დეკანოზი კალისტრატე ცინცაძე (შემდგომში — კათოლიკოს-პატრიარქი) თავის მოგონებებში ასე იხსენებს მამა სამსონ ლეჟავას ამბავს: „ერთხელ ეგზარქოს ინოკენტისთან (ბელიაჟი) მივედი საერთო მიღებაზე, სადაც მცხეთის წმ. ნინოს დედათა მონასტრის მოძღვარი, მღვდელი ექიმი ს. ლეჟავა დამხვდა. მღვდელი ეგზარქოსს თხოვდა, ნება დაერთო, მოსახლეობისთვის ემკურნალა (მცხეთას ექიმი არ ჰყავდა). ეგზარქოსმა მცირე ხნის ფიქრის შემდეგ უთხრა:

— თქვენ ალბათ ჩირქოვანი მუნუკებისა და სიმსივნეების გაკვეთა მოგიწევთ, რის დროსაც სისხლი დაიღვრება. სისხლის დაღვრა კი მღვდელს არ შეშვენის, თუმცა თქვენ რას იტყვით ამაზე? — უცბად მე მომიბრუნდა მეუფე.

მოულოდნელ კითხვაზე ასე ვუპასუხე:

— სახარების სამარიტელმა ყაჩაღების მიერ დაჭრილი ისრაელი რომ ნახა, ჭრილობები ღვინით მოჰბანა, შემდეგ მათზე ზეთი დაასხა და შეუხვია (ლუკ. 10, 30-34). ვფიქრობ, სამარიტელს ამ დროს საკმაო ჩირქისა და სისხლის დაღვრა მოუწევდა. მაშასადამე, მამა ლეჟავას არ შეიძლება, სისხლის ამგვარი დაღვრა აეკრძალოს.

ეგზარქოსმა გაიცინა.

— ნებას გრთავ, სახარების სამარიტელი იყო, — უთხრა მღვდელს და გაუშვა.

ამის შემდეგ ერთ წელიწადზე მეტი გავიდა. მამა ლეჟავა თბილისში გადმოვიდა, იმედოვნებდა, რომ აქაც ექნებოდა საექიმო სამუშაო, მაგრამ მოტყუვდა. თბილისელი „სახელგანთქმული“ ექიმების მეტოქეობა ვერ შეძლო და ეგზარქოსს სთხოვა, რომელიმე სკოლაში საღმრთო სჯულის მასწავლებლის ადგილი მომიხერხეო. სწორედ ამ დროს გამოჩნდა საღმრთო სჯულის გაკვეთილები ქართული გიმნაზიის უმცროს კლასებში. განმკარგულებელმა კომიტეტმა დამავალა, სასურველი კანდიდატი მომეძებნა. მე შევთავაზე მღვდელი დავით გარსიაშვილი, ჩინებული პედაგოგი, რომელსაც ბავშვები უყვარდა და ბავშვებსაც უყვარდათ იგი. კომიტეტმა დ. გარსიაშვილი ეგზარქოსს წარუდგინა დასამტკიცებლად... რამდენიმე დღის შემდეგ კვლავ მომიწია მეუფესთან შეხვედრა. მან მითხრა:

— თქვენმა განმკარგულებელმა კომიტეტმა საღმრთო სჯულის მასწავლებლის ადგილზე დასამტკიცებლად წარმოადგინა მღვდელი დ. გარსიაშვილი. მე კი ვამჯობინე მამა ლეჟავა გამო-

მღვდელი სამსონ ლეჟავა ოჯახით

გიგზავნოთ, მაგრამ თქვენი კომიტეტი რომ არ განაწყენდეს, დაე, თვითონ წარმოადგინოს იგი და რაც შეიძლება მალე, თორემ ბავშვებს გაკვეთილები გაუცდებათ!

— მეუფეო, — შევძახე მე, — ყოველივე ამის დავალება კომიტეტისათვის ნიშნავს, უფრო მეტად გაანაწყენოთ იგი, ვიდრე უარი უთხრათ მამა გარსიაშვილის დამტკიცებაზე. თანაც, არ ვიცი, როგორი საღმრთო სჯულის მასწავლებელია მღვდელი ლეჟავა, მღვდელი გარსიაშვილი კი ცნობილია, როგორც ჩინებული პედაგოგი; მე ამიტომაც შემოგთავაზეთ იგი!

— როგორ, თქვენ მამა ლეჟავას არ იცნობთ? ის ხომ თქვენი სახარების სამარიტელი გახლავთ, რომელიც ალბათ არა მარტო კარგი ექიმი, არამედ შესანიშნავი საღმრთო სჯულის მასწავლებელიც. მაშ, უთხარით კომიტეტს, რომ წარმოადგინოს.

რასაკვირველია, კომიტეტმა მამა ლეჟავა არ წარადგინა, მაგრამ ის მაინც დანიშნეს... ამაზე ლაპარაკის გაგრძელება არ ღირს: ყველა მიხვდება, რა მდგომარეობაში ჩამაყენა როგორც განმკარგულებელი კომიტეტის, ასევე მამა გარსიაშვილის წინაშე ეგზარქოს ინოკენტის „დიდსულოვნებამ“.

1915 წლიდან მღვდელი სამსონი თბილისის 37 ლაზარეთში არსებული ეკლესიის წინამძღვარი და ამავე ლაზარეთის ექიმად მუშაობდა. 1916 წლის 15 მაისს სამკერდე ოქროს ჯვარი მიიღო. 1921 წლიდან გაიხადა ანაფორა და მშობლიურ მხარეს დაუბრუნდა, სადაც სხვადასხვა ადგილზე ექიმის პოსტზე მუშაობდა. 1929 წელს სამტრედიის სამალარიო სადგურის გამგეა და საარჩევნო ხმის უფლება ჩამოერთვა. ამასთან დაკავშირებით, ამავე წლის 12 იანვარს იგი სამტრედიის საარჩევნო კომისიას წერდა: „მაქვს პა-

სამთავროს დედათა კრებული

ტივი, მოგახსენოთ, რომ მე დღიდან კავშირების დაარსებისა, ვარ საექიმო-სასანიტარო კავშირის წევრი, ვასრულებ ყოველგვარ სახელმწიფოებრივ და საკავშირო საზოგადოებრივ დავალებებს. როგორც გავიგე, ჩემთვის წაურთმევიათ საარჩევნო ხმა, როგორც ყოფილ მღვდელს. 1905 წლიდან საეკლესიო სამსახურთან ფაქტიურად არავითარი კავშირი არ მქონია და 1921 წლიდან სასულიერო ტანსაცმელიც არ მიტარებია. დღიდან გასაბჭოებისა, საარჩევნო ხმა ჩემთვის არ წაურთმევიათ. ვინაიდან ჩემი საარჩევნო ხმის წართმევა რალაცა გაუგებრობითაა გამოწვეული, გთხოვთ, აღმადგინოთ ჩემ უფლებებში“.

შთამომავლების გადმოცემით, სიცოცხლის ბოლო წლებში ყოფილი მოძღვარი ვეტექიმად მუშაობდა. მას მუდმივად თეთრი ფერის სამოსი ეცვა და

საქმელად ისე არ დაჯდებოდა, ლოცვა რომ არ ეთქვა და სუფრა არ ეკურთხებინა. გარდაიცვალა 1955 წელს, ხანმოკლე ავადმყოფობის შემდეგ და დაკრძალულია დიდი ჯიხაიშის საერო სასაფლაოზე.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 53921; საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 284, აღწერა 1, საქმე 1457; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს სასულიერო უწყებანი“ 1900წ. 14-15; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს უწყებანი“ 1913წ. 7; 1914წ. 10; 24; 1916წ. 10-11.

ლიტ: ცინცაძე კ. „რაც გამახსენდა“ ქ. თბილისი 2007წ. გვ. 235-237.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტერთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინყებებისგან ვიხსნათ ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04, 2 32 48 66, 2 98 95 41

რუბრიკას უძღვება გიორგი მაჩუარიშვილი

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაბეჭდილი მასალების გამო გთხოვთ, დაეალიანება გადაიხადოთ შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (შთანმიმდევრული ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. მიმღები: ნმ. ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ეკლესიის ანგარიში N: GE74LB0122124214261000. ვებ გვერდი: ssu.ge; ელ. ფოსტა: ssu@ssu.ge; press@ssu.ge; patriarchate@ssu.ge; რედაქტორის მოადგილეს ელ. ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com. მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი, ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუარიშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ფოს ტერიტორიიდან. ბეთანიის გარდა, ამ სიაშია უძველესი ქალაქი პეტრა, უადიმ-რუმი, უმ-არ-რა-სასი და უდაბნოს ციხესიმაგრე ქასრ-ამრა.

კვიპროსის ეკლესია ერთსქესიანთა თანაცხოვრებას გამოგს

კვიპროსის მართლმადიდებელი ეკლესიის წმინდა სინოდმა გაავრცელა საგანგებო მიმართვა, რომელიც ეხება თანაცხოვრების თავისუფლების შესახებ კანონპროექტს (მათ შორის, ერთსქესიანების თანაცხოვრებას). დოკუმენტი კვიპროსის მართლმადიდებელი ეკლესიის ყველა ტაძარში 5 ივლისს წაიკითხეს.

მიმართვაში აღნიშნულია, რომ „ეკლესიისათვის მიუღებელია თანაცხოვრების ნებისმიერი ფორმა ქორწინების გარეშე“. „თავისუფალი თანაცხოვრების შესახებ“ კანონის მოქმედების გავრცელება ერთსქესიან წყვილებზე ეკლესიის აზრით, „წარმოადგენს გარყვნილების უკიდურეს ზღვარს“, რადგან „ქრისტიანული სწავლება არავითარ პირობებში არ ამართლებს ჰომოსექ-

სუალიზმს და არ ურიგდება ერთსქესიანთა თანაცხოვრებას. მოციქულმა პავლემ ერთმნიშვნელოვნად ამხილა სოდომის ცოდვის მიმდევარი: „ნუთუ არ იცით, რომ უსამართლონი ვერ დაიმკვიდრებენ ღვთის სასუფეველს? თავს ნუ მოიტყუებთ: ვერც მეძავნი, ვერც კერპთმსახურნი, ვერც მრუმნი, ვერც მხდალნი, ვერც მამათმავალნი“ (1 კორ. 6, 9). ეკლესია ურჩევს ყველას, ვისაც მიდრეკილება აქვს ამ ცოდვისაკენ, იბრძოლოს მისგან გასათავისუფლებლად, ისევე, როგორც ისინი იბრძვიან სხვა ცოდვების დასამარცხებლად.

სინოდმა გამოთქვა აზრი, რომ კანონები არ უნდა ემსახურობდეს „ადამიანების უბრალო სურვილების დაკმაყოფილებას, მათ აღმზრდელობითი ფუნქცია უნდა ჰქონდეს. მით უფრო დაუშვებელია, რომ კანონმდებლობა ნორმად აცხადებდეს გადახრას“.

ერთსქესიანთა თანაცხოვრების დაკანონება „ამაზინჯებს ადამიანის ზნეობრივ ნორმებს და ხელს უწყობს საზოგადოების გარყვნას“.

მომავლად თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

პროტოპრესვიტერი იასონ კაპანაძე 1874 — 1962

პროტოპრესვიტერი იასონ რომანის ძე კაპანაძე 1874 წელს ქუთაისის გუბერნიაში, შორაპნის მაზრაში, გლეხის ოჯახში დაიბადა. დაამთავრა ჯერ ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელი, შემდეგ კი სწავლა თბილისის სასულიერო სემინარიაში გააგრძელა. 1894 წლის 31 იანვარს IV კურსიდან მიატოვა სწავლა და სავარაუდოდ მალევე ამერიკაში გაემგზავრა. 1895 წლის 1 დეკემბერს ამერიკაში, ალეუტის ეპარქიის კადბაკის (ალიასკა) ალდგომის ეკლესიის მედავითნედ დაინიშნა. 1897 წლის 19 ივლისს ალეუტისა და ალიასკის ეპისკოპოსმა ნიკოლოზმა (ზიოროვი) დიაკვნად აკურთხა, მეორე დღეს მღვდლად დაასხა

კლილანდის წმ. თეოდოსის ეკლესია

ხელი და მედავითნის ადგილზე დატოვა. 1897 წლის 1 სექტემბერს პენსილვანიის შტატში გადაიყვანეს. 1900 წლის 6 აპრილს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1902 წლის 29 მარტს კეთილსინდისიერი სამსახურისთვის მადლობის სიგელით დაჯილდოვდა. 1902 წლის 1 ივლისს კლივლენდის წმ. თეოდოსის ეკლე-

სიის წინამძღვრად დაინიშნა. ეს სამრევლო 1895 წელს დაარსდა და მამა იასონის იქ დანიშვნის დროს მრევლი 15 რუსულ გაჭირვებულ ოჯახს ითვლიდა. მოძღვარმა დახმარებისათვის რუსეთის ეკლესიის სამისიონერო ფონდს მიმართა, საიდანაც ფულადი დახმარება მიიღო. მან მაშინვე დიდი საგანმანათლებლო მოღვაწეობა გააჩაღა. ამავე წელსვე კლივლენდში არსებული რომაულ-კათოლიკური წმ. ავგუსტინეს დედათა მონასტერი დაიხურა და მისი მიწები და საკუთრება (30 აკრი) 30 000 დოლარად მამა იასონმა შეიძინა ტაძრისათვის. ამ ტერიტორიაზე გაკეთდა ორი ქუჩა, წმ. ოლლასი და წმ. ტიხონის, სადაც 80 ოჯახი მრევლი დასახლდა.

სამსართულიან ქვის სახლში კი პირველ სართულზე განთავსდა სკოლა და მღვდლის საცხოვრებელი, მეორე სართულზე ეკლესია, ხოლო მესამეზე შორიდან საცხოვრებელი ოთახები ჩამოსული მოსწავლეებისთვის. მამა იასონის დამსახურებით ეს სკოლა ცნობილი გახდა მთელ ამერიკაში და იქ სასწავლებლად

შორეული შტატებიდანაც კი ჩადიოდნენ. სკოლის სახელწოდება გახლდათ „ბურსა“. 1903 წლის 6 აპრილს მამა იასონს სკუფია უბოძეს. 1903 წლის 1 ივლისიდან 1907 წლის 1 ივლისამდე ამერიკის საეკლესიო საზოგადოების მთავარი თავმჯდომარეა. 1905 წელს კამილავკა ეწყალობა. 1908 წლის 14 მაისს სამკერდე ოქროს ჯვარი მიიღო. საეკლესიო მთავრობისაგან ჰქონდა ნებართვა გამშვენებული ჯვრის ტარებისა, რომელიც კლივლენდის მრევლმა მიართვა საჩუქრად. მამა იასონის ექვსწლიანი სამსახური კლივლენდში ნათელ სურათად დარჩა ტაძრის ისტორიაში. 1908 წლის 29 მაისს მოძღვარი გათავისუფლდა ალუტის ეპარქიიდან და საქართველოში დაბრუნდა. 1908 წლის 18 აგვისტოს იმერეთის ეპისკოპოსმა გიორგიმ (ალადაშვილი) იგი იმერეთის ეპარქიაში მიიღო და ქუთაისის საკათედრო ტაძრის უშტატო ნევრად დანიშნა. 1910 წლის 23 სექტემბერს იმერეთის ეპარქიის სამზრუნველოს ნევრად აირჩიეს. 1914 წლის აგვისტოში პირველ მსოფლიო ომში სამხედრო კაპელანად წავიდა და მთელი ოთხი წელიწადი ფრონტზე გაატარა. იქვე მიენიჭა დეკანოზის წოდება. 1919 წლის თებერვლის ბოლოს თბილისში, სიონის საკათედრო ტაძრის კანდელაკად დაინიშნა. მის დანიშვნაზე დეკანოზი ნიკიტა თალაკვაძე წერდა: „ეს კაცი სემინარიის რექტორმა ნიკოლოზმა (საუბარია 1895 წელზე — გ. მ.), როდესაც ის გადაიყვანეს ამერიკაში ალუტის და ალიასკის ეპისკოპოსად, წაიყვანა ტფილისის სემინარიიდან, როგორც ზედმინევენით ლამაზი (ქალური სილამაზე ჰქონდა) ყმანვილი; იქ მღვდლად აკურთხეს, ცოლი შერთეს ამერიკელი რუსი, ორი მოზრდილი შვილით გადმოვიდა საქართველოში ჯერ ძველი რეჟიმის დროს, პენსიას იღებდა ამერიკაში 15 წლის სამსახურისათვის; იმერეთში არ შეიწყნარეს ეს კაპანაძე, ხან სამხედრო მღვდლად იყო ჩვენს ჯარებში, შემდეგ უადგილოდ დაეხეტებოდა; როდესაც დეკანოზი ანტონ თოთიბაძე გადავიდა სამხედრო ტაძარში და მისი „კანდელაკობა“ თავისუფალი იყო, 1918 წელში, ეს ადგილი დეკანოზ ალექსანდრე სიმონიშვილს მისცეს, ამის სიკვდილის შემდეგ კი ლეონიდმა მოითხოვა მაგისი სიონში განწესება, როგორც ინგლისური ენის მცოდნისა, მაშინ 1919-ში ინგლისელების ჯარი იდგა ტფილისში — „ინდუსები“ შავ-კანიანები; მეც მხარი დავუჭირე კაპანაძის სიონში გადმოყვანას; კარგი მნიშვნელობაა, ქართულად მგალობელი და ეკლესიაში მოსახმარი, მაგრამ მეტად მყვირალა, აჩქარებული, ამ თვისებით აქარწყლებს ყოველივე თავის ღირსებას; ეს კაპანაძე სისხლს უშრობდა დეკანოზ კალისტრატე ცინცაძეს და დე-

იასონ კაპანაიძე

კანოზ დიმიტრი ლაზარიშვილს ლეონიდის დროს საკათალიკოსო საბჭოში, სადაც კაპანაძე ლეონიდის იმერეთში გაქცევის შემდეგ (ბოლშევიკების შემოსვლის დროს) შევიდა საკათალიკოსო საბჭოს წევრად, როგორც 1920 წლის საეკლესიო კრების მიერ ამ თანამდებობის კანდიდატად ამორჩეული“.

1920-1921 წლებში დეკანოზი იასონი ასევე საკათალიკოსო საბჭოს კანცელარიის მდივანი გახლდათ. 1920 და 1921 წლებში იგი ესწრებოდა საქართველოს სამოციქულო მართლმადიდებელი ეკლესიის მეორე და მესამე საეკლესიო კრებებს.

1922 წლის თებერვალში მან განაცხადა სურვილი კვლავ ამე-

რიკაში გამგზავრებაზე და თხოვნაც შეიტანა საკათალიკოსო საბჭოში, რაზედაც თანხმობა მიიღო. მისი გაცილება სამღვდელოებამ დეკანოზ მარკოზ ტყემალაძის ბინაზე აღნიშნა. აი, როგორ იხსენებს ამ ამბავს დეკანოზი ნიკიტა თალაკვაძე: „დღეს გამოსათხოვარი სადილი გაუმართეს სიონის კანდელაკს დეკ. ი. კაპანაძეს, რომელიც ცოლ-შვილით მიემგზავრება ამერიკაში... დიდი მარხვის პირველი კვირის ხუთშაბათი იყო. შევიკრიბეთ სულ ოცი კაცი კათალიკოზიანა, ვიყავით სულ სამღვდელონი. თამალობდა დეკანოზი ტყემალაძე. სუფრაზე მრავალი გამოსამშვიდობებელი სიტყვა ითქვა. მეც ჩემი მხრივ კეთილი მგზავრობა უსურვე დეკ. კაპანაძეს, აღვნიშნე, რომ ჩვენს სამღვდელოებაში ის იყო ძალა და მისი ჩვენი წრიდან გათიშვა მეტად სანყენია და დანაკლისი, მაგრამ იმედი მაქვს, რომ მამა იასონი დიდხანს ვერ შეძლებს სამშობლოს გარეთ დარჩენას და ის ისევ მალე დაგვიბრუნდება; „შინ რო ბავშვი სტიროდეს, გარედ ტაბლას რა უნდა“ — ეს ითქმის ამ შემთხვევაზედაც! შენ ეხლა მიდიხარ ამერიკაში ანუ უკეთ რო ვსთქვათ, ამერიკაში მცხოვრებ რუსებთან, სადაც შენ შეხვდები ჩვენს ყოფილ ნაბატონართ. იქ არიან გარდახვეწილი უკანასკნელი ექსარხო-სი — ჩვენი მტერ-მოყვარე პლატონი და რუსის მღვდლები — სლუინინი და მისთანანი ალექსანდრე ნეველის ეკლესიიდან ლტოლვილნი. როს ნახო ისინი, უთხარ, რომ რუსული მართლმადიდებლობა გაკოტრდა! მათ მხოლოდ ბატონობის ნიადაგზე სდომებიან ჩვენთან ურთიერთობა! ისინი სრულე-ბით მოწყვეტილნი ყოფილან ქრისტიანულ ძმურ კავშირსა და ურთიერთობას სხვა ერთმორწმუნე ერთადმი, ამ შემთხვევაში ქართველებთან. რამდენი ნაბიჯი იქმნა 1917 წლის მარტიდან გადადგმული საქართველოს მართლმადიდებელ რუსობასთან ძმურ-ქრისტიანულ კავშირის დასაარსებლად, მაგრამ ყოველთვის ისინი გაურბოდნენ და

გაუბრებინ ჩვენთან კეთილ-ურთიერთობის აღდგენას, თითქოს ჩვენ მათთვის რაიმე დაგვეშავებინოს ან ნაგვერთმოს! ჩვენმა სინოდმა და ამთაჲც „სხიზმატიკებ“-მწვალებლებად მოგვნათლეს! ეს იმიტომ, რომ სინოდს ჩამოვშორდით! უგუნურნი! განა შეიძლება დღეს ჩვენი სინოდთან მორჩილება! დეე, თვითონ აგონ პასუხი ღვთისა და ისტორიის წინაშე... გადაეცი მათ, რომ ჩვენ მუდამ მზადა ვართ ძმურ კავშირისა და ურთიერთობისათვის; მაგრამ რომ ჩვენი ეკლესია ისევ ემონოს რუსეთისას, ამას ჩვენ ცოცხალი თავით არ ვიზამთ...”

1922 წლის მარტში, დღემდე გავრცელებული ვერსიის თანახმად, დეკანოზმა იასონმა წაიღო გენუის კონფერენციაზე კათოლიკოს-პატრიარქ ამბროსის (ხელაია) მიერ შედგენილი მემორანდუმი, რასაც 1923 წლის იანვარში მთელი საკათოლიკოსო საბჭოს დაპატიმრება მოჰყვა. სასამართლო გაიმართა 1924 წლის 10-19 მარტს ნაძალადევის თეატრში. სასამართლოზე მყოფი ყველა სასულიერო პირი, კათოლიკოს ამბროსის გარდა, აცხადებდა, რომ არაფერი იცოდა მემორანდუმის გაგზავნის შესახებ, ხოლო საკათალიკოსო საბჭოს წევრ ნიკოლოზ თავდგირიძის დაკითხვის ოქმში წერია, რომ: „მემორანდუმის შესახებ თურმე მასაც მხოლოდ გაზეთ „კომუნისტიდან“ გაუგია. მის შედგენაში, მისი აზრით, ალბათ საკათალიკოსო საბჭოს ყოფილ მდივანს რაფიელ ინგილოს (ივანიცკი) მიუღია მონაწილეობა. წაკითხულ ოქმებიდან აღმოჩნდა, რომ წინასწარ გამოძიებაზე ბრალდებულს განუცხადებია, რომ მისი აზრით მემორანდუმის შედგენაში გულმოდგინე მონაწილეობა უნდა მიეღოთ რ. ივანიცკის და დეკანოზ კაპანაძეს, რომელიც ამჟამად საზღვარგარეთ იმყოფება. შეკითხვაზე, თუ რატომ არის წინააღმდეგობა მის პირველ ჩვენებასა და დღევანდელში, ის აცხადებს, რომ ეს აიხსნება იმ მდგომარეობით, რომელშიაც ის იმყოფებოდა თავის დატუსაღების დროს. ბრალდებული ცდილობს შექმნას შთაბეჭდილება, რომ ვითომ ეს პირობები საშინელი იყო“. უზენაესმა სასამართლომ განაჩენი 19 მარტს, საღამოს 8 საათზე, 25 საათის თათბირის შემდეგ გამოიტანა ყველაზე მძიმე სასჯელი. დადგენილების მე-4 და მე-5 მუხლში ვკითხულობთ: „საკათალიკოსო საბჭოს წევრთ — იასონ კაპანაძეს, კალ. ცინცაძეს, ნიკ. თავდგირიძეს, იოსებ მირიანაშვილსა და მარკოზ ტყემალაძეს მისთვის, რომ მისჯილ ხელაიასთან წინასწარ შეთანხმებით და ერთად შეადგინეს და გაუგზავნეს გენუის კონფერენციას მოწოდება იმ მიზნით, რათა გამოეწვიათ უცხო სახელმწიფოების საქართველოს საბჭოთა რესპუბლიკის საქმეებში ჩარევა (ინტერვენცია), ასევე, რომ მემორანდუმში მოათავსეს ცრუ ხმები, ვითომ საქართველოს ხალხს ართმევენ ქონებას და ეზიდებიან საზღვარგარეთ და სხვა, რაიც გათვალისწინებულია ს. ს. კოდ. 10, 60 და 73 მუხლებში — თავისუფლების აღკვეთა პირველს დეკანოზ კაპანაძეს (დაუსწრებლად) — 9 წლით სასტიკი იზოლაციით და მთელი ქონების ჩამორთმევით, ხოლო

დეკანოზი იასონ კაპანაძე ოჯახით. ფოტო გადაჩაბულია 1908წ.

დანარჩენთ — ხუთი წლის ვადით სასტიკი იზოლაციით და ქონების კონფესკაციით“. სასამართლომ მხედველობაში მიიღო ამ უკანასკნელი ოთხი ბრალდებულის ოჯახური მდგომარეობა, ჯანმრთელობის გაუარესება და გულწრფელი აღიარება დანაშაულისა, რის გამოც მათ სასჯელი კიდევ უფრო შეუმცირა, ხოლო კაპანაძეს იგივე დაუტოვა. დეკანოზი კალისტრატე თავის მოგონებებში „რაც გამახსენდა“ წერს: „...დაკითხულებმა ამ საქმეზე, როგორც ბრალდებულებმა... არ სცნეს თავი დამნაშავეთ მათ წინააღმდეგ წარდგენილ ბრალდებებში და თავის გასამართლებლად ახსენეს: პირველმა — ამბროსიმ — რომ მოწოდება იყო შედგენილი, შემუშავებული და ხელმოწერილი მის მიერ და გადაეცა სანდო, მაგრამ უცნობ პირს, რომელსაც იცნობდა დეკანოზი იასონ კაპანაძე, ამ უკანასკნელის მეშვეობით გენუის კონფერენციაზე მისატანად... და არ იცის... მიიტანა თუ არა კაპანაძემ ეს მემორანდუმი“, ხოლო დანარჩენმა წევრებმა — ცინცაძემ, მირიანაშვილმა და თავდგირიძემ კატეგორიული უარი განაცხადეს, რომ მათ არაფერი მოხსენებიათ საკათალიკოსო საბჭოში ამ მემორანდუმზე, ტყემალაძემ კი აჩვენა, რომ კათალიკოსმა გააკეთა მოხსენება საკათ. საბჭოში, რომელსაც დაესწრო მხოლოდ სამი წევრი, მათ შორის თვითონაც, მოხსენება არ იყო ოფიციალური, რის გამოც არ იყო შეტანილი სხდომის ოქმში“.

ეპარქოსი პლატონი და სამხადრო სამღვდლოება 1917. ქვემოდან მეორე რიგში, მარცხნიდან მე-7 აქანოზი — იასონი

ამის შემდეგ დეკანოზი იასონი საქართველოში აღარ დაბრუნებულა. იგი კვლავ ამერიკაში ჩავიდა, სადაც მრავალი მეგობარი და ნაცნობი ჰყავდა. მსახურობდა ამერიკის რუსულ საზღვარგარეთის ეკლესიაში, ოჰაიოს შტატში, ქ. კლივლენდის ტაძრის წინამძღვრად (სადაც XIX ს-ის ბოლოს მსახურობდა). იქვე მიენიჭა პროტოპრესვიტერის წოდება. მამა იასონს დიდი სახელი და ავტორიტეტი ჰქონდა მოპოვებული მთელ ქ. კლივლენდში და 1957 წელს, როდესაც ის პენსიაზე გავიდა, იგი კვლავ დარჩა ტაძრის საპატრიარქო წინამძღვრად. 1962 წლის 15 აპრილს, ავტოსაგზაო შემთხვევის დროს, მანქანა მოცურდა ყინულზე და ამოტრიალდა, მამა იასონი თავის მეუღლესთან ერთად ტრაგიკულად დაიღუპა. დაკრძალულია კლივლენდის წმ. თეოდოსის სასაფლაოზე. მეუღლე მარიამ კაშვეაროვა (28.03.1881-1962) და შვილები: ნიკოლოზი (6.01.1898) და რომანი (9.06.1899). მისი შთამომავ-

ალია დეკანოზი იასონ კაპანაძე, რომელიც 1988-1999 წლებში ასევე კლივლენდის წმ. თეოდოსის ტაძრის წინამძღვარი გახლდათ, ხოლო 1999 წლიდან საცხოვრებლად ნიუ-იორკის შტატში ქ. ელმირა-ჰეიტსში გადავიდა და ამავე ქალაქის ყოვლადწმინდა სამების სახელობის ეკლესიის წინამძღვრად დაინიშნა. ჰყავს მეუღლე მარგარეტ კაპანაძე.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 53115; ჰ; გაზეთი „კომუნისტი“ 1924წ. 61, გვ. 3, 65, გვ. 5.

ლიტ: ცინცაძე კ. „რაც გამახსენდა“ ქ. თბილისი 2007წ. გვ. 416; დეკანოზი ნიკიტა თალაქვაძე „მოქალაქე-მღვდლის დღიურიდან“ 2013წ. გვ. 159-160; გვ. 209-210.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტერთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახოთ ვიხსნათ ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04, 2 32 48 66, 2 98 95 41

რუბრიკას უძღვება გიორგი მაჩუროშვილი

გთხოვთ, გაუზიაროთ გაუფრთხილდეთ მასში დაგაქვადილი მასალების გამო გთხოვთ, დაეალიანება გადაიხადოთ შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (შთანმიმ-და-კრწანისის ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. მიმღები: წმ. ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ეკლესიის ანგარიში N-GE74LB0122124214261000. ვებ გვერდი: ssu.ge; ელ. ფოსტა: ssu@ssu.ge; press@ssu.ge, patriarchate@ssu.ge; რედაქტორის მოადგილე: ელ. ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com. მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს სამატრიარქოს პრესცენტრი, ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მიოლაშვილი), მარიამ ჯაგუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

მასპინძლებს უჭირთ ქართულად ლაპარაკი, მაგრამ „გვპირდებიან“, მალე უკეთესად ვივაზირებთ, ანუ ვილაპარაკებთო. „წინდანი ასე იყო, სახლში ქართულად ვაგნებდით, ოქულში (სკოლაში) ქართულად ლაპარაკს გვიკრძალავდნენ და გვსჯიდნენ. თურქული რომ არ ვიცოდით, ქოზაკებს და ჭახეებს (უმნიფარს ნიშნავს) გვეძახდნენ. ამიტომაც ვცდილობდით, გურჯიჯა (ანუ ქართულად) აღარ გველაპარაკა“. ამიტომაცაა, რომ ახალგაზრდებმა ქართული არ იციან. მაგრამ ახლა მდგომარეობა შეიცვალა. „ეძებენ, უნდა იხსენებდნენ. რატომ უნდა იხსენებდნენ? დაჭირდათ. ადრე ბათუმში იყვნენ, თბილისიდან არ მოდიოდნენ, არც ამათ უხდებოდათ იქ საქმობა. ახლა სხვა დროა“, — გვიხსენის ჩვენი მასპინძელი რეჯეფ ფრანგიშვილი...

სინოპის ოლქში 40-მდე ქართული სოფელია. ამას ემატება ის სოფლებიც, სადაც ქართველები თურქებთან, ჩერქეზებსა და სხვა ხალხებთან ერთად ცხოვრობენ. მაგრამ ზუსტი რაოდენობა არც ქართული სოფლებისა ვიცით და, მით უმეტეს, არც ქართული მოსახლეობისა. თურქეთის სახელმწიფო ქვეყანაში მცხოვრებ ყველა ეთნოსსა თუ ეთნიკურ ჯგუფს თურქად მიიჩნევენ და აღრიცხავენ.

ნოდარ შოშიტაშვილი, ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი

„ისტორიანი“, №3

მომზადდა
სერგო კერესელიძემ

ისტორიის ფურცელი

მღვდელი პროკოფი ჩიგოგიძე

1889 — 1937

ვაგრძელებთ 1937-1938 წლებში საქართველოში რეპრესირებულ სასულიერო პირთა ამსახველი ცხოვრების მოძიებასა და მათზე ინფორმაციის მოწოდებას. უღმრთესმა ეპოქამ უამრავი კეთილშობილი და ერისთვის თავდადებული მამულიშვილის სიცოცხლე შეიწირა. ერთ-ერთი მათგანია ბათუმ-შემოქმედის ეპარქიის, ქ. ბათუმის ყოვლადწმინდა სამების სახელობის სასაფლაოს ეკლესიის წინამძღვარი, დეკანოზი პროკოფი ნიკოლოზის ძე ჩიგოგიძე.

მღვდელი პროკოფი ნიკოლოზის ძე ჩიგოგიძე 1889 წელს ქუთაისის გუბერნიის, ოზურგეთის მაზრაში, სოფ. ახალშენში, თორმეტშვილიანი ღვთისმშობლის გლეხის ოჯახში დაიბადა. დაამთავრა სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებლის ორი კლასი. მესამე კლასიდან, 1904 წლის სექტემბრიდან, გორის სასულიერო სასწავლებელში განაგრძო სწავლა, სადაც 1905 წლის 10 მარტამდე სწავლობდა. 1905 წლის მარტში სწავლა თბილისის საბუღალტრო კურსებზე განაგრძო, რომელიც ი. ა. ბრონ-ფონ-ბრენერმა დააარსა. ეს კურსები მან 1905 წლის 7 ივნისს დაამთავრა. ამის შემდეგ პატარა პროკოფი ბიძამ, შიომღვიმის მონასტრის მორჩილმა მაქსიმე იესეს ძე ჩიგოგიძემ თავისთან წაიყვანა და საფუძვლიანად შეასწავლა წმინდა წერილი, გალობა და საეკლესიო ტიპიკონი. იმჟამად შიომღვიმის მონასტერში ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა წმ. მღვდელმთავარი ალექსანდრე (ოქროპირიძე). მასთან სიახლოვემ დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა მომავალ მოძღვარზე, და საერთოდ, მონასტერში გატარებულმა წლებმა დიდი წვლილი შეიტანა მამა პროკოფის შემდგომი ცხოვრების განსაზღვრაში. მაქსიმე კარგი მგალობელი, ღვთისწიერი და გამორჩეულად მოწყალებული ადამიანი ყოფილა. მან თავისი ცხოვრება მონამეობრივად დაასრულა. 1906 წელს შიომღვიმის მონასტერს ყაჩაღები დაეცნენ და მაქსიმე მოკლეს. გაზეთი „მეგობარი“ წერდა: „როგორც „ზნ-ს“ ატყობინებენ, შიომღვიმის მონასტერი, სადაც მოხუცი ეპისკოპოსი ალექსანდრე სცხოვრობს, 13 ნოემბერს ერთხელ კიდევ გაუძარცვავთ. მონასტერს დასცემია 16 კაცი. წაუღიათ

რამდენიმე ბოჩა თაფლი და მოუკლავთ ეპისკოპოსის კელეჩიკი მაქსიმე“.

1908 წლის 4 ოქტომბერს გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა ლეონიდემ (ოქროპირიძე), რომელიც შიომღვიმის მონასტრის წინამძღვარიც გახლდათ, ახალგაზრდა და ნიჭიერი ყმანელი, როგორც გალობის კარგი მცოდნე, დასავლეთ საქართველოში წაიყვანა და ფოთის წმ. ალექსანდრე ნეველის სახელობის საკათედრო ტაძრის უშტატო „პოწომარად“ (მგალობელთა გუნდის რეგენტი) დანიშნა. 1909 წლის 3 იანვარს სასულიერო უწყებაში მიიღეს და შტატის „პოწომარად“ დაადგინეს. 1913 წლის 11 მარტს ამავე ტაძრის მედავითნედ დაინიშნა. 1913 წლის 10 ნოემბერს ბათუმის მიქაელ მთავარანგელოზის სახელობის საკათედრო ტაძრის მედავითნედ გადაიყვანეს. 1916 წელს გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა ლეონიდემ (ოქროპირიძე) დიაკვნად აკურთხა და ამავე ტაძრის ღვთისმსახურად დაადგინა. 1919 წელს ბათუმის საკათედრო ტაძრის პროტოდიაკვნად დაინიშნა. 1923 წელს ბათუმ-შემოქმედელმა ეპისკოპოსმა დავითმა (კაჭახიძე) მღვდლად დაასხა ხელი და ბათუმის სამხედრო ტაძრის მღვდელმსახურად განამწესა. სამწუხაროდ, კომუნისტებმა ამავე წელს დაანგრეს სამხედრო ტაძარი და მამა პროკოფი ბათუმის ყოვლადწმინდა სამების სახელობის ეკლესიაში (სასაფლაოზე) გადაიყვანეს.

1924 წელს პროკოფი პირველად დააპატიმრეს. მისი შვილი, ქალბატონი ლიდა ჩიგოგიძე-ჭანტურაშვილი იხსენებს: „მოვიდა „ენ-კა-ვე-დე-დან“ ვილაც ცხე-

ნოსანი და „სალამომდე“ წაიყვანა მამა. ჩემი ძმა იმ დროს ავად იყო. ბავშვმა მაშინვე თქვა: მამა ამაღამ არ დაბრუნდებაო და ასეც მოხდა. მამამ პატიმრობაში რამდენიმე თვე გაატარა და რომ არა დედაჩემის დიდი მონდომება, იქაურობას ალბათ თავს ვერ დააღწევდა. აუტანელ პირობებში ყოფნამ თავისი ქნა — ყურის ჩირქოვანი ანთება დაემართა და სიკვდილის პირას მისული ძლივს გამოიმეტეს ციხიდან, მაგრამ იქიდან გამოსული უკვე ნახევრად დაყრუებული იყო — აღარც მკურნალობამ გაჭრა და აღარც ნამლებმა“.

ციხიდან გამოსულმა მოძღვარმა კვლავ აქტიური მოღვაწეობა განაგრძო. იგი სისტემატურად ატარებდა წირვა-ლოცვებს, ასრულებდა საეკლესიო წესებს, ქადაგებდა ქრისტეს სარწმუნოებას და მრევლს განამტკიცებდა. მამა პროკოფი დიდი ავტორიტეტით სარგებლობდა ბათუმში. მას კარგი ურთიერთობა ჰქონდა ადგილობრივ სასულიერო პირებთან, როგორც რუსებთან, ისე ბერძნებთან და ქართველებთან. მის სახლში ხშირად სტუმრობდნენ მღვდელმთავრები: ნესტორი (ყუბანეიშვილი) და ვარლამი (მახარაძე), დეკანოზები: არსენ თოხაძე, ალექსანდრე რალცევიჩი, კონსტანტინე ცანდუკოვი და ალექსი სობჩუკი. მიუხედავად მრავალი მუქარისა, წვერი გაეკრიჭა და ანაფორა გაეხადა, მოძღვარი მტკიცედ იდგა თავის გადამწყვეტილებაზე, მან ბოლომდე ღირსეულად ატარა ქრისტეს უღელი. 1935 წელს შედგენილ ბათუმ-შემოქმედის ეპარქიის მოქმედი ტაძრებისა და სამღვდელოების ოფიციალურ სიაში მღვდელი პროკოფი ბათუმის სასაფლაოს ეკლესიის წინამძღვრად იხსენიება, ხოლო ტაძრის მედავითნედ — მღვდელი აკაკი თალაქვაძე ჩანს.

1935 წელს, დაპატიმრებამდე ორი წლით ადრე, მას თავს დაესხნენ, მაგრამ იგი კვლავ გადაურჩა სიკვდილს. მისი შვილი, ქალბატონი ლიდა იგონებს: „იმ პერიოდში მე, დედა და ჩემი ძმა, ბათუმში, საკუთარ სახლში ვცხოვრობდით, მამაჩემი კი — სასაფლაოსთან, ტაძრის მახლობლად მოწყობილ ბინაში. ერთ დღეს, როცა დედას სადილის გადასაცემად მიუკითხია, იქიდან მამას მედავითნეს გამოუცილებია სახლში, მარტოდ დარჩენილ მამას კი მაშინვე დასხმია თავს ავაზაკი. როგორც ჩანს, ჩასაფრებული იყო და დრო იხელთა. მამა ძალიან გაბედული ვაჟკაცი იყო, ჰოდა, ავაზაკს არ შეეპუა და რევოლვერი რალაცნაირად ხელიდან გამოგლიჯა, მკვლელს კი იარაღის დასაბრუნებლად მისთვის მარჯვენა ხელის ცერა თითი მოუჭამია, მაგრამ მამას მაინც ხელიდან არ გაუშვია. გამწარებული კაცის ღრიალზე იქვე, ტაძრის ეზოში მყოფი ქალები მოვარდნილან, მათ ხმაზე ავაზაკი დამფრთხალა და გაქცეულა, ქალებს კი რევოლვერიანი და თითებმოჭმული მამა პროკოფი შერჩათ ხელში. მამამ იარაღი მეორე დღესვე მთავრობას ჩააბარა, რომელიც არც კი დაინტერესებულა საქმის გამოძიებით. მოწყვეტილი თითი მან სპირტიან ფლაკონში მოათავსა, რომელიც მერე, ორი წლის შემდეგ, დაპატიმრებულმა და სიკვდილმისჯილმა თან წაიღო

ვაისკოვოსი ალ. ოქროპირიძე და მისი მესენაკი მამსიძე ჩიგოგიძე (დგას მარჯვნივ)

გადასახლებაში“.

ქალბატონი ლიდა ჩიგოგიძე მამა პროკოფის ცხოვრებიდან სხვა საინტერესო ეპიზოდებსაც იხსენებს: „მამა ძალიან მზრუნველი და თბილი კაცი იყო, მხოლოდ ჩვენ კი არა, წიგნებს და საჩუქრებს ჩვენი უბნის ყველა ბავშვს უყიდდა ხოლმე. ამის მიუხედავად, ამ ხალხმა იგი მაინც გაიმეტა და კულაკთა სიაში შეიყვანა. სიტყვის კაცი იყო, დიდი პასუხისმგებლობის მქონე, ყველა გაჭირვებული ერთნაირად ებრალებოდა, ხან რას უყიდდა და ხან — რას, არც შეევაჭრებოდა, ისე შეიძენდა მათთვის ამა თუ იმ პროდუქტს.

ერთ მშვენიერ დღეს სახლში გალიფე შარვლით ხელდამშვენიებული მოვიდა, დედა ძალიან გაოცდა — ამას ერთი საწყალი კაცი ყიდდა, შემებრაღა, ვერა და ვერ გაესაღებინა და ამიტომ ვიყიდუო. მსგავსი რამ ხშირად ხდებოდა.

მამა განსაკუთრებულად მიყვარდა — მისი ღვთისნიერება და გამორჩეულობა ბავშვებისათვისაც კი თვალშისაცემი იყო, სულ მის სახელს ვფიცულობდი, რაც დედაჩემს არ სწყინდა. მახსოვს, ძალიან ავად იყო, ექიმმა რძე და კარაქი გამოუნერა, მაგრამ მამამ გააპროტესტა — მარხვას როგორ გავტებ ქრისტიანი კაცი, თუ მოსარჩენი ვარ, ისეც მოვრჩებიო. მისი დახვრეტის შემდეგ, როცა ბათუმში ჩავდიოდი და ყოვლადწმინდა სამების ეკლესიის გუმბათს თვალს მოვკრავდი, ტირილი ამივარდე-

ბოდა ხოლმე. ეკლესიის ზარების ხმაზე ეხლაც მეცრემლება თვალები. ყველაფერი ძალიან მძიმედ გადავიტანე. იმ წლებმა ბევრ რამესთან ერთად, ხომ მისი სიცოცხლეც დაიტოვა“.

1937 წელს სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი კალისტრატე (ცინცაძე) მამა პროკოფის უსაფრთხოების მიზნით მის თბილისში, სიონის ტაძარში გადაყვანას აპირებდა, მაგრამ ველარ მოასწრო. 1937 წლის 7 დეკემბერს მოძღვარი მოულოდნელად დააპატიმრეს და გაურკვეველი მიმართულებით წაიყვანეს. სწორედ მაშინ დაიკარგა მისი შესანიშნავი ბიბლიოთეკა და საოჯახო ნივთები. საქართველოს უშიშროების არქივში დაცულია მისი გასამართლების ოქმი, სადაც ვკითხულობთ: „მღვდელი პროკოფი 1905-1909 წლებ-

დეკანოზი პროკოფი ჩიგოგიძე

ში იყო მენშევიკური პარტიის წევრი. 1908 წლიდან დაპატიმრებამდე იყო ეკლესიის მსახური. მსახურების ადგილი ბათუმის სოუქსის სამების ეკლესია. 1923 წელს პირველად იყო დაპატიმრებული. უკანასკნელ წლებში ეწეოდა აქტიურ პროპაგანდას საბჭოთა ხელისუფლების წინააღმდეგ. თავის ეკლესიასთან ჩამოაყალიბა ანტისაბჭოთა ფაშისტური ორგანიზაცია და იბრძოდა ხელისუფლების დასამხობად. შეყვანილი იყო კულაკთა სიაში. 1937 წლის 16 დეკემბერს გასამართლდა სამეულის გადაწყვეტილებით და მიენიჭა უმაღლესი ზომა — დახვრეტა“.

დეკანოზ პროკოფის გარდაცვალებასთან დაკავშირებით ორი ვერსია არსებობს: 1) რომ იგი მაშინვე დახვრიტეს ბათუმის ციხეში; და 2) რომ იგი გარდაიცვალა გულის დამბლით გადასახლებაში, 1941 წლის 19 იანვარს. სამწუხაროდ, 1937 წელს დახვრიტეს მისი ორივე ძმა: პარმენი და ერმალო.

კვლავ ქალბატონ ლიდას მოგონებებს ჩაეხედოთ:

ჯდომარეს, კ. ქადაგიშვილს, გაუგზავნა ოფიციალური სია იმ სასულიერო პირებისა, რომლებიც დააპატიმრეს ან გადასახლეს 1937-1938 წლების რეპრესიების დროს. გასამართლებულთა სიაში რიგით მე-15 მამა პროკოფი ჩიგოგიძეც წერია.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 53085; საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 1879, აღწერა 1, საქმე 5; საქართველოს სახელმწიფო უშიშროების სამინისტროს არქივი, ფ. 6; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, ბათუმ-შემქომედის ეპარქიის ფონდი, საქმე 2146; საქმე 2147; გაზეთი „მეგობარი“ 1906წ. 45; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს უწყებანი“ 1913წ. 9; 24.

ლიტ: ჟურნალი „მწყემსი“ 1990წ. 2; გვ. 2; ჟურნალი „კარიბჭე“ 2007წ. 23;

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტერთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახოთ ვიხსნათ ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04, 2 32 48 66, 2 98 95 41

რუბრიკას უძღვება გიორგი მაჩუარიშვილი

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაქვადილი მასალების გამო გთხოვთ, დავალიანება გადაიხადოთ შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (შთანმიმდევრული ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. შიშლები: ნმ. ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ეკლესიის ანგარიში №GE74LB0122124214261000. ვებ გვერდი: ssu.ge; ელ. ფოსტა: ssu@ssu.ge; press@ssu.ge; patriarchate@ssu.ge; რედაქტორის მოადგილეს ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com. მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუარიშვილი, ია ზაზარაძე, სერგო კერესელიძე, გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი კირილე ჩაჩიბაია 1888-1974

დეკანოზი კირილე სამსონის ძე ჩაჩიბაია დაიბადა 1888 წლის 8 ივნისს მღვდლის ოჯახში. 1901-1906 წლებში სამეგრელოს ოთხნობიან სასულიერო სასწავლებელში სწავლობდა. 1903 წელს ჩარჩა მეორე კლასში, რადგან ვერ ჩააბარა წლის დამამთავრებელი გამოცდები. 1906 წელს თბილისის სასულიერო სემინარიაში ჩააბარა, რომელიც 1912 წლის 25 ივლისს დაამთავრა. 1912 წლის 1 სექტემბერს მარტვილის ღვთისმშობლის მიძინების საკათედრო ტაძრის მეორე მედავითნედ და მარტვილის ორკლასიანი სასწავლებლის პედაგოგად დაინიშნა.

დეკანოზი კირილე
სამსონის ძე

ამავე წლის 21 ნოემბერს გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა ლეონიდემ (ოქროპირიძე) სტიქარი უკურთხა და სასწავლო დარგში კეთილსინდისიერი სამსახურისათვის ქართული ბიბლიით დააჯილდოვა. 1913 წლის 9 ივნისს ამავე ტაძრის პირველ მედავითნედ დაადგინეს. 1914 წელს უმაღლათის წმ. გიორგის სახელობის ტაძრის მედავითნედ გადაიყვანეს. 1915 წლის 9 იანვარს კინიის წმ. გიორგის სახელობის ეკლესიაში განამწესეს. 1916 წლის 1 სექტემბერს ეპისკოპოსმა ლეონიდემ (ოქროპირიძე) დიაკვნად აკურთხა და მარტვილის საკათედრო ტაძრის დიაკვნის შტატში დაადგინა. ამავე წელს ფოთის წმ. ალექსანდრე ნეველის სახელობის საკათედრო ტაძრის მეორე დიაკვნის შტატში გადაიყვანეს და ეპარქიალური სანთლის ქარხნის საქმის მწარმოებლის თანამდებობაზე დაამტკიცეს. 1917 წლის 8-17 სექტემბერს მონაწილეობდა საქართველოს მართლმადიდებელი სამოციქულო ეკლესიის პირველ საეკლესიო კრებაში, როგორც წალენჯიხის ოლქის დეპუტატი. 1918 წელს ზუგდიდის სულთმოფენობის სახელობის ეკლესიაში ქყონდიდელმა მიტროპოლიტმა ამბროსიმ (ხელაია) მღვდლად დაასხა ხელი და ამავე ტაძარში დაადგინა. ამავე წელს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1919 წელს ცხუმ-აფხაზეთის ეპარქიაში გადაიყვანეს და გალის ღვთისმშობლის მიძინების სახელობის ეკლესიის წინამძღვრად დაინიშნა. 1921 წელს გაგრის წმ. იპატის სახელობის ტაძრის წინამძღვრად და გაგრის ოლქის მთავარზეცესად დაინიშნა. 1921 წელს სკუფია უბოძეს. 1922 წელს ცხუმ-აფხაზეთის ეპისკოპოსმა იოანემ (მარლიშვილი) კამილავკა უწყალობა. 1924 წელს სამკერდე ოქროს ჯვარი მიიღო. XX ს-ის 30-იანი წლების დასაწყისში ეკლესიების მასობრივად დახურვის გამო დროებით შეწყვიტა მსახურება და აფხაზეთის სხვადასხვა სკოლებში პედაგოგად მუშაობდა. 1937 წელს დააპატიმრეს და ჩამოართვეს მთელი ქონება, მათ შორის, საეკლესიო წიგნები, ანა-

ფორა, სამკერდე ოქროს ჯვარი, ბიბლია და მღვდლად კურთხევის სიგელი. ამავე წლის დეკემბერში სამეურლის განჩინებით დახვრეტა მიესაჯა, რაც შემდეგში 10 წლის ვადით ჩრდილოეთ ურალში გადასახლებით შეეცვალა. 1943 წელს გათავისუფლდა საპატიმროდან და საქართველოში დაბრუნდა. 1944 წლამდე ისევ აფხაზეთში პედაგოგად მუშაობდა. 1944 წელს სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა, უწმინდესმა და უნეტარესმა კალისტრატემ (ცინცაძე) სასულიერო ხარისხში აღადგინა და ცხუმ-აფხაზეთის ეპარქიაში განამწესა.

მამა კირილეს სოხუმის მაცხოვრის ფერისცვალების სახელობის სასაფლაოს ეკლესიაში დაევალა მსახურება. 1945 წლის 9 აგვისტოს რუსეთის საპატრიარქოში გადავიდა და 1945 წლის 25 სექტემბერს დონეცკისა და ვოროშილოვგრადის ეპარქიის, სოფ. ვესელოვსკის წმ. ნიკოლოზის სახელობის სამლოცველო სახლის წინამძღვრად დაინიშნა. 1946 წლის 1 ოქტომბერს დონეცკისა და ვოროშილოვგრადის ეპისკოპოსმა ნიკონმა (პეტინი) განტეგების ფურცელი უბოძა და როსტოვისა და ტაგანროკის ეპარქიაში გადავიდა. 1946 წლის 4 ოქტომბერს, როსტოვისა და ტაგანროკის ეპისკოპოს სერაფიმეს (შარაპოვი) ლოცვა-კურთხევით, სოფ. გრეკოვო-სტეფანოვკის ღვთისმშობლის შობის სახელობის სამლოცველო სახლის წინამძღვრად დაადგინეს. 1949 წლის 7 მაისს მღვდელი კირილე უწმინდესა და უნეტარეს კალისტრატეს წერდა: „1945 წლის 9 აგვისტოს, თქვენი უწმინდესობის ნათელი მარჯვენის ლოცვა-კურთხევით, გავემგზავრე რუსეთის მხარეში (დონბასში), სადაც მღვდლობის მოვალეობას ვასრულებ, ყველა საბუთი შემონახული და დადასტურებული იყო ცხუმ-აფხაზეთის „მიტროფორნი“ (მიტროსანი დეკანოზი — გ. მ.) მიხეილ გვაზავას მიერ, დეკანოზ სვიმონ გიგინეიშვილის თანდასწრებით, მაგრამ, ჩემდა სამწუხაროდ, როსტოვის ეპარქიალურ კანცელარიაში ეპისკოპოს სერაფიმის გადაყვანისას, როგორც ჩემი, ისე სხვების პირადი საქმე ვერ აღმოჩნდა. მე ვმსახურობ მღვდლად როსტოვის ეპარქიაში, სადაც მღვდელმთავრად ბრძანდება სერგი (ლარინი), რომლის განკარგულების ქვეშ ვიმყოფები ერთადერთ საშუალო სამრევლოში. ყოვლადსამღვდელო სერგი მადლიერი თვალთ მიყურებს და მაქცევს მამობრივ ყურადღებას. მათ მეუფებას დასჭირდა ჩემგან შემდეგი ნარკვევი. თუმცა მე მაქვს ასლი ავტობიოგრაფიის, შემონახული: დეკანოზ მიხ. გვაზავას,

დეკანოზ ს. გიგინეიშვილის და პროტო-
დიაკონ ვასილ ლაითაძის, მაგრამ ასეთ
ბიოგრაფიას თანდართული უნდა იყოს
ნარკვევი, რომელიც მე ამჟამად არ მაქვს.
თქვენი უწმიდესობის ლოცვა-კურთხე-
ვით და ჩემი სურვილისამებრ განვაგრძობ
დღემდე სამსახურს მღვდლობისას; ნარკ-
ვევი აუცილებრივ საჭიროებას მოითხოვს
და მუხლმოდრეკით ვთხოვ თქვენს უწმი-
დესობას, შეეკითხოთ გიგინეიშვილს და
გვაზავას, თუ რამდენადაც სიმართლეს
მოითხოვს ჩემი თხოვნა, დააკმაყოფი-
ლოთ ზემორე ნათქვამი ნამდვილივით და
მით მომანიჭოთ დეკანოზის ხარისხი ამ
ჩემი მცხოვრებლის დროს რუსეთში, რაც
შეიძლება დაჩქარებით. სრული იმედი
მრჩება თქვენი უწმიდესობის და უნეტა-
რესობის მიერ ჩემი კანონიერი მოთხოვ-
ნა იქნება დაკმაყოფილებული. ამასთან, ერთვის
ჩემი ავტობიოგრაფია. რასაც თქვენს უწმიდესო-
ბას ვსთხოვ უმორჩილესად, დამიბრუნოს. თქვე-
ნი უწმიდესობის და უნეტარესობის მოწყალე პა-
სუხს მოველი ამ მისამართით: Станция Шептуховка,
Чертковского района, Ростовского области, свящ. Мих.
Алек. Покровского мол. дома - Кириллу С. Чачибая".
უწმიდესმა კალისტრატემ ამ წერილს შემდეგი მი-
ნაწერი გაუკეთა: „1949 წლის 19 ივნისს გაეგზავ-
ნა შეკითხვა მამა ჩაჩანიძეს“. ორი თვის შემდეგ
მღვდელმა კირილემ კვლავ გაუგზავნა თხოვნა
სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის
კანცელარიის საქმეთა მმართველს და თავისი ნარკ-
ვევის საკათალიკოსო ბეჭდით დადასტურება ითხო-
ვა. 1949 წლის 22 ივლისს ამ უკანასკნელ წერილს
უწმიდესმა ასე უპასუხა: „გაეგზავნოს ავტობიოგ-
რაფია და ეცნობოს, რომ გვაზავასა და გიგინეიშ-
ვილისგან ცნობა სამდივნოში არ არის, ხოლო მის
მიერ გადმოწერილ პირს სამდივნო ვერ შეამოწ-
მებს. გამოგზავნოს თვით გვაზავა-გიგინეიშვი-
ლის ხელმოწერილი დედანი“. სამწუხაროდ, საარ-
ქივო მასალებში აღარ ჩანს, თუ რით დამთავრდა ეს
მიმონერა, თუმცა შემდეგში მღვდელი კირილე უკვე
დეკანოზის წოდებით იხსენიება.

1955 წლიდან სტავროპოლის ეპარქიის, ქ. ნალ-
ჩიკის ეკლესიის მღვდელმსახურად დაინიშნა.
1963 წელს გამშვენებული ჯვრით დაჯილდოვ-

მარტვილის მონასტარი

და. 1964 წელს პენსიაზე გავიდა, მაგრამ სიცოცხ-
ლის ბოლომდე დადიოდა ტაძარში და ეხმარებოდა
მღვდელმსახურებს საეკლესიო წესების აღსრუ-
ლებაში. 1874 წლის 1 თებერვალს ნალჩიკში, ხან-
მოკლე ავადმყოფობის შემდეგ ღვანღმოსილი დე-
კანოზი აღესრულა. 3 თებერვალს სტავროპოლისა
და ბაქოს ეპისკოპოს იონას (ზირანოვი) ლოცვა-
კურთხევით, ყაბარდო-ბალყარეთის ოლქის სამ-
ღვდლობამ ნალჩიკის წმ. სვიმეონის სახელობის
ტაძარში შეასრულა წირვა და წესის აგება დეკა-
ნოზ კირილეს სულის მოსახსენებლად. მწირველი
გახლდათ დეკანოზი იონა ოსტაპჩუკი, ხოლო მსა-
ხურების ბოლოს ქადაგება წარმოთქვა და განს-
ვენებულის დამსახურებასა და ღვანღზე ისაუბრა
ოლქის მოძღვართ-მოძღვარმა, დეკანოზმა ნიკო-
ლოზ ზაგორუიკომ.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრა-
ლური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქ-
მე 57642; საქართველოს სახელმწიფო უშიშროების
სამინისტროს არქივი, ფ. 6; საქართველოს საპატ-
რიარქოს არქივი, საქმე 1459; ჟურნალი „საქარ-
თველოს საეგზარქოსოს სასულიერო უწყებანი“
1903წ. 15-16, გვ. 6; ჟურნალი „საქართველოს საეგ-
ზარქოსოს უწყებანი“ 1913წ. 15; 1915წ. 7, გვ. 321;
ჟურნალი „მოსკოვის საპატრიარქოს უწყებანი“
1975წ. 4, გვ. 23.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტერთა
ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახოთ ვიხსნათ ისინი.
ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04, 2 32 48 66, 2 98 95 41

რუბრიკას უძღვება გიორგი მაჩურიშვილი

გთხოვთ, გაზუთს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაჟდელი მასალების გამო
გთხოვთ, დავალიანება გადაიხადოთ შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (შთანმი-
და-კრწანისის ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. მიმღები: წმ. ანდრია
პირველწოდებულის სახელობის ეკლესიის ანგარიში №GE74LB0122124214261000.
ვებ გვერდი: ssu.ge; ელ. ფოსტა: ssu@ssu.ge; press@ssu.ge; patriarchate@ssu.ge;
რედაქტორის მოადგილეს ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com
მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.
ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ზოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი
(მოლაშქილი), მარიამ გაგუა, ნინო გავომაშვილი, თამარ
ასათიანი, გიორგი მაჩურიშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო
კერესელიძე, გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა
კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ისტორიის ფურცელი

მღვდელი ლუკა ჩომახიძე

1818-1901

მღვდელი ლუკა იოანეს ძე ჩომახიძე 1818 წელს იმერეთში, სოფ. ფრიდონიან ჯიხაიშში კეთილშობილი მოქალაქის ოჯახში დაიბადა. დაამთავრა ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელი. გალობა და საეკლესიო ტიპიკონი ხონის წმ. გიორგის სახელობის საკათედრო ტაძარში ისწავლა. 1844 წლის 11 მაისს კუხის წმ. გიორგის ეკლესიის მედავითნედ დაინიშნა. 1847 წლის 6 იანვარს იმერეთის მიტროპოლიტმა დავითმა (წერეთელი) დიაკვნად აკურთხა. 1851 წლის 7 იანვარს მღვდლად დაასხა ხელი და ფრიდონიან ჯიხაიშის მთავარანგელოზთა ეკლესიაში განამწესა. 1866 წელს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1870 წელს სკუფია უბოძეს. 1876 წელს კამილაგვა ეწყალობა. ჰქონდა ჯილდო — ყირიმის ომის სამახსოვრო ბრინჯაოს ჯვარი.

მღვდელი ლუკა აქტიურ საეკლესიო და საზოგადოებრივ საქმიანობას ეწეოდა. იყო ენერგიული და დაულალავი პიროვნება. მის სახელს მრავალი სასიკეთო და კულტურული საქმიანობა უკავშირდება. XIX ს-ის 70-იან წლებში მამა ლუკამ ფრიდონიან ჯიხაიშში საკუთარ სახლში გახსნა სკოლა, სადაც უსასყიდლოდ ასწავლიდა. სკოლაში სწავლების მეთოდი ორიგინალური იყო. სასწავლო სახელმძღვანელო მხოლოდ ამ სკოლისთვის იყო შედგენილი. აქ მცხოვრებ გლეხთა გვარების მიხედვით აწყობილ ანბანს ბავშვები ადვილად იმახსოვრებდნენ: „ანდრიაძე, ბაღანჩივაძე, გოგავა, დეისაძე, ეძვერაძე, ვაშაქიძე, ზამთარაძე, თედორაძე, ჭავჭავაძე, ხაზარაძე, ხარაბაძე, ჯიმშელიშვილი“ — მამა ლუკას მიერ შედგენილ „ქართულ ანბანში“ მოხვდნენ. ეს „ქართული ანბანი“ ანუ სასარგებლო წერტიანი ახალ „მოსწავლეთ ყმანვილთათვის“ ავტორმა მოღვაწეობის 25 წლისთავზე, 1875 წელს ქ. თბილისის სტამბაში დააბეჭდინა. წიგნი დღეისათვის ბიბლიოგრაფიულ იმუნიტობას წარმოადგენს და სანკტ-პეტერბურგის ერთ-ერთი ბიბლიოთეკის წიგნთსაცავში ინახება (ამ ანბანის შესახებ საკმაოდ ბევრი დაინერა მაშინდელ ქართულ პრესაში, კერძოდ გაზეთ „დროების“ ფურცლებზე). გარდა ამისა, მამა ლუკა სხვა მნიშვნელოვანი ნაშრომების ორგანიზატორიც გახდა. მას მხარში ედგა ამავე სოფლის მცხოვრები, გამოჩენილი საზოგადო მოღვაწე და ილია ჭავჭავაძის სტუდენტობის მეგობარი ბესარიონ ლოღობერიძე. მათი თაოსნობით სოფელში დაარსდა სასოფლო ბანკი, იგივე გამსესხებელ-შემწახველი ამხანაგობა. მალევე მამა ლუკასა და ბესარიონის თაოსნობით სოფლის კრება

მღვდელი ლუკა ჩომახიძე

შედგა, სადაც სახელმწიფო სკოლის გახსნის აუცილებლობაზე იმსჯელეს. მიიღეს გადაწყვეტილება, რომ აეგოთ ახალი შენობა, სადაც სკოლასთან ერთად სასოფლო ბანკიც განთავსდებოდა. ბჭობისა და კამათის შემდეგ შემოიღო ნაკვეთი მოძღვრის ეზოსა და სასაფლაოს შორის. მშენებლობა 1877 წელს დაიწყო. აღნიშნულ საკითხს გაზეთი „დროება“ გამოეხმაურა, სადაც ვკითხულობთ: „დიდი ხნის აყალ-მყალის შემდეგ, ჩვენც მოვახერხეთ ჩვენს სოფელში სასოფლო სკოლისათვის სახლის აგება... დღეს კიდევ მზადა გვაქვს ორ ეტაჟიანი ქვითკირის სახლი სკოლისათვის. გაბედვით შეგვიძლია ვთქვათ, არც ერთს ახლო

მახლო სოფელში, არც ერთს იმერეთის საზოგადოებაში, ასეთი სასკოლო სახლი არ მოეძებნება“. ნაშრომების ორგანიზატორი ბესარიონ ლოღობერიძე მშენებლობის შესრულებას ვერ მოესწრო, იგი 1879 წლის 6 მარტს ქ. ქუთაისში მოულოდნელად გარდაიცვალა. გამოჩენილი საზოგადო მოღვაწე ქუთაისის საკათედრო ტაძრიდან სოფელში გადმოასვენეს. მის დაკრძალვას ილია ჭავჭავაძეც ესწრებოდა და შესაბამისი სიტყვაც წარმოსთქვა. სკოლის გახსნას ასევე გამოეხმაურა გაზეთი „ივერიაც“, სადაც ვკითხულობთ: „დღემდე ჩვენს სოფელში ჩვენის სიღარიბის გამო არა გვქონდა პირველ დანუბითი სასწავლებელი... ბოლოს გამოგვიჩნდა ერთი დალოცვილი კაცი, მღვდელი ლუკა ივანეს ძე ჩომახიძე, რომელმაც რა შეგვიბრალა, თავის თავზე იკისრა სასწავლებლის გამართვა და კიდევ აასრულა. ამ სასწავლებელს მიუჩინა საკუთარი სახლი. რამოდენისამე ხნის შემდეგ უფ. ჩომახიძემ თავის ფულითვე იყიდა ორ ოთახიანი ლაზათიანი სახლი, მოაწყო სასწავლებელი ავეჯეულობით და იმაში გადაიტანა სასწავლებელი, რომელსაც სოფელი უწოდებს „უსასყიდლოს“, რადგანაც მამა ჩომახიძე უფასოდ ასწავლის. მასწავლებლად თვითონ მამა ჩომახიძე არის. იგი ასწავლის ქართულ წერა-კითხვას, ნუმერაციას. ეხლა ამ სასწავლებელში ითვლება 50 შაგირდი ორივე სქესისა, მათ რიცხვში 35 ვაჟი და 15 ქალი. მამა ჩომახიძემ სასწავლებლის გამართვის გარდა შეადგინა ანბანი და პირველი საკითხავი წიგნი, რათა იაფათ დაუჯინოს სოფელს წიგნები“.

საინტერესოა მოძღვრის მისებური მოსაზრება სწავლა-განათლების გავრცელებასთან დაკავშირებით. იგი წერდა: „არც ჩვენში და არც რუსეთში

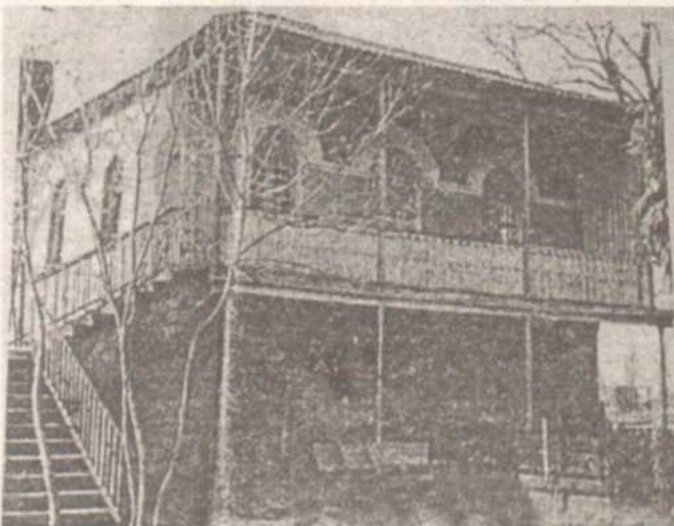
ჯეროვან ყურადღებას არ აქცევენ პროფესიონალურ განათლების საჭიროებას, არა გვსურს გავიცნოთ უცხო ქვეყნებში ამ საგნის მსვლელობა, არ ვცდილობთ რაიმე ნაყოფი გამოვიტანოთ დასავლეთ ევროპის თითქმის ასი წლის გამოცდილებით. ამ გამოცდილებას შეეძლო ჩვენი გამოსსნა და სარგებლობის მოტანა სწავლა-განათლების საქმეში. ჩვენი ახლანდელი ეკონომიური მდგომარეობა და საზოგადოებრივი ცხოვრება გვიჩვენებს, რომ „პროფესიონალური სკოლები“ ჩვენთვის მიუცულებელ საჭიროებას შეადგენს. ამ ასი წლის განმავლობაში ევროპამ პროფესიონალურ სწავლა-განათლების საქმისთვის ბევრი მილიონები დახარჯა. იქ ნათლად დაინახეს, რომ „პროფესიონალური სკოლას“ არ შეუძლია რაიმე კავშირი იქონიოს საზოგადო განმანათლებელ სკოლასთან. ამასთანავე აღმოჩნდა, რომ არავითარი ხელობის, არავითარი „პროფესიის“ სკოლაში ჯეროვნად შესწავლა არ შეიძლება. უეჭველია, რომ ჩვენმა სკოლამ თავის შეგირდებს უნდა ასწავლოს რაიმე ხელობა ანუ „პროფესია“.

სამწუხაროდ, მამა ლუკას სასულიერო მოღვაწეობა ცუდად დამთავრდა. 1883 წლის 2 აპრილს იგი სამართალში მისცეს, რისი მიზეზი სხვადასხვა საკითხები იყო. მაგ.: საეკლესიო ნივთების მითვისება, უპასუხისმგებლო საქციელი, შემოსავალ-გასავლის ნივთების თავის ნებაზე წარმოება, წმ. ნაწილების უპატივცემულობა, ვაჭრობა — გახსნილი ჰქონდა დუქანი, სადაც ათასი წვრილმანით ვაჭრობდა. გაზეთ „დროებაში“ ნიკო ცაგერეიშვილი მამა ლუკას საქმიანობაზე წერდა: „ს. ჯიხაიში, 18 ივლისი. მიწა და რამდენიმე სიტყვა მოგახსენოთ ჩვენი სოფლის ბანკზედ, რომელიც თუ არ ვცდები ყველაზე პირველი სასოფლო ბანკი იყო ჩვენს გუბერნიაში“. დამაარსებელი ამ ბანკისა იყო განსვენებული ბ. ლოლობერიძე. მისი სიცოცხლის განმავლობაში კარგად მიდიოდა ჩვენი ბანკის საქმე, რაკი ყურის მგდებელი კარგი ჰყავდა. მოკვდა ლოლობერიძე და მისგან განწყობილი ბანკიც თავზე უპირებს კვდომას... ბანკის გამგებლად არის სამი კაცი: ჩო-

მახიძე, მოსეშვილი და აზნ. რუბენ ლოლობერიძე. ამათში ჩომახიძე განაგებს ბანკის საქმეს მისი დაარსებიდან, ხოლო ეს ორი კი აღმოიჩინეს ამ 1880 წლის მაისში. ის პირი, რომელიც დაღუპვას ემუქრება ჩვენს ბანკს, გახლავთ მლ. ჩომახიძე. ამისი უნესო ქცევა მოკლედ რაში მდგომარეობს: იღებდა გასესხებულ ფულებს ამხანაგების დაუსწრებლად და ბანკის ზანდუკის გასაღების უქონლობის გამო, რომელიც ჰქონდა მეორე ამხანაგს, ინახავდა წინდებში თავის ფულებთან ოთხშაფათამდი (ეს დღე არის დანიშნული კვირაში ბანკის სამუშაო დღედ) და ურიგებდა ნევრებს უოთხშაბათოდ, ისიც სად და რანაირად? გამოჰქონდა მარტო ნაწირვებს უანგაროდ გროშები და ურიგებდა ვისაც რამდენი ერგებოდა და თუ სოფელში წასვლა ეჩქარებოდა, მაშინ დაიხმარებდა უცხო პირებს, რომლებსაც აძლევდა მუჭ-მუჭად გროშებს და თვითონ კი უკითხავდა, ვისთვის რამოდენი უნდა მიეცათ! ამგვარის მოქმედებით ადვილად შეიძლებოდა ფულის გადაყოლ-გგადმოყოლა და რაკი, ბანკის წესის ძალით, პასუხი ბანკის ზარალში სამივე ამხანაგებს ერთნაირად მოეთხოვება, ამის გამო ამხანაგებმა, ბევრი უსარგებლო თხოვნის შემდეგ იმაზე, რომ დაანებოს ამ მღვდელმა უნესოდ ქცევას თავი, ზოგმა ვადის გათავებამდის დასტოვა თავის სამსახური და ზოგმა ვადის გათავების შემდეგ. ამნაირად მოიშორა თავიდან ამ მღვდელმა ოთხი ამხანაგი.

ბანკს გარდა, სასოფლო სკოლაც მალე ელირსებოდა სოფ. ჯიხაიშს, თუ ისევ ეს მღვდელი არ შლიდეს საქმე. თავის დროზე აზნაურმა და გლეხმა ერთბაშად თანხმობა განაცხადეს სკოლის აშენებაზე და, დაწესებული წლიური გადასახადის გარდა, უმეტესმა ნაწილმა მოაწერა ხელი სკოლისათვის ფულის შესანიშნავად შეძლებისდაგვარად. ეს განწყობილი საქმე დაშალა მ. ჩომახიძემ. დაუნყო ხალხს ქადაგება, რომ სანამ ის ცოცხალია სკოლა არ იყო ამ სოფელში საჭირო. ხალხზე იმოქმედა ამ მღვდლის სიტყვებმა, რადგან ის ტყუილა უბრალოდ აცდენს ათამდი ყმანვილს და ხალხს კი ჰგონია, ვითომც და მართლაც ასწავლიდეს ყმანვილებს. 24 ივნისს იყო ბანკის სხდომა, რომელმაც დააკმაყოფილა მლ. ჩომახიძის სურვილი და დაითხოვა სამსახურიდან. მის მაგიერ ამ საზოგადო კრებამ ბანკის გამგებლად ერთხმით და უკენჭოდ აირჩია მლ. პეტრე ცაგერეიშვილი. ამ ახალი გამგეობის ხელში, იმეღია, უფრო რიგიანად წავა ჩვენი საქმე“.

მალე ეს ყველაფერი ეპისკოპოს გაბრიელის ყურამდეც მივიდა. დაიწყო საქმის გამოძიება, რომელიც რამდენიმე წელს გაგრძელდა და საბოლოოდ დამთავრდა იმით, რომ 1887 წლის 22 სექტემბერს მამა ლუკა შტატიდან გადააყენეს და მღვდელმსახურება შეუჩერეს. 1894 წლის 12 ოქტომბერს შეინყაღეს, მსახურება აღუდგინეს, თუმცა შტატში აღარ დაუბრუნებიათ და მხოლოდ პენსია დაენიშნა. მიუხედავად ამისა, მოძღვარი მაინც განაგრ-

სახლი სადაც ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა მოძღვარი

ძობდა საზოგადოებრივ საქმიანობას. 1898 წელს მამა ლუკა ქუთაისში გამოსცა თავისი ლექსების კრებული, სადაც 160 ლექსია შესული. გარდაიცვალა 1901 წლის 26 სექტემბერს. დაკრძალულია თავისსავე სასოფლო სკოლის ეზოში. საფლავზე ეპიტაფია მან წინასწარვე გაიმზადა, სადაც ვკითხულობთ: „**კაცთა ცრუთა და მზაკვართაგან ვიყავი შენუხებული და დაჩაგრული; დავნეჭი და დავიძინე საბნად ქვები დავიხურე; მიწაო, შენგან დავიბადე, შენ მჭამ, რა სამართალია შვილი შეჭამოს დედამა**“. მოძღვარი ადრე დაქვრივდა. ჰყავდა ერთი ვაჟი — ლუკა (1860).

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 43834; ჟურნალი „დროება“ 1880წ. 159; გვ. 3; 1882წ. 78, გვ. 3; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს სასულიერო უწყებანი“ 1897წ. 14.

ლიტ: მიქაძე გ. „ფსევდონიმების ლექსიკონი“ ქ. თბ. 1984წ. გვ. 82; გვ. 134; კეზევაძე მ. „ეგზარქოსობისდროინდელი იმერეთის ეკლესიები და მღვდლები“, ქ. ქუთაისი, 2007წ. გვ. 127; გაზეთი „თაობა“ 2007წ. 27 თებერვალი, გვ. 2; გვენეტაძე ედ. „დიდი ჯიხაძის ეკლესიების ისტორიიდან. წმიდა ნაზარი (ლეჟავა)“ ქ. თბილისი 2015წ. გვ. 48-49.

„გიხაროდენ სიხარულო ყოვლისა სოფლისაო“ „სალხინოს“ ღვთისმშობლის სახელობის კარის ეკლესია

სოფელი „სალხინო“ მარტვილის მუნიციპალიტეტში მდებარეობს. გადმოცემის მიხედვით სოფლისთვის ეს სახელი თამარ მეფეს უწოდებია. სალხინოს უდიდესი ღირშესანიშნაობა დადიან-მთავართა სამთავროს კარის სამნავიანი ეკლესიაა, რომელიც ღვთისმშობლის შობის სახელობის გახლავთ. ტაძარი აგებულია ქვიტკირისგან 1782 წელს. ტაძრის შესასვლელთან ბარელიეფურად ამოკვეთილი ჯვარია, რომელიც ულამაზესი ჩუქურთმითაა შემკული. გამორჩეულია ასევე კარისა და ფანჯრის არშიათა მორთულობა. შემოსასვლელიდან 3 მეტრის დაშორებით, სამლოცველოს წინ, ბოლო პერიოდამდე იდგა მთავრისა და მისი მეუღლის ქვის სავარძლები. ცნობილი მკვლევარი ი. მეუნარგია წიგნში „სამეგრელო დავით დადიანის დროს“ წერს: „ეკლესიას გარედან სპონდიოს ქვა აქვს შემოვლებული. ეს ქვა, როგორც მითხრეს, აბაშის წყალ-ვარდნილიდან არის მოტანილი“.

დადიან-მიურატების დროს სალხინოს დღევანდელ ტერიტორიაზე ოთხი ეკლესია მოქმედებდა: ნაჩხურუს, მისარონის, თეისრონისა და დადიან-მთავრისა. მათი ჭერი და კედლები ფრესკებით იყო მოხატული. ამ ტაძრებში, ძვირფასი თვლებით შემკული, მრავალი წმინდა ხატი იყო დავანებული. მათ შორის გამოირჩეოდა ოქროს ჩარჩოში ჩასმული მცორე ზომის ღვთისმშობლის (სამაგიდო) ხატი, რომელიც შემდგომ დადიან-მთავართა სალხინოს ეკლესიაში იყო დაბრძანებული. ეკატერინე ჭავჭავაძემ, სავარაუდოდ, სხვა რელიქვიურ ნივთებთან ერთად ეს ხატი 1857 წელს საჩუქრად მიართვა კავკასიის მეფისნაცვალს, რათა მას იმპერატორის წინაშე გაენია შუამდგომლობა, რომ იგი ოჯახით პეტერბურგში არ გაესახლებინათ.

გადმოცემა გვამცნობს, რომ სალხინოს ეკლესიაში ესვენა ყოვლდწმინდა ღვთისმშობლის ხატი, რომელსაც ხალხი შვილიერებას ევედრებოდა. ხატის მოსალოცად უშვილონი საქართველოს სხვადასხვა კუთხიდან მოდიოდნენ, ღამეს ათევდნენ და დედა ღვთისმშობელს მუხლმოყრილი ევედრებოდნენ შემწეობას. ტრადიციის მიხედვით წყვილებს ტაძარში უნდა ამოეტანათ პატარა აკვნები, რომელსაც იქვე ტოვებდნენ და პირობას დებდნენ ნაჩხურუს

მთავარანგელოზის წინაშე, რომ კიდევ ბევრჯერ მოვიდოდნენ შესანიშნავით.

დღეს სალხინოს დადიანების ღვთისმშობლის შობის ტაძარში დავანებულია წმინდა ხატი „ყოვლისა სოფლისა სალხინებელი“, რომელიც 2006 წელს დაინერა.

როგორც დეკანოზმა სერაფიმე დანელიამ აღნიშნა: „სალხინოს ღვთისმშობლის დაუფდომელში არის სიტყვები: „გიხაროდენ ყოვლისა სოფლისა სალხინებელი“... ამ სიტყვებმა ჩვენი სოფლის სახელი „სალხინო“, ღვთისმშობლის შობის ტაძარი და ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის შემწეობით დაწერილი ეს წმინდა ხატი ერთმანეთთან დააკავშირა. ასე შეიქმნა ამავე სახელწოდების ღვთისმშობლის ხატი: ყოვლისა სოფლისა სალხინებელი.“

„გიხაროდენ, ყოვლადდიდებულო დედოფალო ჩვენო ღვთისმშობელო, ყოვლადსანატრელო, „ყოვლისა სოფლისა სალხინებელი“, მიითვალე ვედრებაი ჩვენი ზეციური მით სიხარულითა, რათა გადიდებდეთ შენ და გიგალობდეთ: „გიხაროდენ სიხარულო ყოვლისა სოფლისაო“.

მომამზადა ია ხაზარაძემ

ისტორიის ფურცელი

მღვდელი პეტრე კუცია

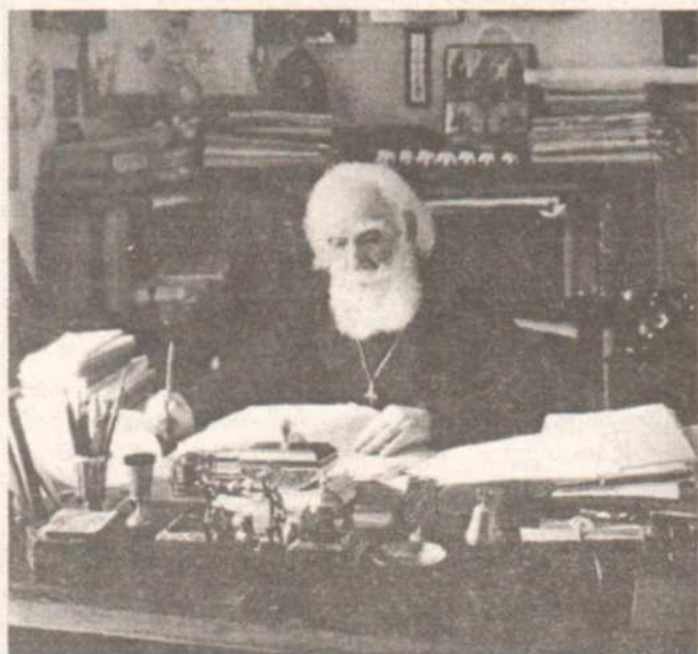
1870-1951/1953

მღვდელი პეტრე ფილიპეს ძე კუცია 1870 წელს ქუთაისის გუბერნიაში, სენაკის მაზრის სოფ. ენერში მეღვინეთნე ფილიპე ზაქარიას ძისა და სუსანა გიორგის ასულ კუციების ოჯახში დაიბადა. ჰყავდა დედამამიშვილები: ზაქარია (1875, მისი მეუღლე თებრონია გლაზას ასული (1885); თებრონია (1884); ევდოკია (1886). დაამთავრა სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებელი. მალევე ჯვარი დაიწერა ელპიდე ეგნატეს ასულზე (1880). წლების განმავლობაში პეტრე სოფლის სკოლაში პედაგოგიურ მოღვაწეობას ეწეოდა. 1908 წელს ფოთში არსებულ სპეციალურ კომისიას გამოცდები ჩააბარა და მიიღო უფლება ხელდასხმაზე. 1908 წლის 21 ნოემბერს გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა ლეონიდემ (ოქროპირიძე) დიაკვნად აკურთხა, ამავე წლის 30 ნოემბერს მღვდლად დაასხა ხელი და ენერის მაცხოვრის ამალეების სახელობის ტაძარში განამწესა. 1913 წელს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1916 წელს სკუფია უბოძეს. 1922 წლის ივნისში კომუნისტების მიერ ეკლესიაში არსებული ქონების საყოველთაო აღწერის დროს ისევ ენერის ტაძრის წინამძღვრად იხსენიება. 1928 წელს ჭყონდიდელმა ეპისკოპოსმა ალექსიმ (გერსამია) სუჯუნის წმინდა გიორგის სახელობის ტაძრის წინამძღვრად და სუჯუნის ოლქის მთავარბუცესად დანიშნა. 1929 წელს კამილავეკა ეწყალობა. 1934 წელს სამკერდე ოქროს ჯვარი მიიღო.

XX ს-ის 30-იანი წლების დასაწყისიდან, როდესაც სამღვდელოების დიდმა ნაწილმა მასიურად მიატოვა მსახურება და საერო სამსახურში ჩადგა, ხოლო ნაწილი დახვრიტეს ან გადაასახლეს მღვდელი პეტრე

რე კუცია კვლავაც განაგრძობდა მღვდლობას და წლების განმავლობაში თითქმის მარტოს უზდებოდა ყველაფერთან ჭიდილი. სუჯუნის ოლქში აღარ დარჩა არც ერთი მოქმედი ეკლესია. საეკლესიო ზარების ხმა და მოძღვრის ქადაგება მხოლოდ სუჯუნის ტაძარში იმყოფებოდა.

1935 წლის ნოემბერში ჭყონდიდის საეპარქიო საბჭოს გადაწყვეტილებით, სუჯუნის ტაძარში საეკლესიო წესების შესასრულებლად დროებით უშტატო ეპისკოპოსი იოანე (ფანცულაია) მიავლინეს, რომელიც იმ პერიოდში უსამსახუროდ იყო და ადგილს ითხოვდა. თითქოს ყველაფერი კარგად უნდა წარმართულიყო, მაგრამ, სამწუხაროდ, მეუფე იოანესა და მღვდელ პეტრეს შორის ურთიერთობა თავიდანვე ვერ შედგა, რაც ასახულია კიდევ 1936 წლის 16 იანვარს მოძღვრის მიერ უწმინდეს კალისტრატესადმი (ცინცაძე) გაგზავნილ წერილში: „წარსული წლის 27 ნოემბერს დეკანოზ იოანე ბობოხიძის მოწერილობით მომეველინა სუჯუნაში ყოვლადსამღვდელო ეპისკოპოსი იოანე ფანცულაია, შემდეგი ცნობებით: ყოვლადსამღვდელო ფანცულაია ცოტა ხნით დარჩება შენთან, შეასრულებს ყოველივე მღვდელთმოქმედებას, გარდა სამღვდელოთ ხელდასხმისა და მალე ჭყონდიდის ეპარქიის ეპისკოპოსი გახდებაო. მე რაც შემეძლო სიხარულით და პატივისცემით შევეგებე, როგორც ეპისკოპოსს ეკადრებოდა. პირველ კვირას მოითხოვა წირვა, მე ერთი ხელი შესამოსი მაქვს, ჩემი შესამოსელით შეიმოსა და ისე წირა, რაც ეპისკოპოსს არ ეკადრება. შემდეგ კვირეებში სულ მან მოინდომა წირვა და მე კი გარედ დავრჩი უწირავად; სადაც დღეებში თუ ვწირავ, თორემ კვირას და დღესასწაულებში ყოველთვის მან უნდა შეასრულოს წირვა. ბოლოს მეც იძულებული დავრჩი და სანყენიც უთხარი, რაც არ ეკადრებოდა; ვერ მოვითმინე, რადგანაც ხსენებულ ეკლესიის არსებობას შევსწირე ჩემი თავი, არ დავიშურე ჩემი ქონება და რაც მქონდა, ყოველივე დავკარგე, დამხმარე არავინ მყავდა და ეხლა სულის მეტი არაფერი არ გამაჩნია. ეხლა უკანასკნელად სარწმუნო წყაროდან გავიგე, რომ ყოვლადსამღვდელო ფანცულაია ჭყონდიდის ეპარქიის ეპისკოპოსად არ ყოფილა მიჩენილი, არამედ მას თვითონ უთხოვია ჭყონდიდის ეპარქიის მთავარბუცესობა. ჭყონდიდის ეპარქიაში არის მხოლოდ ორი მოქმედი ეკლესია: ფოთში და სუჯუნაში. რაც შეეხება მთავარბუცესობას, 1928 წლიდან მე ვიყავი სუჯუნის ოლქში. ამისათვის, უმორჩილესად გთხოვთ, არც მე შემიყვანოთ შეცდომაში; მართლა ყოვლადსამღვდელო ფანცულაია ეხლა ჭყონდიდის ეპარქიის ეპისკოპოსი? თუ არის, სი-

უწმინდესი კალისტრატე სამუშაო კაბინეტში

მართლმადიდებლობის და მეცნიერებათა დარგების თქვენი უწინდესობის განკარგულებას და ვემსახურები საკადრისად. წინააღმდეგ შემთხვევაში, თუ იგი მართლა მთავარსუცესად არის დანიშნული და შემოჭრილია ჩემთან უფროს მღვდლად, იმ შემთხვევაში, ჩემი გავლილი გაჭირვება — მრავალგზის დატუსაღება, 1929 წელში გადასახადების მითითება და ყოველი ჩემი საარსებო ქონების ჩამორთმევა ხსენებული ეკლესიის არსებობისათვის და, ბოლოს, ასეთი პირადი ჩემი დამცირება, მოთმინებას არ მომცემს და ეს საქმე ბოლოს სასიამოვნოდ არ დარჩება“. 1936 წლის 17 იანვარს უწმიდესმა კალისტრატემ ამ წერილს ასეთი რეზოლუცია დაადო: „ეცნობოს მამა პეტრე კუციას, რომ ყოვლადსამღვდელო იოანე არ არის დანიშნული არც ყყონდიდლად და არც მთავარსუცესად. სუჯუნის ეკლესიაში მას ყოვლადსამღვდელოს შეუძლია წირვა მხოლოდ მაშა კუციასთან შეთანხმებით. წესების შესრულებაც სუჯუნის სამრევლოში უნდა ხდებოდეს მამა კუციასთან შეთანხმებითვე. გაეგზავნოს მამა კუციას ყოვლადსამღვდელოსათვის მიცემული მანდატის პირი, — ცნობისათვის და სახელმძღვანელოდ“.

როგორც ამ წერილიდან ირკვევა, მღვდელ პეტრეს დიდი უბედურება და მრავალი გაჭირვება გადაუტანა. გარდა ამისა, რაღაც სწეულებამ მისი ცოლშვილიც იმსხვერპლა. მარტოდ დარჩენილმა ძმისშვილი იშვილა და იმას ზრდიდა. მოძღვარი არაერთხელ გააკულაკეს, ჩამოართვეს ქონება, დაემუქრნენ, ანაფორა გაეხადა და მღვდლობა მიეცოვებინა. ტკბილი სიტყვითაც არაერთგზის უცდიათ მისი დაყოლიება: „მასწავლებელი კაცი ხარ, გაიპარსე წვერი, გაიხადე ანაფორა და კარგ ადგილზე დაგნიშნავთ“, მაგრამ მოძღვარი არ შეუშინდა მუქარას და უშუშრად აგრძელებდა ღვთისმსახურებას და ქადაგებას. ჩუმად დადიოდა ოჯახებში და ბავშვებს ნათლავდა, მიცვალებულებს აპატიოსნებდა. იგი რამდენჯერმე იყო დაპატიმრებული. მათ შორის, უკანასკნელად 1936 წლის 3 ივნისს მცირე ხნით დაატუსაღეს.

1944 წლის 25 თებერვალს სუჯუნის წმ. გიორგის ეკლესიის მრევლი სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქ კალისტრატეს (ცინცაძე) თხოვდა: „დღემდე ხსენებულ ეკლესიაში ბინადრობენ მეზღვაურნი და დღეს კი ეკლესია გაცლილია იმათგან, ამისთვის უმორჩილესად გთხოვთ, რადგან ნებადართულია ყოველივე მღვდელმოქმედება, გთხოვთ, დაგვიბრუნოთ ეკლესია და სანამ იგი მოეწყობა და გამშვენდება, მანამდის დღეიდან უბრძანოთ მთავარსუცესს, ჩვენს მღვდელს პეტრე კუციას, შეგვისრულოს ჩვენ და ვისაც დასჭირდება ყოველივე მღვდელმოქმედება იქ, სადაც საჭიროება მოითხოვს“.

ამ თხოვნის შედეგად მამა პეტრეს ოფიციალურად დართეს ნება, მოსახლეობაში ემსახურა, მაგრამ სუჯუნის ტაძარი ოფიციალურად არ გახსნილა. მოძღვარი ქუთაისის მწვანეყვავილას მთავარანგელოზთა სახელობის ეკლესიას მიანერეს, სადაც პერიოდულად ჩადიოდა წირვა-ლოცვაზე დასასწრებად და სა-

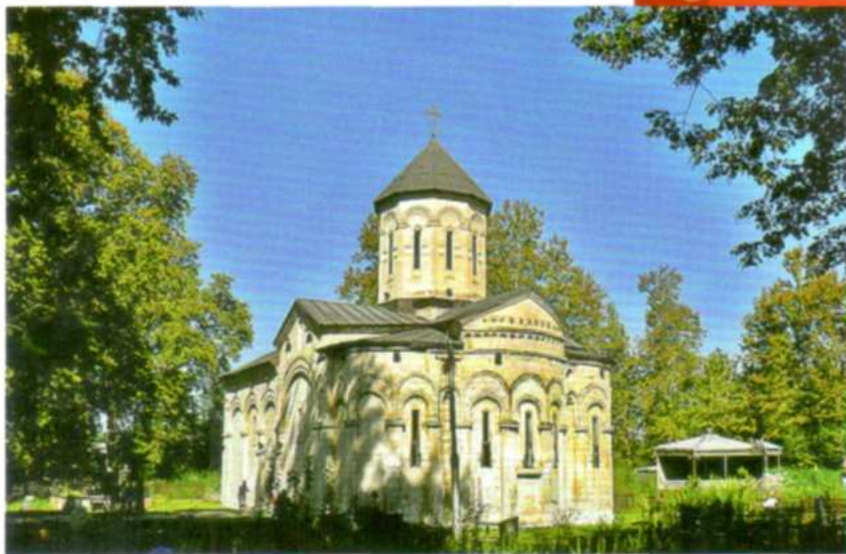

მღვდელი პატრია კუცია

ზიარებლად, ასევე მირონის წამოსაღებად. მოძღვრის ასეთი გააქტიურება ბევრს არ მოსწონდა, ალბათ საყვედურებიც უთხრეს სუჯუნის საბჭოს იმდროინდელ თავმჯდომარეს, სოფლის სპეტაკ კომუნისტად ნოდებულ ქალბატონ ქსენია ჩაგანავას. ალბათ სათანადო იდეოლოგიური მუშაობის შესუსტებად მიიჩნიეს ის, რომ სოფელში კიდევ აღმოჩნდნენ ეკლესიის გახსნის მოსურნენი. ქსენია ჩაგანავამაც არ დააყოვნა და გზაზე მიმავალი მოხუცი მოძღვარი სოფლის აქტივისტ კომკავშირელებს დააჭერინა და სახალხო, შარავზაზე საკუთარი ხელით გაკრიჭა წვერი. როგორც ამ მოვლენის შემსწრენი ყვებიან, მოხუც მამა პეტრეს ქსენიასთვის უთქვამს: „ამ წვერის მადლს და ძალას განეკითხოს შენი თავი“. ქსენია და მისი მოდგმა მართლაც დაისაჯა ღვთისაგან სასტიკად. გარდა ამისა, ხელისუფლებამ მოძღვარს უზომო გადასახადები შეაწერა, რისი გადახდაც მას არ შეეძლო. 1944 წლის 30 ნოემბერს მღვდელი პეტრე საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის გენერალურ მდივანს, იოსებ ბესარიონის ძე სტალინს წერდა: „მე ვარ ღარიბ ოჯახში დაბადებული, რადგანაც მამაჩემი ღარიბი იყო, მან ვერ შესძლო პატრონობა ჩემი და ცოტაოდენი შევისწავლე და ვეკურთხე მღვდლად; ვმსახურობდი სუჯუნის წმ. გიორგის ეკლესიაში. 1938 წლის ბოლოს თავი დავანებე მსახურებას, ვინაიდან აუტანელი გამიხტა მძიმე გადასახადის გადახდა. 1943 წელს თქვენმა მამობრივმა სიყვარულმა ნება დართო სარწმუნო-

ების აღდგენა და გამოცდა თქვენ მიერ ბრძანება, სადაც შესაძლო იყო, აღედგინათ ეკლესიები და დაეწყათ სარწმუნოებრივი ნათვლა და სხვადასხვა საჭირო მღვდელმოქმედება. სრულიად საქართველოს კათოლიკოზ-პატრიარქმა კალისტრატემ 1943 წლის 31 დეკემბრიდან დამავალა, შემესრულებინა მორწმუნეთათვის მღვდელმოქმედებითი მსახურება. თანახმად მისი უნმიდესობის მონერილობისა, ამა წლის იანვრის ნახევრიდან დავიწყე ნათვლა ჩემს ოჯახში, ვინაიდან ეკლესიის შენობა დღესაც მოწყობილი არ არის. ვინც მომიყვანდა ჩემ სახლში ბავშვს, ვნათლავდი. აბაშის რაიფინგანისათვის მიცემული მქონდა ცნობა, რომ ჩემი თვითური შემოსავალი 1000 მანეთს არ აღემატებოდა. ამ შემოსავლიდან ვიძენდი ობლიგაციას და 1550 მანეთს თვითურად უგზავნიდი საკათალიკოზო საბჭოს. აბაშის რაიფინგანმა დამანერა საშემოსავლო გადასახადი 50458 მანეთი და სამხედრო 17042 მანეთი, სრულიად 67500 მანეთი. მე ვარ უკიდურეს მდგომარეობაში, არავითარი საშუალება არა მაქვს, ძლიერ მოხუცებული ვარ, 74 წლისა, ვცხოვრობ ერთი თვალი კუხნა სახლში, მარტოდ; არა მყავს არავითარი პირუტყვი, ვარ მე-2 ჯგუფის ინვალიდი, მეურნეობასთან კავშირი არა მაქვს სისუსტის გამო. ამისთვის, გთხოვთ, ინებოთ მამობრივი მონყალება ჩემზე და გამათავისუფლოთ ასეთი აუტანელი გადასახადისაგან“.

ჩვენთვის უცნობია, წაიკითხა თუ არა სტალინმა ეს წერილი. ერთი რამ ფაქტია — 1945 წლის 25 იანვარს საქსახკომსაბჭოს საქმეთა მმართველი ს. როსტიაშვილი მართლმადიდებელი ეკლესიების საქმეთა საბჭოს რწმუნებულს საქართველოში კ. ქადაგიშვილს უგზავნის მამა პეტრე კუციას თხოვნას მისი საშემოსავლო გადასახადით დაბეგვრის საკითხის შესახებ. თავის მხრივ, 1945 წლის 6 ოქტომბერს საქართველოს სსრ ფინანსთა სახალხო კომისარიატმა განიხილა მამა პეტრესა და სხვა მოძღვართა წერილები მძიმე გადასახადებთან დაკავშირებით და დაადგინა: „1944 წელს შეწერილი 90 000 მანეთის ნაცვლად მღვდელმა კუციამ გადაიხადოს 15 000 მან, ხოლო 1945 წელს მისი გადასახადი 9 600 მან.“

სუჯუნის წმ. გიორგის საკათედრო ტაძარი

განისაზღვროს“. საბუთს ხელს აწერს საქართველოს სსრ ფინანსთა სახალხო კომისარი კ. ციმაკურიძე და საგადასახადო განყოფილების თავმჯდომარის მოადგილე ნ. გეგეშიძე.

1950 წლის 25 მაისს მიტროპოლიტი ეფრემის (სიდამონიძე, შემდგომში — სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი) ჩანაწერებში, რომელიც იმ პერიოდში ქუთაის-გაენათის, ჭყონდიდისა და მარგვეთის ეპარქიებს განაგებდა, მოქმედი სამღვდლოების რიგებში მღვდელი პეტრე კუცია არ იხსენიება. როგორც მისი ახლობლები იხსენებენ, მოძღვარი 1951 ან 1953 წლებში გარდაიცვალა. გარდაცვალებამდე ცოტა ხნით ადრე კი, სავარაუდოდ, იგი მოხუცებულობის გამო პენსიაზე გავიდა და აღარ მოხვდა ოფიციალურ სიებში. დაკრძალულია სუჯუნის თემის სოფ. ენერის საზოგადო სასაფლაოზე.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 57618; საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 284, აღწერა 1, საქმე 54; ფ. 1879, აღწერა 1, საქმე 2; ფ. 1880, აღწერა 3, საქმე 3; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა 2, საქმე 621;

ლიტ: დეკანოზი კონსტანტინე კაჭარავა „სუჯუნის წმინდა გიორგის ეკლესიის ისტორია“, ქ. თბილისი, 2009 წ. გვ. 107-109.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტერთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახოთ ვინაა ვინაა ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04, 2 32 48 66, 2 98 95 41

რუბრიკას უძღვება გიორგი მაჩუარიშვილი

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგეგმილი მასალების გამო გთხოვთ, დაგვიუბრუნებთ გადახადით შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (შთანთხი-და-კრწანისის ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. მიმღები: წმ. ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ეკლესიის ანგარიში #GE74LB0122124214261000. ვებ გვერდი: ssu.ge; ელ. ფოსტა: ssu@ssu.ge, press@ssu.ge, patriarchate@ssu.ge; რედაქტორის მოადგილეს ელ. ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com. მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54 სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (შოთლავაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუარიშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, გავრიელაძე: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ისტორიის ფურცელი

მღვდელ-მონაზონი გრიგოლი (ბარძიმაშვილი)
1865 - 1913

მღვდელ-მონაზონი გრიგოლი, ერისკაცობაში — გიორგი ბარძიმაშვილი, 1865 წლის 2 თებერვალს თბილისის გუბერნიაში, თბილისის მაზრაში, სოფ. სართიჭალაში სახაზინო გლეხ მიხეილ და მარიამ ბარძიმაშვილების ოჯახში დაიბადა. სასწავლებელში არ უსწავლია. ქორწინებაში არ ყოფილა. 1892 წლის 16 მარტს თბილისის ფერისცვალების სახელობის მონასტერში მორჩილად განამწესეს, საიდანაც 1894 წლის 12 აგვისტოს მონასტერში ხშირად არ ყოფნის გამო დაითხოვეს. 1895 წლის 10 იანვარს გიორგი ბარძიმაშვილი გორის ეპისკოპოს ალექსანდრეს (ოქროპირიძე), რომელიც ასევე ზედაზნის მონასტრის წინამძღვარი გახლდათ, თხოვნით მიმართავს: „მაქვს სურვილი ვიცხოვრო მონასტერში. გთხოვთ, დამართოთ ნება თქვენდამი რწმუნებულ ზედაზნის მონასტერში მიღებულ ვიქნე მორჩილის შტატში. ამასთანავე, წარმოვადგენ დოკუმენტებს: 1) დაბადების მეტრიკულ ცნობას; 2) ცნობას ჩემი და ჩემი წინაპრების ყმობიდან გათავისუფლების შესახებ“. სამწუხაროდ, მორჩილი გიორგი ვერც ზედაზნის მონასტერს შეეწყო და აქედანაც, ამავე წლის 2 ივნისს, იგივე მიზეზის გამო დაითხოვეს.

1897 წლის 23 იანვარს ალავერდის ეპისკოპოსმა ბესარიონმა (დადიანი) ალავერდის მონასტრის საძმოში განამწესა. 1897 წლის 30 აპრილს საქართველოს ეგზარქოსის კანცელარიიდან ხირსის მამათა მონასტრის წინამძღვარს, არქიმანდრიტ ლეონიდეს (ოქროპირიძე) წერდნენ: „ეგზარქოს ვლადიმერის (ბოგოიაველენსკი) რეზოლუციის თანახმად, თბილისის გუბერნიის, თბილისის მაზრის, სოფ. სართიჭალის მცხოვრები ალავერდის მონასტრის მორჩილი გიორგი ბარძიმაშვილი მიღებულ იქნა სასულიერო უწყებაში. ამასთან დაკავშირებით, გეძლევათ ნებართვა, აღკვეცოთ ბერად ხსენებული მორჩილი ბარძიმაშვილი და აცნობოთ ამის შესახებ კანცელარიას“.

1897 წლის 5 მაისს არქიმანდრიტმა ლეონიდემ იგი ბერად აღკვეცა და სახელად გრიგოლი უწოდა. 1897 წლის 22 მაისს სიონის ღვთისმშობლის მიძინების სახელობის საკათედრო ტაძარში გორის ეპისკოპოსმა ალექსანდრემ (ოქროპირიძე) დიაკვნად აკურთხა. 1897 წლის 10 სექტემბერს ქვათახევის ღვთისმშობლის მიძინების სახელობის მონასტერში გადაიყვანეს. 1899 წლის 4 იანვარს თბილისის მაცხოვრის ფერისცვალების სახელობის მონასტერში უშტატო

არქიმანდრიტი ლეონიდე (ოქროპირიძე)

წევრად მიიღეს და დაევალა ბესარიონის ღვთისმშობლის შობის სახელობის მონასტერში მედავითნედ მსახურება. ამავე წლის 25 ოქტომბერს მორჩილის შტატში მიიღეს. 1900 წლის 1 მაისს ბერ-დიაკვნის შტატში დაადგინეს. 1903 წლის 12 თებერვალს ეგზარქოსმა ალექსიმ (ოპოცკი) მღვდლად დაასხა ხელი და მცხეთის წმ. ჯვრის სახელობის მონასტერში განამწესა. 1904 წლის 11 თებერვლიდან ამავე წლის 23 სექტემბრამდე საეკლესიო წესების დარღვევის გამო შეჩერებული ჰქონდა მღვდელმსახურება. 1905 წლის 7 მარტს ქვათახევის მონასტერში განამწესეს და ნება დართეს მღვდელმსახურები-

სა. აქედან მოყოლებული, ვიდრე 1910 წლის 19 მაისამდე, მღვდელ-მონაზონ გრიგოლზე სინოდალურ კანტორაში ინფორმაცია არ მოიპოვება. მის შესახებ ცნობას ვხვდებით გაზეთ „ივერიაში“ 1905 წლის თებერვლის ბოლოს, სადაც ვკითხულობთ: „მღვდელ-მონაზონ გრიგოლ ბარძიმაშვილს წალკის სოფელ წინწყაროს ბერძნის ბერძენოვის სახლში უნახავს ორი ძველის-ძველი, ტყავზე ხუცურად ნაწერი სახარება. ბერძენოვი სახარებებს თურმე ას თუმნად აფასებს“.

1910 წლის 19 მაისს მღვდელ-მონაზონი გრიგოლი სწერს სინოდალურ კანტორას, რომ ის მსახურობს გარეჯის წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერზე მიწერილ ხაშმის ყოვლადწმინდა სამების სახელობის მონასტერში და ითხოვს ექვსთვიან შვებულებას ყარსის ოლქში, რადგანაც მას მოკვლით ემუქრებიან და საქართველოში დარჩენა სახიფათოა მისი სიცოცხლისათვის. ამავე წლის 24 მაისს მისცეს უფლება, საცხოვრებლად გადასულიყო წმ. იოანე ნათლისმცემლის სახელობის მონასტერში. 18 ივნისს კვლავ ითხოვს შვებულებას, ექვსი თვით რუსეთში ან თერთმეტი თვით პალესტინაში გამგზავრებისათვის. 23 ივნისს ნება დართეს ყარსის ოლქში გამგზავრებაზე. იგი 3 ივლისს გავიდა თბილისიდან და 6 ივლისს უკვე ყარსშია, სადაც სასტუმრო „ევროპაში“ შეჩერდა. 13 ივლისს გაემგზავრა ალექსანდრეპოლში, მაგრამ პოლიციის ცნობით, მამა გრიგოლი იქ აღარ მისულა. მასზე გამოცხადდა ძებნა.

როგორც შემდეგ წლებში გაირკვა, მღვდელ-მონაზონმა გრიგოლმა 1911-1912 წლებში იმოგზაურა პალესტინაში და წმინდა მიწაზე უნებართვოდ, პასპორტის გარეშე. 1912 წლის ბოლოს დაბრუნდა

საქართველოში და წმინდა სინოდის განჩინებით, რადგანაც ის არ დაემორჩილა ბრძანებას და თვითნებურად იმოგზაურა და თანაც მთელი ამ სამი წლის განმავლობაში დადიოდა საერო ტანისამოსით, აუკრძალეს მღვდელმსახურება და 1913 წლის 20 თებერვალს მკაცრი მეთვალყურეობის ქვეშ შუამთის ღვთისმშობლის შობის სახელობის მონასტერში განამწყვდეს. ამავე წლის 10 მარტს მან დატოვა მონასტერი. მეორე დღეს შუამთის მონასტრის წინამძღვარი, არქიმანდრიტი ნესტორი (ყუბა-ნეიშვილი) წერილს აგზავნის სინოდალურ კანტორაში: „მღვდელ-მონაზონი გრიგოლი მოვიდა მონასტერში ამა წლის 20 თებერვალს და იყო აქ 10 მარტამდე. 9 მარტს მან გამომიცხადა, რომ უნდა თბილისში წასვლა და ითხოვდა ბილეთს, რაზედაც უარი ეთქვა, რადგანაც მას სინოდალურმა კანტორამ აუკრძალა მონასტრიდან გასვლა. მან განაცხადა, რომ უკმაყოფილოა კანტორის გადაწყვეტილებით და თანაც ავადმყოფობს და უნდა გამოცხადდეს სასულიერო მთავრობაში და ითხოვოს უკეთესი ადგილი. მან აქ მოსვლისთანავე განაცხადა, რომ არის ავადმყოფი, იშვიათად გამოდიოდა კელიიდან, გარდა იშვიათი გამოწვევისა და იქცეოდა წესიერად. ამასთან, მან არ იცის რამდენი ხნით გამოგზავნეს და სადამდე აქვს აკრძალული მღვდელმსახურება, ამიტომ ითხოვს ცხოვრებისეულ სახსრებს“. ამ წერილზე სინოდალურმა კანტორამ მამა ნესტორს შემდეგი პასუხი მისწერა — „საქმის ხელახალი გადახედვის შემდეგ, მიუხედავად იმისა, რომ მღვდელმონაზონმა გრიგოლმა, გაფრთხილების თანახმად, რომ მას ჩამოერთმეოდა ხარისხი დაუმორჩილებლობის შემთხვევა-

შუამთის მონასტარი

ში და მაინც თვითნებობს, კიდევ ერთხელ მიეცეს უკანასკნელი გაფრთხილება, თუ ის არ მოიშლის თვითნებურ საქციელს და არ დაემორჩილება მონასტრის წინამძღვარს, საერთოდ ჩამოერთმევა მღვდლის ხარისხი. მოუწოდებს მას დაბრუნდეს მონასტერში და შეასრულოს ყველა ის მორჩილება, რასაც წინამძღვარი განუწყობს“.

მამა გრიგოლი შუამთაში დაბრუნდა. 1913 წლის 1 აგვისტოს მან კვლავ დატოვა მონასტერი და გაემგზავრა გაურკვეველი მიმართულებით. ერთი კვირის შემდეგ დაბრუნდა მონასტერში და ამავე წლის 9 აგვისტოს დაუდგენელმა პირებმა მონასტერში მყოფი მამა გრიგოლი სიცოცხლეს გამოასალმეს.

როგორც ჩანს, მამა გრიგოლის გაფრთხილება — მოკვლით მემუქრებიანო, მართლაც აღსრულდა. მკვლევები მთელი ოთხი წლის განმავლობაში ეძებდნენ ხელსაყრელ მომენტს მის მოსაკლავად. სამწუხაროდ, საბუთებში არ ჩანს, თუ რის გამო მოხდა ეს საზარელი დანაშაული.

მის შესახებ შუამთის ბერების დაკითხვის შემდეგ სხვადასხვა ვერსია გამოიკვეთა, მაგ.: მღვდელ-მონაზონ იოსების (ლაგაზიშვილი) გადმოცემით, მამა გრიგოლმა შუამთის მონასტერში ყოფნისას რამდენჯერმე მოიპარა ქათმები და კვერცხები; სხვა ბერის გადმოცემით, ქვათახევის მონასტერში ყოფნის დროს მას გაულახავს მონასტრის წინამძღვარი; კიდევ სხვა შემთხვევაში მას მონასტრიდან მოუპარავს ცხენი და თბილისში გაუყიდა. ჰქონია ურთიერთობა ყაჩაღებთან და ხშირად აკითხავდა მათ. ბოლოს მათი ურთიერთობა შელაპარაკებაში გადაზრდილა, რის შემდეგაც მას მოკვლით დამუქრებიან. სწორედ ამიტომ ითხოვდა ის რუსეთში ან პალესტინაში წასვლას, რათა იქ დამალულიყო.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე 55431; ფ. 500, აღწერა 9, ფერისცვალების მონასტრის საქმეები 4, საქმე 11; ფ. 1612, მონასტრის მთავარბუცესთა ბრძანებები, საქმე 17; საქმე 61; ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, ალექსანდრე ოქროპირიძის ფონდი, საქმე 172; საქმე 1697; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს სასულიერო უწყებანი“ 1895წ. 4; გაზეთი „ივერია“ 1905წ. 14, გვ. 3.

ქვათახევის მონასტრის საძმო 1898წ. სავარაუდოდ, მარჯვნივ ღვას ბარ-დიკვანი ბრიგოლი

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი ზაქარია მჭედლიძე 1864-1949

დეკანოზი ზაქარია სვიმონის ძე მჭედლიძე 1864 წლის 14 იანვარს ქუთაისის გუბერნიაში, სოფ. სვირში, მღვდლის ოჯახში დაიბადა. დაამთავრა ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელი. სწავლა სტავროპოლის სასულიერო სემინარიაში გააგრძელა. მეოთხე კურსიდან მიატოვა სწავლა და სამშობლოში დაბრუნდა. ჯვარი დაიწერა მინადორა ნიკიფორეს ასულ ხუსკივაძეზე (18.08.1868) და შეეძინა ექვსი შვილი: იოანე (1.05.1889, 1914 წელს დაამთავრა მოსკოვის სამედიცინო უნივერსიტეტის ფაკულტეტი, თავდაპირველად იყო სამხედრო ექიმი, პარაზიტოლოგი, მალარიოლოგი, ქ. ბათუმის სამალარიო სადგურის მთავარი ექიმი. მას დიდი ღვაწლი მიუძღვის აჭარაში მალარიის წინააღმდეგ ბრძოლის განხორციელებაში. მან ბათუმში ჩამოაყალიბა ენტომოლოგიური სამსახური და აქტიურად წერგავდა პარაზიტოზების გამომწვევთა და გადამტანთა გასანადგურებელ მეთოდებს და საშუალებებს. 1930 წელს იგი გააგზავნეს საფრანგეთსა და იტალიაში ტროპიკული მედიცინის შესასწავლად. 1937 წელს რეპრესირებულ იქნა, ლუბა (2.02.1891, პედაგოგი), ნინო (19.07.1897), ელიზბარი (8.08.1902), რუსუდანი (28.09.1906), ვიქტორი (5.09.1908).

1888 წლის 22 მაისს გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა გრიგოლმა (დადიანი) დიაკვნად აკურთხა და ბეროს ღვთისმშობლის მიძინების ეკლესიაში განამწესა. 1889 წლის 15 მარტს მღვდლად დაასხა ხელი და ფხუტერის მთავარანგელოზთა ეკლესიაში დაადგინა. 1890-1900 წლებში ოლქის სამღვდელოების მხრიდან იყო საეპარქიო სხდომაზე დამსწრე დეპუტატი. 1891 წლის 28 აგვისტოდან 1895 წლის 20 მარტამდე სვანეთის ოლქის სასულიერო გამომძიებელია. 1893 წლის 26 ივნისს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1894 წლის 16 ივნისს ჟახუნდრის წმ. გიორგის ეკლესიაში გადაიყვანეს. 1895 წლის 20 მარტიდან 1902 წლის 7 მარტამდე ლაშხეთის ოლქის მთავარხუცესია. 1896 წლის 27 ივნისს სკუფია უბოძეს. 1896 წლის 18 სექტემბრიდან 1897 წლის 5 ივლისამდე შეთავსებით იყო ოყურეშის ოლქის მთავარხუცესიც. 1897 წელს მონაწილეობა მიიღო რუსეთის იმპერიის მოსახლეობის საყოველთაო აღწერაში, რის გამოც ბრინჯაოს მედლით დაჯილდოვდა. 1898 წლის 1 სექტემბრიდან 1902 წლის 7 მარტამდე ლაშხეთის სამინისტრო სკოლის საღვთო სჯულის პედაგოგია. 1900 წელს სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებელში გამწესებული სარევიზიო კომისიის წევრია. გამოიკვლია სასწავლებლის ეკონომიური მდგომარეობა. 1900 წლის 6 მაისს კამილაკა ეწყალობა. 1902 წლის 7 მარტს იმერეთის ეპარქიაში, სოფ. ამაღლების მაცხოვრის ამაღლების ეკლესიაში გადაიყვანეს. 1902 წლის 26 აგვისტოდან 1912 წლის 1 სექტემბრამდე ამაღლების ორკლასიანი სკოლის გამგე და საღვთო სჯულის პედაგოგია. 1904 წლის 25 აგვისტოდან 1914 წლის 9 მარტამდე ვანის

ოლქის სამღვდელოების სულიერი მოძღვარია. 1906 წლის 6 მაისს სამკერდე ოქროს ჯვარი მიიღო. 1909 წლის 1 სექტემბრიდან 1914 წლის 9 მარტამდე ამაღლების სამრევლო-საეკლესიო სკოლის გამგეა. 1912 წლის 6 მაისს წმ. ანას III ხარისხის ორდენი უბოძეს.

1912 წელს გაზეთი „შინაური საქმეები“ წერდა: „სოფ. ამაღლებაში საბოლოოდ დაიხურა მეორე კლასიანი სამრევლო სასწავლებელი, რომელიც აგერ 14 წელიწადია არსებობდა ამ სოფელში. რატომ? რა მიზეზია? ამ კითხვებზე კაცი პასუხს არ იძლევა და მიცემაც გასაჭირია, მართალი რომ ვსთქვათ, თავის დროზე ხალხმა 2000 მან., ექვსი ქცევა და ნახევარი საუკეთესო ადგილიც შესწირა, მიენდო სასულიერო მთავრობას, ეხლა კი სასულიერო მთავრობამ ეს ნდობა ვერ გაამართლა და ხალხი პირღია დატოვა. ვინ არის ამაში დამნაშავე. უმაღლესი მთავრობა, ე. ი. უწ. სინოდთან არსებული სამოსწავლო საბჭო? სრულებით არა. არამედ ისევ ახლო-მახლო ბატონ-პატრონები — მამა პაშკევიჩი და მისი პროტეჟე, იმერეთის საეკლესიო სკოლების მეთვალყურე ავერკიევი, რომელსაც საეკლესიო სკოლების და მისი მნიშვნელობის იმდენივე გაეგება, რამდენიც მე და შენ, მკითხველო, ჩინეთის იმპერატორების სასახლის საიდუმლოების. ბ. ავერიკიევმა პირველი თავის გამოსვლა სახალხო განათლების სარბიელზე პირველხარისხოვანი საეკლესიო სკოლების გაუქმებით აღნიშნა და რა იქნება შემდეგ, ამას დიდი წინასწარმეტყველება არ უნდა... ხალხი მეტად დააღონა ამ ამბავმა, მაგრამ თავი მაინც არ დაუკარგავს. იგი უკვე შეუდგა ექვსკლასიან სამოქალაქო სკოლის გახსნის თადარიგს... მანამ კი მის ჭეშმარიტ მოძღვარს, მამა ზაქარია მჭედლიძეს, სკოლის ყოფილ გამგეს, არ სძინავს, რომ სკოლაზე შეჩვეულ ხალხს გული არ გაუგრილდეს და სწავლა-განათლებას სულ თავი არ მიანებოს, მან გახსნა კერძო მესამე ხარისხის სამინისტრო სკოლა, სადაც თვითონ პირადათაც იმუშავებს, როგორც დიდი ხნის გამოცდილი პედაგოგი და სოფლის კეთილდღეობაში დაინტერესებულ პირებსაც დაიხმარს საყვარელ სამწყსოს საკეთილდღეოდ. ეჭვი არ არის, რომ მ. მჭედლიძეს ხელმძღვანელობით და მეთაურობით ამაღლებლები მალე დაიარსებენ სამოქალაქო სასწავლებელსაც“.

1912 წლის 15 ოქტომბრიდან 1914 წლის 9 მარტამდე მამა ზაქარია ზეინდარის სახალხო სამინისტრო სკოლის საღვთო სჯულის პედაგოგია. 1913 წლის 9 დეკემბერს ხონის მთავარანგელოზთა ტაძარში დაინიშნა. 1914 წლის 17 იანვარს ეკლესიასთან არსებულ ერთკლასიან სამრევლო-საეკლესიო სკოლის გამგედ დაადგინეს. 1914 წლის 1 თებერვალს ხონის ერთკლასიანი ქალთა სკოლის საღვთო სჯულის

მასწავლებლად დაინიშნა. 1914 წლის 4 ოქტომბერს ხონის ვაჟთა პროგიმნაზიის ქართული ენის მასწავლებლად განამწესეს. 1916 წელს მღვდელი ზაქარია პირველ მსოფლიო ომში სამხედრო კაპელანად წავიდა და სამხრეთის ფრონტზე ქ. ყარსში მსახურობდა. 1917 წელს გაზეთი „საქართველო“ მოძღვრის შესახებ წერდა: „ჩვენ ჩავივარდა ხელში მეტად საინტერესო დოკუმენტი, რომელიც აშკარად ახასიათებს იმ დამოკიდებულებას, რომელიც არსებობს რუსის სამღვდლოებასა და საქართველოს ეკლესიას შორის. ეს დოკუმენტი წარმოადგენს კოპიის იმ

თბილისის ყოვლადწმიდა სამების
ქველი ეკლესია

დადგენილებისას, რომელიც გამოიტანა კავკასიის სამხედრო უწყების სამღვდლოების საბჭომ 17 მაისს, 1917 წელს. ამ საბჭოს დადგენილებით, ყარსის დროებით ჰოსპიტალის მღვდელი მ. ზაქარია მჭედლიძე დათხოვნილ იქმნა სრულებით და უადგილოთ სამსახურიდან, რადგანაც მ. ზაქარია მჭედლიძემ 19 მარტს 1917 წელს მღვდელმსახურების დროს არ მოიხსენია საქართველოს ეგზარქოსი და მის ნაცვლად მოიხსენია საქართველოს პატრიარქ-კათოლიკოსის მოსაყდრე, როგორც უზენაესი მმართველი საქართველოს ეკლესიისა, თანახმად 12 მარტის აქტისა. 19 მარტიდან მრავალი თვე გავიდა. გამოვიდა დროებითი მთავრობის აქტი, რომლითაც საქართველოს ეკლესია თავისუფალია. საქართველოს უკვე ჰყავს თავისი კათოლიკოს-პატრიარქი და ყველა ქართველ მღვდელს არამც თუ ნება აქვს, არამედ პირდაპირ მოვალეა და პასუხისმგებელი მღვდელმსახურების დროს მოიხსენიოს არა ეგზარქოსი, არამედ საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი. მამა ზაქარია მჭედლიძე კი ისევ დასჯილია და სამხედრო სამღვდლოების საბჭოს დადგენილება ისევ ძალაშია. როგორც ჩვენ გავიგეთ, მამა ზაქარია მჭედლიძეს თვითონაც აღარ სურს თავის ძველს ადგილზე სამსახური და ამ დღეებში თხოვნით მიმართავს ქართველ სამხედრო უწყებას დაეთმოს მოძღვრის ადგილი ერთ-ერთ ქართულ პოლკში“.

1920 წელს უკვე დეკანოზის წოდება აქვს და ცხუმ-აფხაზეთის ეპარქიაში, გაგრის წმ. იპატის სახელობის ტაძრის წინამძღვრად იხსენიება. პროფესორი ჯემალ გამახარია თავის წიგნში „აფხაზეთი და მართლმადიდებლობა“ დეკანოზ ზაქარიას აფხაზეთში მოღვაწეობის შესახებ წერს: „აქ მსახურობდა დეკანოზი ზაქარია მჭედლიძე, რომელიც კლიმატოლოგიური სადგურის ხელმძღვანელობისა და საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკისადმი მტრულად განწყობილი სხვა ძალების (სახლების მეპატრონე შენგელია და სხვ.) გავლენის ქვეშ იმყოფებოდა და მათი წაქეზებით ქალაქის თვითმართველობის გაუქმებას მოითხოვდა“. 1921 წლის 1-5 სექტემბერს,

როგორც ცხუმ-აფხაზეთის ეპარქიის დელეგატი, ესწრებოდა გელათში გამართულ საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის მესამე საეკლესიო კრებას.

XX ს-ის 20-იან წლებს შუა დეკანოზი ზაქარია ქუთაისში სახლდება და საფიჩხიის სასაფლაოს მაცხოვრის ამალეების ტაძრის წინამძღვრად ინიშნება. 1936 წლის 1 მარტს გამწარებული მოძღვარი სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქ კალისტრატეს (ცინცაძე) წერდა: „უმორჩილესად პატივი მაქვს მოვახსენო თქვენს უწმიდესობას, რომ 25-ს ამა

თვეს ღამით ავაზაკებმა გასტეხეს რწმუნებული ჩემდამო ეკლესია და წაიღეს შემდეგი ნივთები: წმ. ანტიმინსი (წმ. ნაწილები — ავტ.), ტრაპეზის ქვა და შესამოსელი ტილო, ზევითა — ფარჩის, მისივე ტილოს სახურავი, ორი სელის სკამი, პირსახოცი, გარდამოხსნის საბურავი — ფარჩისა, ლახვარი, სხვა წერილმანი. ვინ იცის, კიდევ რამდენ ნივთებსაც არ გაიტაცებდნენ, რომ დროზე არ გაეგოთ სასაფლაოს დარაჯებს. ეს გარემოება ეცნობა ქუთაისის სისხლის სამართლის მილიციას 26 თებერვალს, საქმე #15, რაზედაც უფროსის თანაშემწის ცინიკური პასუხი მივიღე: „ვერ გააშეშა ღმერთმა ავაზაკები“. ეს მე-13 შემთხვევაა ჩემი ეკლესიის გაძარცვისა, რაზედაც თავ-თავის დროზე ეცნობა მილიციას, მაგრამ არც ერთხელ მათ თავი არ შეუწუხებიათ“. ამავე წლის 2 მარტს უწმიდესმა კალისტრატემ ამ მოხსენებას შემდეგი მინაწერი გაუკეთა: „სამწუხაროა ფაქტიც და ხელისუფლების წარმომადგენლის შეუფერებელი პასუხიც! თუ ითხოვენ, წმ. ოდიკი დაეთმოს უსასყიდლოდ“.

1943 წლიდან დეკანოზი ზაქარია თბილისში გადმოვიდა საცხოვრებლად და კათოლიკოს-პატრიარქ კალისტრატეს ლოცვა-კურთხევით თბილისის ყოვლადწმინდა სამების სახელობის ტაძრის მეორე მღვდლად დაინიშნა. 1944 წლის 4 ივლისს შეროზიას ქ. 5-ში მცხოვრები მოხუცებული მოძღვარი საქართველოს სახალხო კომისართა საბჭოსთან არსებულ საეკლესიო კომიტეტის თავმჯდომარეს წერდა: „ორი წელიწადია, რაც განვიცდი დიდ და აუტანელ გაჭირვებას ბინის უქონლობის გამო. ამ დროის განმავლობაში ვცდილობდი ბინის შოვნას, მაგრამ ამოდ. მიხედვით ბინადრობა ისედაც ვიწრო ბინების პატრონებთან, ისიც არა ხანგრძლივად, არამედ დროულად. ვგრძნობ, ვანუხებ ყველას, მაგრამ ამას მაიძულებს გარემოება. გთხოვთ, შეიწყნაროთ და მიიღოთ მხედველობაში ჩემი ეგრეთი გაჭირვებული მდგომარეობა და მომაქციოთ ყურადღება, როგორც მოხუცებულს (80წ.) და მასთანვე დაავადებულს. აღძრათ შუამდგომლობა თბილისის ბერიას რაიონულ საბჭოსთან მომეცეს 14-16 კვ. მ.

საცხოვრებელი ბინა და მით მომცეთ სა-
შუალება უკანასკნელად მოსვენებუ-
ლი ცხოვრებისა. სრული იმედენ-
ული ვარ თქვენ მიერი თხოვნით
შეიწყნარებთ, როგორც შეი-
ლადმი კეთილ მზრუნველი
მამა“.

დეკანოზ ზაქარია
მჭედლიძეზე მოგონებე-
ბი შემოგვინახა მისმა
შთამომავალმა, ივ. ჯა-
ვახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის ფსიქი-
ატრიისა და სამედიცინო
ფსიქოლოგიის მიმართუ-
ლების ხელმძღვანელმა,
მედიცინის მეცნიერებათა
დოქტორმა, პროფესორ-
მა გიორგი ნანეიშვილმა:
„მამაჩემის ბაბუა (დედის
მამა), ზაქარია მჭედლიძე
(1862-1949) სასულიერო პირთა
ცნობილი საგვარეულოს შთამო-
მავალი გახლდათ. ის იყო ქართვე-
ლი საეკლესიო მოღვაწის, წმინდანად
შერაცხული სიმონ მჭედლიძის
ახლო ნათესავი. ჩვენს ოჯახ-

ში, ტრადიციულად, უამრავი სასულიერო ლიტე-
რატურა ინახებოდა. სხვათა შორის, ამ წიგნების
უმრავლესობა მამაჩემს შესანახად მიაბარა მისმა
უნმინდესობამ, საქართველოს კათოლიკოს-პატ-
რიარქმა კალისტრატემ (ცინცაძემ). XX ს-ის 40-
იან წლებში, მოგვხსენებათ, ეკლესიას დევნიდნენ
და ამ წიგნებს განადგურება ელოდა. II მსოფლიო
ომი რომ დაიწყო, მამაჩემი ფრონტზე გაიწვიეს.
1941 წლის 27 ივნისს, უკანასკნელი გამოცდის ჩა-
ბარების შემდეგ, სამი მეგობარი: გიგა მაქარაშ-
ვილი, გივი კობახიძე და ბიძინა ნანეიშვილი კო-
მისარიატში გამოცხადდნენ. სამხედრო ეშელონი
ფრონტზე 6 ივლისს გადიოდა. გამგზავრების წინ
მეგობრები მამაჩემის ბაბუას, დეკანოზ ზაქარია
მჭედლიძეს ესტუმრნენ. მოხუცი დეკანოზი შეი-
ლიშვილსა და მის მეგობრებს დაჰპირდა, კათოლი-
კოს-პატრიარქ კალისტრატეს შეგახვედრებოთ.
გიგა მაქარაშვილმა, ახალგაზრდული მაქსიმა-
ლიზმითა და ათეისტური იდეებით გამსჭვალულ-

დეკანოზი ზაქარია მჭედლიძე
და მამაჩემი - ივანესთან ერთად

მა, საპატრიარქოში მისვლაზე უარი
განაცხადა, მამაჩემი და მეორე მე-
გობარი კი მისმა უნმინდესობამ
მიიღო. ახალგაზრდებს გადანყ-
ვეტილი ჰქონდათ (ალბათ,
ათეისტური აღზრდის გავ-
ლენით), ხელზე არ მთხვე-
ოდნენ პატრიარქს, მაგ-
რამ... „როდესაც ოთახში
შემოვიდა ულამაზესი
თეთრწვერა მოხუცი,
რომელიც სინმინდესა
და დიდ სულიერ ძალას
ასხივებდა, მე ჩემდა-
უნებურად დავიხარე
და ხელზე ვემთხვიეო, -
იგონებდა მამაჩემი. კა-
თოლიკოს-პატრიარქმა
დალოცა ახალგაზრდები
და გზა დაულოცა ბრძო-
ლის ველზე“.

1949 წლამდე დეკანოზი
ზაქარია თბილისის ყოვლად-
წმინდა სამების ტაძარში მსახუ-
რობდა. გარდაიცვალა 1949 წლის 16
სექტემბერს. დაასაფლავეს 20 სექტემ-
ბერს კუკიის წმ. ნინოს სახელო-
ბის ეკლესიის სასაფლაოზე.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრა-
ლური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე
42057; საქმე 57656; საქართველოს უახლესი ისტო-
რიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 1879,
აღწერა 1, საქმე 2, გვ. 34; ფ. 1880, აღწერა 3, საქმე 3,
გვ. 8; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, აღწერა
2, საქმე 700, გვ. 13; ჟურნალი „საქართველოს საეგ-
ზარქოსოს სასულიერო უწყებანი“ 1900წ. 11; 1906წ.
11; ჟურნალი „შინაური საქმეები“ 1912წ. 35, გვ. 3-4;
ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს უწყებანი“
1912წ. 11; 1914წ. 2; გაზეთი „საქართველო“ 1917წ.
262, გვ. 4; გაზეთი „კომუნისტი“ 1949წ. 187, გვ. 4.

ლიტ: გამახარია ჯ. „აფხაზეთი და მართლმადი-
დელობა“ ქ. თბ. 2005წ. გვ. 847; ჟურნალი „კარიბჭე“
2006წ. 26; ავ. ჯორბენაძე, გ. ნანეიშვილი, ლ. ქურცი-
კაშვილი, ჯ. მამალაძე „მამულიშვილური ღვანლი“ ქ.
თბ. 2000წ. გვ. 11, გვ. 23.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტერთა
ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავიწყებისგან ვიხსნათ ისინი.
ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04, 2 32 48 66, 2 98 95 41

რუბრიკას უძღვება გიორგი მაჩუროშვილი

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაჟდებილი მასალების გამო
გთხოვთ, დაგვიღიანება გადაიხადოთ შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (შთანმი-
და-კრწანისის ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. მიმღები: ნმ. ანდრია
პირველწოდებულის სახელობის ეკლესიის ანგარიში #GE74LB0122124214261000.
ვებ გვერდი: ssu.ge; ელ. ფოსტა: ssu@ssu.ge; press@ssu.ge, patriarchate@ssu.ge;
რედაქტორის მოადგილეს ელ. ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com.
მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი.
ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი
(მიოლაშვილი), მარიამ ჯაგუა, ნინო გავომაშვილი, თამარ
ასათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო
კერესელიძე, გავრცელება: ცარი ვარდიშვილი, მამუკა
კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ეტაპისთვის სარესტავრაციო სამუშაოების 50% დასრულებულია. სრულად აღდგენილია ეკლესიის შენობა და მონასტრის კომპლექსის პირველი სართული. მისი თქმით, პროექტის მთლიანი ღირებულება შეადგენს 6 000 000 ევროს. პროექტის მონიტორინგს გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია აწარმოებს.

კალიფორნიის ეკლესია სამედიცინო დაზღვევის მომსახურების სფეროში აბორტის ჩართვას ეწინააღმდეგება

კალიფორნიის შტატის ჯანდაცვის დეპარტამენტმა მოითხოვა, რომ ეკლესიას გადაეხადა აბორტთან დაკავშირებული სამედიცინო მომსახურების გადასახადი სახელმწიფო სამედიცინო დაზღვევის ფარგლებში.

ამის საპასუხოდ ეკლესიამ კატეგორიული უარი განაცხადა, რადგან აბორტი სასტიკად ეწინააღმდეგება რწმენას.

ორგანიზაცია „თავისუფლების დაცვის კავშირმა“ შტატის ეკლესიის სახელით უკვე შეიტანა სარჩელი სასამართლოში ჯანდაცვის დეპარტამენტის წინააღმდეგ.

„თქვენ არ გაქვთ უფლება, აიძულოთ ეკლესია, უდანაშაულო, ჯერ კიდევ არდაბადებული ბავშვების მოსაკლავად გადაიხადოს გადასახადი“, - აცხადებს „თავისუფლების დაცვის კავშირის“ იურისტი ერიკ სტენლი. მისი თქმით, შტატის ხელისუფლებას არ აქვს არანაირი მორალური უფლება, გაითვალისწინოს აბორტი სამედიცინო დაზღვევის მომსახურებაში, რადგან მკვლევარების დაგმობა რწმენის ერთ-ერთი ძირითადი საფუძველია.

ამავე ორგანიზაციის იურისტების თქმით, ეკ-

ლესიისთვის არ მიუციათ საშუალება, ჩართულიყო დაზღვევის გეგმის შედგენის საქმეში.

მუსლმანური ლოცვა პარიზის ქუჩაში

პარიზში 7 000-მდე კათოლიკე გამოვიდა ქუჩებში იმისთვის, რომ მუსლმანურ ელლაცათ. მღვდლები და მრევლის წევრები მათი დევნისა და მკრეხელობის წინააღმდეგ გამოვიდნენ. მათ ღვთისმგმობელობის წინააღმდეგ გამართეს დემონსტრაცია ელისეს მინდვრებზე და L'alma et Rond-point- ის მოედანზე. პროცესიამ, რომელიც ვიდუოთი გადაიღეს, საოცარი წარმატება მოიპოვა ინტერნეტში. მათ შეუერთდნენ სხვა სამრევლოს მღვდლებიც. ისინი ლოცულობდნენ მთელ მსოფლიოში ქრისტიანების გამტკიცებისთვის, იმ ადამიანთა რწმენაში გასაძლიერებლად, რომლებიც ქრისტეს სიყვარულისა და ქრისტიანული რწმენის აღიარებისთვის დაზარალებულნი. დამსწრე საზოგადოება გაოცებული იყო მორწმუნეთა გულმხურვალე ლოცვით, რომლებიც დიდი ხნის განმავლობაში მუხლებზე დაჩოქილნი იდგნენ ქუჩაში. ქრისტიანები იმედოვნებენ, რომ დაიცავენ საფრანგეთს და ყველას დაუმტკიცებენ, რომ საფრანგეთი, უპირველეს ყოვლისა, ქრისტიანული მიწაა; მათი თქმით, — მორწმუნე ფრანგები დაუსჯელად აღარ დატოვებენ ღვთისა და საფრანგეთის რწმენისადმი შეურაცხყოფას და დაცინვას. ფრანგი სასულიერო პირების განცხადებით, მსგავსი აქცია მიმართულია ფრანგ ქრისტიანთა გამოსაფხიზლებლად.

მორწმუნეთა თქმით, — ერთობლივი ლოცვა რამდენიმე თვის განმავლობაში გაგრძელდება და მთელ საფრანგეთს მოიცავს.

მომზადდა თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი ლევან ზაქარიაშვილი და წილკნის საკათედრო ტაძრის მდგომარეობა 1920-1950-იან წლებში

დეკანოზი ლევან ვასილის ძე ზაქარიაშვილი 1878 წელს თბილისის გუბერნიაში, დუშეთის მაზრის სოფელ წილკანში მედავითნის ოჯახში დაიბადა. 1899 წელს დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარიის ორი კლასი. 1899 წლის 9 ოქტომბერს ბაქოს გუბერნიაში, კურიჩი კოსის წმინდა ნიკოლოზის ეკლესიის მედავითნედ დაინიშნა. 1901 წლის 24 თებერვალს ელიზავეტოპოლოს გუბერნიაში, ტერტერის ეკლესიაში გადაიყვანეს, სადაც ამავე წლის 5 მაისამდე იმსახურა. ამავე წლის 24 მაისს ბორჯომის წმინდა ოლღას სასაფლაოს ეკლესიის დიაკვნად

გამოარჩიეს. სათანადო მომზადებისა და გამოცდების ჩაბარების შემდეგ, 1901 წლის 11 ივლისს გორის ეპისკოპოსმა კირიონმა (საძაგლიშვილი) დიაკვნად აკურთხა. 1902 წლის 9 აპრილს თბილისის მოციქულთა თავთა პეტრესა და პავლეს ეკლესიაში გადაიყვანეს. 1904 წლის 9 ოქტომბერს საქართველოს ეგზარქოსმა ალექსიმ (ოპოცკი) მღვდლად დაასხა ხელი და საინგილოში, კახის წმინდა გიორგის ეკლესიის მეორე მღვდლად დანიშნა. 1905 წელს კახის ქალთა სკოლის გამგედ დაადგინეს. 1905 წლის 15 ოქტომბერს კახის ორკლასიანი სასწავლებლის საღვთო სჯულის

მასწავლებლად დაინიშნა. 1907 წლის 21 აპრილს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1907 წლის 13 აგვისტოდან კახის ეკლესიის წინამძღვარია. 1908 წლის დეკემბერში საქართველოს ყველა კუთხეში ჩატარდა აკაკი წერეთლის მოღვაწეობის 50 წლისადმი მიძღვნილი საიუბილეო საღამოები. ერთ-ერთი ასეთი საღამო, სოფ. კახის წმინდა გიორგის სახელობის ეკლესიაშიც გაიმართა, სადაც მონაწილეთა შორის მღვდელი ლევან ზაქარიაშვილიც იხსენიება. 1910 წლიდან მამა ლევანი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების წევრია. 1911 წლის 2 ნოემბერს წყნეთის წმინდა გიორგის ეკლესიაში გადაიყვანეს და წყნეთის დაწყებითი სკოლის საღვთო

კახის წმ. გიორგის ეკლესია საინფორმაციო

სჯულის მასწავლებლად დაინიშნა. 1915 წლის 23 ივლისს სკუფია უბოძეს. 1916 წლის 23 დეკემბერს კამილავკა ეწყალობა. 1921 წლის ოქტომბერში წილკნის ეკლესიის მეორე მღვდლად დაინიშნა. 1923 წლის მარტში წილკნის ტაძრის წინამძღვრად დაადგინეს.

1923 წელს მთელი საქართველოს მასშტაბით ადგილობრივი ხელისუფლების ინიციატივით მასობრივად დახურეს ეკლესიები. რამდენიმე თვის შემდეგ ხელისუფლებამ ეკლესიას ნება დართო, ტაძრები კვლავ გაეხსნათ. 1924 წლის 31 იანვარს მამა ლევანმა მოახერხა და ეკლესია ახლიდან დაარეგისტრირა, რის შემდეგაც იგი კვლავ ამოქმედდა. სწორედ ამ ხელახალი გახსნის შემდეგ მიითვისეს წილკნის საკათედრო ტაძრიდან იქ დაცული ძვირფასი ნივთები და სამკაულები.

1921 წელს სახალხო კომისარიატთან შეიქმნა „სამუზეუმო სიძველეებისა და ხელოვნების ძეგლთა დაცვის სექცია“ და ამ დროიდან საქართველოს კულტურის ძეგლებს სახელმწიფო იცავდა. თუმცა, აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ზოგიერთ შემთხვევაში სახელმწიფო არ იდგა მოწოდების სიმაღლეზე. ამ საზოგადოების როლი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იყო 1923-1924 წლებში ანტირელიგიური კამპანიის დროს. საზოგადოებაში გაერთიანებულმა მეცნიერებმა და საზოგადო მოღვაწეებმა მიზნად დაისახეს შემორჩენილ სიძველეთა თავმოყრა და შენარჩუნება მათი კვლევისა და დაცვის საბაბით. ამ მიზნისათვის მათ ყველა რაიონში ჰყავდათ თავიანთი რწმუნებული. 1926 წელს დაიწყეს ინფორმაციის შეგროვება, თუ რა ნივთები იყო გადარჩენილი და დაცული ეკლესიებში და მოთხოვნები დაუგზავნეს ტაძრის წინამძღვრებს, რომელთაც სთხოვეს, წარმოედგინათ წერილობითი მოხსენებები. 1926 წლის 2 თებერვალს წილკნის საკათედრო ტაძრის წინამძღვარი, დეკანოზი ლევან ზაქარიაშვილი დუშეთის მაზრის რწმუნებულს წერდა: „თანახმად თქვენის

მოწერილობისა ამა 1926 წელს, 19 იანვარს, №14, მაქვს პატივი მოგახსენოთ, რომ წილკნის საკათედრო ტაძრიდან 1924 წლის 16 მარტს შეფუძნა: კ. ჯაფარიძემ და ა. კუჩეროვმა წაიღეს შემდეგი განძეულობა: 1) თორმეტი ოქროს ბრასლეტი; 2) ერთი ოქროს ძეწკვი; 3) თოთხმეტი ზატის ოქროს საყურე; 4) ექვსი ბორჯღლიანი ღილი ოქროსი; 5) ოთხი დიდი თვლიანი ჯვრები ვერცხლისა; 6) ცამეტი ბროშა და შუბლის ქინძისთავი ოქროსი; 7) ორმოცდაჩვიდმეტი კალიცო და ბეჭედი ოქროსი; 8) გულის ტილო, რომელზეც იყო ასხმული მარგალიტი, ჯვრები და ბეჭდები; 9) ოცდასამი წყვილი ბალის ოქროს საყურე; 10) ხუთი წყვილი თვლებიანი ოქროს

საყურე; 11) ერთი ვერცხლის კოვზი; 12) თერთმეტი ჯვარი თვლიანი ოქროსი, მარგალიტის ძეწკვებით; 13) ცხრამეტი ოქროს პატარა ჯვარი; 14) შვიდი მანეთი და 50 კაპიკი ვერცხლის ფული; 15) რუსული დიდი სახარება ვერცხლისა, 3/4 არშია; 16) დიდი ბარძიმ-ფეშხუმი, თავისი კოვზით ვერცხლისა; 17) პატარა ბარძიმი კოვზით, ვერცხლისა; 18) ვერცხლის კულა; 19) კოვზი ვერცხლისა; 20) ოთხი ვერცხლის ფიალა; 21) ვერცხლის თეფში; 22) ვერცხლის დიდი ტრაპეზის ჯვარი; 23) ეპისკოპოსის ვერცხლის პანაგია; 24) ოქროს პატარა გული; 25) სამი შუბლის ქინძისთავი ოქროსი; 26) ეპისკოპოსის კვერთხი, ვერცხლისა; 27) ორი ვერცხლის ბეჭედი; 28) სამი ვერცხლის კანდელი.

აქ ხსენებული ნივთები გაიყიდა თუ არა, არ ვიცი და აგრეთვე, თუ რას მოხმარდა, არც ის; რადგანაც მე ამის შესახებ არავითარი წერილობითი ცნობა არა მაქვს. მხოლოდ გამოვიდა ამბავი, რომ სულ ნივთები დაფასდა ოცდაცხრამეტ თუმანადისო, დაახლოებით 390 მანეთი“. თავის მხრივ, 1926 წლის 11 თებერვალს დუშეთის მაზრის რწმუნებული გიორგი მოზდოკელი საქართველოს ცენტრალურ აღმასრულებელ კომიტეტს წერდა: „დამატებით ჩემი მოხსენებისა, 5 ამა თებერვლის, №517, ამასთანავე ერთად წარვადგენ მოხსენებას სოფ. წილკნის ეკლესიის მღვდლის ლევან ზაქარიაშვილისას, 2 ამა თებერვლიდან, №8, ხსენებული ეკლესიიდან განძეულობის გატანის შესახებ და დაურთამ, რომ როგორც ადგილობრივ გამოირკვა, წილკნის შეფები ყოფილან თბილისის „გრუზჩეკიდან“. საბოლოოდ უცნობია, თუ რა ბედი ეწია ამ ნივთებს. ფაქტი ერთია, ისინი ეკლესიისთვის არავის დაუბრუნებია. შესაძლოა, ზოგიერთი მათგანი დაცული იყოს ხელოვნების მუზეუმში.

1928 წლის 19 თებერვალს წილკნის ეპარქიის I ოლქის მთავარბუცესი, მღვდელი ლევან ტლაშაძე

ეპისკოპოს პავლეს (ჯაფარიძე) ანგდის გარკვეულ ინფორმაციას თავის ოლქში არსებული ტაძრებისა და იქ მომსახურე მღვდლების შესახებ და აღნიშნავს, რომ ზოგიერთმა მათგანმა მიაწოდა ცნობები, ხოლო ოლქის დანარჩენმა სამრევლოებმა ჯერჯერობით არ ისურვეს ინფორმაციის მონოდება. იგი წერდა: „მთავარ მიზეზად ვთვლი უამინდობას, მაგრამ მაინც კვლავაც პასუხს სრულიად არ იძლევა ხოლმე წილკნის ეკლესიის წინამძღვარი, დეკანოზი ლევან ზაქარიაშვილი და ახალდაბის მღვდელი იოსებ პავლიაშვილი, რაც შეეხებათ დანარჩენებს, რა მოგახსენოთ“. როგორც ამ წერილიდან ირკვევა, წილკნის ტაძარი ჯერ კიდევ მოქმედია.

სავარაუდოდ, წილკნის საკათედრო ტაძრის დაკეტვა XX ს-ის 20-იანი წლების ბოლოს უნდა მომხდარიყო, რისი თქმის საფუძველსაც ეს წერილი იძლევა. 1931 წლის 20 იანვარს სრულიად საქართველოს საკათოლიკოსო სინოდის მიმართ გაგზავნილ წერილში წილკნელი ეპისკოპოსი ალექსი (გერსამია) შემდეგნაირად გადმოგვცემს წილკნის ეპარქიის მძიმე მდგომარეობას: „1930 წლის ბოლოს დაიხურა ოლქი, რადგან არც ერთი მღვდელი აღარ არის ამ ოლქში“. წილკნის ტაძარი ოლქს ეკუთვნოდა და როგორც წერილიდან ჩანს, აღარ მოქმედებდა ეკლესია. ამ ფაქტს ადასტურებს მეორე წერილიც, რომლისაც 1931 წლის 17 თებერვალს წილკნის ტაძრის სამრევლო საბჭო კათოლიკოს-პატრიარქ ქრისტეფორეს (ციციქიშვილი) უგზავნის: „მის უნეტარესობას, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქს ქრისტეფორეს! სოფ. წილკნის ღვთისმშობლის ტაძრის სამრევლო საბჭოს წევრთა მოხსენება: წილკნის ტაძარი წარმოადგენს ძველ ისტორიულ ძეგლს, რის გამოც იგი აღებულია სიძველეთა ხელოვნების და ბუნების ძეგლთა დაცვის განყოფილების აღრიცხვაზე და მიკრული იყო ტაძრის კედელზე ამის შესახებ ფირფიტა ზედწარწერით, რომ იგი უნდა იყვეს ჯეროვნულად დაცულ-შენახული. მიუხედავად ამისა, ეს ფირფიტა ამ ერთი წლის წინათ ვიღაც ბოროტმოქმედებმა აგლიჯეს. ეხლა კიდევ ადგილობრივ აღმასკომის თავჯდომარემ გამოგვიცხადა, რომ ხსენებული ტაძრის ერთი ნაწილი მან უნდა გამოიყენოს ტუსალების დასამწყვდევად და მოგვთხოვა ამ ნაწილის მისთვის დათმობა. ტაძრის კედლები დახატულია ძველი მხატვრობით და თუ მართლა ერთი ნაწილი ტაძრისა ჩამოგვართვის, მხატვრობას ზიანი მიუყენება, რაიც, ეჭვი არ არის, მავნებელი იქნება ისტორიული ძეგლისათვის. მოგახსენებთ რა ამას თქვენს უნეტარესობას, გთხოვთ, იშუამდგომლოთ, ვისთანაც ჯერ არს, აღნიშნული ტაძრის გაფუჭებისაგან დასაცავად. ამის შესახებ ჩვენ გვაქვს მიცემული განცხადება განსახკომის სიძველეთა, ხელოვნების და ბუნების ძეგლთა დაცვის განყოფილებისათვის“. საბუთს ხელს აწერდა წილკნის ტაძრის სამრევლო საბჭოს წევრი სიკო ნავუაშვილი, და რადგანაც მან წერა არ იცოდა, მის მაგიერ ხელს აწერს ტაძრის მედავითნე და ასევე საბ-

ჭოს წევრი თეიმურაზ ლაშაური. თავის მხრივ, საკათალიკოსო სინოდმა იმსჯელა ამ საკითხზე და ამავე წლის 23 თებერვალს საქართველოს სსრ განსახკომის სიძველეთა, ხელოვნებისა და ბუნების ძეგლთა დაცვის განყოფილებას შემდეგი მოხსენება გაუგზავნა: „ს. სინოდმა მიიღო ცნობა, რომ წილკნის ტაძრის სამრევლო საბჭოს გამოცხადდა ადგილობრივ აღმასკომის თავჯდომარის მიერ, რომ ტაძრის ერთი ნაწილი მას სჭირდება სატუსალოდ, და ტაძრის გასაღებიც მოუთხოვნიდა. მოგვხსენებთ, რომ აღნიშნული ტაძარი ისტორიულ ძეგლს წარმოადგენს; ტაძარში სატუსალოს მოწყობა უდრის მის კედლის მხატვრობის დაღუპვას და შინაგან სახის შეცვლას. აღნიშნულისა გამო, ს. სინოდი გთხოვთ, მიიღოთ სასწრაფო ზომები ხსენებული ისტორიული ტაძრის დასაცავად. ს. ს. საკათ. სინოდის წევრი მიტროპოლიტი კალისტრატე“. სამწუხაროდ, შემდეგ გვერდებზე აღარ არის მითითებული, თუ რით დამთავრდა ეს მიმონერა, თუმცა ფაქტია, რომ დეკანოზი ლევანი არ იხსენიება ამ წერილში.

უადგილოდ დარჩენილი დეკანოზი ლევანი XX ს-ის 30-იან წლებში თბილისში ერთ-ერთ თეატრში მთარგმნელ-გადამწერად იწყებს მუშაობას. შემდეგ წლებში მეგარდერობედაც მუშაობდა.

1944 წელს ხელისუფლებამ ნება დართო ეკლესიას, ოფიციალურად განეახლებინათ მსახურება. სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქ კალისტრატეს (ცინცაძე) ლოცვა-კურთხევით დეკანოზი ლევანი წილკანში ბრუნდება. შემორჩენილია საინტერესო წერილი, რომელიც მის წილკანში დაბრუნებას უკავშირდება. 1944 წლის 20 სექტემბერს წილკნელი ეპისკოპოსი ტარასი (კანდელაკი) კათოლიკოს-პატრიარქ კალისტრატეს წერდა: „თქვენო უწმიდესობავ, მაკურთხეთ! როგორა ბრძანდებით და როგორ გიკითხოთ? კარგა ხანია, რაც აღარაფერი გამიგია თქვენი. გუშინ დეკ. ლევან ზაქარიაშვილი იყო ჩემთან. იმ დროს მოვიდა, როდესაც კვეთაზედ ვიდექი და გადმომცა თქვენი პაკეტი. არც დრო იყო და თითონაც ჩქარობდა, რომ მეკითხა რამე და გზაზედ იდგნენ, თავისი ცოლით. გზა დაულოცე და ნავიდნენ. ვთხოვე, მალე მომწეროს დანვრილებით, როგორ გარემოებაშია ეკლესია და როგორ მიგიღებენ. ხვალ ტაძრის დღეობა აქვს და მგონი ხალხი გახარებულები დაესწრებიან. დიდი ხანია ნატრობდნენ ეკლესიის გახსნას. რასაკვირველია, წირვა არ ექნება, მაგრამ პარაკლისები და ნათლობები კი იქნება. ერთი პროფესორი იყო აქ და მითხრა: ხმა დადის თბილისში, რომ რუსეთის პატრიარქი უნდა მცხეთაში აკურთხოხონ, რამდენად მართალია, არ ვიცი. გუთელ ეპისკოპოსო იოანესაებრ ხომ არ მოხდება?! (აქ საუბარია რუსეთის პატრიარქად ალექსი I-ის (სიმანსკი) კურთხევაზე. როგორც ცნობილია, პატრიარქი სერგი გარდაიცვალა 1944 წლის 15 მაისს. ომის გამო, ახალი პატრიარქის არჩევა რამდენიმე თვე ვერ მოხერხდა. საბოლოოდ, 1945 წლის 2 თებერვალს აირჩიეს მიტროპოლიტი ალექსი, რომლის ინ-

ნილკნის საკათედრო ტაძრის საერთო ხედი. XIX ს. ბოლო

ტრონიზაცია მოხდა 1945 წლის 4 თებერვალს. ხოლო ზემოთ ნახსენები პროფესორი კი გახლავთ ანდრია აფაქიძე (შემდგომში აკადემიკოსი), რომელიც მაშინ არქეოლოგიურ ვახტანგებს აწარმოებდა მცხეთაში, კერძოდ არმაზში — გ. მ.). მოვიცილი როდისმე და გიახლებით მე დღესასწაულისათვის. გთხოვთ, გამოატანოთ ქვითრები, რომლებიც თქვენთან არის. ერთი ქვითრით, რომელიც მიცემული მაქვს და დავიწყებით ჩაწერვა, მეორეთ მთხოვენ და მინდა უჩვენო ბანკის ქვითარი. ბრძანდებოდეთ მშვიდობით და კარგად. მარად თქვენი კეთილის მდომელი, მდაბალი ეპ. ტარასი. მინადორას ამბავს მანდ პირადად მოგახსენებთ, როცა გნახამთ“.

ნილკანში დაბრუნებულ დეკანოზ ლევან ზაქარიასვილს სოფელში მცხოვრები მოხუცებული ადამიანები ასე იხსენებენ: „დეკანოზ ლევანს ბოლოს თვალის ჩინი წაერთვა, მაგრამ მაინც აღასრულებდა საეკლესიო წესებს. მას ზეპირად ცოდნია ბევრი ლოცვები. იმდროინდელი კათოლიკოს-პატრიარქი კალისტრატე (ცინცაძე) რამდენჯერმე ამოსულა ნილკანში მამა ლევანთან. მას შეეძლო ნებისმიერ თემაზე საუბარი, ჰქონდა საკმაოდ დიდი ბიბლიოთეკა, როგორც სასულიერო, ისე საერო შინაარსის. მოძღვარი შეძლებისდაგვარად უვლიდა ნილკნის საკათედრო ტაძარს, უფრთხილდებოდა თვითოეულ ღირებულ ნივთს, იცავდა ძვირფასეულობას, მისი წყალობით ბევრი ნივთი გადარჩა და დღეს ხელოვნების მუზეუმში ინახება“. 1950 წელს შედგენილ საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის ტაძრებისა და მოძღვართა ჩამონათვალში იგი კვლავ იხსენიება მოქმედი სამღვდელოების რიგებში. 1954 წლის 1 აგვისტოს კი უკვე ამოღებულია სიიდან. როგორც ჩვენთვისაა ცნობილი, XX ს-ის 50-იანი წლების დასაწყისში მამა ლევანს გარდაეცვალა მეუღლე და უსინათლოდ დარჩენილი მოძღვარი შვილმა, გიორგიმ, კახეთ-

ში, სოფელ ხირსაში წაიყვანა, სადაც სიცოცხლის უკანასკნელი წლები გაატარა. გარდაიცვალა იქვე და დასაფლავებულია ხირსის სასაფლაოზე. საფლავზე დიდი ჯვარი დგას. ჰყავდა მეუღლე — ოლღა მათეს ასული (15.01.1880) და შვილები: მარტა (1898), ვახტანგი (1901), შალვა (15.12.1902), გიორგი (30.03.1905), არჩილი (9.05.1908), აკაკი (18.03.1912), თამარი (16.05.1914).

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ.

489, აღწერა 1, საქმე №53147; საქმე №57645; საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 284, აღწერა 1, საქმე №215; ფ. 1880, აღწერა 3, საქმე №3; საქართველოს საპატრიარქოს არქივი, საქმე №34; საქმე №1823; საქმე №1973; საქმე №2096; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს სასულიერო მოამბე“ 1899წ. №22; 1901წ. №6-7; №11; №12; 1904წ. №21; გაზეთი „დროება“ 1908წ. №21; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს მოამბე“ 1911წ. №22; 1915წ. №16; 1917წ. №1-2.

ლიტ: გაზეთი „ფუნდარი“ 2013წ. 1 (54), გვ. 13 (ნილკნისა და დუშეთის ეპარქიის ყოველთვიური გამოცემა).

მარცხნიდან - ნილკელი ეპისკოპოსი ტარასი (კანდელაკი) და უწმიდესი კალისტრატე (ცინცაძე). 1949 წელი. მცხეთა

ისტორიის ფურცელი

ბახველი ქიქოძეების სამღვდლო ოჯახი

I ნაწილი

„გურიის დედაქალაქ ოზურგეთიდან რომ აღმოსავლეთით, ქუთაისის მთავარი ქუჩით წახვიდეთ, დუაბზუს საზოგადოებას გაივლით და ერთი საათის სიარულის შემდეგ სოფ. ბახვეში შეხვალთ. ეს ბახვი არის სამშობლო იმ გვამისა, რომელიც გახდა ამ ჩვენი მცირე შრომის საპატიო საგნად და რომლის ცხოვრების აღწერის ღირსი გაგვხადა ჩვენ ღმერთმა. სოფ. ბახვი დიდია. ის განიყოფება სამ ნაწილად: ზედა ბახვად, შუა ბახვად და ქვედა ბახვად. გაბრიელის სამშობლო შუა ბახვია“ — ასე იწყებს თავის წიგნს „გაბრიელი — ეპისკოპოსი იმერეთისა (მისი დრო, ცხოვრება და მოღვაწეობა)“ მღვდელი მელიტონ სპირიდონის ძე კელენჯერიძე და საკმაოდ ვრცლად და დეტალურად მოგვითხრობს წმინდა მღვდელმთავრის ცხოვრება-მოღვაწეობას, თუ რა როლი ითამაშა მან XIX ს-ის ქართული ეკლესიის ისტორიაში და რა დამსახურება მიუძღვრის მას მთელ დასავლეთ საქართველოში სარწმუნოების განმტკიცებაში. შესავალ ნაწილში მოკლედ არის მოთხრობილი მისი წინაპრების შესახებ და ჩვენი მიზანია, ცოტა მეტი ინფორმაცია გადმოგვცეთ ამ დიდებული კაცის ოჯახის შესახებ.

გერასიმე — პაპის პაპა; **იოსები** — პაპის მამა; **გიორგი** — პაპა. სწორედ ამ გიორგიდან გვინდა დავიწყოთ. როგორც საეკლესიო საბუთებიდან ირკვევა, იგი დაბადებული ყოფილა 1746 წელს გურიის სამთავროში, სოფ. ბახვეში, აზნაურის ოჯახში. ალუზრდია საირმის მონასტრის არქიმანდრიტ ლაზარეს (აფაქიძე) და უსწავლეს მისთვის წიგნი, წერა და მცირედ გალობა. დიაკვნად უკურთხებია შემოქმედელ მიტროპოლიტ ნიკოლოზს (გურიელი, კათედრას განაგებდა 1717-1777 წლებში), ხოლო მღვდლად დაასხა ხელი დასავლეთ საქართველოს კათოლიკოზმა მაქსიმემ (აბაშიძე, მწყემსმთავრობდა 1776-1795 წლებში, აქედან მხოლოდ პირველი ხუთი წელი იყო იმერეთში, დანარჩენი პერიოდი გაატარა ექსორიობასა და ელჩობაში. იყო განდევნილი აღმოსავლეთ საქართველოში, 1781-1784 წლებში, ხოლო 1784 წელს გაიგზავნა ელჩად რუსეთში და იქიდან ცოცხალი აღარ დაბრუნებულია — გ. მ.). აქედან გამომდინარე ვასკენით, რომ გიორგი ხელდასხმულია XVIII ს-ის 70-იან წლებში. XVIII ს-ის 80-იან წლებში მამამისი, მღვდელი გიორგი, მთელი ოჯახით თურქების შიშთანობის გამო გურიის სამთავროდან სამეგრელოში გადასახლდა, მეუღლის გარდაცვალების შემდეგ ბერად აღიკვეცა და სახელად გერასიმე ეწოდა. 1826 წელს იგი ჭყონდიდის ეპარქიაში, ნამარნევის წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის სამშობლო იხსენიება.

მისი ვაჟი გახლდათ მღვდელი მაქსიმე, მამა წმ. გაბრიელ ეპისკოპოსისა, რომელიც 1779 წელს დაიბადა. პატარა მაქსიმე სასწავლებლად მარტვილის

ლვთისმშობლის მიძინების სახელობის მამათა მონასტერში, არქიმანდრიტ ლაზარეს (აფაქიძე) მიაბარეს აღსაზრდელად. აქ მან საფუძვლიანად შეისწავლა წერა-კითხვა, წმინდა წერილი, გალობა და საეკლესიო ტიბიკონი. 1800 წელს ჭყონდიდელმა მიტროპოლიტმა ბესარიონმა (დადიანი) დიაკვნად აკურთხა. 1802 წლის სექტემბერში მღვდლად დაასხა ხელი. 1807 წელს მამა მაქსიმე გურიაში, სოფელ ბახვეში, მშობლიურ სახლში დაბრუნდა და ბახვის ტაძარში დაინიშნა. მან მალევე გაითქვა სახელი, როგორც პატიოსანმა და დაუზარელმა მოძღვარმა. ამავე წელს იგი გურიის მთავარმა მამია V გურიელმა კარის მოძღვრად წაიყვანა. ოზურგეთის კარის წმ. მარინეს ეკლესია 1816 წელს აშენდა, და 1835 წელს განახლდა. 1820 წლის სექტემბრიდან ეს ტაძარი გურიის დროებითი სასამართლოს შენობაში იყო განთავსებული. 1812 წელს მამა მაქსიმე ბრინჯაოს ჯვრით დაჯილდოვდა. იგი ასევე დაჯილდოებული იყო პატარა სამხედრო მედლით და სამოქალაქო მთავრობისაგან პენსიის სახით წელიწადში 150 მან. ეძლეოდა, რადგან მამა მაქსიმე პერიოდულად ასრულებდა საეკლესიო წესებს ოზურგეთში მდგარი რუსი სამხედროებისთვის. ჰყავდა მეუღლე — მარიამ დგებუაძე და შვილები: მღვდელი იოანე (1803), ბასილი (1806-1893, სქემონაზონი ბესარიონი), მღვდელი ათანასე (1809-1892), დეკანოზი სვიმონი/ფირანი (1823-1891) და გერასიმე (1825-1896, წმ. ეპისკოპოსი გაბრიელი).

მღვდელი მაქსიმე ქიქოძის გარდაცვალების წელი უცნობი გახლდათ. ამჟამად მოძიებული საეკლესიო საბუთების თანახმად დადგინდა, რომ იგი 1841 წელს აღესრულა, თუმცა დღემდე უცნობია მისი საფლავის ადგილმდებარეობა: „მაქსიმეს საფლავი თვით გაბრიელს უძებნია და ველარ უპოვია; ეტყობა, დიდი გვამებიც ცდებიან, ქვეყნისა და ათასი გლახაკ-გაჭირვებულის ჭირისუფალმა მღვდელმთავარმა თავის მამას და დედას უბრალე ქვაც ველარ დაადვა გულზე და ვერ დაკრძალა მათი საუკუნო განსასვენელი!“ — წერს მელიტონ კელენჯერიძე თავის ნაშრომში ეპისკოპოს გაბრიელზე.

მღვდელი მაქსიმეს ვაჟები:

მღვდელი იოანე — დაიბადა 1803 წელს. წერა-კითხვა, საღმრთო ისტორია და საეკლესიო ტიბიკონი მამია გურიელის კარის ეკლესიაში, თავის მამასთან ისწავლა. 1825 წელს ჯუმათელმა მიტროპოლიტმა ნიკოლოზმა (შერვაშიძე) დიაკვნად აკურთხა. 1827 წლის სექტემბერში მღვდლად დაასხა ხელი და ბახვის ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის მიძინების სახელობის ტაძარში განამწესა. 1864 წელს იგი ისევ ბახვის ტაძრის მოძღვარია და ამავე წლის 25 აპრილს სკუფიით დაჯილდოვდა.

ეპისკოპოს გაბრიელის ცხოვრებაში მოყვანილი ილუმენ გრიგოლის (ჩხაიძე) მოგონება მეუფის მონაწილე ხასიათზე, სადაც ის ასეთ ამბავს იხსენებს: „ერთხელ არფიანკები (იმ დროს არფიანკებს ეძახდნენ ბოშებს და მათ ცირკს — გ. მ.) ჩამოვიდნენ ეზოში. ბატონის ძმამ, ივანე მღვდელმა იწყინა და გაყრა დაუპირა. ბატონმა უთხრა ძმას: „შენ რა იცი! ერთი ქვეყანაა, იქ მაგ ხელობით რჩება ხალხი“. ამოიღო ერთი მანეთი და გამატანა“. როგორც ამ წერილიდან ირკვევა, მღვდელი იოანე სიცოცხლის ბოლო წლებში ქუთაისში, მეუფეს გვერდით იმყოფებოდა და სავარაუდოდ, საკათედრო ტაძარში მსახურობდა. ალბათ ამიტომაც მისი საფლავი გელათის მონასტრის ეზოშია, როგორც ამას დეკანოზ მელიტონ კელენჯერიძე გადმოგვცემს თავის წიგნში. იოანეს დარჩა ერთი ვაჟი — გრიგოლი.

სქემმონაზონი ბესარიონი, ერისკაცობაში — ბასილი 1806 წელს დაიბადა. სიყრმიდანვე ნამარნევის მონასტერში თავის პაპასთან იზრდებოდა, სადაც შეისწავლა წერა-კითხვა, წმინდა წერილი, გალობა და საეკლესიო ტიპიკონი. პაპის გარდაცვალებისთანავე მორჩილი ბასილი ათონის მთაზე გაემგზავრა. ეს შემდეგანირად მოხდა: მისი მეზობელი იერუსალიმის მოსალოცად გაემგზავრა, ხოლო როდესაც უკან ბრუნდებოდა, გზად ათონის მთაზე შეიარა. იქ მამა ბენედიქტეს (ქიოტიშვილი) შეხვდა, რომელმაც იგი ბერად აღკვეცა. როდესაც საქართველოში დაბრუნდა, მრავალ რასმე ჰყვებოდა თავისი სულიერი მოძღვრის წმინდა ცხოვრების შესახებ. მსმენელთა შორის ახალგაზრდა ბასილიც იყო, რომელმაც მოისურვა ათონზე მოძღვართან გამგზავრება. ბასილი ქუთაისში ჩავიდა, პასპორტი აიღო, შემდეგ ფოთიდან კონსტანტინეპოლისკენ მიმავალ გემს გაჰყვა.

გემზე ბასილმა ერთი სომეხი ვაჭარი გაიცნო. როდესაც მან მისი სურვილისა და ხელმოკლეობის შესახებ შეიტყო, ურჩია ტრაპიზონის ფაშასთვის ეთხოვა დახმარება, რომელიც ქრისტიანებს ფრიად წყალობდა. მართლაც, ბასილი ფაშას სასახლეში ეწვია. როდესაც შევიდა, ფაშა აღმოსავლური წესის მიხედვით ფეხმორთხმული იჯდა. ბასილმა მოკრძალებით თავი დაუკრა, მიუახლოვდა და დივანს ემთხვია, რომელზეც ფაშა იჯდა. თუ რატომ არ ემთხვია იგი ფაშას ხელზე ან მუხლზე, შემდგომში იგი ასე პასუხობდა: „ქრისტიან კაცი როგორ უნდა ვმთხვეოდი ხელზე ან მუხლზე თურქს“. ფაშამ ბრძანა, მისთვის 180 ლევი მიეცათ, რაც იმ დროისათვის დიდი თანხა იყო.

1835 წელს ბასილი ათონის მთაზე ჩავიდა. მამა ბენედიქტემ ფრიად გაიხარა, როდესაც შეიტყო, რომ ახალგაზრდა მორჩილს სასულიერო განათლება მიღებული ჰქონდა და გალობაც შეეძლო: „დიდი ხანია მსურდა მონაფესთან ერთად განმარტოებით მეცხოვრა, მაგრამ ქართველი ვერავინ ვნახე“. ისინი საცხოვრებლად წმ. ილია წინასწარმეტყველის სენაკში გადავიდნენ,

მ. ოზურგათის ხაფი, 1830-იანი წლები. დიუზუა დე მონაქარას ნახატი

სადაც მალე მამა ბენედიქტემ იგი დიდ სქემაში აღკვეცა და სახელად ბესარიონი უწოდა. მათ ერთად 27 წელი იცხოვრეს. სქემმღვდელ-მონაზონ ბენედიქტეს სულიერი ხელმძღვანელობით მან მოსაგრეობის დიდ სიმალეს მიაღწია. ის ფრიად თავმდაბალი, უბრალო და ჩვილივით უბოროტო იყო. ბერი იაკობი, რომელიც მათთან მოდიოდა ხოლმე წირვაზე ივერიის მონასტრიდან, მამა ბესარიონის შესახებ ამბობდა, რომ ის ისეთი კრძალებით აღასრულებდა მნათის მოვალეობას, იფიქრებდით, კაცი კი არა ანგელოზიაო. მონასტრის დიდ დღესასწაულებზე მამა ბესარიონი ტრაპეზს ემსახურებოდა. ეხმარებოდა ბერ-პროესტოსების მონაფეებს საჭმლის მომზადებასა და სუფრის გაშლაში. მონასტრის მუშეები, რომლებმაც იცოდნენ მამა ბესარიონის კეთილი გულის ამბავი, მუდამ მის სიახლოვეს ტრიალებდნენ. მაგალითად, როცა მას მიჰქონდა დიდი ტაბლა, გადასცემდა თითქმის ნახევარ ტაბლას. ამას ამჩნევდნენ მორჩილები და ბერებთან ჩიოდნენ, მაგრამ ბერებმა იცოდნენ მამა ბესარიონის ალალი გულის ამბავი და ხმას არ იღებდნენ.

მამა ბესარიონი დიდ სულიერ თანადგომას უწევდა XIX ს-ის 60-იანი წლების ბოლოს ათონის მთაზე ჩასულ ბენედიქტეს (ბარკალაია) და სხვა ქართველ მორჩილებს. თავის მხრივ, ეპისკოპოსი გაბრიელიც აქტიურ მხარდაჭერას იჩენდა მათ მიმართ და დასავლეთ საქართველოში შემონირულობების შესაკრებადაც დიდი დახმარება გაუწია. მათ 12 000 მან. მოაგროვეს და ათონზე გაემგზავრნენ, მეუფე გაბრიელმა წერილიც გაატანა მათ მამა ბესარიონთან: „თქვენის მშვიდობას ღმერთს ვსთხოვ. თუ ჩემს ამბავს იკითხავთ — ესენი ყოველიფერს მოგახსენებენ ჩემს მდგომარეობას. ამათ ღმერთი შეენია და კარგად გაისარჯნენ. ახლა უთუოდ უნდა იშოვოთ საკუთარი ბინა და კინოვია გააწყოთ ცალკე ჩვენი ქვეყნის შვილებათათვის. ისე სჯობია, რომ საკუთრად იყიდოთ ადგილი და თავისუფლად დადგეთ იქ. კიდევ მოვლენ ესენი და კიდევ შეუძლიათ იშოვონ. ღვთის მადლით, ახლაც იმდენი უშოვნიათ, რომელ კარგს სამონასტრო ადგილს იყიდით. მე ამასთანავე ვსწერ წიგნს რუსიკონის მამებს — იერონიმეს და მაკარის, რომ შემწეობა მოგცენ.

საქმე საიდუმლოთ შეინახეთ, რომ ბერძნებმა არ დაგიშალონ შურით“.

სიცოცხლის ბოლოს მამა ბესარიონსაც სტანჯავდა ათონელ ბერთა ჩვეული სენი — რევმატიზმი: ხელის თითები დაეკრუნჩხა, დანოლილს ერთი ხელი მუდამ ჭერზე მიმაგრებულ საკიდზე ჰქონდა ჩამოკიდებული, სისხლი აღარ უთბობდა დაუძლურებულ სხეულს, არც თბილი სამოსი და საბანი შველოდა. შვებას მხოლოდ ცხელი ჩაი ჰგვრიდა. ათონზე მოღვაწეობის განმავლობაში ბერი დაუცხრომელი იესოს ლოცვით იღვწოდა და ამგვარ ლოცვით ღვანლში იყო უკანასკნელ ამოსუნთქვამდე. როდესაც უკიდურესად დაუძლურდა, შენიშნეს, რომ ლოცვის სრულად გამოთქმის ძალა აღარ ჰქონდა და მოუკლებელად მხოლოდ ამას გამოთქვამდა: „უფალო, უფალო!“

1893 წლის 7 ოქტომბერს, საღამოს, მოულოდნელად მან თქვა, რომ მისი მონაფის, ქრისტეფორეს ძმა, დეკანოზი გიორგი ჩამოვიდა. მასთან მყოფები დაეკითხნენ: „სად არის იგი?“. ბერმა მიუგო: „ნუთუ არ იცით, რომ სხვებთან ერთად ათონზეა?“ გარშემომყოფთ ბერის სიტყვები ბოძვად მიიჩნიეს და ყურადღება არ მოაქციეს. სინამდვილეში იმ დღეს მართლაც ჩამოვიდა საქართველოდან ათონზე დეკანოზი გიორგი ახვლედიანი, ორ თანამხლებ ქართველთან ერთად. მეორე დღეს ისინი წმ. იოანე ღვთისმეტყველის ქართულ საფანეში მივიდნენ, მაგრამ არ გაჩერდნენ, სასწრაფოდ ითხოვეს წმ. ილია წინასწარმეტყველის სენაკში გაცილება, რადგანაც მამა გიორგის დაუყოვნებლივ სურდა ძმისა და მამა ბესარიონის მონახულება. წვიმდა, მაგრამ დეკანოზმა დაუცხრომელი სურვილი გამოთქვა, რაც შეიძლება მალე მოენახულებინა ბერი და გაემგზავრა.

მამა ბესარიონს მოახსენეს, რომ ჩამოვიდა მამა გიორგი და მას ღვიძლი ძმისგან — იმერეთის ეპისკოპოს გაბრიელისგან წერილი მოართვა, მან ოდნავ გასაგონი ხმით თქვა: „მომანოდეთ ჩემი წერილი!“ — აიღო, გაუხსნელად ემთხვია და კვლავ დაუბრუნა ისე, რომ არ უკითხავს წერილის შინაარსი. შემდეგ აღარაფერი უთქვამს, დაუცხრომელად ლოცულობდა და ბაგეზე ლოცვით შეჰვედრა სული უფალს.

საბედნიეროდ, უნდა ითქვას, რომ შემორჩენილია ეს წერილი, რომელიც სახელმწიფო არქივში ინახება. წერილი დაუთარილებელია და მამა მელიტონ კელენ-

ილია II-ის პატრიარქის წმ. ბაგრიალი (ქიქოძე)

ჯერიძესაც ბოლო მიუწერია — „სამწუხაროდ, წელი და თვე იყო დარჩენილი“, მაგრამ დანამდვილებით უნდა ითქვას, რომ ეს ზუსტად ის წერილია, რომელიც მამა გიორგიმ ათონზე ჩაიტანა. აი, მისი შინაარსი:

„საყვარელო ძმაო ბესარიონ! გიგზავნი ამ წიგნს დეკანოზ გიორგი ახვლედიანის ხელით. მადლობა ღმერთს, რომ მშვიდობით და სიცოცხლით ხარ. მე, ღვთის მადლით, გვარიაანად ვარ. შენი ლოცვით უთუოდ კარგად ვარ. ნუ დასცხრები, მამა ბესარიონ, ბეჯითად ჩემზე ლოცვას. გიგზავნი ოც მანეთს. თუ საჭიროდ გინდა, თუ არა — ღარიბებს მიეცი. შენნი ძმისწულები და ნათესავნი კარგად არიან. მე ძლიერ დავბერდი, ჩვენლა ორი დავრჩით უწინდელი შთამოებისა, ვიდრემდის სოფელში ვართ, უნდა მტკიცედ ვლოცულობდეთ. — გაბრიელ ეპისკოპოსი“.

მამა ბესარიონმა ათონზე 58 წელი ერთ ადგილზე იღვანა. აღესრულა 1893 წლის 9 ოქტომბერს, შობიდან 86 წლის.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტერთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავიცუბოთ ვიხსნათ ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04, 2 32 48 66, 2 98 95 41

რუბრიკას უძღვება გიორგი მაჩუარიშვილი

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგეგმილი მასალების გამოგზავნა, დაფიქსირება გადაიხადოთ შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (მთავანდობის ქუჩა, კორპუსი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. მიმღები: წმ. ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ეკლესიის ანგარიში #GE74LB0122124214261000. ვებ გვერდი: ssu.ge; ელ. ფოსტა: ssu@ssu.ge; press@ssu.ge; patriarchate@ssu.ge; რედაქტორის მოადგილეს ელ. ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com. მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუარიშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, გვარცხელია: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კეჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ირინოსმა ამ საკითხთან დაკავშირებით მრევლს საგანგებოდ მიმართა. მისი განცხადებით, სერბეთის ეკლესია დიდი საფრთხის წინაშეა. ეს განპირობებულია იმით, რომ არსებობს სერიოზული მცდელობა კოსოვოს იუნესკოში განწევრიანებისა.

სერბეთის პატრიარქმა მოსახლეობას მოუწოდა, არ დაუშვას და წინ აღუდგეს ამ წამოწყებას, რომელსაც შეიძლება კატასტროფული შედეგი მოჰყვეს. სერბეთის საპატრიარქო საკუთარ ვებ-გვერდზეც კი გამოაქვეყნა შესაბამისი მასალა და ცდილობს, საერთაშორისო საზოგადოებას აცნობოს, თუ რა ვითარებაა კოსოვოში ამ ეტაპზე.

„ჩვენ დარწმუნებული ვართ, რომ ამ ინფორმაციის გავრცელებით საერთაშორისო საზოგადოება დაფიქრდება და აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით ადეკვატურ გადაწყვეტილებას მიიღებს,“ — ნათქვამია საპატრიარქოს განცხადებაში.

გათლემის ტაძარში სარესტავრაციო სამუშაოები გრძელდება

ისრაელში, ბეთლემის ტაძარში სარესტავრაციო სამუშაოები მიმდინარეობს. უკვე აღდგენილია XIII საუკუნეში დაშლადებული ხის კარები. ტაძრის ეს ძველი კარები სომხეთისა და კილიკიის მეფის ბრძანებით დამზადდა 1227 წელს. მასზე გამოსახულია ჯვარი, რკინაში გამოყვანილი ორნამენტები და დატანილია სომხურენოვანი წარწერა: „ეს კარი აგებულია მამა აბრაამისა და მამა არაქელის მიერ მეფე ხეტუმის, კონსტანტინის ძის მმართველობის ჟამს“.

მომლოცველებს ასევე შეეძლებათ იხილონ XII საუკუნის მოზაიკები ჩრდილოეთ და სამხრეთ კედლებზე.

თავდაპირველად არსებული მოზაიკის 12 ანგელოზის გამოსახულებიდან მხოლოდ 6 იყო შემორჩენილი, 2015 წლის მარტში ანგელოზის მეშვიდე გამოსახულებასაც მიაკვლიეს. ის დაფარული იყო გაჯის თხელი ფენით. მეცნიერები ფიქრობენ, რომ გამოსახულება მე-19 საუკუნეში სპეციალურად დაფარეს, რათა განადგურებისაგან ეხსნათ.

ტაძრის მოზაიკები 1169 წელსაა შესრულებული. კედლებზე ასევე გვხვდება წარწერები ბერძნულ და ლათინურ ენებზე.

საერთაშორისო კონფერენცია ბულგარეთში

ბულგარეთში გაიმართა საერთაშორისო კონფერენცია თემაზე „საზოგადოების მშენებლობა ქრისტიანული პასუხისმგებლობის გათვალისწინებით“.

კონფერენცია 30 ოქტომბერს სოფიის უნივერსიტეტის ღვთისმეტყველების ფაკულტეტზე ამავე ფაკულტეტის პრაქტიკული ღვთისმეტყველების კათედრის, კონრად ადენაუერის ფონდისა და გერმანიის ქალაქ მიუნხენგლადბახის კათოლიკური ცენტრის ორგანიზებით ჩატარდა.

კონფერენციაზე განიხილეს 4 ძირითადი თემა: საეკლესიო სოციალ-ეკონომიკური სწავლება და ქრისტიანული სოციალური ეთიკა, ქრისტიანი პოლიტიკაში — სამართლებრივი სახელმწიფოსა და დემოკრატიისათვის, ეკლესია და კაპიტალი — სოციალური საბაზრო ეკონომიკის შესახებ. კონფერენციაში მონაწილეობა მიიღეს ბულგარელმა და გერმანელმა ღვთისმეტყველებმა, პოლიტოლოგებმა და სოციოლოგებმა.

მომზადა
თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

ბახველი ქიქოძეების სამღვდლო ოჯახი

II ნაწილი

მღვდელი ათანასე — 1809 წელს დაიბადა. სამწუხაროდ, ამ ეტაპზე მამა ათანასეზე ბევრის თქმა არ შეგვიძლია. ცნობილი, რომ მანაც დაამთავრა თბილისის სასულიერო სასწავლებელი და მალევე სოფელს დაუბრუნდა. XIX ს-ის 50-იანი წლებიდან მღვდლად მსახურობდა ბახვის ღვთისმშობლის ეკლესიაში. 1892 წლის 16 იანვარს ეპისკოპოსი გაბრიელი ათონის მთაზე თავის ძმას უგზავნის წერილს: „საყვარელო ძმაო და მამაო ბესარიონ! ამით გაცნობებ, რა დიდი მწუხარება და უბედურება გვეწია ჩვენ ყოველთა შენთა ძმებთა და ბიძაშვილებთა — საბრალო ჩვენი ძმა დეკანოზი სიმონ გარდაიცვალა დეკემბრის 8 წარსული წლისას, და ამ წელს 8 იანვარს გარდაიცვალა ათანასე, ჩვენი ძმა. ამას გწერ მისთვის, რომ

ბეჯითად და ხშირად და გულსმოდგინეთ ილოცოთ მათთვის, რათა განუსვენოსთ სასუფეველსა შინა“. მოძღვარს მეუღლე ქრისტინე 1871 წელს გარდაეცვალა. მათ დარჩათ შვილები: მიხეილი, მოსე (ცნობილი ადვოკატი), იოსები, ნინო, მატა, ვასილი. მღვდელი ათანასე დასაფლავებულია სოფ. ბახვში, საგვარეულო სასაფლაოზე.

დეკანოზი სვიმონი — 1823 წელს დაიბადა. 1837-1841 წლებში თბილისის სასულიერო სასწავლებელში უფროს განყოფილებაზე სწავლობდა. 1841 წელს სწავლა რუსეთში, ტვერის სასულიერო სემინარიაში განაგრძო, რომელიც 1845 წელს წარჩინებით დაასრულა. 1848 წელს გურიის ეპისკოპოსმა ექვთიმემ (წულუკიძე) დიაკვნად აკურთხა, ამავე

წელს მღვდლად დაასხა ხელი და გურიის საკათედრო ტაძრის მღვდელმსახურად განაწესა. 1848 წლის სექტემბერში გურიის სასულიერო სასწავლებელში პირველი კლასების მასწავლებლად დაინიშნა. 1849 წელს გურიის ეპარქიის საეკლესიო შემოსავლების ხაზინადრად დაადგინეს. 1850-1868 წლებში იყო ოზურგეთის ოლქის მთავარსუცესი. 1850 წელს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1850 წლის სექტემბერში ოზურგეთის კეთილშობილურ სასწავლებელში საღვთო სჯულის პედაგოგად დაადგინეს. 1853 წელს ოზურგეთის საკათედრო ტაძრის წინამძღვრად დაინიშნა და 1854 წელს დეკანოზის წოდება მიენიჭა. 1854 წელს ოზურგეთის სასულიერო სასწავლებლის ზედამხედველად დაინიშნა. 1857 წელს სკუფია უბოძეს. 1861 წელს კამილავეკა ეწყალობა. 1865 წლის 4 აპრილს სამკერდე ოქროს ჯვარი მიიღო. 1867 წელს წმ. ანას III ხარისხის ორდენით დაჯილდოვდა. 1870 წელს წმ. ანას II ხარისხის ორდენი ეწყალობა. XIX ს-ის 80-იანი წლების დასაწყისში ბათუმის მიქაელ მთავარანგელოზის სახელობის საკათედრო ტაძრის წინამძღვრად განამწესეს. 1889 წლის 9 აპრილს წმ. ვლადიმერის III ხარისხის ორდენი უბოძეს. ჰყავდა მეუღლე — სოფიო გრიგორიევი (თბილისის მამადავითის ტაძრის წინამძღვრის, დეკანოზ იოსების ასული) და შვილები: პლატონი, ლეონიდე (+1934, ბათუმის საბაჟოს ერთ-ერთი დამაარსებელი, მეუღლე ნინო წულუკიძე), გრიგოლი (ინჟინერი), ტიტე (ცნობილი ექიმი), გერასიმე, ვალოდია, ნიკოლოზი, მარიამი (გათხოვილი სახელმწიფო პალატის წევრ პავლე სემენენკოზე), ოლღა (გათხოვილი მჭედლიშვილზე). როგორც ზემოთ მოყვანილ ათონის მთაზე გაგზავნილ წერილშია ნათქვამი, დეკანოზი სვიმონი 1891 წლის 8 დეკემბერს გარდაიცვალა. გაზეთი „მწყემსი“ გამოეხმაურა მის გარდაცვალებას და საკმაოდ ვრცელი ნეკროლოგიც გამოაქვეყნა თავის ფურცლებზე: „მ დეკემბერს ქ. ბათუმში გარდაიცვალა სამი დღის ავადმყოფობის შემდეგ ადგილობრივი მართლმადიდებელი ეკლესიის დეკანოზი მ. სიმონ ქიქოძე (უფროსი ძმა იმერეთის ეპისკოპოსის გაბრიელისა). თუმცა ჭირისუფლებმა ყოველივე საშუალება იხმარეს ავადმყოფის მოსარჩენად, მაგრამ უღმობელმა სიკვდილმა მაინც თავისი ჰქმნა. მამა დეკანოზის სიმონის გარდაცვალებამ შეანუხა არა მარტო მისი სულიერი სამწყსო, არამედ მთელი ბათუმის მკვიდრნი სარწმუნოების განურჩევლად. 11 დეკემბერს დანიშნული იყო განსვენებულის წესის აგება ადგილობრივ ეკლესიაში. ამ დღეს, დღის 9 საათზე, მოზრძანდა იმერეთის ეპისკოპოსი გაბრიელი, თავის კრებულთ. პირველად მიცვალებულს სახლში გადაუხადეს პანაშვიდი. შემდეგ მიცვალებული წაასვენეს ეკლესიაზე. თუმცა ამ დღეს ძლიერ ცუდი ამინდი იყო, მაგრამ თითქმის მთელი ქალაქის მკვიდრი მოვიდა გარდაცვალებულის გამოსვენება-

ზე დასასწრებლად. ყველას სახეზე იხატებოდა მწუხარება და გლოვა. ყველანი სწუხდნენ თავისი საყვარელი სულიერი მამის გარდაცვალებას. ამ დღეს მწირველი ბრძანდებოდა იმერეთის ეპისკოპოსი გაბრიელი, თავის კრებულთ. წირვის შესრულების შემდეგ მიცვალებულს აუგეს წესი. როცა წესის აგება შესრულდა, ბათუმის ეკლესიის მეორე მღვდელმა მამა ალ. რალცევიჩმა წარმოსთქვა სიტყვა, რომელშიაც მოიხსენა განსვენებულის მოღვაწეობა და სამსახური. აი, ეს სიტყვა: „დღეს შევიკრიბეთ ჩვენ, ძმანო, ამ ტაძარში არა სასიხარულოდ, არამედ რა თა უკანასკნელი პატივი ვსცეთ ჩვენს წინაშე მდებარე განსვენებულს, ჩვენს სულიერს მამას და შევავედროთ მისი სული უფალს, რათა ყოვლადმონყალე ღმერთმა დაანესოს სული მისი სასუფეველსა შინა. დიდი ხანი არ არის მას აქეთ, როცა ჩვენ ამავე ტაძარში ვხედავდით ამ სულიერ მამას, როცა ის ჩვენ ყოველთათვის ალაველენდა ხოლმე მხურვალე ვედრებას ღვთისადმი, დღეს კი მას ვხედავთ კუბოსა შინა უსულოდ მდებარეს და ამ კუბოდან გვთხოვს იგი, რათა ჩვენ შევევედროთ უფალს განსვენებისათვის სულისა მისისა.

განსვენებულის ცხოვრება იმდენად საყურადღებო და საგულისხმეოა ჩვენთვის, რომ არ შეგვიძლია არ მოვიხსენოთ მისი მოღვაწეობა. თუ მთლად არა, ცოტაოდენი მაინც, როგორც წმიდა ტრაპეზის მოსამსახურისა, რომელ სამსახურშიაც გაატარა განსვენებულმა ორმოც წელზე მეტი. აქვე უნდა მივიხსენიოთ განსვენებულის სულის ზოგიერთი მაღალი თვისებანი, რომელნიც ცხადად იხატებოდნენ მასში, როგორც საზოგადოდ კაცში და განსაკუთრებით სულიერ მწყემსში.

განსვენებული იყო სასულიერო წოდებისაგან, მან შეასრულა სწავლა ტვერის სასულიერო სემინარიაში. პატარაობიდანვე დიდი მიმზიდველობა ჰქონდა სასულიერო სამსახურისადმი და ამიტომ, მსგავსად თავის წინაპრებისა, მანაც იტვირთა დიდი და ძნელი მოვალეობა სულიერი მწყემსისა, რომლის აღსრულებას ყველანი ვერ სძლებენ, მაგრამ განსვენებული თავის დიდს მოვალეობას მტკიცედ ასრულებდა უკანასკნელს წამამდე. როგორც შუამავალს ღმერთსა და კაცთა შორის, როგორც სარწმუნოების და ზნეობის მქადაგებულს, განსვენებულს ჩვენს თანამოძმეს, თავისი ხანგრძლივი სამსახურის დროს, მაღლა ეკავა დროშა ცხოველსმყოფელი სარწმუნოებისა, სიყვარულისა და ზნეობისა.

მაგრამ განსვენებულმა თავისი ძნელი მოვალეობა გაიორკეცა კიდევ იმით, რომ თავის ნებით მოჰკიდა ხელი უფროს ძნელს და პასუხის საგებელს საქმეს, როგორც არის ხალხის განათლების საქმე, რომელსაც, როგორც პირველს, შესწირა თავისი ძალა, რადგან კარგად ხედავდა მის

სარგებლობას. ახალგაზრდა სულიერმა მწყემსმა განიზრახა სკოლის გამართვა, რომელშიაც შესძლებოდათ აღზრდა ადგილობრივი სამღვდელოების შვილებს.

მაგრამ როგორც ყოველს კეთილ საქმეს, განსვენებულის კეთილს განზრახვასაც შეხვდა ბევრი დაბრკოლება, მაგრამ მათ ვერ შეაჩერეს სულიერი მამა, განსვენებულმა მაინც შეასრულა თავისი განზრახვა საკეთილდღეოდ გურიის სამღვდელოებისა: მან თავის საკუთარ სახლში გახსნა სკოლა და თავის საკუთარი საშუალებიდან ამკობდა სკოლას საჭირო ნივთებით და კიდევ ასწავლიდა ყმაწვილებს. საზოგადოებამ თანდათან შეიგნო ახალგაზრდა მწყემსის სასარგებლო მოღვაწეობა და თანაგრძნობას უჩენდა მას ამ კეთილს საქმეში და ამ სახით ეს პატარა სკოლა შემდეგ გადაკეთებულ იქმნა გურიის სასულიერო ოთხკლასიან სასწავლებლად, რომლიდანაც გამოდიან პატიოსანი და მუყაითნი მუშაკნი ქრისტეს ეკლესიისა.

ერთსა და იმავე დროს განსვენებული იყო ამ სასწავლებლის ზედამხედველად და სჯულის მასწავლებლად ადგილობრივ სამოქალაქო სასწავლებელში, სადაც მოწაფეებს ასწავლიდა საღმრთო სჯულს არა მარტო სიტყვით, არამედ თავისი კეთილი ცხოვრების მაგალითებით.

როცა ბათუმის ოლქი შემოუერთდა ქუთაისის გუბერნიას, განსვენებული გადაყვანილ იქმნა ბათუმში, სადაც მისი მეცადინეობით დაარსებულ იქმნა პირველი მართლმადიდებელი ეკლესია. ეს ტაძარი, რომელშიაც დღეს ჩვენ ვართ შეკრებილნი, რათა უკანასკნელი ამბორება უყოთ განსვენებულს, — მეორე საქმეა გურიის სასწავლებლის შემდეგ, რომლის შესაფერად შემკობას და გამშვენებას ცდილობდა უკანასკნელს წამამდე. უკანასკნელად

მღვდელი ათანასე ქიქოძე

განსვენებულმა განიზრახა ამ პატარა ტაძრის გადიდება, რადგან კარგად ხედავდა, რომ მართლმადიდებელთა რიცხვი თანდათან მატულობდა.

განსვენებულის უკანასკნელს მოღვაწეობას მიენერება სახალხო საკითხავის დაარსება ბათუმში, რომელიც სხვადასხვა კეთილ შემწირველთა მეცადინეობით დღეს წარმოგვიდგენს მშვენიერს საშუალებას, რათა გავრცელებულ იქმნეს სარწმუნოებრივ-ზნეობრივი განათლება, მეორეს მხრით, განსვენებულის მეცადინეობით დაარსდა ბათუმის ეკლესიასთან სამზრუნველო, რომელსაც სახეში აქვს გამშვენება განსვენებულის მიერ დაარსებული ეკლესიისა და მისი საჭიროების დაკმაყოფილება.

ასეთია მოღვაწეობა განსვენებული სულიერი მწყემსისა. როგორც შუამავალის ღმერთსა და კაცთა შორის, როგორც ქრისტეს მხედრისა, როგორც ღვთის საიდუმლოთა მშენებლისა, თუ არ მოვიხსენებთ სხვა მის მოღვაწეობას, რომლითაც დამშვენებულია მისი წამსახურებათი სია.

ბოლოს, თუ მივაქცევთ ყურადღებას განსვენებულს, როგორც

ბათუმის სოფორო

**გუგარეთის პრემიერმა პატრიარქ
ბართლომეოსის განცხადების შემდეგ
მასთან შეხვედრაზე უარი განაცხადა**

ბულგარეთში ქვეყნის მთავრობასა და კონსტანტინოპოლის საპატრიარქოს შორის დიპლომატიური ურთიერთობა მას შემდეგ დაიძაბა, რაც კონსტანტინოპოლის პატრიარქმა ბულგარეთის ქვეყნის პრეზიდენტ როსენ პლავენელიევს შეხვედრის დროს მას მოსთხოვა დაბრუნება იმ სინმინდებისა, რომლებიც თავის დროზე ჩრდილოეთ საბერძნეთის მონასტრებიდან გაიტაცეს.

საპატიო ორდენით დაჯილდოების ცერემონიის დროს პატრიარქმა განაცხადა, რომ ის „განსაკუთრებით მოითხოვს ბალკანეთის ნახევარკუნძულზე წარმოებული ომებისა და კონფლიქტის დროს საბერძნეთის მონასტრებიდან გატაცებული სინმინდების დაბრუნებას“.

ბულგარეთის პრეზიდენტის თქმით, ის ყველანაირად ეცდება, რომ ქვეყანაში არსებული სხვადასხვა რელიგიური კონფესიის წარმომადგენლებს შორის ურთიერთგაგება და მშვიდობა სუფევდეს. თუმცა მან რელიგიური სინმინდების დაბრუნებასთან დაკავშირებით კომენტარი არ გააკეთა.

პატრიარქ ბართლომეოსის ამ განცხადებას ბულგარეთში დიდი უკმაყოფილება მოჰყვა. რადიკალური იყო ბულგარეთის პრემიერ-მინისტრ ბოიკო ბორისოვის განცხადება. მან უარი განაცხადა

პატრიარქთან შეხვედრაზე. მისი თქმით, „კონსტანტინოპოლის პატრიარქი დიდი ხანია ითხოვს სინმინდების დაბრუნებას. ბულგარეთმა ეს არავითარ შემთხვევაში არ უნდა გააკეთოს“.

ბულგარელები ისე გააოგნა პატრიარქ ბართლომეოსის ამ განცხადებამ, რომ ქვეყნის სხვადასხვა ორგანიზაციამ საპროტესტო აქციები გამართა. მრავალი ადამიანი შეიკრიბა სოფიაში იმ სასტუმროსთან, სადაც კონსტანტინოპოლის პატრიარქი იყო დაბინავებული.

**კოსოვოს იუნესკოში მიღების
მცდელობა წარუმატებლად დასრულდა**

ხმათა არასაკმარისი რაოდენობის გამო, კოსოვოს იუნესკოში მიღების მცდელობა წარუმატებლად დასრულდა. ხმის მიცემის დროს კოსოვოს იუნესკოში განევრიანების მომხრე ამ ორგანიზაციის წევრი 92 სახელმწიფო იყო, წინააღმდეგ — 50, 29 ქვეყანამ ხმის მიცემისგან თავი შეიკავა. სულ პროცედურას 195 ქვეყნიდან 142 დაესწრო. კოსოვოს იუნესკოში მისაღებად საჭირო იყო 95 ხმის მოგროვება. ხმათა სიმცირის გამო, კოსოვო იუნესკოს გარეთ დარჩა. პირველი ქვეყანა, რომელიც კოსოვოს იუნესკოში განევრიანების ინიციატივით გამოდიოდა, ალბანეთი იყო.

მოამზადა
თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი**მღვდელ-მონაზონი იოსტოსი (ანდრონიკაშვილი)
XVIII ს-ის II ნახევარი — 1823**

მღვდელ-მონაზონი იოსტოსი, ერისკაცობაში — იოსებ რამაზის ძე ანდრონიკაშვილი, XVIII ს-ის II ნახევარში კახეთში, თავად რამაზ გარსევანის (ჯავახი) ძე ანდრონიკაშვილისა და ელისაბედ ელიზბარის ასულ ორბელიანის ოჯახში დაიბადა. ზოგიერთ წყაროებში იგი არქიმანდრიტის წოდებითაც იხსენიება. ჰყავდა ორი დედმამიშვილი: იოანე და მარიამი (+1826, გათხოვილი იყო თავად იოსებ იოანეს ძე შალიკაშვილზე). მამამისი, რამაზ გარსევანის ძე ანდრონიკაშვილი იყო მდივანბეგი და ახლო ურთიერთობა ჰქონდა სამეფო კართან. პატარა იოსები ანჩისხატის ეკლესიასთან არსებულ სასულიერო სემინარიაში სწავლობდა, სადაც საფუძვლიანი განათლება მიიღო. უცნობია, როდის მოხდა მისი ბერად აღკვეცა ან ხელდასხმა. უძველეს ქართულ ხელნაწერებზე გაკეთებული მინაწერებით დგინდება მისი ბიოგრაფიიდან ზოგიერთი დეტალი. 1922 წელს აკ. შანიძის მიერ დავით გარეჯის მონასტრიდან ჩამოტანილ 1787 წელს გადაწერილ ანტონ I-ის „გრამატიკაზე“ წერია, რომ მისი გადამწე-

რია იოსტოსი. ე. ი. 1787 წელს იგი უკვე აღკვეცილია იოსტოსის სახელით. ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში დაცულია ორბელიანთა გვარის გუჯარი, რომელზეც შემდეგი მინაწერია: „მე, იმის უწმიდესობის არქიდიაკონს იოსტოსს, ჩემმა რძალმა თამარმა გადამაწერინა ეს პირი, როცა ეს სიგელი დაგირავდა, და ჭეშმარიტებით ასე სწერია. და მეც ასე გარდმოვსწერე“. ეს სიგელი დაწერილია 1727 წლის 20 თებერვალს, ხოლო იოსტოსმა ხელმეორედ გადამწერა 1794 წელს. აქედან ირკვევა, რომ 1794 წელს იგი კათოლიკოს-პატრიარქ ანტონ II-ის (ბაგრატიონი) არქიდიაკონია. 1799 წელს ანჩისხატის ტაძრის კანდელაკმა, მღვდელმა გაბრიელ ალექსი-მესხიშვილმა გადამწერა კათოლიკოს ანტონ I-ის (ბაგრატიონი) „მზამეტყველება“, რომლის ბოლოში არის გადამწერის ანდერძი: „სრულ იქმნა წიგნი ესე მზამეტყველებათ უღირსისა მონის მღუდლის ანჩისხატის კანდელაკის გაბრიელის ხელითა სეკდემბრის 2. მხილველ-ნო, გვედრებით უმკაცრებით წარწერისათვის

ნუ მწყევთ ღვთის სიყვარულისათვის და პატრონსა ამისსა იერომონახს იოსტოს აკურთხევდით. ამისთვის, რამეთუ მისი მიზეზით აღწერილ იქმნა, და მეც მოხსენებულ მყოფდეთ, წელსა ჩლუთ (1799), რათა ღმერთმან თქვენცა მოგიტევნეს შეცოდებანი თქვენნი, უფალო ჩემო მოწყალევ, ნუ გამიწყრებით, რაც თქვენი საკადრისი არ იყოს, და კვალად შეცთომა რამე. იხილოთ, ნუ მგმობთ ღვთის სიყვარულისათვის". როგორც ამ მინაწერიდან ირკვევა, 1799 წელს იოსტოსი უკვე მღვდელ-მონაზონის ხარისხშია. 1801 წლის 4 ოქტომბერს მთავარეპისკოპოს ანდრია კაბადოკიელის წმ. იოანე ღვთისმეტყველის გამოცხადების თარგმანების წიგნის წარწერაში ვკითხულობთ: „სრულ იქმნა წიგნი ესე... რომელიცა მიბრძანა ყოვლად კეთილმა კაცმან და წერილისა ჩვენისა ზედმინევნით გამომძიებელმან იოსტოს, ხოლო გვართ ენდრონიკოვმან მე... მონაზონ დიმიტრის აღწერა წიგნისა ამის, თუმცა უამისა უჟამობა მაყენებს, მაგრამ უმწვერვალესმა სიყვარულმა მაიძულა". თ. ჟორდანიას აქვე გაუკეთებია მინაწერი — „აქა მოხსენიებული იოსტოსი ცნობილი მწერალია, ფიზიკის მასწავლებელი ტფილისის სასულიერო სემინარიაში; ხოლო „უამთა უჟამობა“ იმ არევ-დარევას მიგვითითებს, რომელიც შეუდგა გიორგი XII მეფის სიკვდილსა და რუსეთის ქვეშევრდომობაში შესვლასა“.

იოანე ბაგრატიონი თავის ნაშრომში „მცირე უწყება ქართველთა მწერალთათვის“ მამა იოსტოსზე წერდა: „ესე იასტოს ანდრონიკეშვილი აღიზარდა კათოლიკოზის ანტონის კრებულთა შორის. ამას ასწავა ფილოსოფია და ღმრთისმეტყველება ვარლამ ეპისკოპოსმან, ერისთვის შვილმან. ესე არს მონაზონობაში კარგი და განმმარტებული საღმრთოთა და საფილოსოფოსთა წერილთა კეთილად. ამანვე აღზარდა სხვანიცა მოწაფენი. ხოლო მონაფეთა მათ შორის იოანე მღვდელი კალაუზნისა უწარჩინებულეს იქმნა სხვათა ზედა, რომელიცა ან თქვენგან დადგინებულ არს მოძღვრად სკოლასა შინა ქართველთასა. და აგრეთვე ასწავა ფილოსოფია გიორგი ალაბაბაშვილს და იოანე ყულარალასის შვილს“.

ისტორიკოსი პლატონ იოსელიანი თავის ნაშრომში „ცხოვრება გიორგი მეცამეტისა“ მამა იოსტოსზე წერდა: „იოსტოს, მღვდელ-მონაზონი ანდრონიკაშვილი, კაცი ფილოსოფოსი და ერთგული მეფეთა. მოკვდა ვეჯინსა, კახეთში“.

XIX ს-ის დასაწყისში ვეჯინის მაცხოვრის ამაღლების სახელობის მამათა მონასტრის წინამძღვრად იხსენიება, როგორც ამას წერს დეკანოზი პოლიევ-

აპელე ციციანოვი

ქტოს კარბელაშვილი თავის ჩანაწერებში: „1615 წლის შემოდგომაზე ხმა გავარდა, შაჰ-აბასის ლაშქარი კახეთისკენ მოემართებაო. კახთუბნის მონასტრის წინამძღვარმა მამა იოანემ ბერები შეკრიბა. მამებმა გადაწყვიტეს, მონასტერი არ მიეტოვნებინათ, ხოლო სინმინდევები მიწისქვეშა საცავებში გადაემაღათ. იმ ღამეს მამა იოანეს ღვთისმშობელი ეჩვენა და უბრძანა, სასწაულთმოქმედი ხატი კახთუბნიდან ერთი კილომეტრის მოშორებით, წამებულის მონასტრის წმ. გიორგის ტაძრის სვეტში დაემაღლათ. ბერებმა მეორე დილითვე აღასრულეს დედა ღვთისას ნება. ცეცხლითა და მახვილით შემოიჭრა კახეთში შაჰ-აბასი. მრავალი მონასტერი

სამუდამოდ დაცარიელდა და დაინგრა. დარბევას ვერც კახთუბნის მონასტერი გადაურჩა. 200 წლის შემდეგ, XIX ს-ის დასაწყისში, მონასტერში მცირერიცხოვანი საძმო მოღვაწეობდა ილუმენ გაბრიელის წინამძღვრობით. ბერები დიდხანს ეძებდნენ ხატს მონასტრის საფლავებში, მაგრამ უშედეგოდ. ერთ ღამეს ილუმენს ყოვლადწმიდა ქალწული გამოეცხადა და უბრძანა, ამა და ამ ადგილას ვარ დატყვევებული და გამომიყვანეთო. ილუმენმა მეორე დღესვე დაიბარა ვეჯინის ამაღლების მონასტრის წინამძღვარი იოსტოსი (ანდრონიკაშვილი), გურჯაანის მთავარანგელოზის ტაძრის წინამძღვარი მამა აბრაამი (დემუროვი) და სამღვდლოებისა და მრავალრიცხოვანი მრევლის თანხლებით წამებულის მონასტრისკენ გაემართა. ტაძრის შიდა სვეტს ჩრდილოეთიდან მიადგეს კიბე, გამოიღეს აგურები, ამოაბრუნეს ღვთისმშობლის ხატი და საზეიმო სვლით გადააბრძანეს კახთუბნის მონასტერში“.

მღვდელ-მონაზონი იოსტოსი მონაწილეობდა 1804 წლის მთიულეთის აჯანყებაში და ემხრობოდა ფარნაოზ ბატონიშვილს. გენერალ გაბრიელ ყაზბეგის ჩვენებით, წირვისა და ღვთისმშობლის ეკლესიებში კვერექსებზე იხსენიებდა ალექსანდრე და ფარნაოზ ბატონიშვილებს, უმაღლესი სახელეულობის მოსახსენებელი კი იატაკზე დააგდო. აჯანყების დამარცხების შემდეგ იყო ფარნაოზ ბატონიშვილის ამაღლაში და 1804 წლის 29 ოქტომბერს ქ. ყაზახში დააპატიმრეს, რაზედაც ამავე წლის 31 ოქტომბერს საქართველოს მთავარმართებელი, ინფანტერიის გენერალი პავლე დიმიტრის ძე ციციანოვი (ციციშვილი) წერდა იმპერატორს. წერილში აღნიშნულია, რომ ფარნაოზთან ერთად მთელი მისი ამაღლა 31 კაცი აიყვანეს. ამ სიაში პირველი არქიმანდრიტი იოსტოსი (ანდრონიკაშვილი) წერია. 1805 წლის 2 თებერვალს იგი კვლავ იხსენიება თავად ციციანოვის მიერ სამოქალაქო მრჩე-

ველ ტარასოვისადმი გაგზავნილ წერილში, მთიულეთის ამბოხში მონაწილე ბატონიშვილებისა და თავადების დაკითხვის საიდუმლო კომისიის ოქმებში.

1806 წლის აგვისტოში თავდებით გაათავისუფლეს. თუმცა აპირებდნენ მის რუსეთში, ქ. პერმში გადასახლებას, მაგრამ პატიება მიიღო. რადგანაც რუსეთის მთავრობა მამა იოსტოსს აღარ ენდობოდა, ამიტომ იგი ვეჯინში აღარ გაუშვეს და დავით გარეჯის ლავრაში მონასტრის რიგით წევრად განამწესეს. სავარაუდოა, ამ დროს ჩამოართვეს მას არქიმანდრიტის ნოდებაც.

მღვდელ-მონაზონი იოსტოსი ითვლებოდა ისეთ პირად, რომელსაც შეეძლო უარყოფითად ემოქმედა მოსახლეობაზე და ამიტომ 1813 წლის 12 იანვარს მთავარმართებელი რტიშჩევი სთხოვდა საქართველოს ეგზარქოს ვარლამს (ერისთავი), მამა იოსტოსი რუსეთის რომელიმე შორეულ მონასტერში გადაესახლებინა.

1815 წლის 28 აპრილს დავით გარეჯის ლავრის წინამძღვარი არქიმანდრიტი ილარიონი (ვაჩნაძე-ბე-ბურიშვილი) გაათავისუფლეს წინამძღვრობიდან და ოსეთის სასულიერო კომისიაში განამწესეს. თელავის მთავარეპისკოპოსი დოსითეოსის (ფიცხელაური) ლოცვა-კურთხევით, იმავე წლის 29 აპრილს დროებით მონასტრის მართვა მღვდელ-მონაზონ ზოსიმეს (სამსონიძე) დაევალა. 1816 წლის 27 მარტს პროკურორი ჭილაშვილი იმყოფებოდა გარეჯის ლავრაში და იქიდან, ჩავიდა რა სოფ. ხაშში, სინოდალურ კანტორას გაუგზავნა წერილი. იგი თვლიდა, რომ მონასტრის დატოვება წინამძღვრის გარეშე გამართლებული არ იყო და საძმო საჭიროებდა ახალ წინამძღვარს. ასეთ კანდიდატად, მას გარეჯის ნათლისმცემლის მონასტრის მღვდელ-მონაზონი იოსტოსი მიაჩნდა. თავის მხრივ, სინოდალურმა კანტორამ გაუგზავნა შეკითხვა მეუფე დოსითეოსს და სთხოვა თავისი, აზრი გამოეთქვა ამ საკითხთან დაკავშირებით. 1816 წლის 17 მაისს მეუფე დოსითეოსმა კანტორას აცნობა, რომ მამა ზოსიმე თავის მოვალეობას ასრულებდა კეთილსინდისიერად და პატიოსნად, არ ჰქონდა არანაირი დარღვევა, იყო გამოცდილი მოღვაწე. თანაც, შეიძლება გარკვეული დროის მერე მამა ილარიონი კვლავ დაუბრუნდებოდა თავის ძველ ადგილს და გამართლებული არ იქნება, რომ მას წართმეოდა წინამძღვრობა. საქმე დაიხურა და მამა იოსტოსი მხოლოდ მონასტრის რიგით წევრად გადაიყვანეს. 1819 წელს სინოდალური კანტორის ბრძანებით მოხდა მონასტრის შტატების აღწერა და დალაგება. მონასტერში მცხოვრებ ბერებს სახელმწიფო ხაზინიდან ოფიციალურად ხელფასები დაენიშნათ. 1819 წლის 7 მარტს გარეჯის მონასტრის ხაზინადარმა, მღვდელ-მონაზონმა ზოსიმემ მონასტრის საძმოს გამოუცხადა ამის

მონაზონი იოსტოსი

შესახებ, რასაც მამები უარყოფითად შეხედნენ და მეორე დღეს შეადგინეს თხოვნის ბარათი, სადაც ვკითხულობთ: „ჩვენ მინათა ზედა დავრდომილნი პირველად მის დიდებულებას თაყვანისვსცემთ, და შემდეგ უწმიდესისა სინოდის კანტორასა, და ჩვენდა ბოძებულს მონაწილესა პატივსვსცემთ, მაგრამ ამას მუხლდადგმით ვევედრებით ხელმწიფეს, და უწმიდესის სინოდის კანტორასაც, რომ ჯამაგირის მიუღებლობასა ზედა არ შეგვრისხონ... ვინაითგან მისი დიდებულების უძლეველის მკლავით, და უახოვნესის მხედრობისა ძლით დაცულ არს საქართველო მტერთაგან, და ჩვენ ვართ მშვიდობასა შინა დიდსა, და მოვალეობასა ლოცვით თხოვასა

უმეტესად განძლიერებისა მისისასა, მაშასადამე გვამრთებს ჩვენცა რათა მარადის მისის დიდებულების უძლეველს მხედრობას ულოცვიდეთ ამ წმიდას ადგილში და ჩვენ სხვა ვალდებულება მონაწილესა არა გვექონდეს რა, თვინიერ მონაწილესა ერისა, და ჩვენის ხელთაქმისაგან ცხოვრებისა, ამისთვის რომ, მამათ განწესებისამებრ სიგლახაკითა გვენბავს ცხოვრება...“ წერილს ხელ აწერს მონასტრის მთელი საძმო, რომელიც მაშინ 22 კაცისაგან შედგებოდა. სიაში პირველი წერია მღვდელ-მონაზონი იოსტოსი, რომელიც ამბობს, რომ „არცა ჯამაგირით შემიძლიან და არცა უჯამაგიროდ აქ ცხოვრება“. 1822 წლის 9 თებერვალს ეგზარქოს იონასთან (ვასილევსკი) გაგზავნილ გარეჯის მონასტრის საძმოს სიაში მღვდელ-მონაზონი იოსტოსი უკვე აღარ იხსენიება.

დავით გარეჯის მონასტერში მოღვაწეობისას მამა იოსტოსი ძველი ქართული ხელნაწერების გადანერით იყო დაკავებული. მას გადანერეული აქვს შემდეგი წიგნები:

ანტონ I-ის გრამატიკა. გადანერეული 1787 წელს მამა იოსტოსის ხელით (აღწერა ა IV. 1396. გვ. 491).

ითიკა. წიგნის ბოლოს, 532-ე გვერდზე, გაკეთებული მინაწერით ჩანს, რომ ეს წიგნი გადაუწერია არქიმანდრიტი იოსტოსს 1816 წელს.

თეოფილაქტე ბულღარელი. მარკოზის სახარების თარგმანება. პირველი მინაწერი: „სრულ იქმნა მადლითა ქრისტესითა. ამინ. აღვსწერე უღირსმან მღვდელ-მონაზონმან იოსტოს, წელსა 1806“. იქვე არის მეორე მინაწერიც: „ეს წიგნი, რომელ არს მარკოზის განმარტება, გარდავსწერე მე, ცოდვილმან იერომონახმან იოსტოს, რაოდენ ძალ-მედვა ძალისამებრ და უძლურენ მონასტერსა წმიდისა მრავალმთის დავით გარესჯისასა. გამომწირველი წყეულ იყავნ. ცოდვილი იოსტოს. წელსა ჩყვბ“ (აღწერა ა IV. 1336. გვ. 411).

წმ. გრიგოლ ღვთისმეტყველი. წიგნზე არის ანდერძი (გადამწერისა): „ესე წიგნი, რომელ არის

პაკისტანში სკოლის მოსწავლე ქრისტიანთა უფლებები იზღუდება

პაკისტანში სკოლის მოსწავლე გოგონა დასაჯეს, რადგან მან ისარგებლა მუსლიმ გოგონათა საპირფარეშოთი. როგორც საინფორმაციო საშუალებებშია მითითებული, ამის გამო, გოგონა 3 საათის განმავლობაში ჩაკეტეს საპირფარეშოში და ამ ფორმით დასაჯეს.

პაკისტანელი ქრისტიანები ქვეყანაში ე.წ. მეორეხარისხოვან ადამიანებად ითვლებიან. მათ ხშირად უკრძალავენ რესტორნებში ვიზიტს, ასევე სკოლებში, უნივერსიტეტებში სიარულს. მათ ასევე ეკრძალებათ იმ დაწესებულებებში შესვლა, სადაც მუსლიმები შედიან, სოფლებში ქრისტიანებს ეკრძალებათ წყლის აღება იმ ადგილიდან, რომლებითაც მუსლიმები სარგებლობენ.

გერმანია ვეღარ უშკლავდა

ისლამური ქვეყნებიდან

შემოგვალ ლტოლვილთა ნაკადს

გერმანია ისლამური ქვეყნებიდან ჩასულ ლტოლვილებს ქვეყნის ტერიტორიაზე არ უშვებს. გერმანიის ხელისუფლებამ ანალოგიური ქმედება ამა წლის აგვისტოშიც განახორციელა. დუბლინის შეთანხმების საფუძველი, ლტოლვილებმა თავშესაფარი უნდა სთხოვონ იმ ქვეყანას, საიდანაც ისინი ევროკავშირის ტერიტორიაზე შემოვიდნენ.

გერმანიის შინაგან საქმეთა სამინისტროს თანახმად, ადრე გერმანია მკაცრად არ ხელმძღვანელობდა დუბლინის შეთანხმებით, თუმცა ამჟერად იძულებულია, ლტოლვილები ევროკავშირის საზღვრებს გარეთ გაიყვანოს. სტატისტიკის მიხედვით, მათი დაახლოებით 40% სირიის მოქალაქეა, ხოლო დანარჩენის მოქალაქეობა გაურკვეველია.

გერმანიის გარდა, ლტოლვილები ცდილობენ, მოხვდნენ ისეთ ევროპულ ქვეყნებში, სადაც კანონმდებლობა შედარებით ლიბერალურია და, ამასთან, მაღალია სოციალური დახმარებები. გაეროს მონაცემებით, მიგრანტთა ყველაზე დიდი ნაკადები აწყდება სერბეთს (250 000-ზე მეტი), შვედეთს (216 000-ზე მეტი), უნგრეთს (234 000-ზე მეტი), საფრანგეთს (194 000-ზე მეტი), იტალიას (151 000-ზე მეტი) და ავსტრიას (112 000-ზე მეტი).

ყველაზე მეტი მიგრანტი ევროპაში ჩადის ისეთი ქვეყნებიდან, როგორებიცაა: სირია, ერიტრეა, სომალი, ირანი, მალი და ალჟირი.

ამასთან, აღსანიშნავია, რომ მიგრანტთა ორი მესამედი ევროკავშირის ქვეყნებში შესვლას არა-ლეგალური გზით ცდილობს.

რუმინეთის პატრიარქმა დანიელმა

წმინდა იოანე ოქროპირთან

დაკავშირებული გამოფენა გახსნა

რუმინეთის პატრიარქმა დანიელმა 2015 წლის 12 ნოემბერს წმინდა იოანე ოქროპირთან დაკავშირებული გამოფენა გახსნა. გამოფენაზე წარმოდგენილი იყო უძველესი წიგნები, რომლებიც რუმინეთის საპატრიარქოს ბიბლიოთეკაში ინახება.

თავის მიმართვაში რუმინეთის პატრიარქმა მოკლედ მიმოიხილა წმინდა იოანე ოქროპირის ღვაწლი და დალოცა მრევლი.

გამოფენის ფარგლებში ასევე წარმოდგენილია როგორც უძველესი ხელნაწერები და წიგნები, ასევე თანამედროვე გამოცემები, რომლებიც წმინდა იოანე ოქროპირის მოღვაწეობას ეხება.

მოამზადა თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი იოანე შიუკაშვილი

დეკანოზი იოანე 1843 წელს თელავის მაზრაში, სოფ. ზემო ხოდაშენში მღვდელ ისააკ და ელისაბედ გურგენის ასულ შიუკაშვილების ოჯახში დაიბადა. წარჩინებით დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია. 1868 წლის 12 მაისს დიაკვნად აკურთხეს, ამავე წლის 18 მაისს მღვდლად დაასხეს ხელი და ზემო ხოდაშენის ღვთისმშობლის მიძინების ეკლესიაში დაინიშნა. 1871 წლის 4 ოქტომბერს საინგილოში, ყორაგანის ღვთისმშობლის მიძინების ეკლესიაში გადაიყვანეს. მისი ქადაგებების მეშვეობით მრავალი ინგილო მოექცა ქრისტეს რჯულზე და დაუბრუნდა თავის უწინდელ სარწმუნოებას. ამასთან დაკავშირებით, 1874 წლის 13 თებერვალს, ეგზარქოსმა ევ-

სევიმ (ილინსკი) მწყემსმთავრული მადლობა გამოუცხადა. 1874 წლის 22 მარტს ალიბეგლოს წმ. ნინოს ეკლესიაში დაადგინეს. 1876 წლის 13 აგვისტოს თელავის ღვთისმშობლის შობის ტაძარში განამწესეს. 1877 წლის 25 იანვარს თელავი-სიღნაღის მაზრის საეპარქიო სხდომის წევრია. ამავე წელს თელავის სასულიერო სასწავლებლის მმართველ კომიტეტში შეიყვანეს. 1879 წლის 20 დეკემბერს თელავის ღვთისმშობლის მიძინების საკათედრო ტაძრის მეორე მღვდლად დაინიშნა. 1880 წლის 20 იანვარს მიცემული იყო სამართალში უკანონო ჯვრისწერის გამო.

1880 წელს გაზეთ „დროების“ 140-ე და 145-ე ნომერში გამოქვეყნდა წერილი, რომელშიც უცნობი ავ-

ტორი ამხელდა სამღვდელოების წარმომადგენლებს მრევლისთვის საეკლესიო წესების შესრულებაში დამატებით ფულის გამოძალვის გამო, საუბარია ე. წ. „ტაქტიკაზე“. წერილში თელავის მაზრის უფროსი თბილისის გუბერნატორს წერდა, ეშუამდგომლა მას საქართველოს ეგზარქოსთან, რომ ყოველი საეკლესიო წესისათვის: ნათლობა, ჯვრისწერა, დაკრძალვა და სხვ. მოჭრილი ფასი ყოფილიყო დანიშნული. მამა იოანე გაეცნო აღნიშნულ წერილს და საკადრისი პასუხიც გასცა იმავე გაზეთის ფურცლებზე. იგი წერდა: „არ ვიცი, რისი თქმა სურთ ამით ჩვენს მწერლებს: მათ სურთ, ხალხი დაიხსნან მღვდლების შეწუხებისაგან, თუ მღვდლების ღარიბულ და ცუდ მდგომარეობაში შედიან? ვიმეორებ: თუ ხალხი ებრალებათ, რომ მღვდლები ძრიელ აწუხებენ მათ და მეტ გადასახადს ახდევინებენ ქრისტიანული წესების შესრულებისათვის, მაშ, რაღა ტაქტიკას სთხოვენ გუბერნატორსა? უნდა ეთხოვნათ, რომ ხალხი სრულებით გაენთავისუფლებინათ მღვდლების ხარჯისაგან, რადგან მღვდლებს, უსასყიდლოთ მიუღიათ და უსასყიდლოთ უნდა მისცენ, როგორი აზრიც არის გატარებული მთლად ხსენებულს მოწინავე სტატიაში... ვისაც არ შეეხებადეთ, მცოდნეს თუ უცოდინარსა, ყველანი გაცხარებით და ჭეჭა-ჭუხილით ამტკიცებენ და ბაასობენ როგორც საზოგადოებაში, ეგრეთვე ჟურნალ-გაზეთებში მღვდლების უვარგისობაზე და უსწავლელობაზე, რომ მღვდლები ვერ ასრულებენ თავის მოვალეობას, ხალხს ღვარძლიან, აწუხებენ და სხვა (როგორც ამ წერილიდან ჩანს, მარტო დღეს არ ხდება სამღვდელოებისა და ეკლესიის მძაფრი კრიტიკა. მსგავსი შემთხვევები XIX ს-შიც ხშირი ყოფილა — გ. მ.). მე ამას ვიტყვი ამაზედ, რომ თუმცა ათასში ერთი იქნება მოიპოვებოდეს ამისთანა მღვდელი, მაგრამ ამისთანა შეუსაბამო აზრის შედგენა საზოგადოდ მღვდლებზედ დიდი თავხედობაა და სიცრუე... უბედურობა ამ დროისა ის არის, რომ კაცი თავის თავს ვერ სცნობს და სხვას სჯის, სხვას ჰკიცხავს. სჯობს, ამისთანა ხალხმა ამოიღონ ჯერ თავიანთ თვალსა და დიდი, რომ უკეთ დაინახონ სხვის თვალში ბენჯი. ძრიელ ხშირად მოიპოვებიან ჩვენში ისეთნი პირნი, რომელნიც თვისის ცრუ-მსოფლიო დიდებისათვის და თავდაუხედავ თავის მოყვარეობისათვის, არ ზოგვენ არცა ძმასა, არცა მეგობარსა, არცა სარწმუნოებასა და არცა მის წარმომადგენელთა“... წერილის ბოლოში მამა იოანე წერდა, რომ შემდეგში უფრო ვრცლად ისაუბრებდა ამ საკითხის გარშემო და ზოგადად სამღვდელოების ავკარგიანობაზე, თუმცა, სამწუხაროდ, ის სტატია აღარ გაუშვია გაზეთის რედაქციას.

1880 წლის 28 ოქტომბერს მღვდელი იოანე თელავის საქალაქო სასწავლებელსა და თელავის წმ. ნინოს სახელობის ქალთა სასწავლებელში საღვთო სჯულისა

მასწავლებლად დაინიშნა. იგი გახლდათ საუკეთესო და გამოცდილი პედაგოგი და ამ დარგში ეწეოდა აქტიურ და ნაყოფიერ მოღვაწეობას. მან დიდი ამაგი დასდო სახალხო განათლების საქმეს თელავის მაზრაში. ფინანსურად ეხმარებოდა ღარიბ და ხელმოკლე ოჯახებს, რომ მათ შვილები სკოლის კედლებში მიეყვანათ და სასწავლებელს არ გამოკლებოდნენ. ჩუქნიდა მათ წიგნებსა და სხვა სასწავლო ნივთებს. ხშირად უქადაგებდა ბავშვებს სწავლა-განათლების მნიშვნელობაზე და მათ გულებში სკოლისა და წიგნის სიყვარულს ნერგავდა. 1882 წელს თელავის კლუბში ჩატარდა საღამო, საქველმოქმედო მიზნით, სადაც წაიკითხეს ორი ლექცია. მათ შორის ერთ-ერთი გახლდათ მამა იოანე, რომელმაც ქალიშვილთა აღზრდაზე თავისი მოსაზრება გააცნო საზოგადოებას. იგი თვლიდა: „აღზრდა შვილთა საზოგადოდ იმ წლოვანობამდისინ, ვიდრე მათ სკოლას ჩააბარებდნენ, შეადგენს უუპირველეს მოვალეობას მშობელთა. რადგანაც მამა, თავის სხვადასხვა მოვალეობის გამო, არ იმყოფება ხშირად ოჯახში და არის იგი თითქმის სტუმარი თავის სახლობისა, ამისათვის მამა როგორღაც სცილდება თავიდან ეს მოვალეობას და ეხვევა მთლად კისერზედ მშობელს დედას. ამისათვის დიდი და დიდი ყურადღება უნდა მიაქციოს მთავრობამ და საზოგადოებამ განსაკუთრებით ქალიშვილთა აღზრდას ყოველის მხრივ, რომ მათ ღირსეულად შეასრულონ შემდეგში თავიანთი მძიმე და ნაყოფიერი მოვალეობა შვილთადმი: ჩაუწერონ სიყვარული ღვთისა და კაცისა და გაუღვიძონ მათ ლტოლვილება კეთილისადმი“.

1890 წლის 10 თებერვალს გარდაიცვალა ქართველი ისტორიკოსი, არქეოლოგი და ეთნოგრაფი, პეტერბურგის მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი დიმიტრი ზაქარიას ძე ბაქრაძე. თელავის საზოგადოებამ საკათედრო ტაძარში პანაშვიდი გადაუხადა მათთვის ძვირფას მეცნიერსა და დაუღალავ მოქალაქეს. პანაშვიდის შემდეგ ბრწყინვალე ქადაგება წარმოთქვა მამა იოანემ, რომელმაც ვრცლად ისაუბრა მის ნაყოფიერ სამეცნიერო და საზოგადოებრივ საქმიანობაზე, დაახასიათა მისი დადებითი მხარეები და თავისი ქადაგება ამ სიტყვებით დაასრულა: „ძმანო! განგებამ ღვთისამან ინება ესრედ, ჩვენდა სასჯელად, ჩვენდა საგრძნობელად, ჩვენდა გულის მხილებად, რომ არა კმარა მცირე მუშაკი ასე ვრცელსა სარბიელსა ზედა. დროა დავრწმუნდეთ და გამოვიღოთ თითოეულმა ჩვენგანმა ნაყოფი საზოგადო, შევუდგეთ საერთო საქმესა შეძლებისდაგვარად. უკეთუ ახლაც სასჯელსა ჩვენსა, მოვლინებულსა განგებისაგან, თვალს აარიდებს ერი, უკეთუ ახლაც გულსა და გონებას დაიხშობს, დაეცემა, დაირღვევა, განიზნევა თვის მამულისაგან და აღიგევა პირისაგან ქვეყანისა? შევერთდეთ ერთად, ქართველნო, წრფელისა

გულით და ქვეყნის სიყვარულით აღსავსენი. საერთო ძმურის კავშირით, დაცემულ ქართველთა ერის საკეთილდღეოდ. გვახსოვდეს და ვიხელთმძღვანელოთ ან განსვენებულის დიმიტრი ბაქრაძის ცხოვრებითა და მაგალითით. მოვიდრიკოთ მუხლი და შევედროთ მფარველსა, და პატრონსა ჩვენსა ღვთისმშობელსა, რომლის წილხვედრია ჩვენი ივერია, რათა მისის შუამდგომლობით წინაშე ძისა თვისისა, მისცეს ჩვენგნით დაუვინყარსა, ღვანლით შემოსილსა თანამემამულესა ჩვენსა დიმიტრის საუკუნო განსვენება წმინდათა შორის ზეციურ ცხოვრებაში. ამინ“.

1893 წლის 24-25 აპრილს საქართველოს ეგზარქოსი ვლადიმერი (ბოგოიავლენსკი) სტუმრობდა ალავერდის ეპარქიას. პირველად მან შუამთის მონასტერი მოილოცა, იქიდან კი თელავს ესტუმრა და ქალაქში შესვლისთანავე პირდაპირ საკათედრო ტაძარში მიბრძანდა, სადაც შეკრებილი იყო ადგილობრივი კრებული და აუარებელი მრევლი. მისასალმებელი სიტყვის წარმოთქმა სამღვდელოებამ მღვდელ იოანე შიუკაშვილს დააკისრა, რომელმაც ეგზარქოსს შესაფერისი ქადაგებით მიმართა. 1895 წლის 10 აპრილს გარდაიცვალა ქართველი პოეტი ქალი და საზოგადო მოღვაწე, ბარბარე ერისთავი-ჯორჯაძისა. თელავის საზოგადოებამ მას პანაშვიდი გადაუხადა, სადაც ასევე საკმაოდ ვრცელი და საინტერესო ქადაგება მამა იოანემ წარმოთქვა.

დედაეკლესიაში პატიოსანი და ნაყოფიერი სამსახურისათვის დეკანოზი იოანე დაჯილდოებული იყო მრავალი საეკლესიო ჯილდოთი: 1877 წლის 20 ივნისს საგვერდულით; 1892 წლის 6 ივნისს სკუფიით; 1895 წლის 6 მაისს კამილაკით; 1903 წლის 6 მაისს სამკერდე ოქროს ჯვრით; 1910 წლის 6 მაისს დეკანოზის წოდებით; 1913 წლის 15 მაისს წმ. ანას III ხარისხის ორდენით.

დეკანოზი იოანე დაუფარავად უპირისპირდებოდა რუსეთის იმპერიის პოლიტიკურ ამბიციებსა და მისწრაფებებს. იმუამად საქართველოში მრავლად ხდებოდა ისეთი ფაქტები, რომლებიც ქართველი საზოგადოების სრულიად სამართლიან გაღიზიანებას იწვევდა. ზოგიერთი რუსი საეკლესიო თუ საზოგადო მოღვაწე განგებ ამახინჯებდა ისტორიულ სინამდვილეს, ცდილობდა ქართული ენის შევიწროებას, მიზანმიმართულად ლახავდა ქართულ კულტურასა და მის საუკუნოებრივ ტრადიციებს. სხვა ქართველ მამულიშვილებთან ერთად მამა იოანეც მტკიცედ იდგა ქვეყნის სადარაჯოზე და არაერთხელ გამოუხატავს თავისი აზრი და უკმაყოფილება ამ საკითხებთან დაკავშირებით. 1894 წელს გაზეთ „ივერიის“ ფურცლებზე მან ამხილა მეცნიერი ალექსანდრე გრენი, რომელმაც რუსულ გაზეთ „კავკაზში“ თამარ მეფესა და საქართველოს სამეფოს მაშინდელ წეს-წყობილებაზე ტყუი-

ლი და ცილისმწამებლური წერილი გამოაქვეყნა. ეს ის გრენია, რომელმაც უკვე მოგვიანებით, კერძოდ კი, 1899 წელს გამოცემულ მეგრულ საანბანო სახელმძღვანელოს წინასიტყვაობაში წერდა: „ამ ანბანის შედგენისას მე მიზნად მქონდა, როგორმე, თუნდაც არაპირდაპირ, გამომეწვია ეროვნული ბრძოლისათვის მეგრელები, რომლებსაც ფეხქვეშ თელავს უფრო ძლიერი ქართველი ხალხი. ჭეშმარიტად, ასეთი ბრძოლა სრულიად შეუძლებელია საკუთარი ეროვნული ანბანის უქონლად, [იმ ანბანისა, რომლითაც მეგრელი ისევე გამოხატავდა თავის აზრებს, როგორც მისი მტერი, ამ შემთხვევაში – ქართველი“. თამარ მეფეზე წერილის გაცნობის შემდეგ გულმოკლული მოძღვარი წერდა: „უცნაურია და ყოვლად საოცარი ის შეურაცხყოფა, რომელიც მიაყენა ბ-ნმა გრენმა თამარ მეფეს კერძოდ და მეთორმეტე საუკუნეს – საზოგადოდ. თუმცა არა ვარ ისტორიკოსი, მაგრამ საქართველოს ისტორია კი მიკითხავს და ცოტა მაინც გამიცნია. მე მის ნაკითხულ ლექციას კრიტიკულად ვერ გავარჩევ, რადგან იმისთანა მეცნიერთან შებრძოლება, რომელმაც ახალი ამერიკა აღმოაჩინა, სად შეუძლიან ჩემისთანა ცოდვილს, მაგრამ იმედი არ დამკარგვია, რომ საქართველოს ჰყავს განვითარებულნი და მცოდნე კაცნი, რომელნიც მიუსაჯავენ წესისამებრ და საქმისა მისისამებრ ბ-ნს გრენს. ქართველთა ერის წინაშე ჩვენი ისტორიკოსები მოვალენი არიან ზნეობრივად მიუდგომლად გააჩიონ ბ-ნ გრენის ლექცია და დაგვარწმუნონ, რომ თამარ მეფე, ეს წმინდა და უმანკო ჭურჭელი ქრისტეს სარწმუნოებისა, ზნეობისა და ნიჭიერებისა, არ იყო ისე დაცემული ზნეობით, როგორც ბრძანებს ბ-ნი მეცნიერი გრენი თავისს ლექციაში... ეს არ იქნება ადვილი, მაგრამ დროა, მოისპოს ცრუ, ტყუილი ცილისწამება ისეთ სანეტაროდ მოსაგონებელთა ადამიანთა, როგორიც იყო ჩვენთვის, ქართველთათვის, თამარ დედოფალი, რომლის სახელიც ყოველს ქართველს ეხლაც კი ბაგეზედ აკერია და რომელსაც ყოველთვის კრძალვითა და პატივისცემით იხსენიებს“.

1904 წლიდან მამა იოანე ხელმძღვანელობდა თელავის საკათედრო ტაძართან არსებულ ორკლასიან სამრევლო-საეკლესიო სკოლას, სადაც პედაგოგად მისი ერთ-ერთი ქალიშვილიც მუშაობდა. 1910 წლის იანვარში მღვდელი იოანე თელავის საკათედრო ტაძრის წინამძღვრად დაინიშნა. ამავე წელს ტაძართან არსებული ორკლასიანი სკოლა ერთკლასიანად გადაკეთდა. ამასთან დაკავშირებით, გაზეთ „სახალხო გაზეთის“ ფურცლებზე უცნობმა ავტორმა — ფსევდონიმით „კლერიკალი“ და „ზარავანდა“ — ორი სტატია გამოაქვეყნა, სადაც სკოლის დამცრობის საქმეში დეკანოზ იოანე შიუკაშვილსა

და მის ქალიშვილს ადანაშაულებდა. დეკანოზმა იოანემ ამავე გაზეთის ფურცლებზე საკადრისი პასუხი გასცა ცილისმწამებელს და დაასაბუთა თავისი უდანაშაულობა. როგორც შემდეგში გაირკვა, საეპარქიო მეთვალყურის რევიზიის დროს, მასწავლებლების მოუმზადებლობა გამხდარა საბაზი სკოლის ერთკლასიანად გადაკეთებისა. სტატიაში დეკანოზი იოანე თავის წერილს ასე ამთავრებს: **„უკეთუ ჩემი პასუხის სიმართლეზე არ დარწმუნდებიან ბბ. კლერიკალი და ზარავანდა, მაშინ მათ ვთხოვ, ნილაბი აიხადონ, ნამდვილის პირის სახით მეჩვენონ,**

დეკანოზ იოანე შიუჟაშვილის ოჯახი

სახელი და გვარი გამოაცხადონ, რის შემდეგაც სასამართლოში სამედიატორო წესით გაირჩეს ჩვენი დავა“. უცნობმა ავტორებმა (სავარაუდოდ, იგი ერთიდაიგივე პიროვნება იყო) თავისი ვინაობის გამჟღავნება არ ისურვეს, რადგან კარგად უწყოდნენ თავიანთი სიცრუე და მამა იოანემაც წყნარად გააგრძელა თავისი მოღვაწეობა.

1914 წლიდან დეკანოზი იოანე იყო ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების, თელავის განყოფილების ნამდვილი წევრი. 1916 წლიდან კი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების თელავის განყოფილების სარევიზიო კომისიის წევრი. 1917 წლის 12 მარტს სვეტიცხოვლის საპატრიარქო ტაძარში გამოცხადებულ ავტოკეფალიას უკვე მხცოვანი მოძღვარი დიდი სიხარულით შეხვდა. საქართველოს კათალიკოსის მოსაყდრეს, ეპისკოპოს ლეონიდეს (ოქროპირიძე) თელავიდან მისალოცი დეპუტაც გაუგზავნა, სადაც ეწერა: **„თელავის მაზრის ეკლესიის მსახურნი გილოცავენ მშობელი ეკლესიის ავტოკეფალური ცხოვრების აღდგენას. სამღვდლოების მონდობილობით დეკანოზი შიუჟაშვილი და მღ. დეკანოზიშვილი“.** 1917 წლის 8-17 სექტემბერს ჩატარდა საქართველოს სამოციქულო მართლმადიდებელი ეკლესიის პირველი საეკლესიო კრება, სადაც 13 ეპარქია შეიქმნა. ერთ-ერთი იყო ალავერდის ეპარქია. თავად ეპარქიაში კი შეიქმნა საეპარქიო საბჭო, რომლის ერთ-ერთი წევრი დეკანოზი იოანეც გახლდათ.

1918 წლის შობის მარხვაში ალავერდელმა ეპისკოპოსმა პიროსმა (ოქროპირიძე), დეკანოზი იოანე დედაეკლესიაში ორმოცდაათწლიანი ერთგული

და ნაყოფიერი სამსახური-სათვის მიტრით დააჯილდოვა. 1920 წლის 3 აპრილს მოძღვარი ქვემო ხოდაშენის ღვთისმშობლის მიძინების ეკლესიის წინამძღვრად ჩანს, რადგან ხელს აწერს ამ ეკლესიის საბუთს.

1921 წლის 11 ივნისს ისევ თელავის საკათედრო ტაძრის წინამძღვრად იხსენიება. ამ დღეს შეიქმნა ეპარქიის ქვრივ-ობოლთა სამზრუნველო, რომლის თავმჯდომარედ დეკანოზი იოანე შიუჟაშვილი დაინიშნა. წევრები იყვნენ: დეკანოზი იროდიონ შავლიაშვილი, მღვდელი იოანე ხატიაშვილი (შეთავსებით იყო მდივანიც) და მღვდელი სარდიონ

ალადაშვილი. შემორჩენილია 1921 წლის ალავერდის ეპარქიის საკათედრო ტაძრისა და საეპარქიო საბჭოს წევრთა სახელფასო უწყისები, რომლის თანახმად 1921 წლის 7 ივნისს დეკანოზ იოანეს ხელფასი, როგორც საკათედრო ტაძრის წინამძღვრისა, 10 000 მანეთით განისაზღვრებოდა, ხოლო ამავე წლის 1 აგვისტოდან მას ხელფასი 30 000 მანეთი გაუხდა.

როგორც მოგეხსენებათ, 1921 წლის თებერვალ-მარტის საქართველოს ანექსიის დროს ქვეყანაში მძიმე ვითარებამ დაისადაგურა. კომუნიტებმა ეკლესიასა და მის მსახურებს გაშმაგებით შეუტყეს. მათი მსახვრალი ხელი მოხუცებულ დეკანოზსაც არ აცდა. 1921 წლის 3 მაისს თელავის საკათედრო ტაძრის კრებული თელავის რევეკომის თავმჯდომარეს შალვა მათიკაშვილს წერდა: **„1921 წლის 1 მაისს (ახ. სტ.), აღდგომას, თელავის საკათედრო ტაძარში შემოიჭრა მილიციონერი ბულღიაშვილი. ამბიონზე მდგარ დეკანოზ დიმიტრი დეკანოზიშვილს არ აცალა ქადაგება და აღსავლის კარით შევარდა საკურთხეველში. მან განაცხადა, რომ აქვს შეკითხვები ღმერთთან დაკავშირებით. იქვე იყო მეორე შეიარაღებული მილიციელიც. ჩვენ აუხსენით, რომ მსახურების დროს ეს არ შეიძლება და ამისთვის სხვა დროს მოსულიყო. თუმცა ის გარეთ უპირებდა მამა დიმიტრის გაყვანას. მორწმუნე ხალხში ამან გამოიწვია დიდი ჩოჩქოლი და უკმაყოფილება. მან ასევე დაუმიზნა რევოლვერი გულში მამა იოანე შიუჟაშვილს და მიაყენა შეურაცხყოფა მედავითნე ილია ქაჯაიას. გთხოვთ, მიაქციოთ ჯეროვანი ყურადღება თქვენს ხელქვეითებს, რომ აღარ მოხდეს მორწმუნეთა გრძნობების შელახვა“.**

საქართველოს საეგზარქოსოს სამრევლო-საეკლესიო სკოლის მეთვალყურეთა კრება. 1911 წლის 29-30 აგვისტო. მარჯვნიდან მასაჰ ზის დეკანოზი იოანე

სამწუხაროდ, მსგავსი თხოვნები და მოწოდებები მხოლოდ ქალაქებში დაწერილად რჩებოდა. ხელისუფლება არაფერს აკეთებდა სამღვდელოების დასაცავად, პირიქით, ხშირად ისინი გვევლინებოდნენ წამქეზებლებად. სავარაუდოდ, ამ ამბის შემდეგ, დეკანოზ იოანეს თელავში დიდხანს აღარ უმსახურია. 1922 წლის ივნისში კომუნისტების მიერ ეკლესიებში არსებული ქონების საყოველთაო აღწერის დროს იგი რუისპირის ღვთისმშობლის მიძინების სახელობის ტაძრის წინამძღვრად იხსენიება. ოთხმოცს გადაცილებული მოძღვარი XX ს-ის 20-იან წლებში გარდაიცვალა.

დეკანოზ იოანეს ჰყავდა მეუღლე ანა იოანეს ასული (1851) და სამი შვილი: ანასტასია, ნიკოლოზი (17.05.1870-14.08.1938), ქართველი დრამატურგი, პედაგოგი, საქართველოს სსრ ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე (1932), თამარი.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №38939; საქმე №48000; საქმე №53057; ფ. 1698, აღწერა 1, საქმე №6; საქმე №16; საქმე №19; საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 284, აღწერა 1, საქმე №50; ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, ვასილ კარბელაშვილის ფონდი, საქმე 870, ფურც. 33; გაზეთი „დროება“ 1880წ. №157, გვ. 2-3; 1882წ. №70, გვ. 3; გაზეთი „ივერია“ 1892წ. №42, გვ. 2; 1893წ. №89, გვ. 3; 1894წ. №173, გვ. 2-3; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს სასულიერო მოამბე“ 1892წ. №9; 1895წ. №11; 1903წ. №11; გაზეთი „სახალხო გაზეთი“ 1910წ. №39, გვ. 4; №56, გვ. 3; №105, გვ. 4; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს მოამბე“ 1913წ. №10; გაზეთი „საქართველო“ 1917წ. №81, გვ. 2.

ლიტ: ცინცაძე კ. „რაც გამახსენდა“ ქ. თბილისი 2007წ. გვ. 327.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტერთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახოთ ვიხსნათ ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04, 2 32 48 66, 2 98 95 41

რუბრიკას უძღვება გიორგი მაჩუროშვილი

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაქვნილი მასალების გამო გთხოვთ, დაგვიღიანება გადაიხადოთ შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (შთანთხი-და-კრწანისის ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. მიმღები: ნმ. ანდროა პირველნოდებულის სახელობის ეკლესიის ანგარიში #GE74LB0122124214261000. ვებ გვერდი: ssu.ge; ელ. ფოსტა: ssu@ssu.ge; press@ssu.ge, patriarchate@ssu.ge; რედაქტორის მოადგილეს ელ. ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com. მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ისტორიის ფურცელი

რაჭაში მოღვაწე გორდეზიანების სასულიერო შტო

სოფელი საკაო დასავლეთ საქართველოში, საქართველოს ერთ-ერთ ულამაზეს კუთხეში, რაჭაში, ონის მუნიციპალიტეტში მდებარეობს. სოფელი სამ უბნად იყოფა: ზემო უბანი, ქვემო უბანი და ბასუკანთ უბანი. გორდეზიანების გვარი ქვემო უბანში მოსახლეობს. სოფელში მოქმედებდა წმ. გიორგის სახელობის ქვის ეკლესია, რომლის აშენების თარიღი სიძველის გამო არ იყო ცნობილი, როგორც ამას გვატყობინებს 1833 წლის და 1840 წლის ტაძრის აღწერილობა. იყო საბატონო სოფელი და მრევლი 71 კომლს ითვლიდა. 1858 წელს ამ ქვის ეკლესიის ადგილზე აშენდა ახალი ხის ეკლესია. საკაოზე მიწერილი იყო შეუზნის წმ. გიორგის ეკლესია. ამ ტაძარში საუკუნის მანძილზე მოღვაწეობდნენ გორდეზიანების შტოდან გამოსული სასულიერო პირები. ესენი იყვნენ:

მღვდელი ნესტორ გორდეზიანი

მღვდელი გიორგი მარკოზის ძე გორდეზიანი, რომელიც 1787 წელს საბატონო ყმის ოჯახში დაიბადა. ეკუთვნოდა საერო წოდებას. ჰყავდა შვილები: სვიმონი, იოანე, მარკოზი, თეოდორე. წმინდა წერილი, გალობა და საეკლესიო ტიპიკონი სხვაგვარად იოანე ნათლისმცემლის სახელობის მამათა მონასტრის წინამძღვარ, არქიმანდრიტ პანტელეიმონთან ისწავლა. 1814 წელს ნიკორწმინდელმა მთავარეპისკოპოსმა სოფრონმა (წულუკიძე) მღვდლად დაასხა ხელი და საკაოს წმ. გიორგის ტაძარში განამწესა. რაღაც პერიოდი მსახურობდა ძეგლუვის წმ. გიორგის სახელობის ეკლესიაშიც. მღვდელი გიორგი 1863 წლის 10 ოქტომბერს გარდაიცვალა.

მისი შვილიშვილი გახლდათ **მღვდელი ნიკოლოზ სვიმონის ძე გორდეზიანი**, რომელიც 1841 წელს დაიბადა. მან დაამთავრა ქუთაისის სასულიერო სასწავლებლის სამი კლასი. სასულიერო განათლება მანაც სხვაგვარად მონასტერში მიიღო. 1863 წლის 6 დეკემბერს იმერეთის ეპისკოპოსმა გაბრიელმა (ქიქოძე) დიაკვნად აკურთხა და ონის წმ. გიორგის ტაძარში დაადგინა. 1867 წლის 19 ოქტომბერს მეუფე გაბრიელმა მღვდლად დაასხა ხელი და ლაჩთის წმ. გიორგის სახელობის ეკლესიის წინამძღვრად განამწესა. 1871 წლის 14 ნოემბერს ძეგლუვის წმ. გიორგის ეკლესიაში გადაიყვანეს. 1879 წლის 31 აგვისტოს საკაოს წმ. გიორგის სახელობის ეკლესიის წინამძღვრად დაინიშნა. 1887 წლის 21 ოქტომბერს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1899 წლის 6 მაისს სკუფია უბოძეს.

1907 წლის 15 მაისს კამილავკა ეწყალობა. 1912 წლის 6 მაისს სამკერდე ოქროს ჯვარი მიიღო. 1913 წლის დეკემბერში პენსიაზე გავიდა. 1922 წლის ივნისში კომუნისტების მიერ ეკლესიებში არსებული ქონების საყოველთაო აღწერის დროს იგი ისევ საკაოს ტაძარში მსახურობდა და ხელს აწერს საეკლესიო ნივთების ჩაბარების აქტს. მეუღლე ნატალია ბეჟანის ასული (1847) და შვილები: მღვდელი ნესტორი და დეკანოზი მათე.

მისი უფროსი ვაჟი — **მღვდელი ნესტორი** 1865 წელს დაიბადა. 1885

წლის 12 ივნისს დაამთავრა გორის საქალაქო სასწავლებელი. 1885 წლის 17 დეკემბერს ჩააბარა გამოცდები სპეციალურ კომისიას და მიიღო უფლება სახალხო სკოლებში პედაგოგად მუშაობაზე. 1886 წლის 20 თებერვალს რაჭის მაზრის, სოფ. ბარის ერთკლასიანი სკოლის მასწავლებლად დაინიშნა. 1888 წლის 29 აგვისტოს ბაჯის სკოლაში გადაიყვანეს. 1906 წლის 9 მარტს უწერის სკოლაში დაადგინეს. 1912 წლის 7 იანვარს საკაოს ერთკლასიან სკოლაში განამწესეს. 1913 წლის 22 დეკემბერს იმერეთის ეპისკოპოსმა გიორგიმ (ალადაშვილი) დიაკვნად აკურთხა. 1914 წლის 1 იანვარს მღვდლად დაასხა ხელი და საკაოს წმ. გიორგის ეკლესიაში განამწესა. ჰქონდა ჯილდო გულზე სატარებელი ვერცხლის მედალი. 1922 წლის ივნისში საკაოს ტაძრის ქონების აღწერის საბუთზე მის მაგივრად ხელს აწერს მამამისი. ამ ეტაპზე უცნობია, თუ რა ბედი ეწია მას. მეუღლე თებრონია მიხეილის ასული (1871) და შვილები: ფედოსია (29.05.1890), მარიამი (14.03.1901), იულია (24.05.1905), ნიკოლოზი (12.11.1909).

გვარში ყველაზე ცნობილი პიროვნება, **დეკანოზი მათე გორდეზიანი** გახლდათ. მან პირველდარგობითი განათლება ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელში მიიღო. 1884-1890 წლებში თბილისის სასულიერო სემინარიაში სწავლობდა, რომელიც პირველი ხარისხის დიპლომით დაამთავრა. 1891 წლის 20 იანვარს იმერეთის ეპისკოპოსმა გაბრიელმა (ქიქოძე) დიაკვნად აკურთხა, ხოლო ამავე წლის 27 იანვარს მღვდლად დაასხა ხელი და კვაცხუთის წმ. გიორგის ტაძარში დანიშნა. 1891 წლის 4 თებერვალს სადმელის ოლქის მთავარხუცესის მოვალეობის შემსრულებლად აირჩიეს. 1892 წლის 7 მაისს დამტკიცდა ამ პოსტზე. 1895 წლის 11 თებერვლიდან იმერეთის ეპარქიალური სასწავლებლის რაჭის მაზრის

განყოფილების სასწავლო კომიტეტის წევრია. 1895 წლის 24 იანვარს საგვარდულოთ დაჯილდოვდა. 1897 წლის 3 ივნისს სკუფია უბოძეს. 1900 წლის 6 მაისს კამილავეკა ეწყალობა. 1904 წლის 15 მაისს სამკერდე ოქროს ჯვარი მიიღო. 1905 წლის 6 მაისს წმ. ანას III ხარისხის ორდენით დაჯილდოვდა. 1905 წლის 21 სექტემბერს ონის წმ. გიორგის ეკლესიაში გადაიყვანეს და ონის ოლქის მთავარხუცესად დაადგინეს. 1910 წლის 15 მაისს დეკანოზის წოდება მიენიჭა. 1911 წლის 11 აპრილს რაჭის მიხაილოვის სახელობის სასწავლებელში საღვთო სჯულის მასწავლებლად დაინიშნა. 1912 წლის 6 იანვარს ქელიშის მონასტრის მთავარხუცესად აირჩიეს.

1912 წლის ივლისი-აგვისტოში რაჭა-ლეჩხუმში იმოგზაურა ყველასთვის საყვარელმა და დიდებულმა მგოსანმა აკაკი წერეთელმა, რომელსაც ადგილობრივი მოსახლეობა დიდი სიყვარულით შეეგება. 1912 წლის 27 ივლისს ონის ეკლესიაში პოეტს ჯვრით დახვდა დეკანოზი მათე გორდუზიანი და სიტყვა უთხრა. ნაშუადღევს ოთხ საათზე კი მიიწვიეს მასპინძლის დავით გოცირიძის სახლში, სადაც გაშლილი იყო სუფრა სტუმრებისათვის. თამადა გახლდათ თავადი კონია წულუკიძე. სუფრა სიმღერებით გაამხიარულეს მალაქია ჯაფარიძის შვილებმა ოთხმა ძმამ, რომლებიც ისე ნააგავდნენ ერთმანეთს, რომ მათი გარჩევა შეუძლებელი იყო. იმავე საღამოს გაიმართა სალიტერატურო საღამო. მეორე დღეს, 28 ივლისს, სადილობამდე მგოსანმა ისურვა ფოტოგრაფიული სურათის გადაღება (ფოტო იხ. ბოლო გვერდზე) ონის კომიტეტთან ერთად. ნაშუადღევს ოთხ საათზე ბაღში არსებულ ფანჩატურში კვლავ სუფრა გაიშალა სამას კაცზე, ხოლო დანარჩენებისთვის ცალკე იქვე მწვანეზე. გამოსამშვიდობებელ სიტყვაში აკაკი წერეთელმა მიმართა ონის საზოგადოებას და თავისი ნათქვამი ასე დაასრულა: „... დიახ, ბატონებო, ასრულდა იოანე ნათლისმცემლის სიტყვები, მოველინა ქვეყანას მაცხოვარი; სწორედ ასევე მოველინება საქართველოს მისი საკადრისი გმირი, რომელსაც მე ღირსი არა ვარ ხამლი გავხადო ფეხთა მისთა და თუ მე მცირე მახარობელს, უბრალო მომაკვდავს, ასე აღტაცებით მეგებებით, მაშ რაღა იქნება, როდესაც ნამდვილი გმირი მოგველინებათ; თქვენ მაშინ მეტი გახარებული იქნებით და უფრო მომზადებულნი შეხვდებით გმირთა-გმირს, მე მხოლოდ დამრჩენია ერთი: ჩავიკრა გულში თქვენი სიყვარული და პატივისცემა და უკანასკნელად სვიმონ მოხუცივით წარმოვსთქვა: „ან განმიტევე მე, მონა შენი“. სიტყვის დასრულებისთანავე სა-

დეკანოზი მათე გორდუზიანი მუშაობისთან ერთად

ზოგადოებაში გაისმა ტაშისცემა, „ვაშას“ ძახილი და თოფ-დამბაჩების გრილი. დეკანოზმა მათე გორდუზიანმა საპასუხო სიტყვით მიმართა აკაკის: „ძვირფასო მგოსანო! თქვენი მოსვლის ამბავი ელვასავით მოედო მთელ რაჭის მცხოვრებლებს; იგი ცეცხლის ნაპერწკალივით ჩაეარდა ჩვენს გულში და აღანთო გამოუთქმელი სიხარულის გრძნობები და თქვენის მოსვლით და პირისპირ ხილვით კი ეს გრძნობები გაგვიორკევდა; ხოლო გამოტეხილად და გულახდილად უნდა გითხრათ, დიდებულ მგოსანო, რომ ბოლოს ნათქვამმა სიტყვებმა: „ან განმიტევეთ მონა თქვენი“ ცოტა ნალველი გადაასხა ჩვენს მხიარულებას. სვიმონ მოხუცს ღვთისაგან ჰქონდა ნაბრძანები არ მომკვდარიყო, სანამ თავის თვალთ არ იხილავდა მესიას, მხსნელს სოფლისას და ასეც მოხდა, თქვენ კი გვპირდებით მის მოსვლას თქვენს შემდეგ. არა, დიდო მგოსანო, შენ თვით ზეციდან ხარ მოვლენილი ჩვენი სამშობლოსათვის, რომელსაც მთელი თქვენის არსებით ეკუთვნით და არა მარტო თქვენს თავს, ამიტომ არც უფლება გაქვთ სთქვათ: „ან განმიტევეთ“ არა, ამის ნებას ვერ მოგცემთ, უნდა იცოცხოლო მანამდის, სანამ თვით თქვენ არ მიირქმევთ თქვენს მკლავზედ იმ მესიას, რომელმაც უნდა ახსნას მიჯაჭვული ამირანი და მიანიჭოს მას თავისუფლება!“

1913 წლის 1 სექტემბერს ონის სახალხო უმაღლეს დაწყებით სასწავლებელში საღვთო სჯულის მასწავლებლად დაადგინეს. 1914 წლის 15 მაისს წმ. ანას II ხარისხის ორდენი ეწყალობა. 1917 წლის 8-17 სექტემბერსა და 1921 წლის 1-5 აგვისტოს მონაწილეობდა საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის I და III საეკლესიო კრებაზე. 1917 წელს ჩატარებული პირველი საეკლესიო კრების შემდეგ, ახლადშექმნილი ნიკორწმინდის ეპარქიის, ონის ოლქის

ფოტო გადაღებულია ღვთისმეტყველის სახლის წინ. მარცხნიდან მარჯვნივ: ანდრო თოლორაძე, მესამე: ღვთისმეტყველი, ღვთისმეტყველი მათე გორდუნიანი, სანდრო ჩიკვაძე, ანდროსი გაგუჩავაძე, ვიქტორ ელიაშვილი, მარცხნიდან მარჯვნივ: კონია წულუკიძე, ანდროსი მატრეველი, ღვთისმეტყველი, ანდროსი ჩიკვაძე, ანდროსი ჩიკვაძე (ფოტო გადაღებულია საპატრიარქოს ეროვნული გიგანტოპოლის ვახუშტის სახელობის სასახლის წინ)

მთავარუცესად აირჩიეს, და ამ პოსტზე ჩანს 1922 წელსაც. 1922 წლის ივნისში კომუნისტების მიერ ეკლესიებში არსებული ქონების საყოველთაო აღწერის დროს დეკანოზი მათე ასევე იხსენიება სოფლების: ქორთის მთავარანგელოზთა და გომის წმ. გიორგის ტაძრების წინამძღვრად. XX ს-ის 20-იან წლებში ტაძრების მასობრივად დახურვის შემდეგ დეკანოზმა მათემ შეწყვიტა მსახურება. გარდაიცვალა 1940 წლის 26 იანვარს თბილისში, მიხაილოვის საავადმყოფოში, ხანმოკლე ავადმყოფობის შემდეგ. დაკრძალულია თბილისში, კუკის წმ. ნინოს ეკლესიის სასაფლაოზე. მისი მეუღლე გახლდათ ლუდმილა სპირიდონის ასული (1873).

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №4105; საქმე №42036; საქმე №44891; საქმე №47986; საქმე №57624; საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო ცენტრალური არქივი, ფ. 284, აღწერა 1, საქმე №51; საქართველოს საპატრიარქო არქივი, საქმე №6478; გაზეთი „ივერია“ 1890წ.; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს სასულიერო მოამბე“ 1900წ. №11; 1904წ. №10; 1905წ. №17; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს მოამბე“ 1914წ. №10; გაზეთი „სახალხო გაზეთი“ 1912წ. №692, გვ. 3; №693, გვ. 3-4; გაზეთი „თემი“ 1912წ. №83, გვ. 3; გაზეთი „კომუნისტი“ 1940წ. №22.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტერთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახოთ ვახუშტის ხელნაწილი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04, 2 32 48 66, 2 98 95 41

რუბრიკას უძღვება გიორგი მაჩუროშვილი

ბარაკანის ხატის ავტორია ხატმწიფი გიორგი ეგნატაშვილი

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაბეჭდილი მასალების გამოცხადებას, დაელოდებთ გადახადვას შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (მთაწმინდა-კრწანისის ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. მიმღები: წმ. ანდროსი პირველწოდებულის სახელობის ეკლესიის ანგარიში #GE74LB0122124214261000. ვებ გვერდი: ssu.ge; ელ. ფოსტა: ssu@ssu.ge; press@ssu.ge; patriarchate@ssu.ge; რედაქტორის მოადგილე: ელ. ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com. მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგუაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, გიორგი ელიაშვილი, ევრო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბდონებელი: ვალერიან ჯუღელი

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი ალექსანდრე ჯალიაშვილი 1871 — 1919

დეკანოზი ალექსანდრე 1871 წელს სიღნაღის მაზრის სოფ. ფანიანში მედავითნის ოჯახში დაიბადა. იგი ადრეულ ასაკში დაობლდა და მისი გაზრდა თავის იდო დეიდის ქმარმა, მღვდელმა ნიკოლოზ მაღალდაძემ. მამა ნიკოლოზმა პატარა ალექსანდრე თავდაპირველად სოფლის სამრევლო-საეკლესიო სკოლაში მიაბარა. 1887-1893 წლებში თბილისის სასულიერო სემინარიაში სწავლობდა. 1893 წლის 1 სექტემბერს ვანათის ერთკლასიან სამრევლო-საეკლესიო სკოლის მასწავლებლად განამსწავლეს. 1894 წლის 1 მაისს წინამძღვრიანთკარის სასოფლო-სამეურნეო სკოლაში გადაიყვანეს და რუსული ენის მასწავლებლად დაინიშნა. სამ თვეში ამავე სკოლის ზედამხედველად დაადგინეს. 1894 წლის 6 ნოემბერს ეგზარქოსმა ვლადიმერმა (ბოგოიველენსკი) დიაკვნად აკურთხა, მეორე დღეს მღვდლად დაასხა ხელი და ქარელის ღვთისმშობლის შობის ტაძარში განამსწავლა. 1897 წლის 3 აპრილს იტრიის ღვთისმშობლის მიძინების ტაძარში გადაიყვანეს, მაგრამ ამავე წლის 30 მაისს, წინამძღვრიანთკარის სასწავლებლის ხელმძღვანელობის თხოვნით, დუშეთის მაზრის სოფ. ბოკონინის წმ. ილია წინასწარმეტყველის ეკლესიაში განამსწავლეს და აღნიშნული სასწავლებლის საღვთო სჯულის მასწავლებლად დაინიშნა.

1903 წლის 27 ოქტომბრიდან 1906 წლის 16 მაისამდე მამა ალექსანდრე დუშეთის სასწავლო განყოფილების საბჭოს წევრია. 1906 წლის ივნისში მამა ალექსანდრემ თბილისში, სანთლის ქარხანაში დაიწყო მუშაობა და საკონტროლო კომიტეტის წევრად აირჩიეს. ამასთან დაკავშირებით, 1906 წლის 1 სექტემბერს მან თბილისში სახლი იყიდა. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ 1907 წლის 30 აგვისტოს, როდესაც მამა ალექსანდრე თავისი ოჯახით თბილისში მიემგზავრებოდა, უკანასკნელი ადამიანი იყო, ვინც ცოცხალი ნახა დიდი ქართველი მწერალი, პოეტი, პუბლიცისტი, საზოგადო და პოლიტიკური მოღვაწე, თავადი ილია ჭავჭავაძე. აი, რას წერდა იგი შემდგომში ამ შეხვედრის შესახებ: „30 აგვისტოს სახლობა მომყავდა თბილისში. წინ შემოგხვდა ილია ჭავჭავაძის ეტლი, რომელიც წინამურს იქით ლელუში შეეჩერებინათ. როცა გავცდით და ცოტა გზა გავიარეთ, გავიგონეთ თოფის სროლა. მცხეთის პირდაპირ დუქნებთან შევჩერდით და იქ შევიტყუეთ განსვენებულ ილია ჭავჭავაძის მოკვლის ამბავი. აქ ერთი გლეხი ნამოგვენია, გვითხრა, ილია მოჰკლესო და დაიწყო

ქვითინი. აქვე მგზავრისაგან გავიგე, რომ მას ჩამოსვლის დროს რალაც საეჭვო სტვენა გაეგონა იმ ადგილს ცოტა იქით, სადაც მკვლელობა მოხდა“.

7 სექტემბერს კი, საგურამოდან ილია ჭავჭავაძის თბილისში გადასვენების დღეს, მცხეთის წმ. ჯვრის მამათა მონასტრის ძირში მამა ალექსანდრე სამღვდელობასთან და ურიცხვ მრევლთან ერთად პროცესიას გზაში შეეგება და გრძნობით აღსავსე, მშვენიერი სიტყვა წარმოთქვა.

1915 წლის 4 მარტს მამა ალექსანდრე სვეტიცხოვლის თორმეტი მოციქულის სახელობის საკათედრო ტაძრის წინამძღვრად დაადგინეს. 1917 წელს ოქროს ჯვრით დაჯილდოვდა და დეკანოზის წოდება მიენიჭა.

1917 წლის 12 მარტს (ძვ. სტ.) მცხეთის სვეტიცხოვლის საპატრიარქო ტაძარში გამოცხადდა საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიის აღდგენა, ხოლო ამავე წლის 8-17 სექტემბერს პირველ საეკლესიო კრებაზე აირჩიეს პატრიარქი, შეიქმნა ახალი ეპარქიები, დადგინდა მმართველი მღვდელმთავრები და ჩამოყალიბდა საეპარქიო საბჭოები. ნილკნის ეპარქიის საეპარქიო საბჭოს თავმჯდომარედ ერთბაშად აირჩიეს დეკანოზი ალექსანდრე ჯალიაშვილი, რომელიც თავისი ნიჭიერებით, პატიოსნებითა და ეკლესიისადმი ერთგულებით ყველასათვის სასურველი პიროვნება გახლდათ.

მღვდელი ალექსანდრე დედაეკლესიაში ერთგული და ნაყოფიერი სამსახურისთვის დაჯილდოებული იყო: 1899 წლის 6 მაისს — საგვერდულით; 1902 წლის 5 სექტემბერს — სკუფიით; 1913 წლის 6 მაისს — კამილავეით;

დეკანოზი ალექსანდრე 1919 წლის 24 თებერვალს, ღამის 11 საათზე, მოულოდნელად გარდაიცვალა. იგი დიდი პატივით დაკრძალეს სვეტიცხოვლის საკათედრო ტაძარში.

ჰყავდა მეუღლე — ივლიტა გიორგის ასული ჭაბაშვილი (გარდაიცვალა 22.09.1945) და შვილები: ელისაბედი (18.12.1893-12.09.1896), მიხეილი (4.01.1896), იოანე (22.02.1898), დიმიტრი (20.02.1900), ნიკოლოზი (16.09.1902), ალექსანდრე (1.03.1905), ელისაბედი/ზიზო (18.09.1909), ევგენია (10.04.1911).

დეკანოზი ალექსანდრე გახლდათ გამოცდილი მეფუტკრე და ამ საკითზე არაერთი ნაშრომიც აქვს დანერგილი. იგი ასევე გახლდათ შესანიშნავი მქადაგებელი. რუსულიდან თარგმნიდა სხვადას-

ხვა ხასიათის სასულიერო წერილებს და ხშირად აქვეყნებდა მათ იმჟამინდელ ქართული პრესის ფურცლებზე. გთავაზობთ მის ერთ-ერთ თარგმანს, რომელშიც მორწმუნე მრევლისა და საზოგადოებისთვის დღესაც აქტუალური საკითხია განხილული.

მოძღვარი ეკლესიისა

გარყვნილი ცხოვრება ეკლესიის მოძღვრისა
არ უკეტავს მორწმუნეთ ცხოვრების გზას

ყოველი კაცი ცოდვილია. არ არის იმისთანა კაცი, რომელსაც ცოდვა არა ჰქონდეს, რადგანაც ყველა ჩვენგანი ისახება და ჩნდება ცოდვებში: „ესერა უსჯულობათა შინა მიუდგა და ცოდვათა შინა მშვა მე დედამან ჩემმან“ — ამბობს წმ. მეფე და წინასწარმეტყველი დავითი. წმიდა არს მხოლოდ უფალი იესო ქრისტე: „ერთ არს წმიდა, ერთ არს უფალი, იესო ქრისტე...“ — გალობს წმ. ეკლესია. ამისათვის ეკლესიის მოძღვარი, თუმცაღა, იგი მაღალი პირია, მაგრამ ცოდვილია, როგორც ყოველი კაცი. როგორადაც სხვა ხალხი, ასევე მოძღვართაგანნიც, ერთი უფრო მომეტებულად ცოდვილია, მეორე — ნაკლებად; ზოგს მათგანს უფრო მომეტებულადა აქვს სულიერი სისუსტე და ცოდვების მიმართ მიდრეკილება, მეორეს — ნაკლებად. მაგრამ ეს სულიერი სისუსტე და ცოდვები, რამდენადაც დიდნი უნდა იყვნენ იგინი, მაინც სრულებითაც არ უშლიან ეკლესიის მოძღვარს ცხოვრების გზაზე დააყენოს თვისი სამწყსო. თუ რომ მორწმუნეთ მხოლოდ უცოდველნი მოძღვარნი აყენებდნენ ცხოვრების გზაზე, თუ მხოლოდ მათ შეეძლოთ თვისი სამწყსოს ცხოვრება, უეჭველია, არც ერთი ქრისტიანი არ უნდა იყოს ცხოვრებული, რადგანაც უცოდველი მღვდელი (როგორც კაცი) არც არის. და მართლაც, მღვდელნი განკერძოებით თვის ძალა-შეძლებით კი არ აცხოვრებენ კაცს, არამედ იმ მაღლით, რომელიც გარდაცემის მორწმუნეთ ღვთისაგან მოძღვართა საშუალებით წმ. საიდუმლოთა აღსრულების დროს. მაღლი კიდევ ღვთისა, რომელიც აუცილებელად საჭიროა ჩვენის ცხოვრებისათვის, მოძღვრის გაფუჭებულის ცხოვრებით და მის ცოდვებით არა მცირდების, და არც ჰკარგავს თვის ძალას: იგი ერთნაირად ჰშველის კაცს ცხოვრების საქმეში, მიუხედავად იმისა — გვეძლევა იგი გარყვნილი და ცოდვილის მღვდლისაგან თუ უმანკო — უცოდველისაგან. ერთი განდევილი არსად არ გადიოდა თვის სიცოცხლეში თავისი სენაკიდგან. მასთან ხშირად მოდიოდა მახლობელი ეკლესიის მღვდელი საზიარებლად. ერთხელ ვილაცამ მოატყუა ეს განდევილი, რომ ის მღვდელი მეტად გარყვნილი

მღვდელი ალექსანდრე მელქისედეკი,
ივლიტა ჟაბაშვილთან ერთად

და უღირსი კაცი არისო. განდევილმაც დაიჯერა ეს ჭორები და შემდეგში, როდესაც ეს მღვდელი ჩვეულებრივ მივიდა მასთან წმიდა ბარძიმით, მან კარები აღარ გაუღო, — იფიქრა: ვაი თუ იმისაგან მიღებულს წმიდა საიდუმლოს მაღლი აღარ ჰქონდესო. მღვდელი გაბრუნდა უკანვე, და ამ დროს განდევილს მოესმა ხმა: „წამართვა ხალხმა სამართალი ჩემი!“ ცოტა ხნის შემდეგ ნახა მოჩვენება: მან დაინახა ოქროს ჭა, რომელშიაც მეტად მშვენიერი წყალი იდგა. აქვე იყო ოქროს ჭურჭელი და ოქროსავე თოკი. ვილაც დაწყლულებული, მუნუკებით სავსე კაცი იღებდა ჭიდან წყალს და ავსებდა ჭურჭელს. განდევილს უნდოდა დაეღია წყალი, მაგრამ თავი შეიკავა, რადგანაც მას იღებდა დაწყლულებული კაცი. მეორედაც მოესმა ხმა: „რატომ არა ჰსვამ მაგ წყალსა? რა საქმე გაქვს შენ იმასთან, თუ ვინ იღებს წყალს? წყალი ხომ არ ფუჭდება იმით, რომ მას იღებს დაწყლულებული კაციო?“ გამოეღვიძა განდევილს და მაშინვე მიხვდა, რომ ძლიერ შესცდა იგი, რომ არ მიიღო მის მიერ უკან გაბრუნებულის მღვდლისგან წმ. ზიარება, გინდ იგი ცოდვილზე უფრო ცოდვილი ყოფილიყო. შემდეგ ამისა, ხელახლად მოუწოდა მღვდელს და სთხოვა, რომ მას ჩვეულებრივ ევლო მასთან წმ. ბარძიმით.

მადლი ღვთისა არამც თუ არა ჰკარგავს თვის ძალას მოძღვართა ცუდის ყოფაქცევით, არამედ თვითონ მათათა ჰკურნავს იგი, როდესაც გარდასცემენ მას მორწმუნეთ. მოთხრობა არის წმ. მარკოზ ეგვიპტელზე, რომ იგი 30 წელიწადს კარში გამოუსვლელად იჯდა თვის სენაკში, მასთან ხშირად მოდიოდა სოფლის მღვდელი წმ. ზიარებით. ეშმაკმა გაივლო გულში, შეეცდინა წმიდა მოხუცი. მან შთააგონა ვილაც ბნელიან კაცს, წასულიყო წმ. მარკოზთან, ვითომდა სალოცავად. იგიც მივიდა მოხუცთან და ეშმაკისავე შთაგონებით წამოიძახა: „მამაო! შენი მოძღვარი ძლიერ ცოდვილი კაცია, აღუკრძალე შენთან სიარულიო“. წმ. მარკოზმა მიუგო: „შვილო! მამინ, როდესაც ცუდს საქმეს და სიბილწეს ყველა თავიდან იშორებს, შენ იგინი ჩემთან შემოგაქვსო“. საღმრთო წერილში სწერია: „ნუ განიკითხავთ, რათა არა განიკითხნეთ“. გინა დიდი ცოდვილიც იყოს იგი მოძღვარი, მაინც აცხოვნებს მას უფალი, რადგანაც ნათქვამია: „ულოცევდით ერთი ერთსა, რათა განიკურნეთ“. შემდეგ ამისა, წმ. მოხუცი შეევედრა ღმერთსა, განდევნა კაცისა მისგან ბოროტი სული და განკურნებული გაგზავნა. ხოლო როდესაც მისი მოძღვარი ჩვეულებრივ მოვიდა მასთან, წმ. მოხუცმა იგი დიდის სიხარულით მიიღო და ღმერთმა, იხილა რა წმ. მოხუცის მტკიცე სარწმუნოება და სულგრძელობა, მოუვლინა მას სასწაული: როდესაც მოძღვარი წარდგა წინაშე წმიდის ტრაპეზისა, მოხუცმა შენიშნა, რომ ციდგან ჩამოვიდა ანგელოზი ღვთისა, დაადო მან ხელი მოძღვარს, რის შემდეგ იგი (მოძღვარი) გარდაიქცა თითქმის ცეცხლის ბოძად. წმ. მარკოზი დიდად განცვიფრებული უცქეროდა ამ მოჩვენებას. უცბად მოესმა ხმა: „კაცო! რას გიკვირს ეგე? თუ კი ქვეყნიური მეფე უკრძალავს თვისს ხელქვეითთ, ანუ მოსამსახურეთ, რომ უწმიდურნი და უსუფთაონი არ მივიდნენ მასთან, რამდენათ უფრო აღუკრძალავს ზეციური მეფე?

ღირსი მარკოზ ეგვიპტელი

ნუ თუ იგი არ განსწმენდს თვის მოსამსახურეთ, წარდგომილთ წინაშე მის წმიდისა ტრაპეზისა?”

ასე რომ, სრულებითაც არ უნდა შესცდებოდეთ იმითი, თუ ვინიცო-ბაა ჩვენს მღვდელს აქვს რაიმე, კაცობრიული სისუსტე და ზნე — ცოდვები, კიდევ რომ იყვნენ იგინი მეტად დიდნი. მხოლოდ ჩვენ უნდა ვიცხოვროთ ისე, როგორც წესია. ჩვენი საქმე არ არის, თუ რამდენად ცოდვილია მღვდელი. იგი თავის ცოდვებისათვის თვითონვე აგებს პასუხს ღვთის წინაშე. მას არ უჭირს თქვენი სამართალი და

განსჯა, იგი თვითონ წარსდგება თვის მოსამართლესთან. ხოლო ერთი არ უნდა ვჰქმნათ: ნუ მივბაძავთ მის ცხოვრებას, თუ დარწმუნებულნი ვიყვნეთ, რომ იგი უწმიდურია და გარყვნილი. გარნა მტკიცედ აღვასრულოთ ყველა ის, რასაც კი გვიბრძანებს და რაზედაც დაგვარიგებს; რადგან არასოდეს იგი ცუდს საქმეზედ არ დაგვაყენებს, რაც უნდა ბოროტი და გაფუჭებული კაცი იყოს. წმიდა ტიხონი ზადონელი ამბობს: „შენ არ მისცემ ღვთის წინაშე პასუხს იმაზედ, რომ მოძღვარი ცუდათა სცხოვრობს და არ ასრულებს, რასაც სხვას ასწავლის. რა შენი საქმეა, თუ იგი ცუდათა სცხოვრობს? თუ იგი ცუდად სცხოვრობს, შენ უყურე და აღასრულე მხოლოდ ის, რასაც იგი გასწავლის, როგორც იგი დაგარიგებს, ხოლო მის ცხოვრებას კი არ მიჰბაძო“.

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №47992; საქმე №53148; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს სასულიერო მოამბე“ 1893წ. №13; 1895წ. №2; 1897წ. №11; №12; 1899წ. №10; 1902წ. №20; ჟურნალი „მწყემსი“ 1896წ. №9, გვ. 9-11; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს მოამბე“ 1913წ. №10; 1915წ. №6; დეკანოზ ალექსანდრეს საოჯახო არქივი.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტერთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახოთ ვისნათ ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04, 2 32 48 66, 2 98 95 41

რუბრიკას უძღვება გიორგი მაჩუროშვილი

გთხოვთ, გაუზიაროთ გაუფრთხილდეთ მასში დაგაუფრთხილეთ მასაღების გამო გთხოვთ, დაგაუფრთხილდეთ გაუფრთხილდეთ მასში დაგაუფრთხილდეთ მასაღების გამო და-კრწანისის ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. მიმღები: 58. ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ეკლესიის ანგარიში #GE74LB0122124214261000. ევბ გვერდი: ssu.ge; ელ. ფოსტა: ssu@ssu.ge; press@ssu.ge; patriarchate@ssu.ge; რედაქტორის მოადგილეს ელ. ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com. მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოსო პრესცენტრი. ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54 სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მოლაშვილი), მარიამ გავუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩუროშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, გვარცხელია: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებული: ვალერიან ჯუღელი

საპარლამენტო და კონსტანტინოპოლის ეკლესიებს შორის აზრთა სხვადასხვაობა იზრდება

2016 წლის იანვარში კონსტანტინოპოლის საპატრიარქოს მიერ დაგეგმილი სრულიად მართლმადიდებელთა კრების მოსამზადებელი შეხვედრის გარშემო აზრთა სხვადასხვაობაა.

კრების საორგანიზაციო სამუშაოებში მონაწილეობაზე უარს აცხადებს ათენისა და სრულიად საბერძნეთის მთავარეპისკოპოსი იერონიმე. კონსტანტინოპოლის საპატრიარქოსადმი გაგზავნილ წერილში საბერძნეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის მეთაური აცხადებს, რომ არ მიიღებს მონაწილეობას იანვარში დაგეგმილ შეხვედრაში, „პირადი მიზეზების გამო“.

რეალური მიზეზი, თუ რატომ აცხადებს იგი უარს, უცნობია. თუმცა ამის მიზეზად შეიძლება პოლიტიკური ფაქტორიც ჩაითვალოს.

საბერძნეთის ეკლესიის სინოდმა 2015 წლის 8 დეკემბრის სხდომაზე დაადგინა, რომ მთავარეპისკოპოს იერონიმეს წარმომადგენელი შეხვედრაზე იქნება საგანგებო დელეგაცია. „ექსპერტთა აზრით, კონსტანტინოპოლისა და საბერძნეთის საპატრიარქოებს შორის ბოლო დროს დაძაბულობა იზრდება,“ – აცხადებენ ექსპერტები. მათი თქმით, „ამის ერთ-ერთი ნიშანი იყო ის, როცა კონსტანტინოპოლის პატრიარქმა ბართოლომეოსმა სტამბოლში მოიწვია კონსტანტინოპოლისა და საბერძნეთის ეკლესიების ეპისკოპოსები, „რის შესახებ ათენის მთავარეპისკოპოსმა არაფერი იცოდა“. ამას დავამატო ისიც, რომ კონსტანტინოპოლის საპატრიარქოს წარმომადგენელმა ათენში, მიტროპოლიტმა ამფილოქემ, ათენში ელადის საპატრიარქოს ნებართვის გარეშე ტაძრის აშენება გადაწყვიტა.

კრების მოწვევის პრობლემათა შორისაა ასევე გართულებული ურთიერთობა ანტიოქიისა და იერუსალიმის საპატრიარქოებს შორის.

„ეპროპაში ისლამმა ათეიზმის შედეგად წარმოქმნილი სიცარიელე შეავსო“

თესალონიკის მიტროპოლიტი ანთიმოზი აღშფოთებას ვერ მალავს, რადგან, მისი თქმით, ეპროპაში ფეხს იკიდებს ისლამი და ერთსქესიანთა ქორწინება.

„როგორ შეიძლება, არ გავუფრთხილდეთ ისეთ ძველ მემკვიდრეობას, როგორებიცაა ქორწინება და ოჯახი?“ – განაცხადა მიტროპოლიტმა ანთიმოზმა საბერძნეთის ტელევიზიის ეთერით. მისი თქმით, ისლამმა თავის მხრივ შეავსო ათეიზმის შედეგად წარმოქმნილი სიცარიელე ეპროპაში.

ლტოლვილ-მიგრანტებთან დაკავშირებით მიტროპოლიტი აცხადებს, რომ „საბერძნეთმა უკვე ძალიან ბევრი გააკეთა მათ დასახმარებლად, მაგრამ როდემდე შეგვიძლია მათი დახმარება?!“

მიტროპოლიტი ასევე შეეხო კრემაციის საკითხს, რომელიც, მისი თქმით, სულიერ სფეროს განეკუთვნება და ადმინისტრაციული მიდგომით არ უნდა გადაწყდეს: „არ შეიძლება ერთმნიშვნელოვნად ვთქვათ, რომ უარს ვაცხადებთ მიცვალებულთა დაკრძალვაზე“. მისი თქმით, თუ საბერძნეთში დამტკიცდება კანონი კრემაციის შესახებ, მას ეკლესია ვერ შეენიანაღმდეგება. მიუხედავად ამისა, ეკლესია შეეცდება მორწმუნეთა ინფორმირებას „აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით“.

შეგახსენებთ, რომ საბერძნეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის სინოდმა გადახედა კრემაციის საკითხთან დაკავშირებით არსებულ კანონპროექტს, რის შემდეგაც გაავრცელა შემდეგი შინაარსის განცხადება:

„მართლმადიდებელი ეკლესია არასოდეს მოიწონებს საკუთარი შვილების სხეულების კრემაციას, რადგან ისინი შექმნილია ღვთის ხატად“.

მომზადდა

თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

ბერი გრიგოლი (ნადარეიშვილი)

1881 — 1945

ბერი გრიგოლი, ერისკაცობაში — ვასილ ნადარეიშვილი, დაიბადა 1881 წელს აბაშის რაიონის სოფ. ონტოფოში. ნადარეიშვილთა გვარის წარმომადგენლები ძველთაგანვე სასულიერო მოღვაწეები იყვნენ.

აკად. გიორგი ჩიტაიას სახ. ეთნოგრაფიულ მუზეუმში დაცულია ლაზი ოსტატების მიერ ნაბლის ხისგან დამზადებული კოლხური ოდასახლი. ამ სახლში ცხოვრობდა გიგო ნადარეიშვილისა და სოფიო ქანტურიას ღვთისმოსავი ოჯახი. უფროსი ვაჟი ვასილი, „ბატა“, როგორც მას შინაურები უწოდებდნენ, გახლდათ ბერი გრიგოლი. ბატამ სოხუმის გიმნაზია ოქროს მედალზე დაამთავრა, მაგრამ მამის გარდაცვალების გამო სწავლის გაგრძელება ვერ შეძლო და იძულებული იყო, ოჯახზე ეზრუნა.

ბატა უაღრესად ნიჭიერი და გამორჩეული გარეგნობის ყოფილა. გიმნაზიაში სწავლისას ყველას აკვირვებდა თავისი მახვილი გონებითა და სიბეჯითით, განათლებული ქართველობა მასზე დიდ იმედებს ამყარებდა. სიყმაწვილეში რევოლუციური იდეებით იყო გატაცებული, რასაც იმხანად „ერთობის საქმეს“ ეძახდნენ. მაგრამ მაღალი იდეალების მქონე პიროვნებას გაუჭირდა რევოლუციონერთა საბრძოლო მეთოდების მიღება. იგი მალე ჩამოშორდა მედროვეებს და მორწმუნე ოჯახში აღზრდილმა შვება ეკლესიაში პოვა.

განგებამ სხვა გზით წარმართა ბატა ნადარეიშვილის ცხოვრება, უფალი ღვთისმეტყველად დაიწყო მისი ცხოვრება, უფალი ღვთისმეტყველად დაიწყო მისი ცხოვრება, უფალი ღვთისმეტყველად დაიწყო მისი ცხოვრება.

ღვანლისთვის ამზადებდა. მან მალე იპოვა სულიერი მოძღვარი, „კაცი ზეცისა და ანგელოზი ქვეყანისა“, ქართველთა დიდი მნათობი — ალექსი ბერი. იმ ხანებში პატრიოტული სულისკვეთებით განმსჭვალული ბევრი კეთილსინდისიერი ახალგაზრდა ქვეყნის უკეთესი მომავლისათვის თავგანწირულად იბრძოდა, მაგრამ ვისაც სარწმუნოება ჰქონდა, მოვლენების არსს ადვილად ჩასწვდა. ამ მხრივ ალექსი ბერმა დიდი ღვანლი გასწია. კეთილი მწყემსი, თავისი ღვთისმშობელი სწავლებით, ახალ თაობას სულიერ ხედვას უვითარებდა, დაუღალავად შეაგონებდა, წვრთნიდა და მათ უმნიშვნელო გონებას ათეისტური ღვარძლისაგან განწმედდა. არამცირედნი იყვნენ ისინი, ვინც კეთილად შეიტკბო მისი მოძღვრება, ჩამოშორდა ამ სოფლის ამოღებას და ცხოვრების გზას დაადგა, მათ რიცხვში იყო ბატა ნადარეიშვილიც. შემორჩენილია ალექსი ბერის ლექსითი მიმოწერა რამდენიმე ადამიანთან, ერთ-ერთი ლექსი მამა გრიგოლს ეძღვნება. საბერო ბატა ნადარეიშვილს:

ჭაბუკო ბატა, არ გჰყვინს ესდენ, გულის სიჩვილე,
სულის მასუსტად,

სიმხნე სიჯაბნის დამთრგუნველია, ჯვარსა არ
შევნის, რო შეხვდე სუსტად.

ძალა იმოსე, ვინროა სავალ, მხნეობით საძლევ
შესავალადა,

წმინდათა ტანჯვა გაითვალწინე, გოლგოთა გი-
წვევს აღსავალადა.

ტკბილი უმწაროდ ვინ გამოიცნოს, ორთავს
გემოს უხილველადა,

ერთმა მეორე მაშინ გააცნოს, როს გემო შედის
საცნობელადა.

იბრძვის ბოროტი, გზა შეგიშალოს, სატრფო იდეა
შორს გაისროლოს,

მით არჩევანი სირცხვილით მოსოს და შენ წყვილი-
ადში გადაგისროლოს.

მაგრამ ხვიმირში გონებას ნულა დაამწყვდევე საბ-
ნელოდ...

ფართოდ ანათე, ახედვე, ნუ გიჩნს გზა ღვთისა
საძნელოდ,

გმირობა სოფლად ძვირია, სიგლახე ქუჩად ღილი-
ნობს,

სიტყვა საქმეა გმირთათვის, არ ბაღლურ გრძნო-
ბით ტიკტიკობს.

დეე, რაც იქმნეს, გადახდეს, კიცხვა თუ ბასრვა
ჭორებით,

შენ ეკუთვნოდე იმ გმირთა, ვინც არ ღორდება
ოცნებით.

ბერ გრიგოლის მშობლიური სახლი სოფ. მონათუშში

ღირსი ალექსი ბერობის მსურველთა ათონის წმინდა მთაზე აგზავნიდა. მოძღვარმა ბატაც აკურთხა ათონზე გამგზავრებულყო და იქ მიეღო მონაზვნური ცხოვრების გამოცდილება. წმინდა მთაზე სამოღვაწეოდ მიმავალი ქართველები, უპირველესად, იერუსალიმს მოილოცავდნენ. ეს ტრადიცია ძველთაგანვე დამკვიდრებული იყო საქართველოში. ბატაც ასე მოიქცა, 1908 წელს იგი ჯერ ქ. ოდესაში და იქიდან იერუსალიმში გაემგზავრა, მაცხოვრის საფლავისა და წმინდა მიწის მოლოცვის შემდეგ კი ათონის მთაზე.

1910 წელს ვასილ ნადარეიშვილი ათონზე ბერად აღიკვეცა. როგორც ცნობილია, ილუმენ ბენედიქტეს (ბარკალაია) ძალისხმევით, ათონის წმინდა მთაზე იოანე ღვთისმეტყველის ქართული სავანე დაარსდა, სადაც მოღვაწეობდნენ მაღალი სულიერებითა და ღვთისათნო ცხოვრებით გამორჩეული ქართველი ბერები. იმუამად ათონზე უმძიმესი ვითარება იყო, ქართველები ბერძნებისაგან საშინელ დევნასა და შევიწროებას განიცდიდნენ. ამ დროისთვის სავანის წინამძღვარი გახლდათ სქემშლველ-მონაზონი იონა (ხოშტარია). წმ. იოანე ღვთისმეტყველის სავანემ 1919 წლამდე იარსება, ქართველი ბერების მცირე ჯგუფმა წმინდა მთა დატოვა და სამშობლოში დაბრუნდა, უმეტესი ნაწილი კი ათონზე დარჩა.

გრიგოლ ბერი ამ მოვლენებამდე რამდენიმე წლით ადრე (სავარაუდოდ, 1912 წელს) დაბრუნდა საქართველოში. მოგვიანებით იგი კეთილად იგონებდა წმინდა მთაზე გატარებულ წლებს, იმასაც, თუ როგორ გადაეყარა ტყეში უზარმაზარ დათვს, რომელიც მშვიდობიანად გაშორდა.

ამის შემდეგ გრიგოლ ბერი „მთავარანგელოზთა კუნძულის“ სავანეში, ღირსი ალექსის სულიერი ხელმძღვანელობით შეუდგა მოღვაწეობას. ალექსი ბერმა 1917 წელს დაითხოვა მონასტრის ძმობა და დაყუდებულ მოღვაწეობას შეუდგა. ათონურ ტრადიციებზე აღზრდილმა და ღირსი ალექსის სულიერ სიბრძნეს ნაზიარებმა მამა გრიგოლმაც, მოძღვრის კურთხევით, განდევნის გზა აირჩია.

სინამდევს, როდესაც იგი სულის მოთხოვნილებად იქცევა, ბუნებრივად მიჰყავს ადამიანი მკაცრი ასკეტური ცხოვრებისაკენ. იესოს ლოცვა მწვერვალია ასკეტური მოღვაწეობისა და გზა სრულყოფილებისა. ამ გზას დაადგა ბერი გრიგოლი, მთელი სიცოცხლის განმავლობაში მას არასოდეს შეუწყვეტია ლოცვა.

ამ მშვენიერი ლექსით ღირსი ალექსი ამხნევებს მორჩილების გზაზე შემდგარ მოწაფეს, საღმრთო შურიტ აღძრავს მას და მომავალი სულიერი ბრძოლისათვის განაწყობს. ოცდაშვიდი წლის ბატა ნადარეიშვილმა გულისხმავყო ალექსი ბერის ღირსება, დაემონაფა გამოცდილ მოღვაწეს და ბოლომდე მიენდო მას. ჭაბუკის გულში აღარ იყო ადგილი ეჭვისა და მერყეობისათვის. მან სოფლისგან განდგომისა და მონაზვნობის გადამწყვეტილება მიიღო.

ძალიან მალე ისევ დადგა ძნელბედობის ჟამი. 1921 წელს ბოლშევიკურმა რუსეთმა საქართველოს ანექსია გამოაცხადა. დამყარდა კომუნისტური ტირანია — ჟამი ნგრევისა, სიცრუისა და ძალადობისა. დაიწყო ეკლესიის მსახურთა სასტიკი დევნა.

იმ ხანებში გრიგოლ ბერი მშობლური სოფლის ტყეში უსარკმლო პატარა ხულაში მოსაგრობდა. ერთხელ, შინ სტუმრად მისული, შემთხვევით შეესწრო მორწმუნე მეზობელს როგორ ეკამათებოდნენ თანასოფლელები, იმ დროს კომუნისტები კოლმეურნეობებს აყალიბებდნენ. სოფელში სტუმრად აბაშის აღმასკომის თავმჯდომარეც ჩამოსულიყო. გრიგოლი გამოესარჩლა მეზობელს, რელიგიურ თემაზე საუბარი კამათში გადაიზარდა. ბერთან დაპირისპირებული აღმასკომის თავმჯდომარე სასტიკად დამარცხდა და ბოლშევიკმაც არ აპატიო სახალხოდ შერცხვენა.

1935 წლის გაზაფხულზე შუალამეს სახლს ალყა შემოარტყეს, წაიღეს საეკლესიო ნივთები და პირადი ნივთები. მამა გრიგოლი იმავე ღამეს დააპატიმრეს (როგორც ირკვევა, ბერი გრიგოლი სისხლის სამართლის კოდექსის 58-10 მუხლით (აგიტაცია ან პროპაგანდა, რომელიც შეიცავს საბჭოთა ხელისუფლების დამხობის მოწოდებას) გაასამართლეს და მიუსაჯეს სამი წლით თავისუფლების აღკვეთა ქ. ყარაღანდის შრომაგასწორების ბანაკში).

ყარაღანდაში იხდიდა სასჯელს, ქვანახშირის მალარობებში მუშაობდა. გავიდა ხანი და ოჯახში წერილიც მიიღეს შუა აზიიდან, თურმე იქ საშინელი შიმშილი მძვინვარებდა, მოკრძალებულად ითხოვდა, ცოტაოდენი საკვები და თბილი ტანსაცმელი გაეგზავნათ.

გრიგოლ ბერი 1938 წლის გაზაფხულზე გაათავისუფლეს. ამ ამბავს ასე იგონებს მისი ძმისშვილი რეზო ნადარიშვილი: იმ დროს სახლში სტუმრად ყოფილა მამიდა პელაგია, გამთენიისას ქალებს უცხო კაცი შეუნიშნავთ, ნესტორი გაულეიძებიან, ეზოში ვიღაც დადისო. გლაზაკია, მოწყალებას ითხოვსო, — უფიქრია ნესტორს. ოდის უკანა კარიდან ჩუმად გამოსულ მამას რეზოც გაჰყოლია. ყავარჯნებით ხელში ეზოს კუთხეში იდგა გასაოცარი შესახედაობის კაცი, რუსული ყურებიანი ქუდი და დაძინებული ტანსაცმელი ეცვა. ნესტორმა საკუთარი ძმა ვერ იცნო, პატარა რეზოც შეცბუნებული უცქეროდა უცხო და ვერ დაეჯერებინა, რომ საყვარელი ბატა ბიძია დაბრუნებულიყო. სიხარულით გადაეხვივნენ ერთმანეთს. მაშინ გადასახლებიდან ადამიანის დაბრუნება მკვდრეთით აღდგომის ტოლფასი იყო. მოგვიანებით შეტყობინებაც მიიღეს ილუმენია ფავსტოსგან, რომელიც სულიერ ძმას დაბრუნებას ულოცავდა.

გადასახლებაში ჯანმრთელობა საგრძნობლად შერყეოდა. მოგვიანებით იხსენებდა, კილომეტრზე მეტი სიღრმის ქვეშ გვირაბში რომ ჩაგვიშვებდნენ, ცოცხალი თუ ამოვიდოდი, არ მეგონათ. იმ გაუსაძლის

ბერი გრიგოლი, გადაღებულია ოფისში, ათონზე ნასვლის წინ

ყოფაში ფეხები მოეყინა და დაუავადა. ფეხის თითები და ტერფის ძვალი აღარ ჰქონდა და ყავარჯნების დახმარებით, ქუსლებით გადაადგილდებოდა. უეჭიმეს, უწამლეს და სიცოცხლე შეუნარჩუნეს. გადასახლებიდან დაბრუნების შემდეგ ძმის, ნესტორის ოჯახთან ერთად ცხოვრობდა ოდასახლის სხვენზე. მარხვის დღეებში იქ დაეყუდებოდა. მთელი მარხვის განმავლობაში სხვენიდან არ ჩამოდიოდა, ღამეებს ლოცვაში ათევდა, არ წვებოდა, თოკზე გამობმული კალათით აწვდიდნენ მჭადსა და წყალს. მიუხედავად ხორციელი უძლურებისა, არასოდეს შეუცვლია ასკეტური ცხოვრების წესი — განუწყვეტელი ლოცვა და მღვიძარება, მუდმივი, დაუცხრომელი ბრძოლა „სოფლის მპყრობელთა მიმართ, ბნელისა მის საწუთროსათა“.

როგორც კი მოიკეთა, დროდადრო იმ ტაძრების სიახლოვეს მოსაგრობდა, უშჯულოთა დარბევას რომ გადაურჩა — სეფიეთის მთავარანგელოზთა ძველ ტაძართან ან მარტვილის ეკლესიასთან წყაროს სიახლოვეს. წვიმის დროს იქვე მდგარ ცაცხვის ფულუროს აფარებდა თავს, რკოთი საზრდოობდა, ლოცვაში ათენებდა და ალამებდა.

მეორე მსოფლიო ომის დროს, როდესაც გერმანელები კავკასიონის ქედს მოადგნენ, ჯაშუშობის თემა აქტუალური გახდა. კომუნისტები მარტვილის ტყეში განმარტოებულ ბერს წააწყდნენ და ჯაშუშობა დააბრალეს, მისი გრძელი წვერი პარიკი ეკონათ და კინალამ მოაგლიჯეს, შეურაცხყოფილი მილიციაში მიიყვანეს. ბედად, თანამდებობის პირები მისი ნაცნობები აღმოჩნდნენ და გაათავისუფლეს, მამა გრიგოლი ძალიან დაუძლურებულიყო და შინ ნასვლა ვერ შეძლო. თავად უთხოვია, იქვე, ნათესავის ოჯახში მიეყვანათ.

ომის წლებში მრავლად იყო ისეთიც, ვისაც ეგონა, რომ ჰიტლერის „ახალი ნესრიგი“ ხალხს ბედნიერებას მოუტანდა. გრიგოლ ბერს, მიუხედავად იმისა, რომ კომუნისტურ დიქტატურას გმობდა, ამ საკითხთან დაკავშირებით თავიდანვე მართებული მოსაზრება ჰქონდა. ბუნებით თანდაყოლილმა მახვილგონიერებამ, ცხოვრების სინმინდემ და განუწყვეტელი ლოცვის ღვაწლმა სულიერი განსჯის უნარი მიმადლა. ხშირად იტყოდა: ფაშისტებს ისევ საბჭოთა ხელისუფლება გერჩიოთ, გერმანია და მისი მოკავშირეები უსათუოდ დამარცხდებიანო.

ამ უმძიმეს წლებში ადამიანები ცხადად გრძნობდნენ მაღლმოსილი ბერის ლოცვის ძალას, მის შუამდგომლობას უფლის წინაშე. გრიგოლ ბერს წინასწარხედვის ნიჭი ჰქონდა მიმადლებული და ეს არც იყო საკვირველი, როგორც მამები იტყვიან — „სადაც გულის სინმინდეა, იქ ღვთის სული დაივანებს“.

ცნობილია რამდენიმე შემთხვევა, თუ როგორ ანუგეშა ომში უგზო-უკვლოდ დაკარგული მეომრების მშობლები. ძმისშვილ რეზოს კარგად ახსოვს მათთან სტუმრად მისული ბებია სოფიოს ძმის შვილიშვილის,

ბენედიქტე ქანტურიას მშობლები — 1943 წლის შემდეგ ფრონტიდან მისგან არაფერი ისმოდა. დამწუხრებული დედ-მამა გრიგოლისგან შველას ითხოვდა, თუმცა, კარგად იცოდნენ, თუ როგორ არ უყვარდა ბერს ღვთის წინაშე ასეთი კადნიერების გამოჩენა. გრიგოლს შეე-ბრალა ნათესავები და დახმარებას შეჰპირდა. რამდენიმე დღის შემდეგ, სოფელ კვათანაში ესტუმრა მათ. მასპინძლებმა გაიხარეს, მყუდრო სენაკში დააბინავეს, მთელი ღამე ლოცვაში გაატარა. დილით ღვთისგან ნაუწყები სასიხარულო ამბავი ამცნო, რომ მათი შვილი ტყვედ იყო ჩავარდნილი, მაგრამ ომის დამთავრების შემდეგ ჯანმრთელი და უვნებელი დაბრუნდებოდა. მის ჩამოსვლამდე კი ცხენიანი კაცი ბარათს მოგიტანთ და მალე ბენედიქტეც ჩამოვაო, თან დასძინა, მე მაშინ უკვე ცოცხალი აღარ ვიქნებო. გავიდა ხანი და ერთ დღესაც ყანაში სამუშაოდ გასულებმა ცხენიანი კაცი შენიშნეს, ხელში წერილს რომ მოაფრიალებდა. გაიხარეს მშობლებმა, ბენედიქტეც გრიგოლ ბერის გარდაცვალებიდან ორიოდე კვირაში ჩამოვიდა. ასევე ანუგეშა მორწმუნე და სათნო თანასოფლელი ტიმოთეც და უკვალოდ დაკარგული შვილის გამო წუხილი და ურვა განუქარვა.

მსგავსი შემთხვევა სხვა დროსაც მომხდარა: 1915 წელს მისი ძმა ნესტორი ბესარაბიაში იბრძოდა, ოჯახს კარგა ხანს მისგან არავითარი ცნობა არ მიუღია, დამწუხრებული დედა ვერ უბედავდა გრიგოლს, რომ დაკარგული ძმის ბედი გამოეთხოვა ღვთისგან. ბოლოს მაინც კრძალვით შეევედრა. გრიგოლმა მეორე დილით დედას ხილვა უამბო: „ხის ჩრდილში ჩამომჯდარ ნესტორს ქუდი მუხლზე ედო, ხელში აღვირი ეჭირა და თავისი საყვარელი ცხენიც გვერდზე ჰყავდა. უფალმა მითხრა, ამ ომში ერთი კაციც რომ გადარჩეს, ის შენი ძმა იქნებაო“. სულ მალე წერილიც მიიღეს და ნესტორი ომიდან ცოცხალი დაბრუნდა.

ბერი სოფელში იშვიათად გადიოდა, მხოლოდ მორწმუნეებთან ურთიერთობდა — მეზობლად მცხოვრებ ხანდაზმულ მონაზონ დებთან: მართა და მატა ნადარეიშვილებთან. ახლო სულიერი ურთიერთობა ჰქონდა არქიმანდრიტ ლუკასთან (ნადარეიშვილი), რომელიც თავის დროზე გრიგოლ ბერის დახმარებით მოხვდა ათონის მთაზე, სადაც გაიღრმავა ბერმონაზვნური ცხოვრების გამოცდილება. არქიმანდრიტი ლუკა მოღვაწეობდა აფხაზეთში, იგი ყოველთვის დიდი მოკრძალებითა და სიყვარულით მოიხსენიებდა თავის სულიერ ძმა გრიგოლს.

ამსოფლიურ ამაოებას განრიდებული ბერი შინაგან ლოცვასა და მდუმარებაში იმყოფებოდა. ყოველთვის გონებამოკრებილი, ზომიერი და მოკრძალებული, არა-ამქვეყნიურ სიმშვიდესა და სიბრძნისას ხიზივებდა. ზედმინ-ევნით იყო განსწავლული წმინდა წერილსა და ასკეტურ ლიტერატურაში, შესანიშნავად ფლობდა ბერძნულ და რუსულ ენებს. მისი სულიერი ღირსებები კეთილშობილური გარეგნობიდანაც საცნაური იყო. მაღალი, წარმოსადეგი, მოგრძო შეჭალარავებული თმები მხრებამდე სწვდებოდა, ხშირი წვერითა და მეტყველი, მიმზიდველი თვალებით. თანდაყოლილი მკვირცხლი და საზრიანი ბუნების გამო გადანწყვეტილების სწრაფად მიღება შეეძლო, მის მახვილ მზერას არაფერი გამოეპარებოდა. მადლმოსილი ბერის ხილვა ყველას ღვთი-

ბარ გრიგოლის საფლავი სოფ. მონათოვში

სადმი კრძალვით განაწყობდა. მისი ყოფნა ღვთაებრივი ნათლის შუქს ჰფენდა სახლს. ყველანი კარგად გრძნობდნენ, რომ ოჯახში ცოცხალი წმინდანი ჰყავდათ, საოცარი კრძალვა და სიყვარული ჰქონდათ მის მიმართ. სარწმუნოების შესახებ არასოდეს საუბრობდა, იგი თავისი ცხოვრებით იყო ცოცხალი ხატი ქვეყნის ქრისტიანობისა. მთელი ოჯახი სიცოცხლის ბოლომდე მხარში ედგა ამ საოცარ, წმინდა ადამიანს და იმ უმძიმესი ჯვრის ზიდვაში შეენეოდა, რომელიც უფლის განგებამ არგუნა. იგი ხომ თავისი უდიდესი ღვაწლით, განუწყვეტელი ლოცვითა და ვედრებით მრავალჭირნახული ერისათვის ზვარაკად შეინირა.

ბერის სინმინდესა და მადლმოსილებაში დარწმუნებული თანასოფლელები მას დიდ პატივს მიაგებდნენ, ღვთის კაცს ეძახდნენ, კარგად უწყობდნენ, რომ უფლის წინაშე მისი სახით დიდი მეოხი ჰყავდათ. მამა გრიგოლი მუდმივი ლოცვის ღვაწლში იყო, მუხლმოყრილი, ჩუმი ხმით, დაუსრულებლად ლოცულობდა, ხელაპყრობილ ბერს გაცისკროვნებულ სახეზე ცრემლები ღვარად სდიოდა, თითქოს ამქვეყნად არც იყო. ამ დროს იგი ყოველდღასიერი უფლის წინაშე იდგა. მხოლოდ მისკენ ჰქონდა გულისყური მიპყრობილი და ჭვრეტდა იმას, რაც „თვალმან არა იხილა, ყურსა არა ესმა და გულსა კაცისასა არა მოუხდა, რომელი განუმზადა ღმერთმან მოყვარეთა თვისთა“.

მარხვის დღეებში ყოველთვის სადღაც მიდიოდა, მაგრამ არასოდეს ამბობდა, სად. 1945 წლის შობის მარხვა იწყებოდა. ეს მისი უკანასკნელი გასვლა იყო. საკმაოდ

დაუძლიერებული ჩანდა. მკაცრ ასკეტურ მოღვაწეობასა და გადასახლებაში გაუსაძლის ყოფას ძლიერ მოეცემა. დეკემბრის ერთ სუსხიან საღამოს შინ დაბრუნდა. ავადმყოფი, მაღალი სიცხით, ფეხზე ძლივს იდგა.

ბარბარობის დღესასწაული თენდებოდა. ოდასახლის პატარა სენაკში, სასიკვდილო სარეცელზე იწვა ბერი გრიგოლი. დასრულდა გოლგოთა... განვლილი იყო ბრძოლის, უსისხლო მონამეობის ეკლიანი, ვინოგზა. დილიდანვე იგრძნო აღსასრულის მოახლოება. ითხოვა, სენაკში მასთან არ შესულიყვნენ, მხოლოდ საყვარელი რეზო დაიტოვა. არ შეგეშინდეს, ხელები გულზე დამიკრიფე და თვალები დამიხუჭეო. კარი გამოაღებინა, ჩამავალი მზის სხივებით განათებულ ბერის სახეზე სიმშვიდე და მომავალი აღდგომის სიხარული გამოკრთოდა.

სამძიმარზე მხოლოდ ძალიან ახლობლები მივიდნენ, ბევრს შესტკიოდა გული, მაგრამ ხელისუფლების შიშით ვერ გაბედეს მისვლა. ბერი გრიგოლი, ანდერძისამებრ, დედის გვერდით დაკრძალეს.

გრიგოლ ბერს მიმოწერა ჰქონდა სამთავროს მონასტრის დედეებთან. მონასტრის არქივში აღმოჩნდა რამდენიმე ბარათი, რომლებიც ღრმა სულიერ შთაბეჭდილებას ტოვებს. გასაოცარია მისი სიბრძნე და სულიერი ცხოვრების გამოცდილება. თვალსაჩინოა, თუ როგორი სულიერი განსჯის ნიჭი ჰქონდა მიმადლებული. ბერად შედგომიდან არც ისე დიდი დრო იყო გასული, როდესაც წერდა: ...ოდეს მაცხოვარი მიაკრეს ჯვარზე, მან სთქვა: „ესე არს დიდება ჩემი,“ ხოლო მონაფენი დაიბნეს, რამეთუ დაბრკოლდეს მისსა მიმართ. ბევრი მაქვს ამის შესახებ სიტყვა, მაგრამ დავიდუმებ, რადგან გამიგრძელდება. მოკლედ ვიტყვი: ბრძოლის საიდუმლოს იცნობს ბრძოლით განკაფული კაცი, ხოლო დანარჩენები იქნებიან მსხვერპლნი განკითხვისა... ეს ბრძოლა ყოფილა ჩემთვის ბედნიერება. ამისთვის მრჩობლ სიხარულში ვიმყოფები. ვიცი, რომ ეს ბრძოლები არის ბეჭედი, თუ გინდ კვერთხი ჩემი ბერობისა, რომლის მეოხებით

გზიგთლ ზეზი

ცხოვრება და მოღვაწეობა
წერა: ზეზი

არა შევიძრა მე უკუნისამდე!”

— ასეთი დიდი სულიერი ბრძოლის ქარცეცხლში ინართობოდა მისი სული. ჯერ კიდევ წინ ელოდა მრავალი განსაცდელი, სათნოების კიბის უფრო მაღალ საფეხურზე რომ აჰყავდა იგი. ბევრმა ქრისტიანმა, მათ შორის, სასულიერო პირებმაც, ვერ გაუძლო სასტიკი დევნისა და შინაგანი სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლის ამ სიმძიმეს, მაგრამ გრიგოლ ბერის სასოება დაუშრეტელი იყო: „ჰე, მრწამს ღვთისა, რამეთუ მე აღვდგე და არა შევიძრა უკუნისამდე ძალთა ქრისტესითა!“

განდევნილობის ღვანლი ერთ-ერთი უმძიმესია ასკეტურ მოღვაწეობაში. იგი გულისხმობს მუდმივ, განუწყვეტელ ლოცვასა და მღვიძარებას, მძიმე ხორციელ მოსაგრეობასა და კაცობრივი დიდებისაგან განრიდებას. განდევნილი მოღვაწეები იყვნენ ნათელი სოფლისა და მარილი ქვეყანისა, „მთავარი მამოძრავებელი ძალა მებრძოლი ეკლესიისა, თუ არა ისინი ერში ქრისტიანული სული განქარდებოდა“. თავისი სულიერი მოძღვრის, ღირსი ალექსის მიერ განკაფულ ამ გზას შეუდგა ბერი გრიგოლი და ბოლომდე ღირსეულად განვლო იგი.

ასეთი დიდი მოღვაწეები მიმადლა უფალმა ჩვენს ეკლესიას საყოველთაო უღმერთობისა და ქრისტიანთა სასტიკი დევნის ჟამს. მათმა აღმსარებლობამ და მონამებრივმა ღვანლმა გადაარჩინა მებრძოლი ეკლესია. მათი ურყევი რწმენა იყო ის კლდე, რომელსა ზედა დამტკიცებულ არს ეკლესია ქრისტესი და ბჭენი ჯოჯოხეთისანი ვერ ერეოდნენ მას.

ან ზეციურ ეკლესიაში მართალთა თანა იხარებს ბერი გრიგოლის განწმენდილი სული, სადიდებლად უფლისა და მეოხად სულთა ჩვენთა. ამინ!

ნიგნიდან: „გრიგოლ ბერი, ცხოვრება და მოღვაწეობა, წერილები“.

მსურველებს წიგნის შეძენა შეუძლიათ საეკლესიო ხელოვნების სალონში — „ოპიზარი“ (ანჩისხატის ტაძრის ეზოში).

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტერთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახოთ ვიხსნათ ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04, 2 32 48 66, 2 98 95 41

რუბრიკას უძღვება გიორგი მაჩურიშვილი

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაბეჭდილი მასალების გამოცხოვთ, დავალიანება გადაიხადეთ შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (შთანინი-და-კრწანისის ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. მიმღები: ნმ. ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ეკლესიის ანგარიში #GE74LB0122124214261000. ვებ გვერდი: ssu.ge; ელ. ფოსტა: ssu@ssu.ge; press@ssu.ge; patriarchate@ssu.ge; რედაქტორის მოადგილეს ელ.ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com. მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: ნანა ბოკუჩავა T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მიოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგოშაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩურიშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, გავრცელება: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი

„ისრაელის ქრისტიანთა რეკრუტირების ფორუმზე“ გამოსვლისას ნეთანიაჰუმ განაცხადა, რომ ისრაელი დღესდღეობით არის ახლო აღმოსავლეთის ერთადერთი სახელმწიფო, რომელიც ხელს უწყობს და იცავს რელიგიურ უმცირესობებს, მათ შორის, ქრისტიანებს, რომელთა რაოდენობა ქვეყანაში თანდათან იზრდება. აღნიშნული ფორუმში ქრისტიანთა ისრაელის შეიარაღებულ ძალებში რეკრუტირებას უზრუნველყოფს.

ამასთან, წმინდა მიწის კათოლიკურმა საეპისკოპოსოებმა გააკრიტიკეს ისრაელის ხელისუფლება, რადგან, მათი აზრით, სულ უფრო აქტიურად ხდება არაბი ქრისტიანების ისრაელის შეიარაღებულ ძალებში გადაბირება. ეს კი გარკვეული სტიმულია ქრისტიანებსა და მუსლიმებს შორის შესაძლო დაპირისპირების გასაჩაღებლად.

„ისლამური სახელმწიფოს“ მეზობლობა პრაქტიკულად იმამი სიცოცხლეს გამოასალმეს

„ისლამური სახელმწიფოს“ მეზობლობებმა 14 დეკემბერს ერაყის ქალაქ მოსულში, ათეულობით ადამიანის თვალწინ, სიკვდილით დასაჯეს სამი სუნიტი იმამი, რომელთაც უარი განაცხადეს, შეესრულებინათ ისლამისტების ბრძანებები.

მოკლული იმამები მოსახლეობაში ავტორიტეტით სარგებლობდნენ და აპროტესტებდნენ იმ საშინელებებს, რომლებსაც რელიგიურ საფარველს ამოფარებული ისლამისტები ჩადიოდნენ.

იმამები მას შემდეგ დასაჯეს სიკვდილით, რაც მათ უარი განაცხადეს, მოეწოდებინათ მუსლიმი ახალგაზრდებისათვის, შესულიყვნენ „ისლამური სახელმწიფოს“ რიგებში.

იმავე დღეს, 14 დეკემბერს, ქალაქ მოსულში ჯიჰადისტებმა მოკლეს ადგილობრივი მასწავლებელი, რომელიც უარს აცხადებდა, „ისლამური სახელმწიფოს“ მიერ შედგენილი ახალი პროგრამით ესწავლებინა სკოლაში.

ჯერ კიდევ 2014 წელს, ქალაქ მოსულის ალების შემდეგ, „ისლამური სახელმწიფოს“ მეზობლობები სასტიკად გაუსწორდნენ რამდენიმე სუნიტ იმამს, მათ შორის, უმაღლეს იმამსაც. ისინი უარს აცხადებდნენ, ერთგულება დაემტკიცებინათ თვითღიარებული ხალიფატისთვის.

გამზია ოფიციალურად გამოცხადდა ისლამურ რესპუბლიკად

გამზიის რესპუბლიკის პრეზიდენტმა იაია ჯამემ 2015 წლის 12 დეკემბერს ოფიციალურად გამოაცხადა ქვეყანა ისლამურ რესპუბლიკად.

ამასთან ერთად, ქვეყნის მეთაურმა არ გაახმაურა, იხელმძღვანელებს თუ არა გამზია შარიათის კანონებით ან იქნება თუ არა პარასკევი დასვენების დღე.

„გამზიის ბედი ყოვლისშემძლე ალაჰის ხელშია, — ნათქვამია ჯამეს განცხადებაში, — დღეიდან გამზია ისლამური რესპუბლიკა“.

იაია ჯამე 21 წელია, რაც ქვეყნის ხელისუფლების სათავეშია. ის ცნობილია თავისი ნაციონალისტური და ანტიიმპერიალისტური გამონათქვამებით. არცთუ ისე დიდი ხნის წინ იგი აპირებდა გამზიის მეფედ გამოცხადებინა თავი. ამას გარდა, ამბობს, რომ ფლობს ასთმისა და შიდსის საწინააღმდეგო ნაშლებს. ჯამე მზად იყო, მიეღო გამზიაში მიანმელი ლტოლვილები, თუმცა ამისათვის მას არავითარი ღონისძიება არ გაუტარებია.

გამზიის მოსახლეობა შეადგენს 1.6 მილიონს, ამათგან 99 პროცენტი მუსლიმია.

ჯამეს ბოლო განცხადების საფუძველზე, გამზია გახდა მეექვსე ოფიციალურად გამოცხადებული ისლამური რესპუბლიკა. პირველი იყო პაკისტანი 1973 წელს, მეორე — ირანი 1979 წელს, მესამე — მავრიტანია 1991 წელს, მეხუთე — ავღანეთი 2004 წელს და მალდივის კუნძულები — 2009 წელს.

მომზადდა
თამარ ასათიანმა

ისტორიის ფურცელი

დეკანოზი კაპიტონ განერელია 1854-1926

დეკანოზი კაპიტონ ლუკას ძე განერელია 1854 წელს სამეგრელოს სამთავროში, სოფ. მარტვილში დეკანოზის ოჯახში დაიბადა. ეკუთვნოდა აზნაურთა წოდებას. მისი წინაპრები საუკუნეების მანძილზე ერთგულად ემსახურებოდნენ დედაეკლესიას. იყვნენ მარტვილის ტაძრის კანდელაკები და არაერთი ღირსეული თაობა აღუზარდეს სამშობლოს. 1869 წელს კაპიტონმა წარჩინებით დაამთავრა სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებელი და თბილისის

სასულიერო სემინარიაში ჩააბარა, რომელიც 1875 წელს წარჩინებით დაასრულა. 1875 წლის 20 სექტემბერს ქუთაისის სასულიერო სასწავლებლის არითმეტიკისა და გეოგრაფიის მასწავლებლად დაინიშნა. 1877 წლის 20 თებერვალს სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებლის არითმეტიკის, ქართული ენისა და მართლწერის პედაგოგად გადაიყვანეს. 1877 წლის 4 აპრილს საღმრთო ისტორიის სწავლებაც დაევალა. 1879 წლის 24 ოქტომბერს „კოლეგიის მდივნის“ ნო-

დება მიენიჭა. 1880 წლის 28 სექტემბერს ამავე სასწავლებლის საქმის მწარმოებლად დაინიშნა. 1881 წლის 24 ოქტომბერს „ტიტულარული მრჩეველის“ წოდება უბოძეს. 1882 წლის 24 სექტემბერს კლასების ხელმძღვანელად და სასწავლებლის მეთვალყურედ დაადგინეს. 1883 წლის 9 ოქტომბერს სასწავლებლის წიგნებისა და ანგარიშების სარევიზიო კომისიის წევრად აირჩიეს. 1884 წლის 4 იანვარს ეგზარქოსმა პავლემ (ლებედევმა) მწყემსმთავრული მადლობა გამოუცხადა. 1885 წლის 7 ივლისს წმ. სტანისლავის III ხარისხის ორდენი მიიღო. 1886 წლის 7 სექტემბერს გათავისუფლდა სასწავლებლიდან. ამავე დღეს გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა გრიგოლმა (დადიანი) დიაკვნად აკურთხა, მეორე დღეს მღვდლად დაასხა ხელი და ფოთის წმ. ალექსანდრე ნეველის საკათედრო ტაძრის კანდელაკად დანიშნა. 1886 წლის 3 ოქტომბერს გურია-სამეგრელოს ეპარქიალური სასწავლო კომიტეტის წევრად აირჩიეს. 1887 წლის 1 იანვარს საგვერდულით დაჯილდოვდა. 1887 წლის 9 თებერვლიდან სასულიერო პირთა ხელდამხმელი კომისიის წევრია. 1887 წლის 7 მარტს გურია-სამეგრელოს ეპარქიის საეკლესიო ხაზინის სარევიზიო კომისიაში აირჩიეს. 1887 წლის 27 აგვისტოდან სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებლის შემოსავლების სარევიზიო კომისიის წევრია. 1888 წლის 20 თებერვლიდან გურია-სამეგრელოს ეპარქიის სასულიერო გამომძიებელია. 1888 წლის 5 ივლისს ეპარქიის სამრევლო-საეკლესიო სკოლების მეთვალყურედ დაადგინეს. 1888 წელს მაისში გურია-სამეგრელოს ეპარქიაში იმოგზაურა საქართველოს ეგზარქოსმა ვლადიმერმა (ბოგოიავლენსკი), რომელმაც საქართველოს თითქმის ყველა მხარე მოიარა და დაათვალიერა ადგილობრივი სასწავლებლები, ტაძრები და მონასტრები. მარტვილის საკათედრო ტაძარში მისულ ეგზარქოსს სიტყვით მიმართა მამა კაპიტონმა:

„თქვენო მაღალყოვლადუსამღვდელოესობავ, მოწყალეო მწყემსმთავარო! დღეს გეგებება თქვენ საქართველოს ერთი უძველესი ტაძარი, რომელიც ამპარტავნებს თავისი დამაარსებელის მოციქულის ანდრია პირველწოდებულის სახელით; გეგებება თქვენ, მაღალყოვლადუსამღვდელოესო მეუფეო, შესანიშნავი მარტვილის ტაძარი, რომელიც უხსოვარის დროიდან იყო მარტვილის ეპარქიის მღვდელმთავრების კათედრად; აქედგან იფინებოდა სწავლა-განათლება, სარწმუნოება და ზნეობა როგორც მარტვილის ეპარქიაში, ისე მის ახლო-მახლო ადგილებში, აფხაზეთში, სვანეთში და ლეჩხუმში. რადგან მარტვილის სობოროს თითქმის შესანიშნავი ადგილი ეკავა საქართველოს ეკლესიებს შორის, ამიტომ იგი ხშირად გამხდარა ხოლმე ღირსი საპატიო სტუმრების ხილვისა, ზოგჯერ უმაღლესი გვარეულობის წარმომადგენელ პირთაც, რომელნიც პატივსა სცემენ

დეკანოზი კაპიტონ განარაღია

ამ ტაძრის დიდ მნიშვნელობას, უნახულიათ იგი; დღეს თქვენი მეუფების მობრძანებით გაბედნიერებულს მარტვილის სობოროს შეუძლია სთქვას: „დიდება და მადლობა უფალსა ღმერთსა, ჩვენს შემოქმედსა, რომ კიდეც ღირს გვყო მან ხილვად უდიდესი სტუმრისა და აი, ყველა აქ მდგომარეთა თვალნი შესცქერიან თქვენ მეუფებას არა მარტო როგორც უწარჩინებულეს სტუმარს, არამედ მომავალს უმაღლესი მიზნით — რაიცა საჭიროებს განახლებას, განაახლოთ, რაიცა საჭიროებს გასწორებას, გაასწოროთ და დაუსრულებელი დაასრულოთ. მოვედ მაღალყოვლადუსამღვდელოესო მეუფეო! ჩვენ მხურვალედ შევევედრებით უზენაესს, რომ მან გრძელ ჟამიერ ჰყოს თქვენი სიცოცხლე სასარგებლოდ ეკლესიისა და მამულისა“.

მამა კაპიტონი 1889 წლის 23 იანვრიდან 1911 წლის 30 დეკემბრამდე მარტვილის ოლქის მთავარხუცესია. 1890 წლის 28 თებერვალს ბათუმის ოლქის მისიონერულ განყოფილებაში დაინიშნა. 1890 წლის 27 ოქტომბერს ეპარქიის სამზრუნველოს წევრად აირჩიეს. 1890 წლის 10 დეკემბერს ეპარქიის მთავარხუცესთა შეკრებაზე თავჯდომარედ აირჩიეს. 1891 წლის 15 მაისს სკუფია უბოძეს. 1894 წლის 28 ივნისს მარტვილის საკათედრო ტაძარში დიაკვნის შტატში გადაიყვანეს და მარტვილის

ორკლასიანი სასწავლებლის გამგედ და საღვთო სჯულის პედაგოგად დაინიშნა. 1894 წლის 18 სექტემბერს იმერეთისა და გურია-სამეგრელოს ეპარქიის სამღვდელთა შეიკრიბა და იმსჯელეს ქუთაისის სასულიერო სემინარიის მოწყობაზე. მამა კაპიტონი ამ შეკრებაზე საქმის მწარმოებლად აირჩიეს.

დეკანოზ კაპიტონს დიდი წვლილი მიუძღვის სამეგრელოში ქართული ენის დაცვის საქმეში. როგორც მოგეხსენებათ, XIX ს-ის 60-იანი წლებიდან რუსეთის იმპერია სამეგრელოს სკოლებიდან ქართული ენის განდევნას ცდილობდა. ამ საქმეს ხელმძღვანელობდნენ ქუთაისის სახალხო სკოლების მეთვალყურე **ლევციკი**, ხონის საოსტატო სემინარიის პედაგოგი **პეტროვი**, ხოლო მეგრელების მხრიდან **აშორდია**. ლევციკიმ აშორდიას დაავალა საღვთო სჯულის და წირვა-ლოცვის საღვთო წიგნების თარგმნა მეგრულ ენაზე. მან ეს დავალება სიამოვნებით შეასრულა, მაგრამ აშორდიას ამ სამარცხვინო ნაბიჯს მთელი სამეგრელოს მოსახლეობა და საქართველოს სასულიერო და საერო საზოგადო მოღვაწეები ერთხმად აღუდგნენ წინ. 1894 წელს გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა გრიგოლმა (დადიანი) შექმნა სპეციალური კომისია, რომელსაც დაევალა ამ საქმის შესწავლა და შესაბამისი პასუხების მომზადება. ამ კომისიის ერთ-ერთი წევრი გახლდათ მამა კაპიტონი განერელიც.

მამა კაპიტონს 1895 წლის 15 მაისს კამილავკა ეწყალობა. 1895 წლის 25 ოქტომბერს სენაკის მაზრის სამრევლო-საეკლესიო და სანიმუშო სკოლების მეთვალყურედ დაინიშნა. 1898 წლის 28 თებერვალს ნალეფსოუს მაცხოვრის ეკლესიაში განამწესეს. 1898 წლის 24 ივლისს მარტვილის საკათედრო ტაძრის წინამძღვრად დაინიშნა. 1899 წლის 6 მაისს სამკერდე ოქროს ჯვარი მიიღო. 1902 წლის 3 მარტს დეკანოზის წოდება მიენიჭა. 1902 წლის 11 მაისს

დეკანოზი კაპიტონი განერელი

სასწავლო დარგში ნაყოფიერი პედაგოგიური მოღვაწეობისთვის „ქართული ბიბლია“ გადაეცა. 1902 წლის 3 თებერვალს წმ. ანას III ხარისხის ორდენით დაჯილდოვდა. 1902 წლის 1 სექტემბერს მარტვილის ქალთა სამინისტრო სასწავლებლის საღვთო სჯულის მასწავლებლად დაინიშნა. 1904 წლის 20 მაისს ეპარქიის სასულიერო დეპუტატთა შეკრებაზე თავმჯდომარედ და გურია-სამეგრელოს ეპარქიის მთავარხუცესად აირჩიეს. 1905 წელს წმ. ანას II ხარისხის ორდენი უბოძეს. 1907 წლის 18 აგვისტოდან 12 ოქტომბრამდე და 1907 წლის 12 დეკემბრიდან 1908 წლის 30 სექტემბრამდე იყო გურია-სამეგრელოს ეპარქიის სკოლების მეთვალყურე. 1913 წლის 5 ოქტომბერს მარტვილის ოლქის სამღვდელთა სულიერ მოძღვრად აირჩიეს. 1915 წლის 6 მაისს წმ. ვლადიმერის IV ხარისხის ორდენით დაჯილდოვდა. 1917 წლის 8-17 სექტემბერს, როგორც გურია-სამეგრელოს ეპარქიის დელეგატი და მარტვილის ოლქის მთავარხუცესი, ესწრებოდა საქართველოს სამოციქულო მართლმადიდებელი ეკლესიის პირველ საეკლესიო კრებას. 1922 წელს ისევ იხსენიება მთავარხუცესად. დეკანოზი კაპიტონი 1926 წლის 27 ივლისს გარდაიცვალა. დაკრძალულია მარტვილის სასაფლაოზე. მისი მეუღლე იყო ლუბა გიორგის ასული (1863); შვილები — ვლადიმერი/ვალოდია (4.09.1879), ლუდმილა/ლიდა (10.01.1890, გათხოვილი ბეგლარ გობეჩიაზე), ნიკოლოზი/კოკი (13.12.1894).

წყარო: საქართველოს სახელმწიფო ცენტრალური საისტორიო არქივი, ფ. 489, აღწერა 1, საქმე №56379; ჟურნალი „მწყემსი“ 1888წ. №12, გვ. 7; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს სასულიერო მოამბე“ 1891წ. №6; 1895წ. №11; 1899წ. №11; 1902წ. №12; 1905წ. №11-12; ჟურნალი „საქართველოს საეგზარქოსოს მოამბე“ 1913წ. №21; 1915წ. №10; გაზეთი „კომუნისტი“ 1926წ. №173.

თუ თქვენს საოჯახო არქივში მოიპოვება სასულიერო პირთა და საქართველოს ეკლესია-მონასტერთა ფოტოები, გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, რათა ერთობლივი ძალისხმევით დავინახოთ ვიხსნათ ისინი. ჩვენი ტელეფონებია: 593 19 36 04, 2 32 48 66, 2 98 95 41

რუბრიკას უძღვება გიორგი მაჩურიშვილი

გთხოვთ, გაზათს გაუფრთხილდეთ მასში დაგაქვნილი მასალების გამო გთხოვთ, დაეალიანება გადაიხადოთ შემდეგ ანგარიშზე: სს „ლიბერთი ბანკი“ (შთანშინ-და-კრწანისის ფილიალი 200 101 406). ბანკის კოდი: LBRTGE22. მიმღები: წმ. ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ეკლესიის ანგარიში #GE74LB0122142614261000. ემბ გვერდი: ssu.ge; ელ. ფოსტა: ssu@ssu.ge, press@ssu.ge, patriarchate@ssu.ge; რედაქტორის მოადგილეს ელ. ფოსტა: bokuchavanana1@gmail.com. მის: ერეკლე II-ის მოედანი 1, საქართველოს საპატრიარქოს პრესცენტრი. ტელ/ფაქსი: 2 98-95-41.

რედაქტორი: დეკანოზი დავით შარაშენიძე
რედაქტორის მოადგილე: **ნანა ბოკუჩავა** T. 599 23 10 54
სარედაქციო კოლეგია: მიტროპოლიტი დიმიტრი (მოლაშვილი), მარიამ გაგუა, ნინო გაგომაშვილი, თამარ ასათიანი, გიორგი მაჩურიშვილი, ია ხაზარაძე, სერგო კერესელიძე, გვარცხელია: ცარო ვარდიშვილი, მამუკა კვაჭანტირაძე; დამკაბადონებელი: ვალერიან ჯუღელი.